ΚΡΗΠΙΣ

ΤΟΥ

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΥ. ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΟΥ

ΤΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Συνταχθεῖσα πρὸς χρῆσιν τῶν σπουδαζόντων αὐτὴν κατὰ τὴν νέαν μέθοδον παρὰ τῶν τριῶν ἐνδόξων Μουσικοδιδασκάλων

ΧΡΥΣΑΝΘΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΠΡΟΥΣΗΣ,

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΟΥ,

ΚΑΙ ΧΟΥΡΜΟΥΖΙΟΥ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΟΣ

Ἐξεδόθη πρότερον διηγηματικῶς παρὰ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΠΕΛΟΠΙΔΟΥ.

Ἐκδοθεῖσα δὲ εἶτα κατ' ἐρωταπόκρισιν, μετὰ προσθήκης πολλῶν ἑτέρων ἀναγκαιούντων τὰ μάλιστα εἰς φιλολογικὴν γνῶσιν.

Παρὰ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΦΩΚΑΕΩΣ

Νῦν τὸ τρίτον ἐκδίδεται παρὰ τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ

ΜΗΝΑ ΔΟΜΕΝΙΚΟΥ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ,

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Ε. ΚΑΓΙΟΛ, ΠΕΡΑ Ἀρ. 312.

1868.

ΚΡΗΠΙΣ

ΤΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ.

ΚΑΤΑ ΘΕΩΡΙΑΝ ΚΑΙ ΠΡΑΞΙΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Ἐρώτησις. Τί εἶναι ἡ Μουσική;

Ἀπόκρισις. Ἡ Μουσικὴ εἶναι μάθησις μέλους, καὶ ἐκείνων ὅσα ἀκολουθοῦσι τριγύρω εἰς τὸ μέλος.

Ἐρ. Τί εἶναι τὸ μέλος;

Ἀπ. Εἶναι σειρὰ φθόγγων, ἀνομοίων ἀλλήλοις κατὰ τὴν ὀξύτητα καὶ βαρύτητα, ἤγουν κατὰ τὴν ἀνάβασιν καὶ κατάβασιν τῆς διαδοχῆς, τουτέστιν, ὅτε ὁ εἷς φθόγγος διαδέχεται κατόπιν τὸν ἄλλον, εἰς εὐχαρίστησιν τῆς ἀκοῆς.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι τὰ ἀκουλουθοῦντα τριγύρω εἰς τὸ μέλος;

Ἀπ. Εἶναι Τόνοι, Ἦχοι, Συστήματα, Σχέσεις, Χρόνοι, Ῥυθμοί, Ἀναλογίαι, Συμφωνίαι.

Ἐρ. Τί εἶναι ὁ φθόγγος;

Ἀπ. Εἶναι φωνὴ ἀποβλέπουσα εἰς μέλος, ἡ ὁποία στέκεται εἰς μίαν βάσιν· ὅθεν καὶ πτῶσις ἐμμελὴς τῆς φωνῆς λέγεται, δηλονότι ἡ φωνὴ ἡ ἐκ τοῦ κρουσθέντος σώματος τιναζομένη καὶ εἰς τὴν ἀκοὴν πίπτουσα, διὰ τὴν σχέσιν τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ φθόγγος, ἤγουν διὰ τὴν τελειωτικὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν ἔχει εἰς σύστασιν τοῦ μέλους, διὰ τοῦτο ἄνευ σχέσεως, οὔτε φθόγγος γίνεται, οὔτε μέλος.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιρεῖται ἡ Μουσική;

Ἀπ. Ἡ Μουσικὴ διαιρεῖται γενικῶς εἰς δύω, εἰς Θεωρητικὴν καὶ Πρακτικήν.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ Θεωρητική;

Ἀπ. Ἡ κατὰ θεωρίαν μάθησις τῶν βασίμων ὁρισμῶν τῆς Μουσικῆς.

Ἐρ. Πῶς θεωρεῖ ὁ Θεωρητικὸς τοὺς βασίμους λόγους τῆς Μουσικῆς;

Ἀπ. Καταγινόμενος εἰς τὸ νὰ μανθάνῃ τὰς διαφόρους ἀναφορὰς, εἰς τὰς ὁποίας ἀναφέρεται τὸ βαρὺ πρὸς τὸ ὀξὺ, καὶ τὸ ταχὺ πρὸς τὸ βραδύ.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιρεῖται;

Ἀπ. Εἰς δύο, εἰς Ἁρμονικὴν, ἤγουν εἰς τὸν τρόπαν τοῦ προσαρμόζειν, καὶ εἰς Ῥυθμικήν.

Ἐρ. Εἰς τί καταγίνεται ἡ Ἁρμονική;

Ἀπ. Εἰς τὴν μάθησιν τῶν φθόγγων, καὶ τοῦ μέτρου τῶν διασημάτων της.

Ἐρ. Ἡ δὲ Ῥυθμικὴ εἰς τί ἀποβλέπει;

Ἀπ. Εἰς τὴν μάθησιν τῆς μεταχειρίσεως τοῦ τακτικοῦ χρόνου.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ Πρακτική;

Ἀπ. Τὸ νὰ ψάλλῃ τις τὰ πεποιημένα ἢ ψαλλόμενα μέλη κατὰ συνήθειαν, ἄνευ παραδόσεως τῶν βασίμων ὁρισμῶν.

Ἐρ. Τί ἑρμηνεύει ἡ Πρακτική;

Ἀπ. Ἑρμηνεύει πῶς νὰ συμφωνοῦν αἱ ἀρχαὶ τῆς Θεωρητικῆς, ὥστε νὰ προφέρῃ ὁ μουσικὸς, καὶ νὰ διορίζῃ τοὺς φθόγγους πρὸς τὴν διαδοχὴν, εἰς τελειοποίησιν τοῦ μέλους τῆς Ἁρμονίας, καὶ οὕτω νὰ γίνηται τὸ μέλος εἰς τὴν ἀκοὴν εὐάρεστον.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιρεῖται;

Ἀπ. Εἰς δύο, εἰς Μελοποιΐαν καὶ Ῥυθμοποιΐαν.

Ἐρ. Εἰς τί καταγίνεται ἡ μελοποιΐα;

Ἀπ. Εἰς τὸ νὰ δίδῃ τοὺς κανόνας διὰ νὰ κάμνῃ τις εὐάρεστα καὶ ἁρμονικὰ τὰ ᾄσματα.

Ἐρ. Ἡ δὲ ῥυθμοποιΐα;

Ἀπ. Αὕτη ἑρμηνεύει τοὺς κανόνας τῆς ἐφαρμογῆς, ἤγουν τοῦ προσαρμόσματος τῶν μέτρων καὶ τῶν χρόνων.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιρεῖται τὸ μέλος;

Ἀπ. Εἰς δύο, ἤγουν εἰς τέλειον καὶ ἀτελές.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ τέλειον;

Ἀπ. Εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συνίσταται ἀπὸ μελῳδίαν, ῥυθμὸν καὶ λέξιν.

Ἐρ. Ποῖον λέγεται ἀτελές;

Ἀπ. Ἀτελὲς λέγεται ἡ μελῳδία ἐκείνη, ἥτις πλέκει ἀνομοίους φθόγγους χωρὶς ῥυθμῶν, κατὰ τὴν ὀξύτητα καὶ βαρύτητα, καὶ φαίνεται εὐάρεστος εἰς τὴν ἀκοὴν.

Ἐρ. Ποῖος λέγεται ὅτι ψάλλει ἀτελῶς;

Ἀπ. Ἐκεῖνος ὅστις ψάλλει χωρὶς νὰ ἠξευρῃ τοὺς κανόνας τῆς Μουσικῆς, καὶ τὴν φύσιν, καὶ τὰ ἰδιώματα τῶν ἤχων, ἂν καὶ οἱ προφερόμενοι παρ' αὐτοῦ φθόγγοι ἀρέσκουσι κατὰ μέρος εἰς τοὺς ἀκροατὰς, ψάλλει ὅμως ἀτεχνῶς.

Ἐρ. Ποῖος λοιπὸν ψάλλει ἐπιστημονικῶς καὶ μὲ τέχνην;

Ἀπ. Ἐκεῖνος, ὅστις ἠξεύρει ἀλανθάστως τοὺς κανόνας τῆς Μουσικῆς, καὶ τὴν φύσιν καὶ τὰ ἰδιώματα τῶν ἤχων, καὶ προφέρει τὸ μέλος κανονικῶς προσηρμοσμένον εἰς τὴν φύσιν τοῦ ψαλλομένου ἤχου.

Ἐρ. Εἶναι δυνατὸν ὁ ἐπιστήμων νὰ ψάλλῃ τεχνικῶς;

Ἀπ. Μάλιστα.

Ἐρ. Ὁ δὲ πρακτικὸς δύναται να ψάλλῃ ἐπιστημονικῶς;

Ἀπ. Ὄχι βέβαια.

Ἐρ. Διατί;

Ἀπ. Διότι ὁ ἐπιστημονικὸς ἔχει καὶ τὰ μέσα τῆς τέχνης πολλῷ περισσότερον καὶ ὅταν τὸν βοηθῇ καὶ τὸ ὄργανον. Ὁ πρακτικὸς ὅμως, διότι δὲν γνωρίζει τοὺς βασίμους ὅρους τυχὸν καὶ νὰ ἠδύνῃ τοὺς ἀκροατὰς, ὅμως μὴ γνωρίζων ποῦ περιφέρεται.

Ἐρ. Ποῖος ψάλλει ἐπιστημονικῶς;

Ἀπ. Ἐκεῖνος, ὅστις ἠξεύρει τοὺς κανόνας τῆς Μουσικῆς, καὶ τὴν φύσιν καὶ τὰ ἰδιώματα τῶν ἤχων, καὶ προφέρει κανονικῶς τὸν ἦχον, καὶ ἠμπορεῖ νὰ διεγείρῃ τὰ ψυχικὰ πάθη τῶν ἀκροατῶν κατὰ τὴν ἰδίαν ἀρέσκειαν, ἤγουν εἰς κατάνυξιν καὶ λύπην, εἰς χαρὰν καὶ ὀργὴν κτλ.

Ἐρ. Τί πρέπει νὰ ἠξεύρῃ ὁ τοιοῦτος Μουσικὸς, διὰ νὰ διεγείρῃ τὰ ψυχικὰ πάθη τῶν ἀκροατῶν;

Ἀπ. Πρέπει νὰ ἠξεύρῃ ταῦτα τὰ πέντε μέσα.

Α'. Νὰ ἠξεύρῃ καλῶς τὰ περὶ τὸ μέλος συμβαίνοντα μετὰ λόγου καὶ θεωρίας καὶ νὰ μελοποιῇ ὀρθῶς, κατὰ τοὺς κανόνας ἑκάστου.

Β'. Πρέπει νὰ γράφῃ ἀσφαλῶς καὶ ὡς ἡ τέχνη τὸ ἀπαιτεῖ.

Γ'. Νὰ δύναται νὰ ψάλλῃ ἐλευθέρως καὶ ὀρθῶς καθὲν τῶν σεσημειωμένων μαθημάτων, χωρὶς προμελέτης.

Δ'. Νὰ ἦναι ἀρκετὸς νὰ γράφῃ καθὲν μέλος ἐκ πρώτης ἀκοῆς (α)

(α) Ἤξευρε, φιλολόγε τῆς Μουσικῆς, τοῦτο, ὅτι τὸ λεγόμενον ἐκ πρώτης ἀκοῆς, δὲν ἐννοεῖ τὸ ψαλλόμενον, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ δύω ἢ τρεῖς χαρακτῆρας, ἢ καὶ περισσοτέρους συμποσούμενον μέλος, διότι καὶ ἡ λέξις μέλος εἰς τὴν Μουσικὴν ἐννοεῖ ἓν κόμμα, καθὼς καὶ τὰ μέλη τοῦ ὁποιουδήποτε ἄλλου σώματος· καὶ ὅρα ἐν τοῖς λεξικοῖς, διότι τὸ ὅλον μάθημα ἐκ πρώτης ἀκοῆς εἶναι ἀδύνατον.

τὸ ὁποῖον ἤθελεν ἀκούσει παρ' ἄλλου λεγόμενον, Ἐκκλησιαστικὸν ἢ Ἐξωτερικόν, καὶ νὰ τὸ ψάλλῃ χωρὶς διαφορὰς ἀπαραλλάκτως (α).

Ε'. Νὰ διακρίνῃ ἀπὸ μόνης ἀκοῆς τὸ τυχὸν μέλος, ἂν ἦναι καλῶς πεποιημένον καθ' ὅλους τοὺς κανόνας τῆς τέχνης· ὅθεν ταῦτα πάντα τὰ χαρακτηριστικὰ πρέπει ὁ ἐπιστημονικὸς καὶ τέλειος Μουσικὸς νὰ τὰ γνωρίζῃ ἀκριβῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

Περὶ ποσότητος τῆς Μελῳδίας.

Ἐρ. Πόσα εἶναι τὰ συστατικὰ τῆς μελῳδίας;

Ἀπ. Δύο, ποσότης καὶ ποιότης, διὸ καὶ μὲ δύο εἰδῶν χαρακτῆρας γράφεται ἡ μελῳδία.

Ἐρ. Τί ἐστὶ ποσότης εἰς τὴν Μουσικήν;

Ἀπ. Ἡ καταμέτρησις τῶν φωνῶν, αἱ ὁποῖαι θεωροῦνται εἰς ἓν μέλος, ἤτοι ἀπὸ πόσας φωνὰς αὐτὸ συνίσταται.

Ἐρ. Πῶς θεωρεῖται εἰς τὴν μελῳδίαν;

Ἀπ. Δι' ἀναβάσεως, καὶ καταβάσεως, καὶ ἰσότητος.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ ἀνάβασις;

Ἀπ. Εἶναι σειρὰ φθόγγων, οἵτινες ψάλλονται μὲ τὰς ἑξῆς συλλαβάς, κατὰ τάξιν τοιαύτην, οἷον·

Πα, Βου, Γα, Δι, Κε, Ζω, Νη, Πα.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ κατάβασις;

Ἀπ. Εἶναι σειρὰ φθόγγων, οἵτινες ψάλλονται κατὰ τὴν ἐναντίαν τάξιν τῆς ἀναβάσεως, δηλαδὴ κατ' ὀπισθοδρόμησιν, οἷον·

Πα, Νη, Ζω, Κε, Δι, Γα, Βου, Πα.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ ἰσότης;

Ἀπ. Ἰσότης δὲ εἶναι σειρὰ φθόγγων. οἵτινες ψάλλονται μὲ τὰς αὐτὰς συλλαβὰς εἰς μίαν βάσιν, οἷον·

Πα, Πα, Πα. ἢ Δι, Δι, Δι. ἢ Ζω, Ζω, Ζω.

(α) Σημείωσαι ὅτι ἀπαραλλάκτως ἐννοεῖ τὸ κατὰ τὴν ἀπαίτησιν τῶν σημείων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ κατὰ τὸ ὕφος· διότι τὸ ὕφος ἀπερίγραπτον εἶναι καθ' ὃ ἀέρας ὄν· διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη πολλάκις τις νὰ ἀκούσῃ αὐτὸ, καὶ οὕτω νὰ τὸ σημειώσῃ, καίτοι ἀνωτέρω λέγει ἐκ πρώτης ἀκοῆς.

Ἐρ. Καὶ ἄλλως ὀνομάζεται ἡ ἀνάβασις καὶ ἡ κατάβασις;

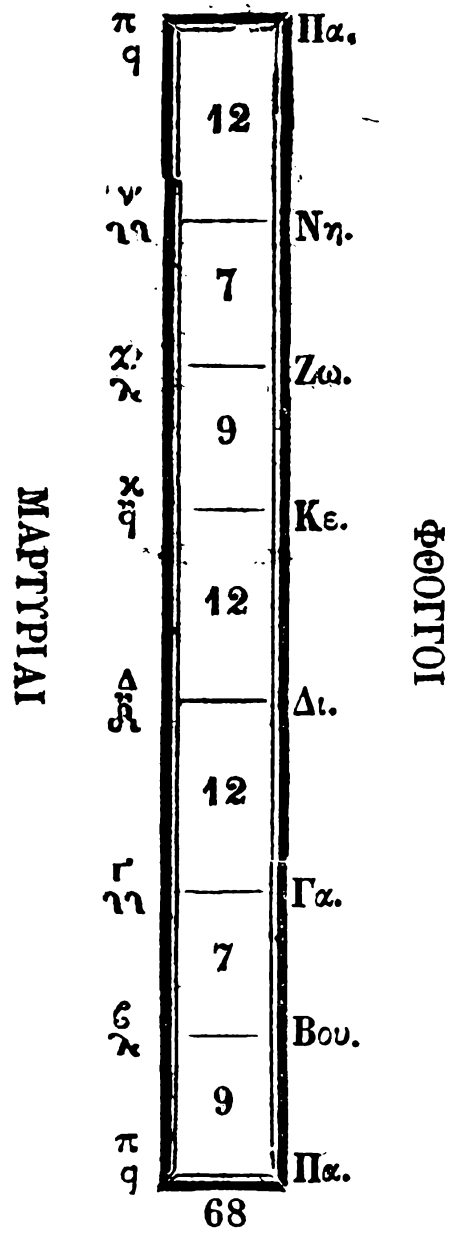
Ἀπ. Μάλιστα.

Ἐρ. Πῶς;

Ἀπ. Ἡ μὲν ἀνάβασις λέγεται ὀξύτης, καὶ ἀνιέναι· ἡ δὲ κατάβασις, βαρύτης, καὶ κατιέναι.

Ἐρ. Αὕτη ἡ τάξις τῶν εἰρημένων φθόγγων πῶς ὀνομάζεται;

Ἀπ. Κλίμαξ, ἤγουν σκάλλα, διατονικὴ κατὰ τὸ διαπασῶν σύστημα, εἰς τὴν ὁποίαν διδάσκονται οἱ πρωτόπειροι μαθηταὶ τὴν ποσότητα τῆς μελῳδίας, καθὼς ἐσχεδίασται.

Ἐρ. Αὐτὴ ἡ κλίμαξ ἀπὸ πόσους φθόγγους συγκροτεῖται;

Ἀπ. Συγκροτεῖται ἀπὸ φθόγγους ὀκτὼ, οἱ ὁποῖοι περικλείουσι διαστήματα ἑπτὰ, καθ' ἓν ἀπὸ τὰ ὁποῖα λέγεται τόνος, ἤτοι φωνὴ ἔχουσα εἰς ἑαυτὴν διάστημα.

Ἐρ. Τί εἶναι τὸ τμῆμα;

Ἀπ. Τμῆμα εἶναι μικρόν τι διάστημα, ἤγουν τὸ ἓν ἀπὸ τὰ δώδεκα τοῦ μείζονος τόνου, ἢ τοῦ ἐλάσσονος καὶ τοῦ ἐλαχίστου.

Ἐρ. Ἀπὸ πόσα τοιαῦτα τμήματα σύμπασοῦται ὅλη ἡ Κλίμαξ.;

Ἀπ. Ἀπὸ ἑξήκοντα ὀκτώ.

Ἐρ. Πῶς ἄλλως λέγεται ἡ ἀνάβασις καὶ ἡ κατάβασις;

Ἀπ. Ἡ ἀνάβασις καὶ ἡ κατάβασις λέγεται συνεχὴς, καὶ ὑπερβατή.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ συνεχής;

Ἀπ. Ἡ συνεχὴς εἶναι ὅταν οἱ φθόγγοι διαδέχωνται ὁ εἷς τὸν ἄλλον ἀμέσως, ἤγουν κατὰ τὴν τάξιν των, καθώς·

Πα, Βου, Γα, Δι, Κε, Ζω, Νη, Πα.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ ὑπερβατή;

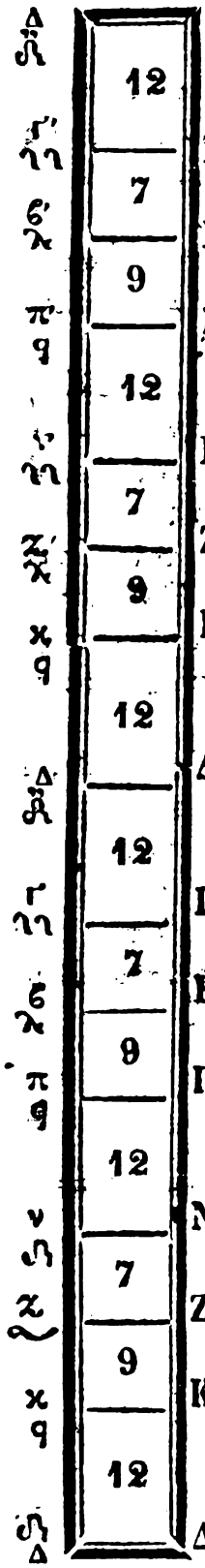
Ἀπ. Ἡ ὑπερβατὴ γίνεται τότε, ὅταν οἱ φθόγγοι διαδέχωνται ὁ εἷς τὸν ἄλλον οὐχὶ ἀμέσως, ἀλλὰ κατὰ παράλειψιν, ὅταν ἀπὸ τὴν τάξιν των ἐν τῷ μεταξὺ σιωπᾶται εἷς φθόγγος, ἢ δύο, ἢ πολλοὶ, καὶ ὁ τελευταῖος μόνον φθόγγος κατὰ τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον τύχῃ προφέρεται, καθώς:

Πα, Δι, Νη. ἢ Δι, Βου, Ζω.

Ἐρ. Ὅταν γείνῃ χρεία περισσοτέρας συνεχοῦς ἀναβάσεως ἀπὸ τοὺς ἑπτὰ φθόγγους, τότε τί πρέπει νὰ κάμωμεν;

Ἀπ. Τότε ψάλλομεν καὶ ἄλλους ἀνιόντας φθόγγους, πάλιν μὲ τὰς ἰδίας συλλαβὰς, ἤγουν κατὰ τὸ δὶς Διαπασῶν, λέγοντες τὸν μὲν ὄγδοον φθόγγον, Πά, τὸν δὲ ἔνατον Βου, καὶ τοὺς λοιποὺς καθεξῆς, ὡς ἤδη ἡ Κλίμαξ ὑπαγορεύει.

Μαρτυρίαι κατὰ τὸ δὶς Διαπασῶν.

Ἡ κατὰ τὸ δὶς Διαπασῶν Κλίμαξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Περὶ τῶν χαρακτήρων τῶν φθόγγων.

Ἐρ. Πόσοι εἶναι οἱ χαρακτῆρες τῆς ποσότητος;

Ἀπ. Οἱ χαρακτῆρες μὲ τοὺς ὁποίους γράφεται ἡ ποσότης τῆς μελῳδίας ἤγουν τὰ σημεῖα, ἅτινα παρασταίνουν τοὺς φθόγγους τοῦ γραφομένου μέλους, καθ' ἡμᾶς εἶναι δέκα· γράφονται δὲ καὶ ὀνομάζονται οὕτως:

Φωναὶ ἀνιοῦσαι		
Ἴσον	—	θ
Ὀλίγον	—	α
Πεταστὴ	⌣	α
Κεντήματα	‼	α
Κέντημα	˙	β
Ὑψηλὴ	ʃ	δ
Φωναὶ κατιοῦσαι.		
Ἀπόστροφος	˃	α
Ὑπορροὴ	ˊ	2
Ἐλαφρὸν	⌢	β
Χαμηλὴ	⌣	δ

Ἐρ. Ὁποίαν ἐνέργειαν παρασταίνει ἕκαστος χαρακτὴρ τῆς ποσότητος;

Ἀπ. Τὸ μὲν Ἴσον —, οὔτε ἀνάβασιν ἔχει, οὔτε κατάβασιν, ἀλλ' ἰσότητα, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ προκείμενον μηδὲν 0, φέρει δὲ πάντοτε τὸν φθόγγον τοῦ πρὸ ἑαυτοῦ χαρακτῆρος· τὸ δ' Ὀλίγον —, ἡ Πεταστὴ ⌣, καὶ τὰ κεντήματα ‼, φανερόνουσι τὸν πρῶτον ἀνιόντα φθόγγον, ἀπὸ τὴν βάσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὑρισκόμεθα· ἡ Ἀπόστροφος ˃ φανερόνει τὸν πρῶτον κατιόντα φθόγγον, ἀπὸ τὴν βάσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὑρισκόμεθα, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ προκείμενον ἄλφα-α· ἡ Ὑπορροὴ ˊ, φανεράνει δύω κατιόντας φθόγγους μὲ συνέχειαν, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ προκείμενον Ἀραβικὸν ἀριθμητικὸν σημεῖον 2· τὸ δὲ κέντημα ˙, φανερόνει τὸν δεύτερον ἀνιόντα φθόγγον ὑπερβατῶς, καὶ ὁ πρῶτος φθόγγος αὐτοῦ σιωπᾶται, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ προκείμενον β· τὸ δὲ Ἐλαφρὸν ⌢, φανερόνει τὸν δεύτερον κατιόντα φθόγγον, καὶ ὁ πρῶτος φθόγγος αὐτοῦ σιωπᾶται, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ προκείμενον β. ἡ Ὑψηλὴ ʃ, φανερόνει τὸν τέταρτον ὑπερβατῶς ἀνιόντα φθόγγον, καὶ τοῦτο δηλοῖ τὸ προκείμενον δ, καὶ οἱ μεταξὺ αὐτῆς

φθόγγοι σιωπῶνται· ἡ δὲ Χαμηλὴ ⌣ , φανερόνει τὸν τέταρτον κατιόντα φθόγγον, ὡσαύτως καὶ αὐτὸ δηλοῖ τὸ προκείμενον δ, καὶ οἱ μεταξὺ αὐτῆς φθόγγοι σιωπῶνται.

Ἐρ. Μὲ τοὺς παρόντας δέκα χαρακτῆρας πῶς ἠμποροῦμεν νὰ σημειώσωμεν τὴν ἀνάβασιν, κατάβασιν, καὶ ἰσότητα ;

Ἀπ. Γράφοντες τὴν μελῳδίαν, ὅταν ἔχωμεν χρείαν ἰσότητος, μεταχειριζόμεθα τὸ Ἴσον ⌢ , καὶ ὅταν θέλωμεν νὰ ἀναβῶμεν μὲ συνέχειαν ἀνὰ μίαν φωνὴν πολλοὺς φθόγγους, μεταχειριζόμεθα τὸ Ὀλίγον — , τὰ Κεντήματα ⠶ , καὶ τὴν Πεταστὴν ⌣ , κατὰ τὴν περίστασιν· ὅταν δὲ θέλωμεν νὰ καταβῶμεν ὁμοίως, μεταχειριζόμεθα τὴν Ἀπόστροφον ⌢ , τὴν Ὑποβολὴν ⸗ , τὴν Χαμηλὴν, τὸ Ἐλαφρὸν, καὶ τὸ συνεχὲς Ἐλαφρόν.

Ἐρ. Πῶς σημειώνεται ἡ ὑπερβατὴ ἀνάβασις καὶ κατάβασις διὰ τῶν ἄνω χαρακτήρων ;

Ἀπ. Ἡ ὑπερβατὴ ἀνάβασις καὶ κατάβασις, ἐπειδὴ γίνεται κατὰ πολλοὺς τρόπους, γράφεται μὲν μὲ τοὺς ἰδίους χαρακτῆρας, ἀλλ' οὐχὶ πλέον μὲ ἁπλοῦς, ἀλλὰ συνθέτους· ἐπειδὴ ἡ σύνθεσις ἠμπορεῖ νὰ αὐξάνῃ τὴν ποσότητα τῶν χαρακτήρων ὡρισμένως, κατὰ τὴν χρείαν τοῦ σημειοῦντος.

Ἐρ. Πῶς λογαριάζεται ἡ ποσότης τῆς ὑπερβατῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως ;

Ἀπ. Λογαριάζεται μὲ τὸ μέσον τῆς Κλίμακος· ἐπειδὴ ὅταν εὑρεθῶσι δύο φθόγγοι, παραδείγματος χάριν, ὁ Πα, ἢ Δι, καὶ θέλωμεν νὰ εὕρωμεν τὴν ποσότητά των, βλέπομεν εἰς τὴν τάξιν τῆς Κλίμακος, ὁ Δι, κατὰ πόσους φθόγγους ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὸν Πα, καὶ οὕτως εὑρίσκονται τρεῖς. Πα, Βου, εἷς τόνος· Βου Γα, δύο τόνοι· Γα, Δι, τρεῖς τόνοι· ὥστε ἡ ποσότης Πα, Δι, εἶναι τρία, ὁμοίως καὶ τὰ λοιπά.

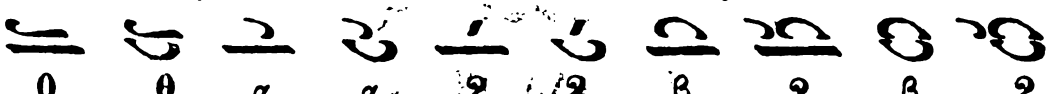
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Περὶ συνθέσεως τῶν χαρακτήρων.

Ἐρ. Πῶς συνθέτονται οἱ Χαρακτῆρες ;

Ἀπ. Συνθέτονται οἱ χαρακτῆρες μὲ εὐτακτον συμπλοκὴν, διὰ νὰ παρασταίνουν ὡρισμένως τὰς διαφόρους ποσότητας τῶν φθόγγων, πλὴν χωρὶς συνθέσεως ἠμποροῦν νὰ γράφωνται μόνον τὸ Ἴσον ⌢ , τὸ Ὀλίγον — , ἡ Πεταστὴ ⌣ , ἡ Ἀπόστροφος ⌢ , τὸ Ἐλαφρὸν ⌢ , καὶ ἡ Χαμηλὴ ⌣ . Οἱ δὲ λοιποὶ χαρακτῆρες δὲν ἠμποροῦσι

νὰ γράφωνται μόνοι των, ἀλλὰ ἱστάμενοι ἔμπροσθεν ἢ ἐπάνω, ἢ ὑποκάτω τῶν χαρακτήρων, αὐξάνουσι τὴν ποσότητά των, κατὰ τὴν θέσιν τὴν ὁποίαν θέλον ἔχει, τοῦτ' ἔστι τὸ Κέντημα , ὅταν συντεθῇ μὲ τὸ Ὀλίγον ἔμπροσθεν, ἢ κάτωθεν αὐτοῦ οὕτως , φανερόνει τὸν δεύτερον ὑπερβατῶς ἀνιόντα φθόγγον· ἂν δὲ τεθῇ ἄνωθεν τοῦ Ὀλίγου οὕτω ,φανερόνει τὸν τρίτον ὑπερβατῶς ἀνιόντα φθόγγον. Τὸ Ὀλίγον , ὑποτίθεται εἰς ὅλους τοὺς χαρακτῆρας, ἐκτὸς τῶν Κεντημάτων , ὁ δὲ ὑποτασσόμενος χαρακτὴρ, ἤγουν τὸ Ὀλίγον , χάνει τὴν ποσότητά του, καὶ λογαριάζεται ἡ ποσότης ἐκείνου μόνον τοῦ χαρακτῆρος, ὅστις τὸ ὑπέταξεν, ἤγουν ὅταν ἡ Ὑψηλὴ τεθῇ ἔμπροσθεν εἰς τὸ Ὀλίγον οὕτως ,ἡ δύναμις τοῦ Ὀλίγου χάνεται, καὶ λογαριάζεται ἡ ποσότης τῆς Ὑψηλῆς. Ὅταν δὲ τεθῇ ἡ Ὑψηλὴ ὄπισθεν οὕτως ,ἢ ἐν μέσῳ , δὲν ὑποτάσσεται τὸ Ὀλίγον, ἀλλὰ λογαριάζεται ἡ ποσότης καὶ τῶν δύο χαρακτήρων· ὁμοίως καὶ ἡ Πεταστὴ , ὑποτίθεται ὑπὸ ὅλους τοὺς χαρακτῆρας καὶ χάνει τὴν ποσότητά της, ὄχι ὅμως καὶ τὴν ὀξύτητά της, οἷον τὴν δύναμίν της, ἐκτὸς τοῦ Ὀλίγου , καὶ τοῦ Κεντήματος , πολλάκις καὶ ὑπὸ τὴν Ὑψηλὴν, ὅταν ἤθελε τεθῶσιν οὕτως , τότε καὶ ὁ ὑποτιθέμενος χαρακτὴρ, ἤγουν ἡ Πεταστὴ, ἔχει τὴν ἑαυτῆς ποσότητα, ἅμα δὲ καὶ τὴν ὀξύτητα, ἤγουν τὴν δύναμίν της· τὸ Ἐλαφρὸν δὲ ὅταν ὑποτάξῃ τὴν Ἀπόστροφον οὕτως , οἱ δύο φθόγγοι τοῦ Ἐλαφροῦ, προφέρονται μὲ συνέχειαν, ἐννοουμένης τῆς Ἀποστρόφου, εἰς τόπον γοργοῦ, διὰ τὸν πρῶτον φθόγγον τοῦ Ἐλαφροῦ· τὸ Ὀλίγον καὶ ἡ Πεταστὴ, ὑποτάσσονται ἀκόμη καὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς κατιόντας χαρακτῆρας, ὁμοίως καὶ ἀπὸ τὸ Ἴσον, ὅταν τεθῶσιν ἄνωθεν αὐτῶν οὕτως·

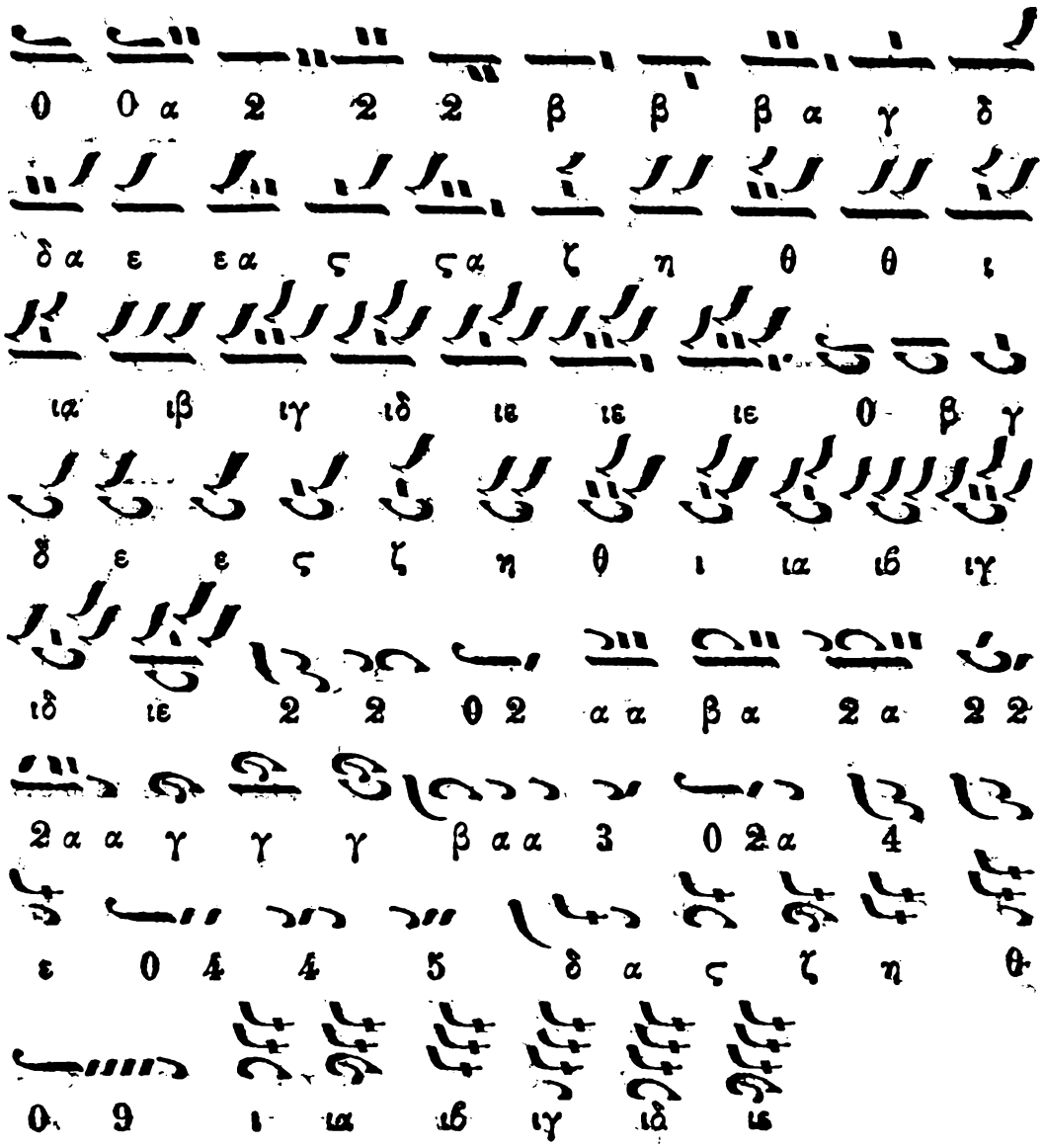

0 θ α α 2 2 β 2 β 2

γ δ δ

Ἰδοὺ καὶ ὁ πίναξ τῶν συνθέτων χαρακτήρων, ἔνθα δεικνύεται ὁ τρόπος, καθ' ὃν αὐξάνει ἡ σύνθεσις τὴν ποσότητα αὐτῶν ἄτινα χρησιμεύουσιν εἰς τὴν παραλλαγήν. Ἤξευρε δὲ ὅτι τὰ μὲν γράμματα φανερόνουσι τὸ ὑπερβατὸν, οἱ δὲ ἀριθμητικοὶ χαρακτῆρες τὴν συνέχειαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Περὶ Παραλλαγῆς.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ παραλλαγή;

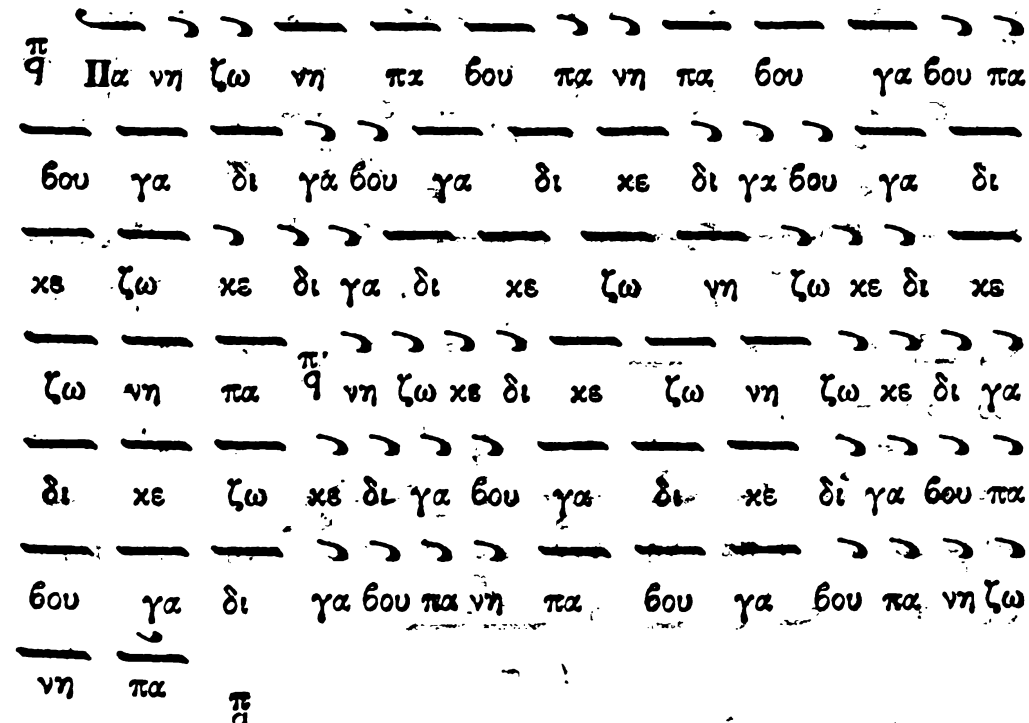
Ἀπ. Παραλλαγὴ εἶναι, τὸ νὰ συμφωνῶμεν τὰς συλλαβὰς τῶν φθόγγων ἐπάνω εἰς τοὺς γεγραμμένους χαρακτῆρας τῆς μελῳδίας· ἐπὶ τούτοις δὲ πρότερον ἀπὸ πάσης μελῳδίας γραπτῆς, τίθεται μαρτυρία, ἡ ὁποία φανερόνει τὸ, ποῖος φθόγγος γίνεται· ἀρχὴ τῆς μελῳδίας· ἔπειτα ἐμβαίνουν οἱ χαρακτῆρες τῶν φθόγγων· παρατηρεῖται

λοιπὸν ἡ ποσότης τῶν χαρακτήρων, καὶ προφέρεται ὁ φθόγγος ὁ ἀνήκων εἰς πάντα χαρακτῆρα, ὅταν ἦναι μόνος, ἢ μὲ ὁποίαν δήτινα σύνθεσιν.

Ἐρ. Δὲν μοὶ φανερόνεις τοῦτο πραγματικῶς εἰς τὸ συνεχὲς πρῶτον, καὶ ἔπειτα εἰς τὸ ὑπερβατόν;

Ἀπ. Εἰς τὴν συνεχῆ παραλλαγὴν τοῦ διατονικοῦ γένους κατ' ἀρχὰς τίθεται τοῦ π q μαρτυρία, ἡ ὁποία φανερόνει, ὅτι ὁ Πα, φθόγγος γίνεται ἀρχὴ, καὶ ἐπειδὴ ὁ πρῶτος χαρακτὴρ, ἤγουν (τὸ Ἴσον) δηλοῖ ἰσότητα, πρόφερε τὸν Πα, φθόγγον κατὰ τὸ Ἴσον —, ἔπειτα μὲ τὰς δύο ἀποστρόφους ⸗, πρόφερε ἀκολούθως τοὺς δύο κατιόντας φθόγγους, Νη. Ζω, εἶτα μὲ τὰ τρία Ὀλίγα ———, πρόφερε αὖθις τοὺς τρεῖς ἀνιόντας φθόγγους, Νη, Πα, Βου, καὶ πάλιν μὲ τὰς δύο Ἀποστρόφους, τοὺς δύο κατιόντας φθόγγους, Πα, Νη, καὶ κάθ' ἑξῆς οὕτω ποιεῖς, ἕως ὅτου θέλεις φθάσει εἰς τὸν διάμετρον, Πα, τῆς πρώτης βάσεως, ἤγουν ἀπ' ἐκείνην τὴν βάσιν, ὅθεν ἔκαμες τὴν ἀρχήν.

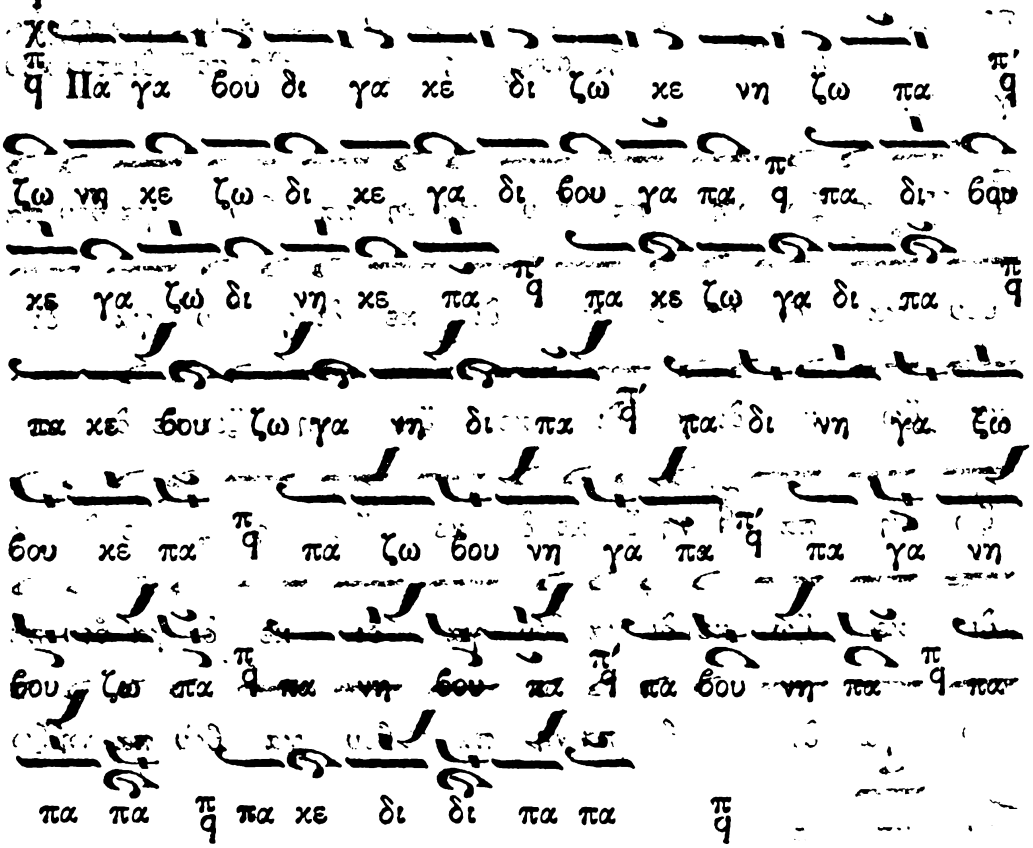
Ἰδοὺ καὶ παράδειγμα τῆς συνεχοῦς παραλλαγῆς τοῦ διατονικοῦ γένους.

Ἐρ. Δὲν μὲ πληροφορεῖς καὶ περὶ τῆς ὑπερβατῆς παραλλαγῆς;

Ἀπ. Εἰς τὴν ὑπερβατὴν παραλλαγὴν τοῦ διατονικοῦ γένους, κατ' ἀρχὰς τίθεται μαρτυρία τοῦ π q ἡ ὁποία φανερόνει ὅτι ὁ Πα, φθόγγος

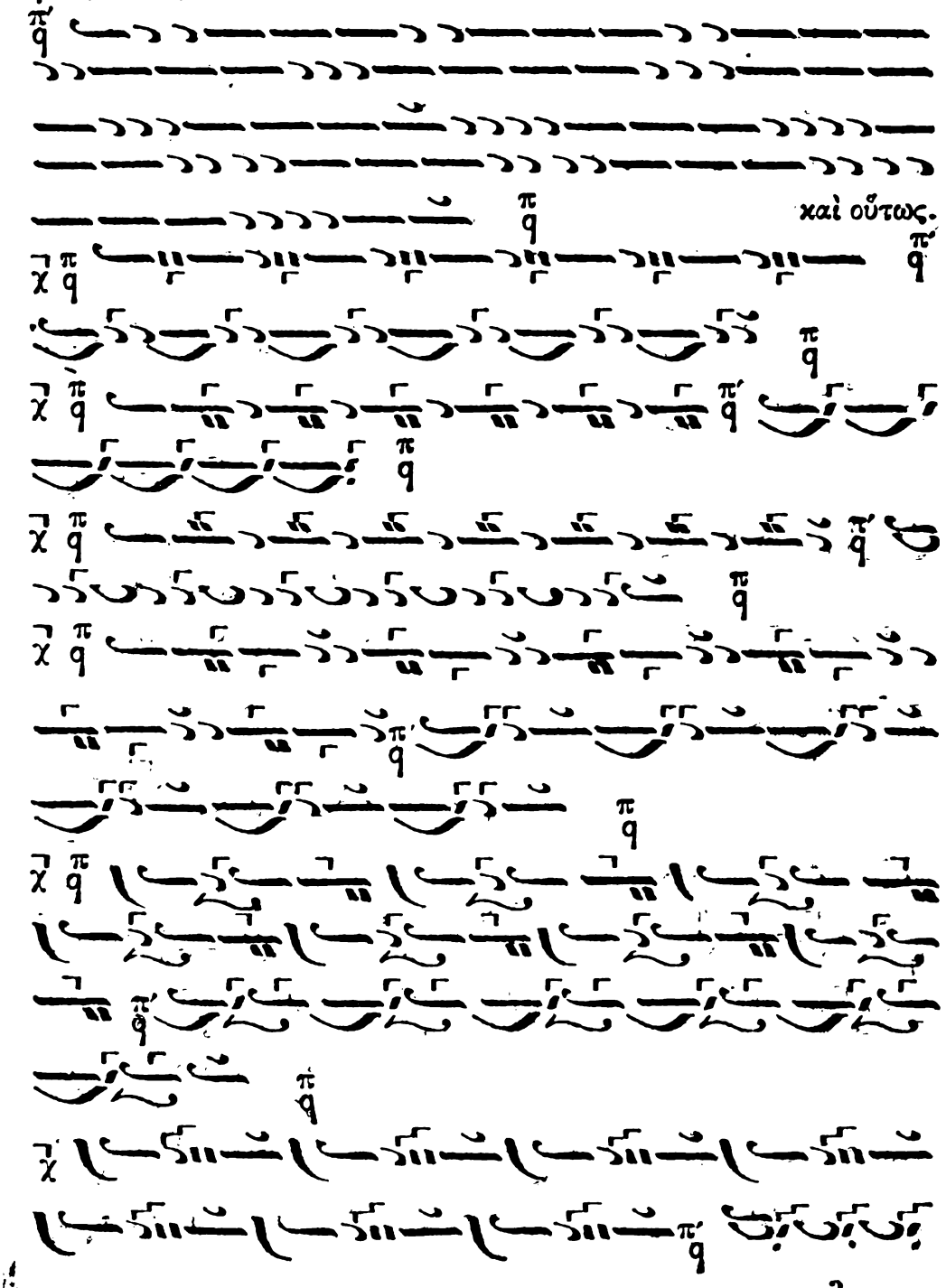
γίνεται ἀρχὴ, καὶ ἐπειδὴ ὁ πρῶτος χαρακτὴρ, ἤγουν τὸ (Ἴσον) —, δηλοῖ ἰσότητα, πρόφερε τὸν Πα, φθόγγον μὲ τὸ Ἴσον —, ἔπειτα εἰς τὸ ὑπερβατὸν, ἤγουν εἰς τὸ Κέντημα μὲ τὸ Ὀλίγον —ι, πρόφερε τὸν Γα, φθόγγον, ἔπειτα εἰς τὴν Ἀπόστροφον ⸝, πρόφερε τὸν Βου, φθόγγον, ἔπειτα πάλιν πρόφερε εἰς τὸ Κέντημα μὲ τὸ Ὀλίγον, —ι, τὸν Δι, φθόγγον, ἔπειτα εἰς τὴν Ἀπόστροφον ⸝, τὸν Γα, καὶ καθ' ἑξῆς, ἕως ὅτου ἤθελες φθάσει εἰς τὸν ὑψηλὸν, φθόγγον, π' q, ἔπειτα πρόφερε εἰς τὸ Ἐλαφρὸν ⸜, τὸν Ζω, φθόγγον, ἔπειτα εἰς τὸ Ὀλίγον —, τὸν Νη, φθόγγον, ἕως ὅτου πάλιν ἤθελες φθάσει εἰς τὴν ἐσχάτην μαρτυρίαν, οἷον τὸν π q ὅθεν ἤρχισες, καὶ τὰ λοιπὰ, ἀναλόγως κατὰ τὰς ποσότητας, αἵτινες συμπίπτουσι, παρατηρεῖς, καὶ οὕτω κάμνεις ἕως τέλους κατὰ τὸ ἑξῆς παράδειγμα.

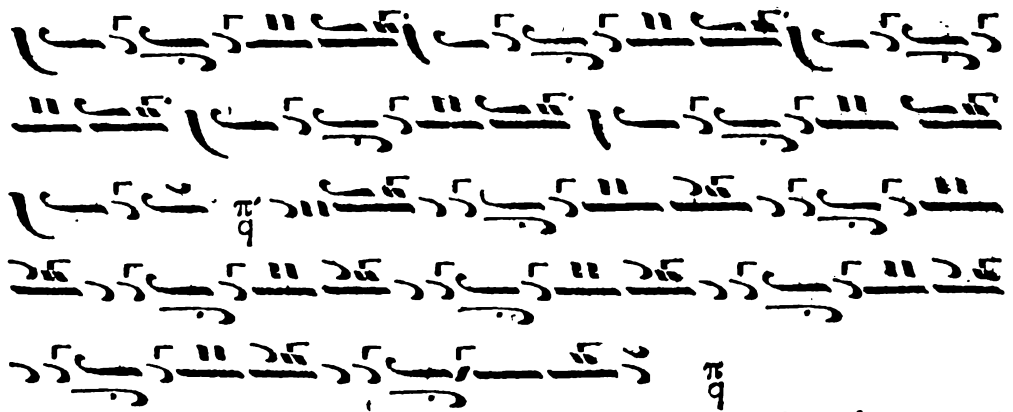

Ἐρ. Οἱ Διδάσκαλοι πῶς γυμνάζουσιν εἰς τὴν προαλλαγὴν τοὺς μαθητάς;

Ἀπ. Γράφοντες κάτωθεν τῶν χαρακτήρων τὰς συλλαβὰς τῶν φθόγγων, καὶ ἐπειδὴ γίνεται τοῦτο διὰ τὴν εὐκολίαν, καὶ οὐχὶ διὰ τὴν

τελείαν μάθησιν, ὕστερον ἐξαλείφουσι τὰς συλλαβὰς τῶν φθόγγων, καὶ ἀφίνουσι μόνον τοὺς χαρακτῆρας διὰ νὰ συνειθίσωσιν οἱ μαθηταὶ εἰς τὸ νὰ βλέπωσι τοὺς χαρακτῆρας, καὶ νὰ προφέρωσι τοὺς φθόγγους, καθὼς ἐνταῦθα.

Ἐρ. Πῶς ἠμπορεῖ τις νὰ διδαχθῇ τὸ ᾀδόμενον μέλος ὁποῖον καὶ ἂν ἦναι;

Ἀπ. Πρῶτον πρέπει νὰ μάθῃ νὰ ψάλλῃ τὴν παραλλαγὴν ἀσφαλῶς, καὶ ἔπειτα, ἀντὶ τῶν συλλαβῶν τῶν φθόγγων, νὰ προφέρῃ τὰς συλλαβὰς τῶν λέξεων τοῦ μέλους.

Ἐρ. Δύναται ὁ μαθητὴς ἐκ μόνης μελέτης νὰ γείνῃ ἄριστος μουσικός;

Ἀπ. Οὐχὶ βέβαια, ἀλλ' ὁ μαθητὴς πρέπει ὅταν καταγίνηται, νὰ ἐξετάζηται, καὶ νὰ γυμνάζηται ἀπὸ τὸν διδάσκαλον κατὰ τὸν χρόνον, κατὰ τοὺς φθόγγους, κατὰ τοὺς χαρακτῆρας, κατὰ τὰ διαστήματα, κατὰ τὸ συνεχὲς, κατὰ τὸ ὑπερβατὸν, κατὰ τὰς διαφορὰς, κατὰ τὰ γένη, κατὰ τὰ συστήματα, καὶ διαφόρως κατὰ τὴν ἀνάγκην τῆς συμφωνίας τῶν χαρακτήρων καὶ τοῦ μέλους, ὡς οἱ εἰς τὰ γραμματικὰ γυμναζόμενοι παῖδες, γυμνάζονται πρῶτον εἰς τὴν τεχνολογίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

Περὶ Συμφωνίας.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ συμφωνία;

Ἀπ. Εἶναι συνδυασμὸς, ἤτοι συνένωσις Μουσικῶν τόνων ἀνομοίων κατὰ τὴν ὀξύτητα καὶ βαρύτητα.

Ἐρ. Ἄλλως τί θέλει νὰ εἴπῃ συνδυασμός;

Ἀπ. Σύγχρονος ἀπαγγελία δύω ἀνομοίων τόνων κατὰ τὴν ὀξύτητα, καὶ τὴν βαρύτητα.

Ἐρ. Μὲ ποῖον τρόπον γίνεται ἡ σύγχρονος αὕτη ἀπαγγελία;

Ἀπ. Ὅταν δύω Μουσικοὶ ἐκφωνοῦν δύω ὁμοίους, ἢ ἀνομοίους τόνους εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, μὲ ἀρέσκειαν τῆς ἀκοῆς.

Ἐρ. Πόσα εἶναι τὰ εἴδη τοῦ συνδυασμοῦ;

Ἀπ. Τέσσαρα· τὸ ὁμόφωνον, τὸ σύμφωνον· τὸ διάφωνον καὶ τὸ παράφωνον.

Ἐρ. Πῶς γίνεται κατὰ τὸ ὁμόφωνον;

Ἀπ. Ὅταν δύω, ἢ καὶ πολλοὶ Μουσικοὶ ἐκφωνοῦν ταὐτοχρόνως ἕνα τόνον εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ἦχον, ἤτοι εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν, ἢ ψάλλουν συγχρόνως ἓν Μουσικὸν μάθημα εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν βάσιν.

Ἐρ. Πῶς κατὰ τὸ σύμφωνον;

Ἀπ. Ὅταν δύω, ἢ πολλοὶ Μουσικοὶ διῃρημένοι εἰς δύω, ἐκφωνοῦν ταὐτοχρόνως δύω τόνους, οἵτινες διαφέρουν μὲν κατὰ τὴν ὀξύτητα καὶ βαρύτητα, ὑπάρχει ὅμως μεταξὺ αὐτῶν ὁμοιότης· παραδείγματος χάριν, δύω Μουσικοὶ, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν εἷς ἐκφωνεῖ τὸν Πα, τόνον τῆς Κλίμακος, ὁ δὲ ἕτερος τὸν ὑψηλὸν Πα, ταὐτοχρόνως ὅμως· καὶ τὸ τοιοῦτον μέλος λέγεται κρᾶσις. Ὅταν δὲ ὁ μὲν τὸν Πα, ὁ δὲ τὸν Κε, ὡς Πα· καὶ ὁ μὲν τὸν Πα, ὁ δὲ τὸν Δι, ὡς Πα, ἢ ὁ μὲν τὸν Νη, ὁ δὲ τὸν Γα, ὡς Νη· τὸ τοιοῦτον μέλος λέγεται σχέσις.

Ἐρ. Πῶς κατὰ τὸ διάφωνον;

Ἀπ. Κατὰ τὸ διάφωνον εἶναι, ὅταν δύω φθόγγοι προφέρωνται εἰς ἕνα καιρὸν, ἀνόμοιοι κατὰ τὴν βάσιν, καὶ ἔχουσι μεταξύ των μόνον μίαν κρᾶσιν, καθὼς Πα, Βου, ἢ Νη, Ζω, καὶ δὲν διακρίνεται μεταξὺ αὐτῶν οὐδὲ μία ἑλκυστικὴ ποιότης, ἤγουν συμφωνία.

Ἐρ. Πῶς κατὰ τὸ παράφωνον;

Ἀπ. Τὸ παράφωνον εἶναι, ὅταν δύω Μουσικοὶ ψάλλουν, ἢ ἐκφωνοῦν ταὐτοχρόνως δύω ἀνομοίους τόνους, ἤγουν ὁ μὲν τὸν Νη, ὁ δὲ τὸν Βου, ἢ ὁ μὲν τὸν Βου, ὁ δὲ τὸν Δι, οἵτινες παρεμφαίνουσι μὲν κάποιαν διαφωνίαν, ὄχι ὅμως καὶ ἐντελῆ συμφωνίαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

Περὶ τοῦ ἐναρμονίου γένους.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ ἐναρμόνιον γένος τῆς Μουσικῆς;

Ἀπ. Τὸ ἐκ πλειόνων, ἢ ἐξ ἑνὸς τόνου ψαλλόμενον μέλος, ἤτοι ἁρμονία εἶναι, ὅταν ἓν Μουσικὸν μάθημα ψάλλεται ἀπὸ πολλοὺς εἰς διαφόρους ἀνομοίους φθόγγους μιᾶς ὁποίας δήποτε Κλίμακος(1).

(1) Τελευταίῳ γὰρ αὐτῷ, καὶ μόλις μετὰ πολλοῦ πόνου συνειθίζεται ἡ αἴσθησις. (Ἀριστόξ.)

Ἐρ. Τί ἐννοοῦμεν λέγοντες Ἁρμονίαν;

Ἀπ. Ἐφαρμογὴν διαφόρων συστημάτων· ἤγουν, ἁρμονία κυρίως εἶναι τάξις συμφωνιῶν, εὐτάκτως καὶ μετὰ λόγου προσηρμοσμένων.

Ἐρ. Πόθεν γεννᾶται ἡ Ἁρμονία;

Ἀπ. Ἐκ τῶν διαφόρων τῆς Μουσικῆς συστημάτων.

Ἐρ Πόσα εἶναι τὰ μέρη τῆς Ἁρμονίας;

Ἀπ. Τρία· τὸ ὑπατοειδὲς, τὸ μεσοειδὲς, καὶ τὸ νητοειδὲς· ἤγουν, ἐὰν ἓν ἁρμονικὸν μέλος ἦναι προσηρμοσμένον εἰς τὸ Διαπασῶν (τὸ ὁποῖον σύγκειται ἐκ δύω συστημάτων, ἤγουν ἐκ τετραχόρδου καὶ πενταχόρδου,) τότε τὸ ὑπατοειδὲς ἤγουν ὁ Νη, φθόγγος θέλει εἶναι ἡ πρώτη χορδὴ τῶν Διαπασῶν, τὸ δὲ μεσοειδὲς, θέλει εἶναι ὁ Δι, φθόγγος, ἤγουν ἡ πέμπτη χορδὴ, καὶ τὸ νητοειδὲς, ὁ ὀξὺς Νη, φθόγγος ἤτοι ἡ ὀγδόη χορδή.

Ἐρ. Μὲ ποῖον τρόπον γίνεται ἡ τοιαύτη ἐφαρμογὴ τοῦ ἐναρμονίου μέλους;

Ἀπ. Αὕτη γίνεται ὅταν δύω, ἢ καὶ περισσότεροι Μουσικοὶ, λαμβάνωσιν ὡς βάσιν τὸν πρῶτον φθόγγον, τῆς Κλίμακος, ἤγουν τὸν Νη, ἄλλοι τὸν τρίτον, οἷον τὸν Βου, ἄλλοι τὸν ὄγδον, ἤτοι τὸν ὀξὺν Νη, φθόγγον καὶ ἄλλοι τὸν δέκατον, ἤτοι τὸν ὀξὺν Βου, φθόγγον, καὶ ψάλλοντες εὐρύθμως ἓν Μουσικὸν μάθημα ἀποτελοῦν Ἁρμονίαν. (1)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η΄.

Περὶ ποιότητος τῆς μελῳδίας.

Ἐρ Κατὰ ταῦτα μόνον θεωρεῖται ἡ Μουσικὴ, ἢ ἔχει καὶ ἄλλα θεωρίας ἄξια;

Ἀπ. Καὶ κατὰ ταῦτα μὲν, ἀλλ' εἶναι ἀνάγκη, καὶ τῆς θεωρίας τῆς ποιότητος.

Ἐρ. Τί εἶναι ποιότης εἰς τὴν Μουσικὴν;

Ἀπ. Ποιότης εἰς τὴν Μουσικὴν λέγεται, ἡ καταμέτρησις τῶν φθόγγων, ἡ ἀνάβασις καὶ κατάβασις, ἡ ταχύτης καὶ βραδύτης, τὸ δύνατὸν καὶ ἀδύνατον, τὸ ὁμαλὸν καὶ ἀνώμαλον, τὸ λεπτὸν καὶ τραχὺ, καὶ ἄλλα πολλὰ, ἅτινα ὁμοῦ συνηνωμένα ἀποτελοῦσι τὴν ποιότητα, καθ' ὁμοίωσιν τῶν σωμάτων, ἅπερ ὑπὸ ἀτόμων συνιζάμενα προσβάλ-

(1) Ἀκριβέστερον δὲ τὸ ἐναρμόνιον, παρὰ γὰρ τοῖς ἐπιφανεστάτοις ἐν Μουσικῇ τετύχηκε παραδοχῆς τοῖς δὲ πολλοῖς ἐστιν ἀδύνατον. (Ἀριστειδ.)

λουσιν εἰς τὰς αἰσθήσεις, καὶ δεικνύουσι τοιαύτην, ἢ τοιαύτην ποιότητα.

Ἐρ. Ἡ ποιότης ἁπλῶς ἀπὸ πόσα τινὰ γνωρίζεται;

Ἀπ. Ἀπὸ δύω, οἷον ἀπὸ τὴν καταμέτρησιν τοῦ χρόνου, ἤγουν τοῦ καιροῦ, ὅς τις ἀπερνᾷ εἰς τὴν μελῳδίαν, καὶ ἀπὸ τὸν τρόπον τῆς ἐκφωνήσεως τῶν φθόγγων, ἐν ᾧ ψάλλεται τὸ μέλος.

Ἐρ. Ποῖοι εἶναι οἱ χαρακτῆρες, οἵτινες παριστῶσι τὴν ποιότητα διὰ χρόνου;

Ἀπ. Οἱ χαρακτῆρες μὲ τοὺς ὁποίους γράφεται ἡ ποιότης τῆς μελῳδίας εἶναι, ἢ ἔγχρονοι, ἢ ἄχρονοι, ἤγουν ἢ ὑποκείμενοι εἰς χρόνον, ἢ ὑστερούμενοι χρόνου,

Ἐρ. Πόσοι εἶναι οἱ ἔγχρονοι;

Ἀπ. Τέσσαρες, τὸ Κλάσμα, ⌣, ἡ Ἁπλῆ, ˙, τὸ Γοργὸν ⌐, καὶ τὸ Ἀργὸν ¬, ἅτινα χρησιμεύουσιν εἰς τὴν καταμέτρησιν τοῦ χρόνου καὶ τοῦ ῥυθμοῦ.

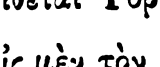
Ἐρ. Τὸ Κλάσμα τί δύναμιν ἔχει;

Ἀπ. Τὸ Κλάσμα εἰς ὁποῖον χαρακτῆρα ἤθελε τεθῇ, ὁ χαρακτὴρ ἐκεῖνος δαπανᾷ δύω χρόνους· ἕνα διὰ τὸν χαρακτῆρα, καὶ ἕνα διὰ τὸ Κλάσμα, τίθεται δὲ τὸ Κλάσμα εἰς ὅλους τοὺς χαρακτῆρας, ἐκτὸς τῶν Κεντημάτων καὶ τῆς Ὑποῤῥοῆς· ἐπειδὴ τὰ μὲν Κεντήματα δὲν ἀργοποροῦσι ποτὲ περισσότερον ἀπὸ ἕνα χρόνον, ἡ δὲ Ὑποῤῥοὴ ἀντὶ τοῦ Κλάσματος δέχεται τὴν ἁπλῆν.

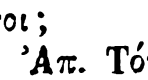
Ἐρ. Ποίαν ἐνέργειαν ἔχει ἡ ἁπλῆ;

Ἀπ. Ἡ Ἁπλῆ τίθεται κάτωθεν τῆς Ὑποῤῥοῆς διὰ τὸν δεύτερον αὐτῆς φθόγγον, καὶ ὑποκάτω εἰς τὴν Ἀπόςροφον, ἡ ὁποία ἠμπορεῖ νὰ δέχηται καὶ Γοργὸν οὕτως , ἔτι τίθεται καὶ ὑποκάτω εἰς τὸ Ἀντικένωμα ὡς , τὸ Ὀλίγον τὸ ὁποῖον ἔχει τὴν Ἁπλῆν δαπανᾷ δύω χρόνους, ἕνα διὰ τὸν χαρακτῆρα καὶ ἕνα διὰ τὴν Ἁπλῆν· ὅταν δὲ χρειασθῶσι τρεῖς χρόνοι γίνεται διπλῆ, πλὴν μὲ ἕτερον, καὶ οὐχὶ πλέον μὲ Ἀντικένωμα οὕτως , ὅταν δὲ τέσσαρες, τριπλῆ οὕτως , ὡσαύτως γίνεται καὶ τετραπλῆ καὶ πενταπλῆ, καὶ ἔτι περισσότερον, πλὴν μὲ ἕτερον καὶ χωρὶς Ἀντικένωμα· ὑπογράφεται δὲ ἡ διπλῆ, τριπλῆ, καὶ τετραπλῆ, εἰς ὅλους τοὺς χαρακτῆρας, ἐκτὸς τῶν Κεντημάτων, καὶ τῆς Πεταςῆς.

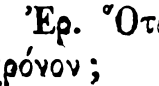
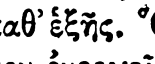
Ἐρ. Τίνα δύναμιν ἔχει τὸ γοργὸν ὅταν τίθεται εἰς τοὺς χαρακτῆρας;

Ἀπ. Ὅταν ἦναι χρεία δύω φθόγγοι νὰ ἐξοδεύωσιν ἕνα χρόνον, τίθεται Γοργὸν εἰς τὸν δεύτερον χαρακτῆρα οὕτω , καὶ εἰς μὲν τὸν πρῶτον χαρακτῆρα, ἤγουν τὸ Ἴσον, ἐξοδεύεται ἡ θέσις, εἰς δὲ τὸν δεύτερον, ἤγουν τὸ Ὀλίγον, ἔνθα εἶναι τὸ Γοργὸν, ἐξοδεύεται ἡ ἄρσις.

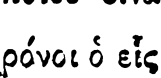
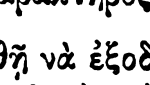
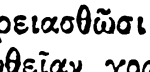
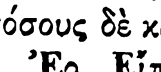
Ἐρ. Ὅταν δὲ χρειάζεται νὰ ἐξοδεύσωσιν ἕνα χρόνον τρεῖς φθόγγοι;

Ἀπ. Τότε τίθεται δίγοργον εἰς τὸν δεύτερον καὶ τρίτον χαρακτῆρα οὕτως, , ὥστε ἡ μὲν πρώτη Ἀπόστροφος ἔχει ὅλην τὴν θέσιν, ἡ δὲ δευτέρα μὲ τὰ Κεντήματα ἔχουσιν ὅλην τὴν ἄρσιν.

Ἐρ. Ὅταν γένῃ χρεία νὰ ἐξοδεύσωσι τέσσαρες φθόγγοι ἕνα χρόνον;

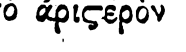
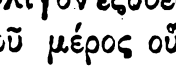
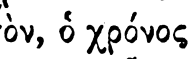
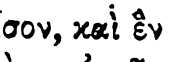
Ἀπ. Τότε τίθεται τρίγοργον εἰς τοὺς ὑςέρους τρεῖς φθόγγους οὕτω , καὶ τὸ μὲν Κέντημα μὲ τὸ Ὀλίγον λαμβάνουσι τὴν θέσιν, ἡ δὲ Ὑποῤῥοὴ μετὰ τῆς Ἀποστρόφου, ὅλην τὴν ἄρσιν, καὶ καθ' ἑξῆς. Ὅταν δὲ εἰς χαρακτὴρ ἔχῃ καὶ Γοργὸν καὶ Ἁπλῆν, πρῶτον ἐνεργεῖ τὸ Γοργὸν καὶ ὕςερον ἡ Ἁπλῆ, καθὼς , ὡσαύτως γίνεται καὶ ὅταν τύχῃ δίγοργον ἢ τρίγοργον μὲ Ἁπλῆν ἢ διπλῆν ὡς

Ἐρ. Τὸ δὲ ἀργὸν τίνα δύναμιν ἔχει;

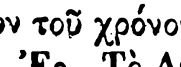
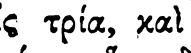
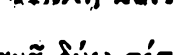
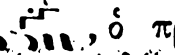
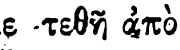
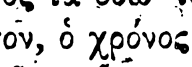
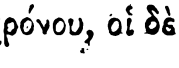
Ἀπ. Τὸ ἀργὸν ὅταν τεθῇ ἐπάνω εἰς τὸ Ὀλίγον, κάτωθεν τοῦ ὁποίου εἶναι Κέντημα οὕτω , θέλει νὰ ἐξοδεύωνται δύω χρόνοι ὁ εἷς διὰ τὸ Ὀλίγον καὶ ὁ ἄλλος διὰ τὸ ἀργὸν, τὰ δὲ Κεντήματα, θέλει νὰ λαμβάνωνται γοργῶς εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ πρὸ αὐτῶν χαρακτῆρος, καθὼς ἐνταῦθα τοῦ Ἴσου , ὅταν δὲ χρειασθῇ νὰ ἐξοδευθῶσι τρεῖς χρόνοι, εἰς τὸ Ὀλίγον, τότε διπλασιάζεται τὰ ἀργὸν μὲ μίαν κάθετον γραμμὴν ἄνωθεν οὕτως , εἰδὲ χρειασθῶσι τέσσαρες χρόνοι, τότε τριπλασιάζεται τὸ ἀργὸν μὲ ἑτέραν εὐθεῖαν γραμμὴν ἐπὶ τῆς καθέτου οὕτω , καὶ καθ' ἑξῆς ὅσας ἄλλας γραμμὰς εὐθείας καὶ καθέτους ἤθελε δεχθῇ τὸ ἀργὸν, τόσους δὲ καὶ τοὺς χρόνους λαμβάνει.

Ἐρ. Εἴπομεν ἀνωτέρω, ὅτι τὸ Γοργὸν ὅταν ἦνα μόνον οὕτω , διαιρεῖ τὸν χρόνον εἰς δύω, καὶ ἐξοδεύουσιν οἱ δύο φθόγ

γοι ἀπὸ ἥμισυ χρόνον, ὅταν δὲ εἰς αὐτὸ εἶναι καὶ Ἁπλῆ, ποίαν δύναμιν ἔχει;

Ἀπ. Διαιρεῖ τὸν χρόνον εἰς τρία· καὶ ἐὰν ἡ Ἁπλῆ εὑρίσκηται ἀπὸ τὸ ἀριστερὸν αὐτοῦ μέρος οὕτως , ὁ πρῶτος φθόγγος, ἤτοι τὸ Ἴσον ἐξοδεύει δύο τρίτα τοῦ χρόνου, καὶ ὁ δεύτερος ἤτοι τὸ Ὀλίγον ἐξοδεύει ἕνα τρίτον· ἐὰν δὲ ἡ Ἁπλῆ τεθῇ ἀπὸ τὸ δεξιὸν αὐτοῦ μέρος οὕτω , τότε τὸ Ἴσον ἐξοδεύει ἕνα τρίτον τοῦ χρόνου καὶ δύω τρίτα τὸ Ὀλίγον· τιθεμένης δὲ Διπλῆς εἰς τὸ Γοργὸν, ὁ χρόνος διαιρεῖται εἰς τέσσαρα, καὶ εἰ μὲν ἀριστερόθεν ἡ Διπλῆ κεῖται, οὕτω , τρία τέταρτα τοῦ χρόνου ἐξοδεύει τὸ Ἴσον, καὶ ἓν τέταρτον τὸ Ὀλίγον· ἐὰν δὲ ἡ Διπλῆ τεθῇ ἀπὸ τὸ δεξιὸν αὐτοῦ μέρος οὕτω , τὸ Ἴσον τότε ἐξοδεύει ἓν τέταρτον τοῦ χρόνου, καὶ τὸ Ὀλίγον τρία τέταρτα.

Ἐρ. Τὸ Δίγοργον πῶς;

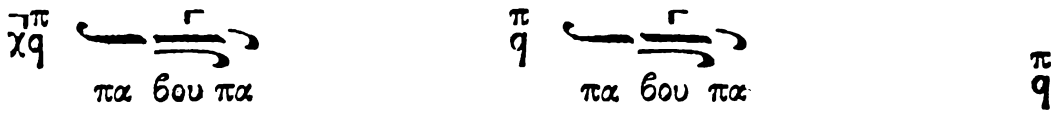
Ἀπ. Τὸ Δίγοργον μόνον κείμενον οὕτω , διαιρεῖ τὸν χρόνον εἰς τρία, καὶ ἐξοδεύουσιν οἱ τρεῖς φθόγγοι ἀπὸ ἓν τρίτον τοῦ χρόνου· ὅταν δὲ λάβῃ Ἁπλῆν διαιρεῖ τὸν χρόνον εἰς τέσσαρα, καὶ ἂν ἡ Ἁπλῆ κεῖται ἀριστερόθεν οὕτως , ὁ πρῶτος φθόγγος δαπανᾷ δύω τέταρτα τοῦ χρόνου, οἱ δὲ ἄλλοι δύω δαπανῶσιν ἀπὸ ἓν τέταρτον· ἂν δὲ πάλιν ἡ Ἁπλῆ τεθῇ ἄνωθεν τοῦ πρώτου Γοργοῦ οὕτως , ὁ πρῶτος φθόγγος τότε δαπανᾷ ἓν τέταρτον τοῦ χρόνου, ὁ δεύτερος δύω τέταρτα, καὶ ὁ τρίτος ἓν τέταρτον· ἂν δὲ ἡ Ἁπλῆ ἤθελε τεθῇ ἀπὸ τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ Διγόργου οὕτω, , τότε οἱ δύω πρῶτοι φθόγγοι ἐξοδεύουσιν ἀπὸ ἓν τέταρτον· ὁ δὲ τρίτος φθόγγος τὰ δύω τέταρτα τοῦ χρόνου· τιθεμένης Διπλῆς εἰς τὸ Δίγοργον, ὁ χρόνος διαιρεῖται εἰς πέντε, καὶ εἰ μὲν ἀριστερόθεν ἡ Διπλῆ κεῖται οὕτως , ὁ πρῶτος φθόγγος δαπανᾷ τρία τέταρτα τοῦ χρόνου, οἱ δὲ ἄλλοι δύω δαπανῶσιν ἀπὸ ἓν τρίτον· ἂν δὲ πάλιν ἡ Διπλῆ τεθῇ ἄνωθεν τοῦ πρώτου Γοργοῦ οὕτως , ὁ πρῶτος φθόγγος τότε δαπανᾷ ἓν τέταρτον τοῦ χρόνου, ὁ δεύτερος τρία τέταρτα, καὶ ὁ τρίτος ἕν· ἂν δὲ ἡ Διπλῆ τεθῇ ἀπὸ τὸ δεξιὸν μέρος τοῦ δευτέρου οὕτω, , τότε οἱ δύω πρῶτοι φθόγγοι ἐξοδεύουσιν ἀπὸ ἓν τέταρτον, ὁ δὲ τρίτος φθόγγος τὰ τρία τέταρτα τοῦ χρόνου· ἡ ἀνάλογος διαίρεσις τοῦ χρόνου γίνεται καὶ ὅταν εὑρίσκηται εἰς τὸ Τρί-

γοργον καὶ Τετράγοργον Ἁπλῆ, ἢ Διπλῆ ὄπισθεν ἢ ἔμπροσθεν ἢ ἐν μέσῳ αὐτῶν, ὡς τὸ σημειούμενον παράδειγμα.

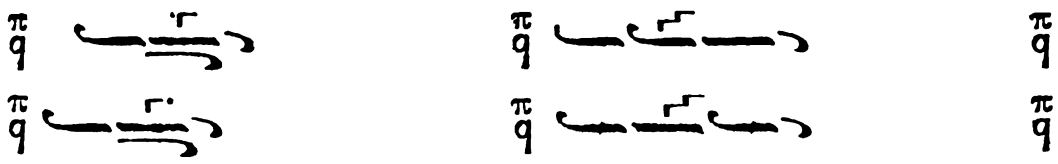
Διαίρεσις τοῦ Χρόνου.

Εἰς Δύω

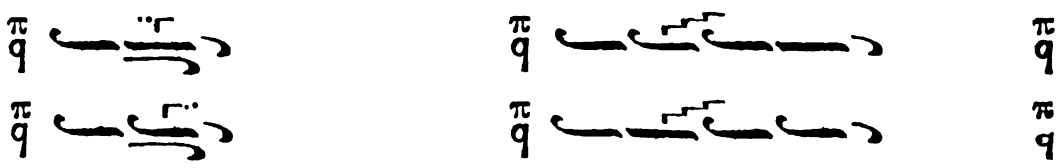
Τὸ Συνεπτυγμένον. Τὸ Ἀναλελυμένον.

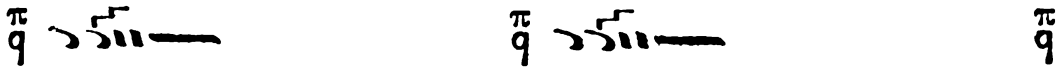
Εἰς Τρία.

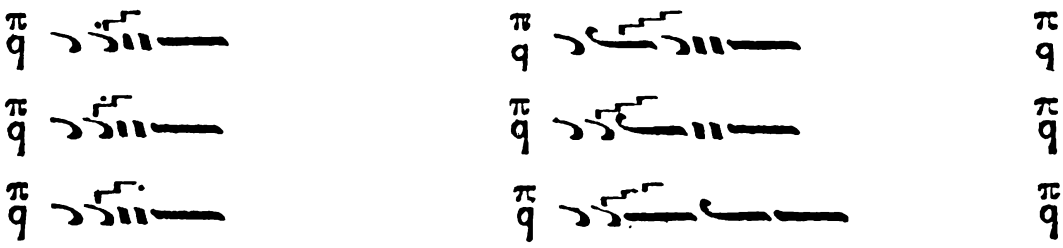
Εἰς Τέσσαρα.

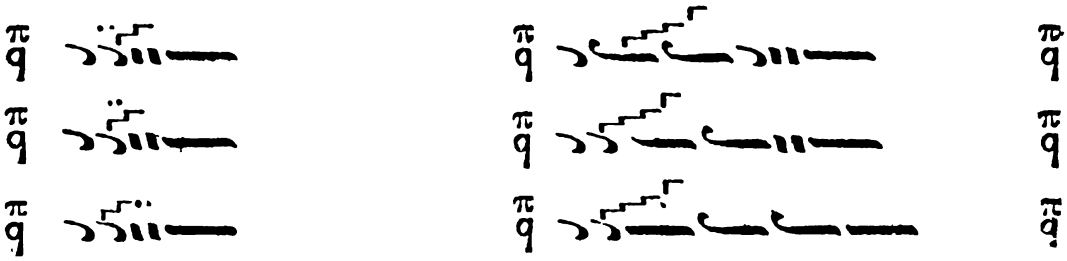
Εἰς Τρία.

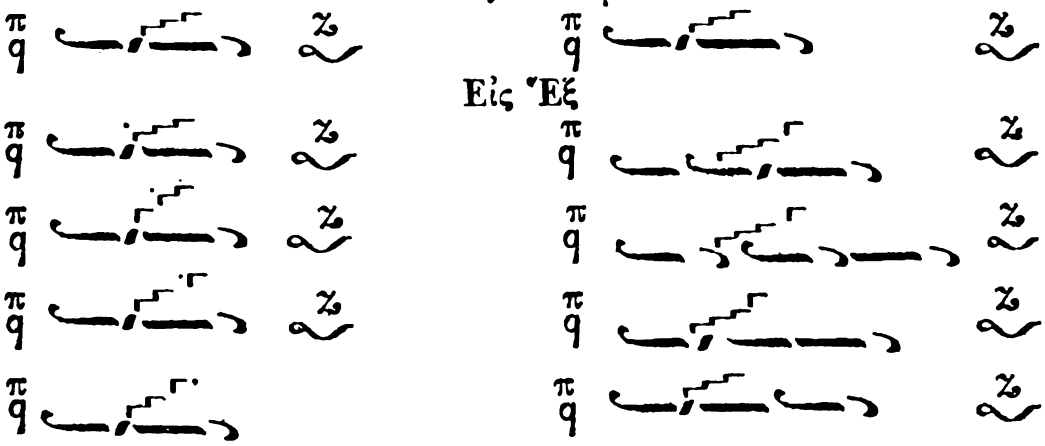
Εἰς Τέσσαρα

Εἰς Πέντε.

Εἰς Τέσσαρα.

Εἰς Ἓξ

Ἡ Ἀνάλογος διαίρεσις γίνεται καὶ ὅταν εὑρίσκηται εἰς τὸ Τρίγοργον Διπλῆ ὄπισθεν ἢ ἔμπροσθεν ἢ ἐν μέσῳ.

Ἐρ. Εἶναι καὶ ἄλλοι χαρακτῆρες ἔγχρονοι;

Ἀπ. Εἶναι δύω, ἡ Σιωπὴ, καὶ ὁ Σταυρός.

Ἐρ. Πῶς σημειώνεται ἡ Σιωπή;

Ἀπ. Ὅταν ἡ Ἁπλῆ τίθεται μὲ τὴν Βαρεῖαν οὕτως, , ἔξωθεν τῶν χαρακτήρων.

Ἐρ. Τίνα δύναμιν ἔχει;

Ἀπ. Τότε ὁ χρόνος αὐτῆς ἐξοδεύεται μὲ σιωπήν· ἐὰν δὲ γείνῃ μὲ Διπλῆν οὕτω, , σιωπῶνται δύω χρόνοι· εἰδὲ μὲ Τριπλῆν, , τρεῖς καὶ τέσσαρες, καὶ πέντε, καὶ καθ' ἑξῆς (1).

Ἐρ. Τίνα δύναμιν ἔχει ἡ Σιωπὴ ὅταν λάβῃ καὶ Γοργὸν ἄνωθεν οὕτω;

Ἀπ. Τότε σιωπᾶται τὸ ἥμισυ τοῦ χρόνου, ἤγουν τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ χρόνου πρῶτον ὁμιλεῖται εἰς τὴν ἄρσιν, τὸ δὲ ἥμισυ σιωπᾶται εἰς τὴν θέσιν· ὁμοίως καὶ ὅταν θέλωμεν νὰ διαιρέσωμεν τὸ ἓν τρίτον τῆς Σιωπῆς τὸ σημειόνομεν οὕτως , ὅταν δὲ ἓν τέταρτον οὕτω , καὶ τὸ ἀνάπαλιν, οὕτω , καὶ οὕτω πράττοντες ἀπαραλλάκτως καθὼς καὶ εἰς τὴν χρονικὴν διαίρεσιν.

Ἐρ. Τίνα δύναμιν ἔχει ὁ Σταυρός; †.

Ἀπ. Διακόπτει τὴν φωνὴν, καὶ ἄρχεται ἡ φωνὴ τοῦ ἀκολούθου χαρακτῆρος μὲ νέον πνεῦμα.

(1) Ἔχω δὲ γνωστὸν ὅτι εἰς τὰς ἐξωτερικὰς μελοποιΐας συμπίπτει νὰ σημειώνηται ἡ Σιωπὴ καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλους, καὶ εἰς τὸ μέσον, καὶ εἰς τὸ τέλος

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

Περὶ χρόνου καὶ ἀγωγῆς χρονικῆς.

Ἐρ. Τί εἶναι χρόνος;

Ἀπ. Χρόνος εἶναι ὁ καιρὸς ὁ ὁποῖος δαπανᾶται εἰς τὸ προσδιωρισμένον μέτρον.

Ἐρ. Πῶς ἐννοεῖται κατὰ τοὺς Μουσικούς;

Ἀπ. Ὁ χρόνος κατὰ τοὺς Μουσικοὺς εἶναι καταμέτρησις τῆς κινήσεως τοῦ κινουμένου, ἤγουν μέτρημα εὐτάκτου κινήσεως, ἑνὸς σώματος κατὰ θέσιν καὶ ἄρσιν.

Ἐρ. Πῶς δύναται νὰ μετρῆται ὁ χρόνος;

Ἀπ. Μετρεῖται ὁ χρόνος, ἤγουν ὁ καιρὸς, εἰς τὴν Μουσικὴν ὅταν ἡ χεὶρ κινῆται κάτω καὶ ἄνω μὲ εὐταξίαν, τύπτουσα τὸ γόνυ· ὁ δαπανώμενος καιρὸς λοιπὸν τῆς πρώτης θέσεως, ἤγουν τοῦ κρούσματος, ὅστις γίνεται διὰ τῆς χειρὸς, ἕως τὴν τελείαν ἄρσιν ὅπου ἄρχεται ἡ χεὶρ νὰ καταβαίνῃ πρὸς τὴν θέσιν, ἐννοεῖται ἕνας Χρόνος, καὶ ἄρχεται νὰ μετρᾶται ὁ δεύτερος· διὰ τοῦτο τὸ ἐκτελεστικὸν αἴτιον τοῦ χρόνου εἶναι ἡ πᾶσα κροῦσις, εἴτε τῆς ἐμφώνου Μουσικῆς, εἴτε τῶν ὀργάνων, οἷον τυμπάνων, κωδώνων καὶ λοιπῶν.

Ἐρ. Εἰς πᾶσαν ἀρχὴν τῆς μελῳδίας πῶς ἄρχεται ὁ χρόνος;

Ἀπ. Εἰς πᾶσαν ἀρχὴν πρέπει ὁ εἷς Μουσικὸς, ἢ πολλοὶ, νὰ ὑψώνουν συγχρόνως τὴν χεῖρά τους εἰς τὴν ἄρσιν, προφέρων ὁ καθεὶς τὸν φθόγγον τῆς προγεγραμμένης μαρτυρίας· ὁ δὲ δαπανώμενος καιρὸς ὅς τις ἐξοδεύεται εἰς τὴν ἄρσιν, νὰ ἰσομετρᾶται μὲ τοὺς δύω Χρόνους τῆς τοιαύτης ἀγωγῆς χ, ἢ μὲ ἕνα χρόνον ταύτης χ, καὶ οὕτω νὰ ἀρχίσουν τὸν τακτικὸν Χρόνον τῆς τυχούσης ἀγωγῆς· ὁ δὲ καιρὸς τῆς προετοιμασίας τῆς χειρὸς ὅστις δαπανᾶται διὰ τὴν ἔναρξιν τοῦ χρόνου, ὡς εἴρηται, δὲν ἐμπεριέχεται εἰς τὴν καταμέτρησιν τοῦ πρώτου χρονικοῦ μέτρου τῆς αὐτῆς μελῳδίας.

Ἐρ. Τί εἶναι ἠρεμία;

Ἀπ. Ἠρεμία εἶναι ἡ διατριβὴ τῆς χειρὸς, ἥτις γίνεται εἰς πᾶσαν θέσιν καὶ ἄρσιν τοῦ χρόνου.

Ἐρ. Χωρὶς χρόνου δύναταί τις νὰ ψάλλῃ;

Ἀπ. Οὐχὶ βέβαια· διότι ὅλα τὰ ὑποκείμενα τῆς Μουσικῆς καὶ πᾶν μέλος μὲ τὸ νὰ γίνωνται ὁμολογουμένως ἐν Χρόνῳ, καὶ χωρὶς τοῦ Χρόνου ἐπειδὴ τίποτε δὲν συνίσταται, ἄρα ἡ ψυχὴ τῆς Μουσικῆς εἶναι ὁ Χρόνος.

Ἐρ. Εἰς πᾶν μέλος εἶναι ὅμοιος ὁ χρόνος τῆς Μουσικῆς;

Ἀπ. Οὐχὶ, ἀλλ' ἄλλοτε μὲν βραδύτερος, ἄλλοτε δὲ ταχύτερος.

Ἐρ. Πῶς ὀνομάζεται ὁ τρόπος οὗτος;

Ἀπ. Ἀγωγὴ τοῦ Χρόνου, ἤγουν ὁδὸς τοῦ μέλους.

Ἐρ.. Εἰς πόσα διαιρεῖται;

Ἀπ. Εἰς τέσσαρα καὶ ἥμισυ, ἤγουν δύω καὶ ἥμισυ βραδύτητας, καὶ δύω ταχύτητας, ὅθεν ὅταν ἡ ἀγωγὴ τοῦ Χρόνου διαρκῇ ἓν δεύτερον λεπτὸν (1) ἕως οὗ ἤθελε κτυπηθῇ εἷς Χρόνος, εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Χρόνου, σημειοῦται οὕτως, χ. ὅταν διαρκῇ ἓν καὶ ἥμισυ δεύτερον λεπτὸν οὕτως χ. ὅταν δὲ διαρκῇ δύω δεύτερα λεπτὰ, ἕως οὗ νὰ ἤθελε κτυπηθῇ εἷς Χρόνος εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλους, σημειοῦται οὕτως, χ. Ὅταν δὲ ἥμισυ δεύτερον λεπτὸν, οὕτω, χ. Ὅταν ἓν τέταρτον τοῦ δευτέρου λεπτοῦ. οὕτω, χ. Τὸ ὁποῖον θέλει νὰ εἰπῇ, ὅτι ἕως οὗ ἤθελε νὰ κτυπηθῇ εἷς χρόνος αὐτῆς τῆς ἀγωγῆς, χ. δι' αὐτὴν χ, κτυποῦνται Χρόνοι δύω, δι' αὐτήν χ, Χρόνοι τέσσαρες, καὶ δι' αὐτὴν, χ, Χρόνοι ὀκτὼ, καὶ ἕως οὗ ἤθελε κτυπηθῇ εἷς Χρόνος αὐτῆς τῆς ἀγωγῆς, χ, δι' αὐτὴν, χ, κτυποῦνται Χρόνοι τρεῖς (2), ὅπου δὲ ἡ ἀγωγὴ τοῦ Χρόνου εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλους εἶναι ἀσημείωτος, ἐννοεῖται ἡ ἀγωγὴ αὕτη. χ.

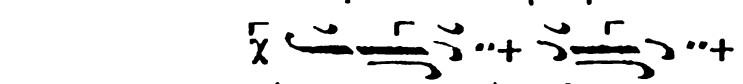
Ἐρ. Μὲ αὐτὰς τὰς ἀγωγὰς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς δυνάμεθα νὰ σημειώσωμεν πᾶσαν τακτικὴν ἀγωγὴν ἐξωτερικήν;

Ἀπ. Μάλιστα, ἐξ ὧν Ῥυθμόν τινα (ὀνομαζόμενον εἰς τὴν Τουρκικὴν διάλεκτον Γιουρούκ Σοφιὰν) τὸν ὁποῖον διὰ νὰ ἠμπορέσωμεν νὰ τὸν σημειώσωμεν τέλειον, πρέπει νὰ τὸν μεταβάλλωμεν εἰς τοιαύτην ἀγωγὴν οὕτως χ, προσθέτοντες μετὰ τέσσαρας Χρόνους τὸ σημεῖον

(1) Δεύτερον λεπτὸν εἶναι τὸ ἓν ἑξηκοστὸν τοῦ ἑνὸς λεπτοῦ τῆς ὥρας, τὸ ὁποῖον παραβάλλεται μὲ τὸν κτύπον ἑνὸς ὑγιοῦς σφιγμοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἐπειδὴ δὲν εὑρίσκεται ὁ σφιγμὸς πάντοτε εἰς τὴν ὁμοίαν κίνησιν, ἐξ αἰτίας τῆς διαφόρου διαθέσεως, πλέον ὀρθῶς παραβάλλεται μὲ τὸν κτύπον τοῦ κινήματος τοῦ ἀσφαλοῦς ὡρολογίου.

(2) Ἡ παροῦσα ἀγωγὴ χ, συμπίπτει ἐνίοτε εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Κρατήματα, καὶ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς μελοποιίας.

τοῦ παρόντος Σταυροῦ μὲ δύω Ἁπλᾶς ἀριστερόθεν οὕτω..+,καθὼς γη,

τοῦτ' ἐστι τρία τέταρτα τοῦ Χρόνου δαπανῶνται εἰς τὸν Χρόνον τοῦ Κλάσματος, καὶ ἓν εἰς τὸ κόμμα τοῦ Σταυροῦ. Εἰς τὰ ἐξωτερικὰ μέλη, πολλάκις καὶ εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ, μ' ὅλον ὅτι ἀκολουθοῦσιν ἀγωγαὶ ταχύτεραι, καὶ μᾶλλον ταχύτεραι· πλὴν εἰς τοιαύτας ταχείας ἀγωγὰς μὲ τὸ νὰ μὴ προφθάνῃ οὔτε ἡ χεὶρ νὰ κτυπᾷ, οὔτε ἡ γλῶσσα νὰ προφέρῃ τὰς συλλαβὰς τῶν φθόγγων εἰς τὰ χρονικὰ κτυπήματα, διὰ τοῦτο δὲν διωρίσαμεν εἰς τὴν ἀγωγὴν τοῦ Χρόνου τρόπους περισσοτέρους ἀπὸ τὰς εἰρημένας ἀγωγὰς, ἀφήσαντες τὰς ταχυτέρας τούτων εἰς τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ ἕξιν τοῦ καθ' ἑνὸς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

Περὶ τῶν ἀχρόνων ὑποστάσεων.

Ἐρ. Αἱ δὲ ἄχρονοι ὑποστάσεις πόσαι;

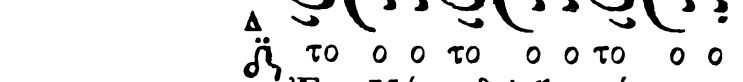
Ἀπ. Αἱ ἄχρονοι ὑποστάσεις, ἤτοι οἱ χαρακτῆρες οἵτινες προξενοῦσι τὴν ποιότητα τοῦ μέλους καὶ δὲν ἔχουσι χρόνον, εἶναι ἓξ.

Ἡ Βαρεῖα
Τὸ Ὀμαλὸν
Τὸ Ἀντικένωμα .
Τὸ Ψηφιστὸν
Τὸ Ἕτερον
Καὶ τὸ Ἐνδόφωνον

καὶ χρησιμεύουσι διὰ τὸν τρόπον τῆς προφορᾶς τῶν φθόγγων.

Ἐρ. Ἡ Βαρεῖα πῶς;

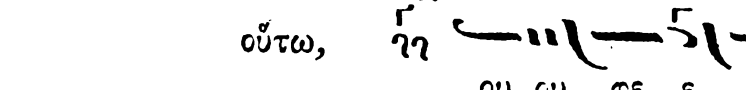
Ἀπ. Ἡ Βαρεῖα προφέρει μετὰ βάρους τὸν φθόγγον τοῦ χαρακτῆρος, ὅστις εἶναι ἔμπροσθέν της, ὥστε νὰ διακρίνηται ἡ ζωηρότης του καὶ ἀπὸ τὸν ἡγούμενον, καὶ ἀπὸ τὸν ἑπόμενον φθόγγον, καθὼς τοῦτο,

το ο ο το ο ο το ο ο

Ἐρ. Μόνον διὰ ζωηρότητα προγράφεται ἡ Βαρεῖα;

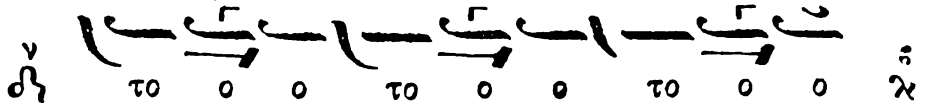
Ἀπ. Οὐχὶ, ἀλλὰ πολλάκις τίθεται καὶ πρὸς σύστασιν γραμμῆς. οὕτω,

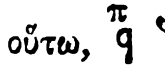
ου ου φε ε ε ε ε ρω

Ἐρ. Τὸ δὲ Ὀμαλὸν τίνα ἐνέργειαν ἔχει;

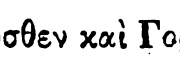
Ἀπ. Τὸ Ὁμαλὸν προξενεῖ ἕνα κυματισμὸν τραχὺν τῆς φωνῆς εἰς τὸν λάρυγγα μὲ κάποιαν ὀξύτητα, καθὼς,

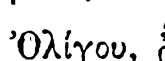
Ἐρ. Τὸ δὲ Ἀντικένωμα τίνα ἐνέργειαν ἔχει;

Ἀπ. Τὸ Ἀντικένωμα ὅταν τεθῇ κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου μὲ κατιόντα χαρακτῆρα ἔμπροσθεν, οὕτω, , προφέρει μὲ τόνον τὴν φωνὴν τοῦ Ὀλίγου.

Ἐρ. Ὅταν ἔχει Ἁπλῆν κάτωθεν;

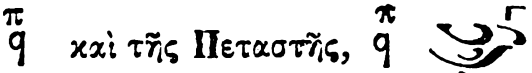
Ἀπ. Ὅταν δὲ τεθῇ Ἁπλῆ κάτωθεν τοῦ Ἀντικενώματος μὲ κατιόντα χαρακτῆρα ἔμπροσθεν καὶ Γοργὸν, οὕτως ἡ φωνὴ τοῦ κατιόντος χαρακτῆρος προφέρεται ὡς κρεμαμένη τρόπον τινὰ καὶ ἀχώριστος.

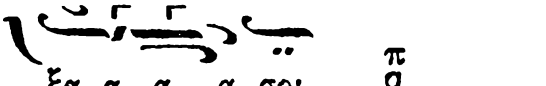
Ἐρ. Τὸ δὲ Ψηφιστὸν τίνα ἐνέργειαν ἔχει;

Ἀπ. Τὸ Ψηφιστὸν προξενεῖ ζωηρότητα εἰς τὸν φθόγγον τοῦ χαρακτῆρος ὅς τις ὑπογράφεται, τίθεται δὲ ἔμπροσθεν εἰς κατιόντας χαρακτῆρας κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου,

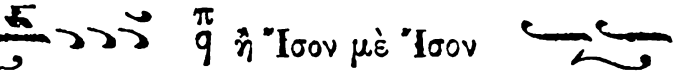
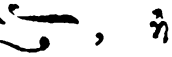
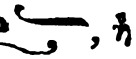
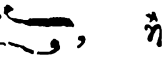
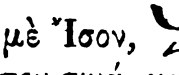
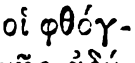
τοῦ Ἴσου

καὶ τῆς Πεταστῆς,

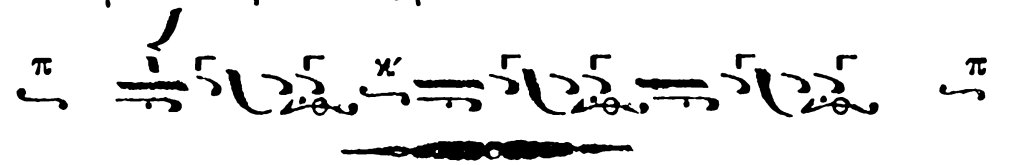
Ἐρ. Τὸ δὲ Ἕτερον τίνα δύναμιν ἔχει;

Ἀπ. Τὸ Ἕτερον συμπλέκει χαρακτῆρας ἀνιόντας μὲ κατιόντας, καθὼς ἢ Ἴσον μὲ Ἴσον ἢ Ὀλίγον μὲ Ἴσον, , ἢ Ἀπόστροφον μὲ Ἴσον , ἢ Ὑποῤῥοὴν μὲ Ἴσον, , ἢ Ἐλαφρὸν μὲ Ἴσον , , ἢ Χαμηλὴν μὲ Ἴσον, , προφέρονται δὲ οἱ φθόγγοι μὲ μαλακότητα, τρόπον τινά, καὶ μὲ κυματισμὸν τῆς φωνῆς ἀδύνατον, ὅταν εἶναι οὕτω συνδεδεμένοι.

Ἐρ. Τὸ Ἐνδόφωνον τίνα ἐνέργειαν ἔχει;

Ἀπ. Τὸ δὲ Ἐνδόφωνον προφέρει τὴν φωνὴν τοῦ χαρακτῆρος, ὅπου,

ὑπογράφεται, ἀπὸ τὴν μύτην κλειομένου τοῦ στόματος, καὶ ἂν τύχῃ καὶ χρονικὸν σημεῖον εἰς τὸν χαρακτῆρα, ἐξοδεύεται ὁ Χρόνος ὁμοίως μὲ κλεισμένον στόμα ἐκ τῆς ῥινὸς οὕτω.

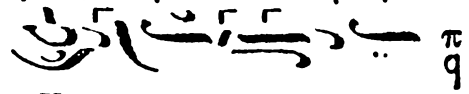

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Περὶ διαφορᾶς τῆς ἐντονότητος τῶν φθόγγων τῶν χαρακτήρων.

Ἐρ. Εἰς ὅλους τοὺς χαρακτῆρας οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ποσότητα, ὁμοία εἶναι ἡ ἐντονότης τῶν φθόγγων, ἢ διάφορος ;

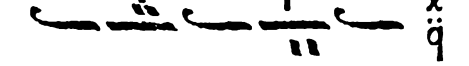
Ἀπ. Εἰς τοὺς χαρακτῆρας, μὲ τοὺς ὁποίους γράφεται ἡ ποσότης τῆς μελῳδίας, εὑρίσκεται διαφορὰ ἐντονότητος τῶν φθόγγων· ἐπειδὴ, παραδείγματος χάριν, ἄλλως προφέρεται ὁ φθόγγος τοῦ Ὀλίγου, καὶ ἄλλως τῶν Κεντημάτων· ἐξαιρεῖται δὲ τὸ Ἴσον, τὸ Κέντημα, καὶ ἡ Ὑψηλή, ἐπειδὴ τὸ Ἴσον, τὰ Κεντήματα μὲ ἕνα μόνον ἔντονον τρόπον προφέρονται, τὸ δὲ Κέντημα καὶ ἡ Ὑψηλὴ φυλάττουσι τὴν ἔντονον προφορὰν τοῦ Ὀλίγου καὶ τῆς Πεταστῆς, μὲ τὰ ὁποῖα πάντοτε εὑρίσκονται συνθεμένα. Ὅθεν τὸ μὲν Ὀλίγον ἀναβιβάζει τὴν φωνὴν χωρὶς ἀ ἐλευθέρως. ὅπου λοιπὸν ἤθελε γείνει χρεία συνεχοῦς ἀναβιβάσεως μεταχειριζόμεθα τὸ Ὀλίγον· ὅταν δὲ αὐτὸ ὑποτάσσηται ἀπὸ τὸ Ἴσον, καὶ ἀπὸ τοὺς κατιόντας χαρακτῆρας, ὁ φθόγγος του προφέρεται ζωηρότερος· ἡ δὲ Πεταστὴ ἀναβιβάζει τὴν φωνὴν ὀλίγῳ περισσότερον ἀπὸ τὴν φυσικὴν βάσιν τοῦ τυχόντος τόνου μὲ ταχεῖαν ἐπιστροφὴν ἀνεπαισθήτως εἰς τὴν ἰδίαν βάσιν του· φυλάττει δὲ τοῦτο καὶ ὅταν ὑποτάσσηται ἀπὸ τὸ Ἴσον, καὶ ἀπὸ τοὺς κατιόντας χαρακτῆρας· ἐμβαίνει δὲ πάντοτε ἐμπρὸς εἰς κατιόντας χαρακτῆρας, αὐτοὶ δὲ, εἰ μὲν εἶναι πολλοὶ, λαμβάνει Κλάσμα ἡ Πεταστὴ· εἰδὲ εἷς, τότε τίθεται χωρὶς Κλάσματος, ἐξαιρουμένης ταύτης τῆς θέσεως,

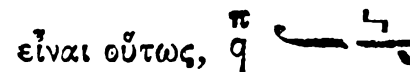
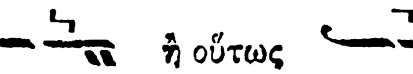
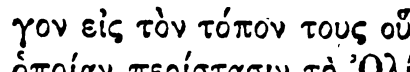
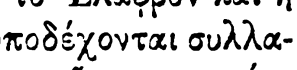
τὰ δὲ Κεντήματα δένουσι τὴν φωνὴν,

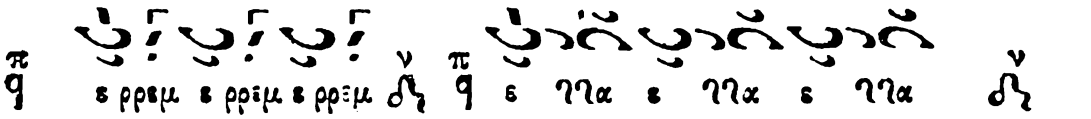

καὶ δὲν χωρίζουσι τὸν φθόγγον τους, οὔτε ἀπὸ τὸν ἡγούμενον, οὔτε ἀπὸ τὸν ἑπόμενον φθόγγον· μήτε δέχονται συλλαβὴν, εἰμὴ εἰς τὰ Κρατήματα· ὅταν δὲ γράφωνται ἄνωθεν, ἢ κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου καὶ τύχῃ Γοργὸν, ἐννοεῖται πάντοτε εἰς τὰ Κεντήματα, καθὼς,

τὰ ὁποῖα καὶ εἰς τὸν κτύπον

τοῦ χρόνου λαμβάνονται πάντοτε εἰς τὴν ἄρσιν, ἂν δὲ τύχῃ Ἀργὸν οὕτω, πάλιν τὰ Κεντήματα λαμβάνονται εἰς τὸν ἥμισυ χρόνον τῆς ἄρσεως τοῦ Ἴσου, καὶ εἰς τὸν κτύπον τοῦ χρόνου προφέρεται ὁ φθόγγος τοῦ Ὀλίγου ὅς τις ἐξοδεύει δύω χρόνους, ἕνα διὰ τὸ Ἀργὸν καὶ ἕνα διὰ τὸ Ὀλίγον· ἀνίσως δὲ τὸ Ἀργὸν εἶναι οὕτως, ἢ οὕτως , ἐξοδεύει τρεῖς χρόνους, καὶ εἰς τὸ διπλοῦν τέσσαρας καὶ οὕτως ἐφεξῆς. Προσέτι, ὅπου προξενεῖται σύγχυσις εἰς τὴν σύνθεσιν, τίθεται Ὀλίγον ἀντὶ Κεντημάτων, ὡς δείκνυται ἐπὶ παραδείγματος ἐνταῦθα τὰ Κεντήματα ἐπειδὴ ἑνόνονται μὲ τὸ Κέντημα, τίθεται Ὀλίγον εἰς τὸν τόπον τους οὕτως, εἰς τὴν ὁποίαν περίστασιν τὸ Ὀλίγον δὲν ἐπιδέχεται Ψηφιστὸν, ὁμοίως καὶ εἰς ἄλλας τοιαύτας περιστάσεις· Ἡ Ἀπόστροφος, τὸ Ἐλαφρὸν καὶ ἡ Χαμηλὴ καταβιβάζουσι τὴν φωνὴν ξεχωριστὰ, καὶ ὑποδέχονται συλλαβάς· ὅταν δὲ τὸ Ἐλαφρὸν ὑποτάξῃ τὴν Ἀπόστροφον, οὕτως τότε οἱ δύω αὐτοῦ φθόγγοι λαμβάνονται μὲ συνέχειαν, καὶ οὐχὶ ὑπερβατῶς· εἰς ταύτην λοιπὸν τὴν σύνθεσιν ὁ πρῶτος φθόγγος τοῦ Ἐλαφροῦ λαμβάνεται πάντοτε μὲ Γοργὸν εἰς τὴν ἄρσιν, καὶ δὲν δέχεται συλλαβὴν, μόνον ὁ δεύτερος αὐτοῦ φθόγγος, ὅς τις καὶ προφέρεται εἰς τὸν κτύπον τοῦ χρόνου· ἡ Ὑποβροὴ καταβιβάζει τοὺς δύω της φθόγγους μὲ συνέχειαν πάντοτε, καὶ χωρὶς τομῆς τῆς φωνῆς, δέχεται δὲ Γοργὸν εἰς τὸ ἄνωθεν μόνον μέρος αὐτῆς, τὸ ὁποῖον ἐννοεῖται διὰ τὸν πρῶτόν της φθόγγον, εἰς δὲ τὸν κτύπον τοῦ χρόνου προφέρεται ὁ δεύτερος αὐτῆς φθόγγος· ὅταν δὲ τεθῇ εἰς αὐτὴν φθορὰ, εἰ μὲν ἄνωθεν, ἐννοεῖται εἰς τὸν πρῶτόν της φθόγγον, εἰ δὲ κάτωθεν εἰς τὸν δεύτερον. Ἡ Ὑποβροὴ δὲν ὑποδέχεται συλλαβὴν, εἰμὴ μόνον εἰς τὰ Κρατήματα τῶν τερετισμῶν, εἰς δὲ τοὺς νενανισμοὺς, ἀντὶ τῆς Ὑποβροῆς τίθεται πρὸ τῆς Ἀποστρόφου Ἐλαφρὸν, καθὼς

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ Διέσεως καὶ Ὑφέσεως.

Ἐρ. Αὐτὰ εἶναι ὅλα τὰ περιγράφοντα τὴν Μουσικὴν, ἢ εἶναι καὶ ἄλλα;

Ἀπ. Ἔξω ἀπὸ τοὺς δέκα χαρακτῆρας τῆς ποσότητος, καὶ τὰς ἑνδεκα ὑποστάσεις τῆς ποιότητος τῆς Μουσικῆς, εἶναι καὶ ἄλλα σημεῖα εἰς αὐτὴν διὰ τὰς φθορὰς, καὶ διὰ τὰς ὁποίας ὕστερον θέλομεν ὁμιλήσει, ἤδη δὲ εἶναι ἡ Δίεσις καὶ Ὕφεσις.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ Ὕφεσις;

Ἀπ. Ἡ Ὕφεσις εἶναι ἐλλάττωσις τοῦ τονικοῦ διαστήματος, ἤγουν, ὅταν θεωρεῖται ἀπὸ τὸ χαμηλὸν εἰς τὸ ὑψηλὸν, καὶ λῆψις τῆς ἡμίσους φωνῆς τοῦ ὀξέος τόνου, ὅτε καὶ γίνεται ἡ Ὕφεσις.

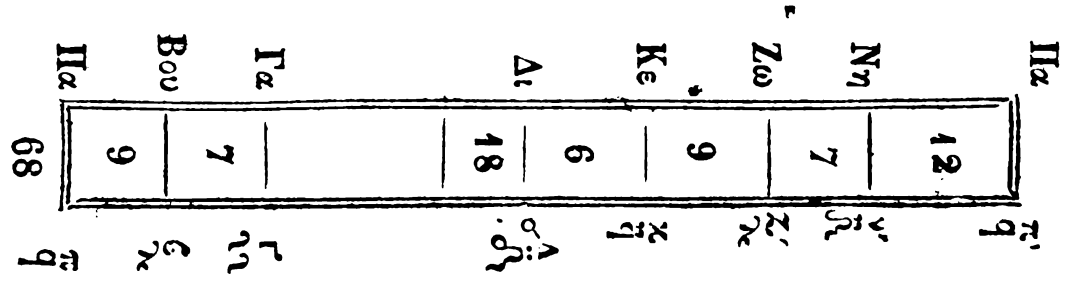
Ἐρ. Τί ἡ Δίεσις;

Ἀπ. Δίεσις δὲ εἶναι αὔξησις τοῦ τονικοῦ διαστήματος, πάλιν ἀπὸ τὸ χαμηλὸν εἰς τὸ ὑψηλὸν, ἤγουν τοῦ Γα, Δι, διαςήματος, τὸ ὁποῖον εἶναι μείζων τόνος τὸ μὲν ἥμισυ, κάμνει τὴν Ὕφεσιν, τὸ δὲ ἡμιόλιον, ἤγουν τὸ περισσότερον ἀπὸ τὸν μείζονα, κάμνει τὴν Δίεσιν. σ

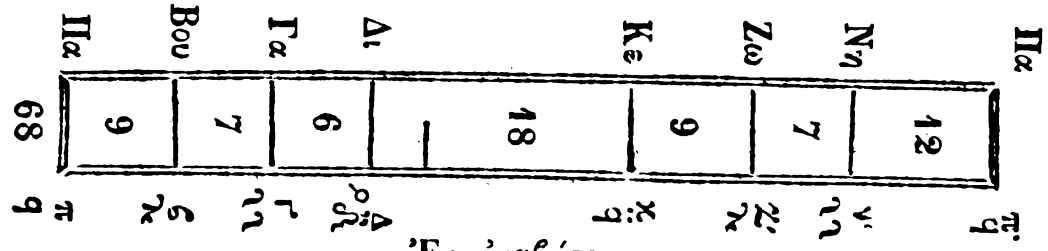
Ἐρ. Ποῖα εἶναι τὰ σημεῖα τούτων;

Ἀπ. Τὸ σημεῖον τῆς μὲν Ὑφέσεως εἶναι τοῦτο ρ, τῆς δὲ Διέσεως τοῦτο σ, ὅταν λοιπὸν τεθῇ ἡ Δίεσις ἢ ἡ Ὕφεσις εἰς ἕνα χαρακτῆρα, ἐκείνου μόνον τοῦ χαρακτῆρος ὁ φθόγγος λέγεται μὲ Δίεσιν ἢ μὲ Ὕφεσιν, καὶ οὐχὶ ἄλλου· ὅταν δὲ αὐταὶ τεθῶσιν εἰς τὸ Ἴσον, ὁ φθόγγος τούτου προφέρεται ὀξύτερος σχεδὸν μὲ ἥμισυ τόνον διὰ τὴν Δίεσιν, ἢ βαρύτερος ἡμιτόνου σχεδὸν διὰ τὴν Ὕφεσιν.

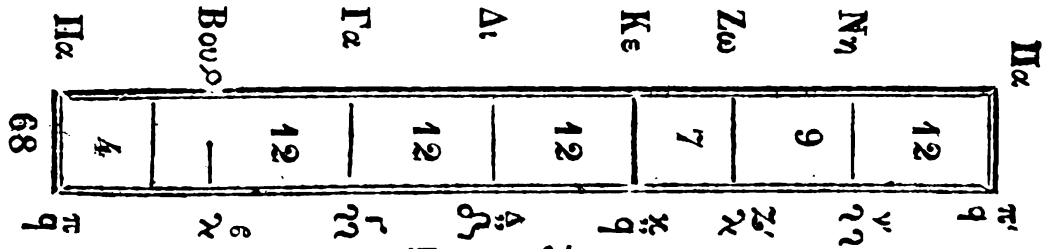
Ἐρ. Δὲν εἶναι τρόπος νὰ ἑρμηνευθῇ εὐληπτοτέρως;

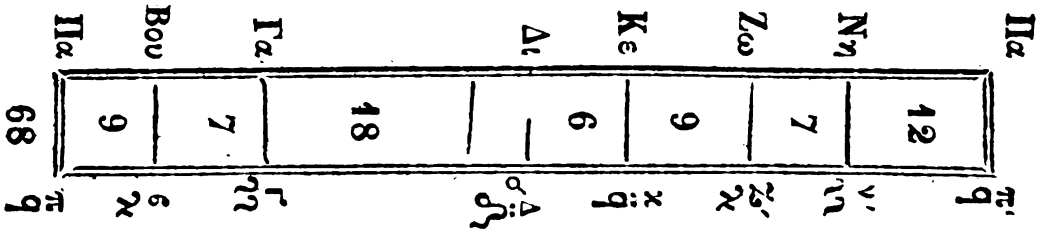
Ἐν ἀναβάσει.

Ἐν ἀναβάσει.

Ἐν καταβάσει.

Ἐν καταβάσει.

Ἀπ. Πρόσεχε. Ἡ Δίεσις καὶ ἡ Ὕφεσις ὅταν εἶναι ἀπὸ τοῦ βαρέως ἐπὶ τὸ ὀξὺ, ἡ μὲν Δίεσις θεωρεῖται μεταξὺ εἰς δύω τόνους, ἡ δὲ Ὕφεσις εἰς ἕνα· αὐταὶ λοιπὸν διὰ νὰ ἠμποροῦν νὰ λαμβάνωσι τὰ τονικὰ διαστήματα κατὰ τὴν χρείαν καὶ θέλησιν τοῦ Μουσικοῦ, λαμβάνουσι διάφορα σχήματα, ὅθεν ὁ Μουσικὸς ὅταν ὁδεύῃ ἀπὸ τοῦ βαρέος ἐπὶ τὸ ὀξὺ, καὶ διαιρῶν τὸν μείζονα τόνον εἰς τέταρτα, ἢ εἰς τρίτα θελήσῃ νὰ λάβῃ καὶ ἀπὸ τὸν δεύτερον τόνον διὰ τὴν Δίεσιν ἓν τεταρτημόριον, μεταχειρίζεται τὴν Δίεσιν εἰς τὸ σχημα τοῦτο. »

	»	♂.	15 | 24
Εἰ δὲ δύω τεταρτημόρια . .	»	♂.	18
Εἰ δὲ τρία τεταρτημόρια εἰς τοῦτο. .	»	♂*.	21
Εἰ δὲ ἓν. τριτημόριον εἰς τοῦτο.	»	♂	16
Εἰ δὲ δύω τριτημόρια εἰς τοῦτο. .	»	♂	20

Διὰ τὴν Ὕφεσιν πάλιν ἤτις θεωρεῖται εἰς ἕνα μόνον τόνον, ὅταν ὁ-δεύων ἀπὸ τοῦ βαρέος ἐπὶ τὸ ὀξὺ θελήσῃ τις νὰ λάβῃ ἕνα τεταρτημό-ριον τοῦ μείζονος τόνου, μεταχειρίζεται τὴν Ὕφεσιν εἰς τὸ σχῆμα τοῦτο. ♭ 3 | 12

Εἰ δὲ δύω τεταρτημόρια εἰς. . » ♭ 6
Εἰ δὲ τρία τεταρτημόρια εἰς. » ♭♭ 9
Εἰ δὲ ἓν τριτημόριον εἰς. » 𝄪 4
Εἰ δὲ δύω τριτημόρια εἰς. » 𝄪♭ . 8

Ἐρ. Αὐτὰ ὅπου τεθῶσιν, ἔπειτα χρειάζονται καὶ λύσιν;

Ἀπ. Ἡ Ὕφεσις καὶ ἡ Δίεσις δὲν ζητοῦσι λύσιν, ἐπειδὴ δὲν ἔ-χουσιν οὔτε δέσιν. Ἀνίσως δὲ εἶναι χρεία νὰ γένῃ δέσις καὶ εἰς αὐτὰς, μεταχειριζόμεθα ταῦτα τὰ τρία σημεῖα τῶν φθορῶν ♮ ♯ 𝄫, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τοῦτο ♮, θέλει τὸν κατιόντα πρῶτον φθόγγον Δίεσιν, ὁσά-κις ἠθέλαμεν τὸ ἀπαντήσει. Τοῦτο δὲ ♯, θέλει τὸν ἀνιόντα πρῶτον φθόγγον Ὕφεσιν. Ὁμοίως καὶ τοῦτο 𝄫, θέλει τὸν μὲν ἀνιόντα πρῶτον φθόγγον Ὕφεσιν, τὸν δὲ κατιόντα πρῶτον φθόγγον Δίεσιν· ὁσάκις ἀπαντῶνται ταῦτα τὰ τρία σημεῖα τῶν φθορῶν οὔτε φθείρουσι τὸν ἦχον, οὔτε λύονται ἀπ' ἀλλήλων, ἢ ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ λύονται ἀπὸ φθορὰν διατονικὴν, ἢ χρωματικὴν, ἢ ἐναρμόνιον, κατὰ τὴν περίστασιν.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ Δίεσις, καὶ ἡ Ὕφεσις καθολικώτερον;

Ἀπ. Δίεσις μὲν εἶναι τόνος τῆς Κλίμακος, ὀξεῖ ἡμιτόνῳ, Ὕφεσις δὲ εἶναι τόνος τῆς Κλίμακος βαρεῖ ἡμιτόνῳ Αὐτὸ δὲ τὸ ἡμίτονον δὲν ἐννοεῖ τὸν τόνον ἀκριβῶς διηρημένον εἰς δύω, καθὼς τὰ δώδεκα εἰς ὀκτὼ καὶ τέσσαρα, ἢ εἰς ἐννέα καὶ τρία, καὶ καθεξῆς,

Ἐρ. Χρειάζεται καὶ ἄλλη ἐξακρίβωσις δι' αὐτά;

Ἀπ. Ἡ Δίεσις καὶ ἡ Ὕφεσις τῶν ἐλαχίστων τόνων Βου, Γα, καὶ Ζω, Νη, εἶναι μικρόταται, διὰ τοῦτο καὶ δὲν χωρίζονται διὰ τοῦ λά-ρυγγος εἰς τριτημόρια καὶ τεταρτημόρια διὰ τὸ ἀνεπαίσθητον, ἀλλὰ μόνον θεωρεῖται ἀκριβέστερον εἰς τὸ φθογγόμετρον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ'

Περὶ Ἠχων.

Ἐρ. Τί εἶναι ὁ ἦχος εἰς τὴν Μουσικήν;

Ἀπ. Ἦχος εἶναι κατὰ τοὺς Μουσικοὺς, τρόπος τακτικῆς διαδοχῆς ἐμμελῶν φθόγγων, διωρισμένος οὕτω πως ἀπὸ τοὺς παλαιούς· ἀπὸ τὸν ὁποῖον τρόπον τὸ προφερόμενον μέλος ὠνομάσθη ἦχος, ἢ εἶναι

μία συστηματικὴ Κλίμαξ, εἰς τὴν ὁποίαν ἀρχίζοντες οἱ Μουσικοὶ ἀπὸ ῥητοὺς φθόγγους, φυλάττοντες καὶ ῥητὰ διαστήματα, καὶ εἰς ῥητοὺς φθόγγους καταλήγοντες, κάμνουσι τὸ μέλος τοῦ τυχόντος ἤχου.

Ἐρ. Κατὰ τὴν Ἐκκλησίαν πόσοι εἶναι,

Ἀπ. Ἦχοι καθ' ἡμᾶς εἶναι ἑπτὰ διατονικοὶ κύριοι, Ζω, Νη, Πα Βου, Γα, Δι, Κε.

Ἐρ. Αὐτοὶ εἶναι ὅλοι;

Ἀπ. Αὐτοὶ μὲν εἶναι, ἀλλ' ἀπὸ αὐτοὺς γίνονται καὶ ἄλλοι δύω κύριοι χρωματικοὶ μὲ τὴν μεταβολὴν τῶν τονικῶν διαστημάτων, ἄλλων μὲν ἐπὶ τὸ βαρύτερον, ἄλλων δὲ ἐπὶ τὸ ὀξύτερον· οἱ ὁποῖοι ἔχουσι τὴν βάσιν των, ὁ εἷς εἰς τὸν Πα, καὶ ὁ ἄλλος εἰς τὸν Δι, χρωματικῶς καὶ οἱ δύω.

Ἐρ. Πῶς παρασταίνονται;

Ἀπ. Αὐτοὶ οἱ ἦχοι ὅλοι παρασταίνονται ἀπὸ τὴν διατονικὴν Κλίμακα τοῦ Διαπασῶν συστήματος, τῆς ὁποίας ἕκαστος φθόγγος συνιζᾷ ἕνα κύριον ἦχον ἀποδεικτικῶς, ἔχοντα ἐδικήν του ξεχωριστὴν ἰδέαν, καὶ διάφορα ἰδιώματα, καὶ ποιοῦντα ἴδιον μέλος εἰς πλάτος καὶ μὲ ἐντέλειαν, ὥστε ὅλοι οἱ εἰρημένοι ἦχοι κατὰ λόγον φυσικὸν εἶναι κύριοι, ἐπειδὴ κύριος ἦχος ἐκεῖνος ἐννοεῖται καὶ λέγεται, ὅστις μὲ τὴν ἐδικήν του ἰδέαν καὶ κλίμακα κάμνει μέλη ἐκτεταμένα καὶ τέλεια· ἀλλαμὴν τοιοῦτοι εἶναι οἱ Ζω, Νη, Πα, Βου, Γα, Δι, Κε, καθὼς

καὶ οἱ ἐξ αὐτῶν παραγόμενοι δύω χρωματικοὶ Πα, Δι, ἄρα πάντες εἰσὶν ἦχοι κύριοι· ὅτι δὲ ἄλλων ἡ βάσις εἶναι ὀξεῖα, καὶ ἄλλων βαρεῖα, τοῦτο δὲν ἐμποδίζει, οὔτε βλάπτει τὴν κυριότητά των· ἐπειδὴ προέρχεται ἀπὸ τὴν τάξιν τῆς Κλίμακος.

Ἐρ. Εἰς αὐτοὺς περιορίζεται ἡ Μουσική;

Ἀπ. Εἰς αὐτοὺς μὲν, ἀλλὰ ἀπὸ τὰ πάθη τῆς ὀξύτητος, καὶ βαρύτητος τῶν τόνων, πολλοὶ καὶ ἄλλοι ἦχοι γεννῶνται χρωματικοὶ καὶ ἐναρμόνιοι, ἔχοντες μέλη ἐκτεταμένα καὶ ἰδέαν χωριστὴν, μὲ διάφορα ἰδιώματα, τοὺς ὁποίους μάλιστα παραστήνουν οἱ ἐξωτερικοὶ Μουσικοὶ, προφέροντες αὐτοὺς περιέργως καὶ τακτικῶς, καὶ ἀποδεικνύοντές τους ὅλους κυρίους σχεδὸν, ἐπειδὴ τοὺς διακρίνουσι μὲ ἀκρίβειαν ἱκανὴν εἰς διεξοδικὰ μέλη, μὲ ἰδιαιτέρας ὀνομασίας, μὲ ῥυθμὸν, καὶ μὲ πολλὴν ἐπιτηδειότητα. Ἡμεῖς ὅμως μὲ τὸ νὰ μὴν εὑρίσκωμεν τοιαῦτα ἐκτεταμένα μέλη εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν Μουσικὴν, δὲν ἐκτεινόμεθα περὶ τῶν τοιούτων· χρείας δὲ τυχούσης τὰ παραστήνομεν μὲ τὸ μέσον τῶν φθορῶν, καὶ τῶν ὑποσάσεων.

Ἐρ. Πόθεν περιωρίσθη ἡ Ἐκκλησιαστικὴ Μουσικὴ εἰς ὀκτὼ ἤχους;

Ἀπ. Ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς Μουσικοὺς, οἱ ἦχοι πάντες εἶναι ὀκτὼ, τοὺς ὁποίους ὀνομάζουσι, Πρῶτον, Δεύτερον, Τρίτον, Τέταρτον, Πλάγιον τοῦ Πρώτου, Πλάγιον τοῦ Δευτέρου, Βαρὺν, καὶ Πλάγιον τοῦ Τετάρτου. Διαιροῦντες αὐτοὺς ἐν γένει πάντες, εἰς Κυρίους καὶ εἰς Πλαγίους. Κυρίους λέγουσι τοὺς τέσσαρας, Πρῶτον, Δεύτερον, Τρίτον καὶ Τέταρτον. Καὶ Πλαγίους τοὺς λοιποὺς τέσσαρας.

Ἐρ. Ἀπὸ ὅλους τοὺς Μουσικοὺς εἰς αὐτοὺς τοὺς ἤχους περιορίζεται ἡ Μουσική;

Ἀπ. Εἰς αὐτοὺς μὲν, πλὴν τοὺς ὑποδιαιροῦσιν εἰς Μέσους, Παραμέσους, Πλαγίους καὶ Παραπλαγίους· Τριφώνους, Τετραφώνους, Πενταφώνους καὶ Ἑπταφώνους. Πλὴν αὐταὶ αἱ ὑποδιαιρέσεις, ἐπειδὴ εἶναι ἀνωφελεῖς εἰς τὴν νῦν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν ἀποσιωπῶνται.

Ἐρ. Οἱ ὀκτὼ ἦχοι εἰς πόσα γένη ἀνάγονται καθολικῶς;

Ἀπ. Εἰς τρία, εἰς Διατονικὸν, Χρωματικὸν, καὶ Ἐναρμόνιον.

Ἐρ. Εἰς πόσα συστήματα;

Ἀπ. Εἰς τέσσαρα. Εἰς Ὀκτάχορδον, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ Διαπασῶν, εἰς Πεντάχορδον, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ Τροχὸς, εἰς Τετράχορδον, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ Τριφωνία, εἰς Τρίχορδον, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ Διφωνία.

Ἐρ. Τί εἶναι γένος εἰς τὴν Μουσικήν;

Ἀπ. Γένος εἰς τὴν Μουσικὴν εἶναι διαίρεσίς τις Τετραχόρδου, ἢ ἰδιότης μέλους.

Ἐρ. Τί εἶναι σύστημα;

Ἀπ. Σύστημα δὲ, τὸ ἐξ ἑνὸς, ἢ πλειόνων διαστημάτων συγκείμενον.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ Διατονικὸν γένος;

Ἀπ. Εἶναι ἐκεῖνο τοῦ ὁποίου ἡ Κλίμαξ περιέχει μόνον φυσικοὺς τόνους κατὰ τὸ διαπασῶν σύστημα.

Ἐρ Πόσοι ἦχοι ἀνάγονται εἰς αὐτό;

Ἀπ. Εἰς αὐτὸ τὸ γένος ἀνάγονται τέσσαρες ἦχοι.

Ὁ Πρῶτος.	Κε.
Ὁ Τέτταρτος.	Δι.
Ὁ Πλάγιος τοῦ Πρώτου.	Πα.
Ὁ Πλάγιος τοῦ Τετάρτου.	Νη.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ χρωματικὸν γένος;

Ἀπ. Εἶναι ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου ἡ Κλίμαξ περιέχει καὶ ἡμίτονα.

Ἐρ. Πόσοι ἦχοι ἀνάγονται εἰς τοῦτο;

Ὁ Δεύτερος, Δι.

Ἀπ. Δύω,

Καὶ ὁ Πλάγιος τοῦ Δευτέρου. Πα.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ Ἐναρμόνιον γένος;

Ἀπ. Εἶναι ἐκεῖνο, ἡ Κλίμαξ τοῦ ὁποίου περιέχει καὶ τὸ τεταρτημόριον τοῦ μείζονος τόνου.

Ἐρ. Πόσοι ἦχοι ἀνάγονται εἰς τοῦτο;

Ὁ Τρίτος. . . ιη. Γα.

Ἀπ. Δύω, Στιχηραρικοὶ ὄντες.

Καὶ ὁ Βαρύς. Ζω.

Ἐρ. Τί εἶναι τὸ Διαπασῶν σύστημα;

Ἀπ. Εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον περιέχει διαστήματα ἑπτὰ περικλειόμενα ἀπὸ φθόγγους ὀκτὼ, οἷον, Πα, Βου, Γα, Δι, Κε, Ζω, Νη, Πα. Ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ Πα : Βου : διάστημα εἶναι τόνος ἐλάσσων, τὸ : Βου : Γα : τόνος ἐλάχιστος, τὸ : Γα : Δι : καὶ τὸ Δι : Κε : τόνοι μείζονες :, τὸ Κε : Ζω : τόνος ἐλάσσων, τὸ Ζω : Νη :, τόνος ἐλάχιστος, καὶ τὸ : Νη : Πα :, τόνος μείζων.

Ἐρ. Ὁ μείζων τόνος τίνα λόγον ἔχει πρὸς τὸν ἐλάσσονα;

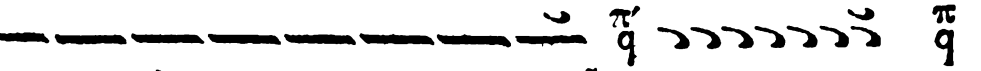
Ἀπ. Ὃν τὰ δώδεκα πρὸς τὰ ἐννέα, πρὸς δὲ τὸν ἐλάχιστον, ὃν τὰ δώδεκα πρὸς τὰ ἑπτὰ, ἤγουν ἂν ὁ μείζων τόνος ὑποθετικῶς ἤθελε διαιρεθῇ εἰς δώδεκα ὅμοια, ὁ ἐλλάσων τόνος ἔχει ἐννέα τοιαῦτα, καὶ ὁ ἐλάχιστος ἑπτά.

Ἐρ. Ἀπὸ ποῖον Μουσικὸν δύναται νὰ μάθῃ ὁ μαθητὴς τοὺς φθόγγους τῆς Κλίμακος καλῶς;

Ἀπ. Διὰ νὰ ἠμπορέσῃ ὁ ἀρχάριος μαθητὴς νὰ μάθῃ νὰ προφέρῃ τοὺς φθόγγους τῆς Κλίμακος καλῶς κατὰ τὰ διαστήματα τῶν τόνων τὰ ὁποῖα εἴπομεν, εἶναι χρεία νὰ διδαχθῇ νὰ ψάλλῃ τὴν Κλίμακα ἀπὸ Ψάλτην ἔχοντα ἐμπειρίαν καὶ ὕφος τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, ἅμα δὲ καὶ νὰ προσέχῃ εἰς τὴν προφοράν, ἐπειδὴ ὁ Μουσικὸς ὁ μὴ ἔχων ἐμπειρίαν, καὶ ὕφος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ὅταν ψάλλῃ, δὲν φυλάττει μὲ ἀκρίβειαν τὰ διαστήματα καθὼς διωρίσθησαν.

Ἐρ. Πῶς λοιπὸν γράφεται καὶ παραλλαγίζεται;

Ἀπ. Γράφεται καὶ παραλλαγίζεται τὸ μέλος τῆς Κλίμακος κατὰ τοὺς νέους οὕτω.

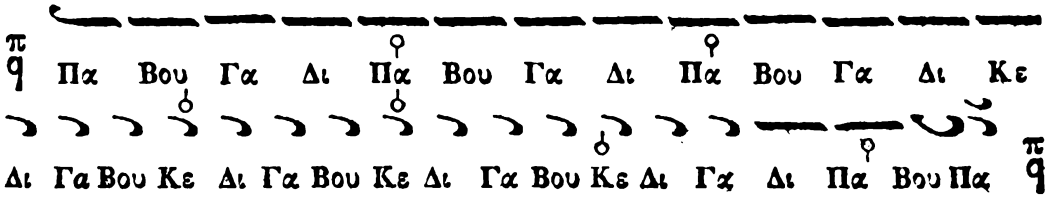
Ἐρ. Ὁ τροχὸς κατὰ τοὺς Μουσικοὺς τί εἶναι;

Ἀπ. Ὁ τροχὸς εἶναι σύστημα, τὸ ὁποῖον περιέχει διαστήματα τέσ-

σαρα, περικλειόμενα ἀπὸ φθόγγους πέντε, καὶ ὁ πρῶτος φθόγγος συμφωνεῖ μὲ τὸν πέμπτον, οὕτω Πα, Βου, Γα, Δι, Πα, Βου, Γα, Δι, Πα, Βου, Γα, Δι, Πα, Ὅστις λέγεται καὶ πεντάχορδον.

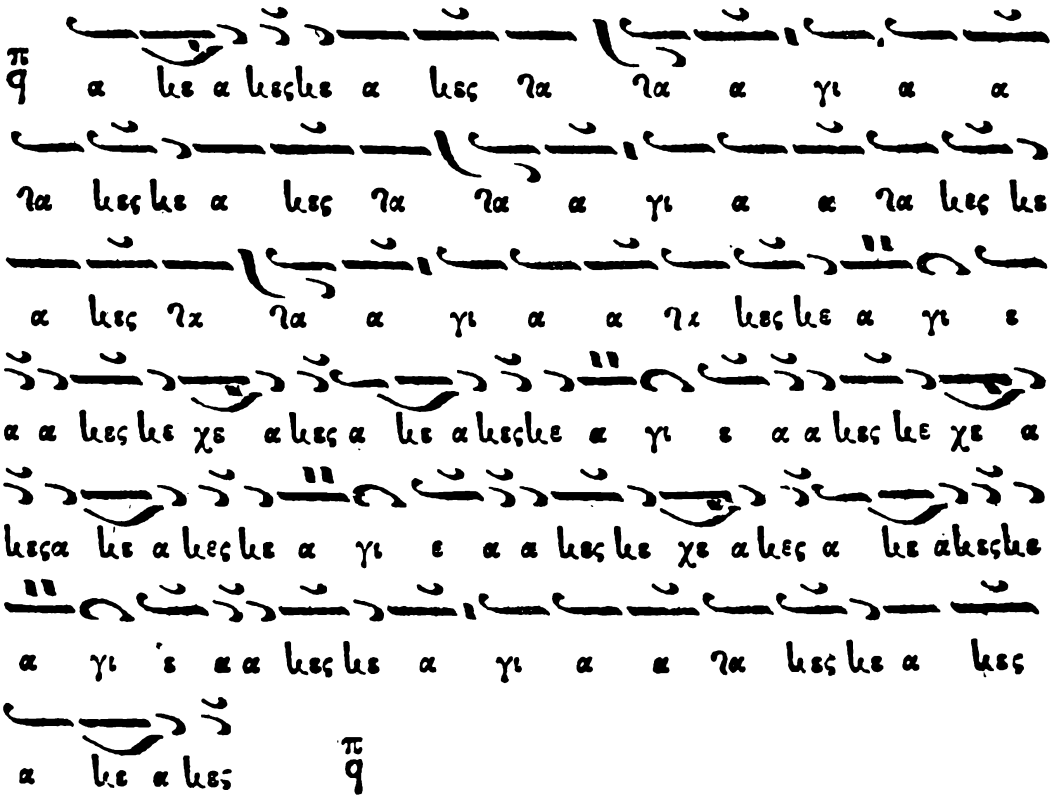
Ἐρ. Πῶς γράφεται τὸ μέλος του;

Ἀπ. Τὸ μέλος τοῦ τροχοῦ γράφεται καὶ παραλλαγίζεται κατὰ τοὺς νέους οὕτω.

Ἐρ. Κατὰ τοὺς παλαιοὺς πῶς;

Ἀπ. Κατὰ δὲ τοὺς παλαιοὺς οὕτω.

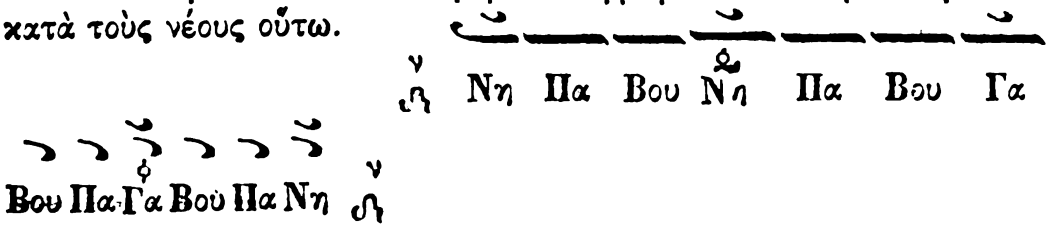

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ Τριφωνία;

Ἀπ. Τριφωνία δὲ εἶναι σύστημα, τὸ ὁποῖον περιέχει διαστήματα τρία, περικλειόμενα ἀπὸ φθόγγους τέσσαρας, καὶ ὁ πρῶτος φθόγγος συμφωνεῖ μὲ τὸν τέταρτον οὕτω. Νη, Πα, Βου, Νη, Πα, Βου, Νη, αὐτὸ τοῦτο λέγεται καὶ τετράχορδον.

Ἐρ. Πῶς γράφεται τὸ μέλος τῆς Τριφωνίας ;

Ἀπ. Τὸ μέλος κατὰ τὴν Τριφωνίαν γράφεται καὶ παραλλαγίζεται κατὰ τοὺς νέους οὕτω.

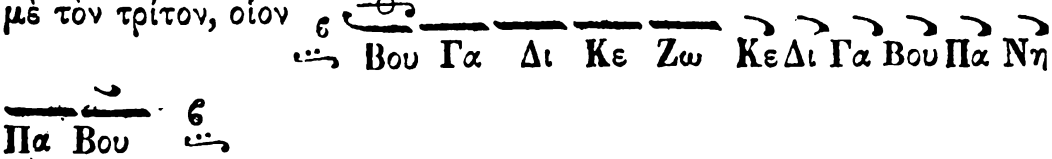

Ἐρ. Οἱ παλαιοὶ πῶς ἐπρόφερον αὐτό ;

Ἀπ. Οἱ δὲ παλαιοὶ Ἐκκλησιαστικοὶ Μουσικοὶ μὲ τὰς πολυσυλλάβους αὐτῶν διατονικὰς λέξεις, ἄγιες, κεκλὲς, γαγὰ, καὶ λοιπὰς δὲν ἠμποροῦσι νὰ παραλλαγίζωσι τὸ τετράχορδον σύστημα, καθὼς καὶ τὸ Διαπασῶν. ἀκόμη μὲ τὰς χρωματικὰς λέξεις τῆς παραλλαγῆς τοῦ δευτέρου καὶ τοῦ πλαγίου δευτέρου τῶν ἤχων, δὲν ἠμποροῦσιν ὑγειῶς νὰ διακρίνωσι τὴν παραλλαγὴν, οὔτε νὰ προφέρωσιν ἀκριβῶς τὰ διαστήματα τούτων τῶν δύω ἤχων, παρὰ τὸ μέλος αὐτῶν προφέρουσι καλῶς ἀπὸ συνήθειαν.

Ἐρ. Τί εἶναι διφωνία ;

Ἀπ. Διφωνία εἶναι σύστημα, τὸ ὁποῖον περιέχει διαστήματα δύω, περικλειόμενα ἀπὸ φθόγγους τρεῖς, καὶ ὁ πρῶτος φθόγγος συμφωνεῖ μὲ τὸν τρίτον, οἷον

Ἐρ. Ποῖος ἦχος παραλλαγίζεται δι' αὐτῆς ;

Ἀπ. Δι' αὐτοῦ μόνου τοῦ συστήματος ψάλλεται καὶ παραλλαγίζεται ὁ δεύτερος ἦχος, καὶ οὐχὶ δι' ἄλλου.

Ἐρ. Πόσα εἶναι τὰ συστατικὰ τῶν ἤχων ;

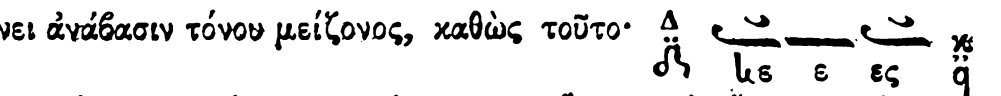
Ἀπ. Συστατικὰ τῶν ἤχων εἶναι τέσσαρα, τὸ ἀπήχημα ἢ προήχημα, ἡ κλίμαξ, ἤγουν σκάλα, οἱ δεσπόζοντες φθόγγοι, καὶ αἱ καταλήξεις.

Ἐρ. Τί εἶναι τὸ ἀπήχημα ;

Ἀπ. Ἀπήχημα εἶναι προετοιμασία ἤχου τοῦ ψαλθησομένου μέλους, τὸ ὁποῖον οἱ παλαιοὶ πολυτρόπως μετεχειρίζοντο μὲ τὰς πολυσυλλάβους αὐτῶν λέξεις, ἄγιες, κεκλὲς, γαγὰ, ἅγια, καὶ λοιπὰς, εἰς ὅλους τοὺς ἤχους.

Ἐρ. Πῶς ἀπηχεῖται ὁ πρῶτος ἦχος κατὰ τοὺς παλαιοὺς, καὶ καθ' ἡμᾶς τοὺς νέους ;

Ἀπ. Κατὰ τοὺς παλαιοὺς μὲ τὸ ἄγιες, τὸ ὁποῖον ἐπειδὴ φανε-

ρόνει ἀνάβασιν τόνου μείζονος, καθὼς τοῦτο·

παραζαίνει τὴν ἰδέαν τοῦ πρώτου ἤχου, ὅταν αὐτὸς ἔχῃ ἴσον τὸν Κε, ὅταν δὲ ἔχῃ ἴσον τὸν Πα, δὲν εἶναι χρεία νὰ δείξῃ ἀνάβασιν, εἰμὴ μόνον τὸ Ⱡε, τὸ ὁποῖον προφέρεται εἰς τὴν προγραφομένην μαρτυρίαν τοῦ Πα.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ Κλίμαξ;

Ἀπ. Κλίμαξ εἶναι συνεχὴς σειρὰ φθόγγων, ἡ ὁποία ἀπαιτεῖ τὸ τυχὸν σύστημα, εἴτε Διαπασῶν, εἴτε πεντάχορδον, εἴτε τετράχορδον, ἢ τρίχορδον, εἰς τὸ διατονικὸν, ἢ χρωματικὸν, ἢ ἐναρμόνιον γένος.

Ἐρ. Ποῖοι εἶναι οἱ δεσπόζοντες φθόγγοι;

Ἀπ. Εἶναι ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ἡ ποιότης ἐνεργεῖ συνεχῶς εἰς τὸν ἦχον· ἢ εἶναι οἱ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀκουόμενοι φθόγγοι, εἰς τοὺς ὁποίους ὁ ἦχος ἀγαπᾷ νὰ διατρίβῃ περισσότερον.

Ἐρ. Ποῖοι λέγονται φθόγγοι ὑπερβάσιμοι;

Ἀπ. Εἰς τὴν Μουσικὴν εἶναι καὶ φθόγγοι, λεγόμενοι ὑπερβάσιμοι· τοιοῦτοι εἶναι ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων ἡ ποιότης ἀπραχτεῖ διόλου εἰς τὸν ἦχον, ἐπειδὴ προξενεῖ δυσαρέσκειαν εἰς τὴν ἀκοήν.

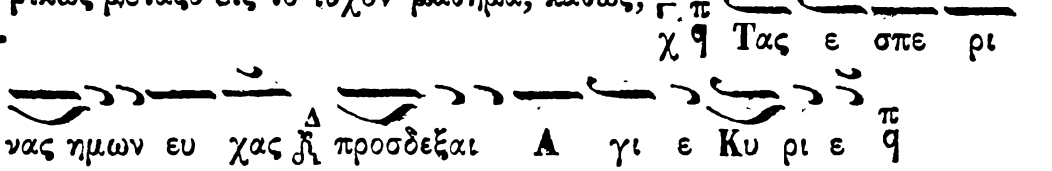
Ἐρ. Ὅλαι αἱ καταλήξεις τῶν θέσεων εἰς ἓν καταλήγουσιν;

Ἀπ. Αἱ καταλήξεις, ἤγουν τὰ τέλη τῶν θέσεων, μεταξὺ τοῦ μέλους, ἄλλα εἶναι ἀτελῆ, καὶ ἄλλα ἐντελῆ, καὶ ἄλλα τελικά.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι τὰ ἀτελῆ, ἢ αἱ ἐντελεῖς καταλήξεις;

Ἀπ. Ἀτελὴς καταλήξις εἶναι, ὅταν τὸ μέλος μεταξὺ κάμνῃ στάσιν τινὰ, πλὴν εὑρίσκεται ὡς χρεμάμενον, καὶ ζητεῖ καὶ ἄλλο, ὥστε νὰ λάβῃ τὴν ἀνάπαυσίν του.

Ἐρ. Ποῖαι αἱ ἐντελεῖς;

Ἀπ Ἐντελὴς δὲ κατάληξις εἶναι, ὅταν τὸ μέλος ἀναπαύηται μερικῶς μεταξὺ εἰς τὸ τυχὸν μάθημα, καθὼς,

νας ημων ευ χας προσδεξαι Α γι ε Κυ ρι ε

Ἐρ. Ποία εἶναι ἐδῶ ἡ ἀτελὴς κατάληξις, καὶ ποία ἡ ἐντελής;

Ἀπ Ἐδῶ τὸ εὐχὰς, εἶναι κατάληξις ἀτελὴς, τὸ δὲ Κύριε, ἐντελὴς κατάληξις.

Ἐρ. Ποία ἡ τελική;

Ἀπ. Τελικὴ κατάληξις εἶναι ἡ εὑρισκομένη ἐν τῷ τέλει τοῦ τυχόντος τροπαρίου, ἢ ἄλλου τινὸς μέλους, ἡ ὁποία πολλάκις συμβαίνει

νὰ ἦναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν ἐντελῆ κατάληξεν, πλὴν ὅταν εἶναι εἰς τὰ τέλος τοῦ μέλους, ὡς εἴπομεν, τότε λέγεται τελική.

Ἐρ. Τίνα διαίρεσιν ἔχουσι τὰ μέλη τῆς Μουσικῆς ;

Ἀπ. Διαιροῦνται εἰς σύντομα, καὶ ἀργά

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιροῦνται τὰ σύντομα ;

Ἀπ. Τὰ σύντομα μέλη διαιροῦνται εἰς στιχηραρικὰ καὶ εἰς εἱρμολογικά· τὸ στιχηραρικὸν μέλος εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχουσι τὰ ἰδιόμελα ἐκκλησιαστικὰ τροπάρια, τὸ δὲ εἱρμολογικὸν εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἔχουσι τὰ προσόμοια καὶ οἱ κανόνες.

Ἐρ. Τὸ δὲ ἀργὸν μέλος ;

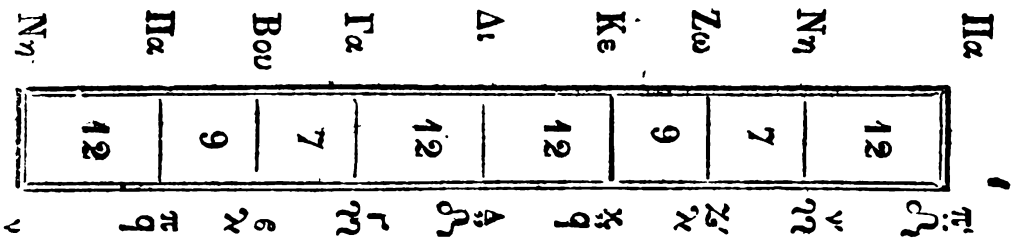
Ἀπ. Τὸ ἀργὸν μέλος δὲν ἔχει διαιρέσεις, ἀλλὰ πάντοτε ὁμοίως ἐξακολουθεῖ κατὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἤθελε τὸ τακτοποιήσει ὁ ψάλλων, ὅπερ ὠνομάσθη παπαδικόν. ὅταν δὲ ἐν μέσῳ τοῦ μέλους, ἢ περὶ τὰ τέλη εὑρεθῇ κράτημα, τότε ταχύνει τὴν ἀγωγὴν τοῦ χρόνου, οὕτως, Γ χ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Περὶ τοῦ πρώτου ἤχου.

Ἐρ. Τίνα κλίμακα μεταχειρίζεται ὁ πρῶτος ἦχος ;

Ἀπ. Ὁ πρῶτος ἦχος μεταχειρίζεται κλίμακα διατονικὴν κατὰ τὸν τροχὸν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὕτως.

ουν ζητεῖ νὰ ἔχῃ δύω τετράχορδα ὅμοια, τὸ μὲν Πα Βου, διάστημα ὁμοιον μὲ τὸ Κε Ζω, τὸ Βου Γα, ὅμοιον μὲ τὸ Ζω Νη, καὶ τὸ Γα Δι, ὅμοιον μὲ τὸ Νη Πα· ὁ δὲ Νη, φθόγγος εὑρίσκεται εἰς τὴν κλίμακα προσλαμβανόμενος, καὶ χρησιμεύει πρὸς ἀποπλήρωσιν τοῦ Πενταχόρδου, Νη Πα Βου Γα Δι, καὶ εἰς τὸ νὰ μετρήσῃ τὸ διάστημα τοῦ Νη Πα, τόνου, τὸ ὁποῖον εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ Δι Κε, ἐπειδὴ ὁ Δι, νοεῖται προσλαμβανόμενος τοῦ δευτέρου Πενταχόρδου, Δι Κε Ζω Νη Πα,

εἰδὲ ζητηθῆ καὶ περισσοτέρα ἀνάβασις, πάλιν ἀπὸ τοῦ Πα, ὅστις νοεῖται: προσλαμβανόμενος τοῦ τρίτου πενταχόρδου, γίνεται καὶ ἄλλο πεντάχορδον ἐπὶ τὸ ὀξὺ, Πα Βου Γα Δι Κε, τὸ ἀνάλογον γίνεται ὅταν λάβωμεν χρείαν ἀπὸ περισσοτέραν κατάβασιν.

Ἐρ. Τίνας φθόγγους ἔχει δεσπόζοντας ;

Ἀπ. Ὁ πρῶτος ἦχος ὅταν βαδίζῃ στιχηραρικῶς, ἔχει δεσπόζοντας φθόγγους τοὺς Πα Γα, καταλήξεις δὲ κάμνει, τὰς μὲν ἐντελεῖς καὶ τελικὰς εἰς τὸν Πα, τὰς δὲ ἀτελεῖς εἰς τοὺς Πα Γα· ὅταν δὲ βαδίζῃ εἱρμολογικῶς, ἔχει δεσπόζοντας φθόγγους τοὺς Πα Δι, καὶ καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Πα.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ φθορικὸν αὐτοῦ σημεῖον ;

Ἀπ. Σημεῖον τῆς φθορᾶς τοῦ πρώτου ἤχου εἶναι τὸ ὁ, καὶ τίθεται φυσικὰ εἰς τὸν Κε, ὅταν δὲ τεθῇ εἰς ἄλλον τόνον, ἐκεῖνος ἀφίνει τὸν φθόγγον του, καὶ λαμβάνει τὸν φθόγγον τοῦ Κε, τότε τὸ ἑξῆς μέλος παραλλαγίζεται ὡς ἀπὸ τοῦ Κε ἀρχόμενον· εἰς τὰ διαγράμματα λοιπὸν τῶν κλιμάκων, καθὼς τὸ σημεῖον τοῦτο ὁ, ἔχει φυσικὴν θέσιν τὸν Κε, οὕτω τὰ λοιπὰ, τοὺς λοιπούς.

Ἐρ. Αἱ Μαρτυρίαι του ποῖαι εἶναι ;

Ἀπ. Αἱ μαρτυρίαι τούτου τοῦ ἤχου διὰ τὸν τόνον καὶ φθόγγον Κε, εἶναι αὕτη χ, διὰ δὲ τὸν Δι, αὕτη δ, διὰ δὲ τὸν Γα, αὕτη γ, διὰ δὲ τὸν Βου, αὕτη, ϛ, διὰ δὲ τὸν Πα, αὕτη, π καὶ τὰ λοιπὰ, καθὼς φαίνεται εἰς τὸ ἑξῆς διάγραμμα, τὸ ὁποῖον εἶναι καθ' ὃν τρόπον ὁρᾷς ἐνταῦθα.

Διαστήματα

ηαηὰ	Δ ηη	7	♀	ηαηά
	ι″			
κεχέακες	κ	9	♃	κεακὲς
ἀκέακες	ϵ′ q		♂	ἄηακες
		12		
κε ἅγιε	π′ ♌		☌	ἅγια
		12		
ἄακες	ν′ ηη		♀	ηαηὰ
	ϗ	7		
κεχέακες	κ	9	♃	κεακὲς
ἀκέακες	χ q		♂	ἄηακες
		12		
κε ἅγιε	Δ″ ♌		☌	ἅγια
		12		
ἄακες	Γ ηη		♀	ηαηὰ
		7		
κεχέακες	ϵ κ	9	♃	κεακὲς
ἀκέακες	π q		♂	ἄηακες
		12		
κε ἅγιε	ν″ ♌		☌	ἅγια
		12		
ἄακες	ϗ ηη		♀	ηαηὰ
		7		
κεχέακες	χ κ	9	♃	κεακὲς
ἀκέακες	q Δ		♂	ἄηακες

Ἐν Καταβάσει.

Ἐν Ἀναβάσει.

Ἡ κατὰ τὸν δοχεῖον διατόνιος Κλίμαξ τῆς παλαιᾶς Μεθόδου.

Ἡ κατὰ τὸ Πενταχόρδον Διατονικὴ Κλίμαξ τῆς Νέας μεθόδου.

Ἐν Ἀναβάσει φωνῆς.

Ἐν Καταβάσει φωνῆς.

Ἐρ. Εἰς τὸν παλαιὸν καιρὸν πῶς ὠνομάζετο ὁ πρῶτος ἦχος;

Ἀπ. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες πρόγονοι ἡμῶν ὠνόμαζον τὸν πρῶτον ἦχον, μέλος Δώριον, τὸ ὁποῖον ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο ἀπὸ τοὺς Δωριεῖς. ἐπειδὴ αὐτοὶ πρῶτοι γνωρίζονται ὅτι τὸ μεταχειρίσθησαν· ἐφεῦρε δὲ τοῦτο, καθὼς λέγουσι, πρῶτος ὁ ἐκ Θράκης Θάμυρις· ἐκεῖνοι ὅμως μεταχειρίζοντο τὸ αὐτὸ μέλος καὶ εἰς τὸ χρωματικὸν καὶ εἰς τὸ ἐναρμόνιον γένος, ἡμεῖς δὲ μόνον εἰς τὸ διατονικὸν γένος μεταχειριζόμεθα αὐτὸ, ἀγνοοῦντες τοὺς λοιποὺς τρόπους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'.

Περὶ τοῦ δευτέρου ἤχου·

Ἐρ. Ὁ δεύτερος ἦχος ποίαν μεταχειρίζεται Κλίμακα;

Ἀπ. Οὗτος μεταχειρίζεται κλίμακα χρωματικὴν ἡ ὁποία βαδίζει μὲ τὸ τρίχορδον σύστημα κατὰ διαφωνίαν ὁμοίαν, τόσον ἐπὶ τὸ ὀξὺ, ὅσον καὶ ἐπὶ τὸ βαρύ· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἡ κλίμαξ αὕτη τοῦ χρωματικοῦ δευτέρου ἤχου, κατὰ τὰ ἑαυτῆς διαστήματα δὲν ἀντιφωνεῖ, μὲ τὸ νὰ λείπωνται τέσσαρα διαστήματα, ἤγουν ἐπειδὴ ἐμπεριέχει 64 ἀντὶ τῶν 68, διήγειρε τὴν περιέργειαν τοῦ Διδασκάλου Χουρμουζίου, καὶ ἐμοῦ τοῦ ἐκδότου Θεοδώρου Φωκαέως, εἰς ἀκριβεστέραν ἔρευναν τῆς φύσεως τοῦ ἤχου τούτου· καὶ οὕτως ἐξετάσαντες ἀκριβῶς ἤδη τὰ ὅμοια δῆθεν τρίχορδα τῆς κλίμακος ταύτης διὰ τοῦ φθογγομέτρου μετὰ προσοχῆς ἄκρας, ἐξηκριβώσαμεν ὅτι ἡ κλίμαξ αὕτη ὁδεύουσα ἀπὸ τὴν βάσιν τοῦ Νη, ἐπὶ τὸ ὀξὺ, τὸ πρῶτον τρίχορδον, Νη Πα Βου, λαμβάνει τόνον ἐλάσσονα καὶ τόνον μείζονα· τὸ δεύτερον, Βου Γα Δι, τόνον ἐλάχιστον καὶ τόνον μείζονα· τὸ τρίτον, Δι Κε Ζω, τόνον ἐλάσσονα καὶ τόνον μείζονα· τὸν δὲ τελευταῖον τόνον, Ζω, Νη, τόνον ἐλάχιστον, καὶ οὕτω πληροῦνται ἐντελῶς τὰ ἑξήκοντα ὀκτὼ διαστήματα τῆς Διαπασῶν· ἂν ὅμως ἡ ῥηθεῖσα κλίμαξ ἤθελεν ἀρχίσει ἀπὸ τοῦ Βου, ἢ ἀπὸ τοῦ Δι, ὁδεύουσα πάλιν ἀπὸ τοῦ βαρέως ἐπὶ τὸ ὀξὺ, ἡ ῥηθεῖσα τάξις τῶν τριχόρδων δὲν μεταβάλλεται, ἀλλ' ἀπὸ μὲν τοῦ Βου, τὸ πρῶτον τρίχορδον λαμβάνει τόνον ἐλάχιστον καὶ τόνον μείζονα· τὸ δεύτερον, τόνον ἐλάσσονα καὶ τόνον μείζονα, τὸ τρίτον, τόνον ἐλάχιστον καὶ τόνον μείζονα, τὸν δὲ τελευταῖον τόνον, ἤγουν τὸν ὑψηλὸν Βου, τόνον ἐλάσσονα, καὶ οὕτω πληροῦνται τὰ ἑξήκοντα ὀκτὼ διαστήματα τῆς Διαπασῶν· ἀπὸ δὲ τοῦ Δι, τὸ πρῶτον τρίχορδον λαμβάνει τόνον ἐλάσσονα καὶ τόνον μείζονα, τὸ δεύτερον ἐλάχιστον καὶ μείζονα, τὸ τρίτον τρί-

χορδον ἐλάσσονα καὶ μείζονα, καὶ τὸ τελευταῖον, τόνον ἐλάχιστον, καὶ πάλιν πληροῦνται σῶα τὰ ἑξήκοντα ὀκτὼ διαστήματα τῆς Διαπασῶν, ὥστε γίνεται μία τοιαύτη κλίμαξ, παραβαλλομένη μὲ τὴν διατονικήν. Νη, Πα, Βου, Γα, Δι, Κε, Ζω, Νη. Αὐτὰ ἐξηκριβώσαμεν οἱ

προειρημένοι, καὶ ἂν ἄλλος τις μετέπειτα ἤθελεν εὕρει τι περισσότερον, θέλομεν γνωρίσει μεγίστην καὶ εἰς αὐτὸν τὴν χάριν διὰ τὴν γενησομένην ὠφέλειαν εἰς τοὺς φιλομούσους ὁμογενεῖς μας.

Ἐρ. Μεταχειρίζεται καὶ ἄλλην κλίμακα ὁ δεύτερος ἦχος;

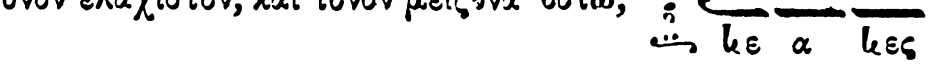
Ἀπ. Ὁ ἦχος αὐτὸς πολλάκις ἐν τῷ μεταξὺ, ἢ καὶ διόλου μεταχειρίζεται τὴν κλίμακα τοῦ πλαγίου δευτέρου, καὶ μάλιστα εἰς τὰ εἱρμολογικὰ, τὸ ὁποῖον ὅταν ἀκολουθήσῃ, τὸ διακρίνομεν καὶ τὸ παρασταίνομεν μὲ τὰς φθορὰς τοῦ ῥηθέντος ἤχου.

Ἐρ. Διὰ ποίαν αἰτίαν μεταχειρίζεται ὁ δεύτερος ἦχος εἰς τὰ σύντομα εἱρμολογικά του μέλη τὴν κλίμακα τοῦ πλαγίου δευτέρου, ὁμοίως καὶ ὁ πλάγιος τοῦ δευτέρου διὰ τί μεταχειρίζεται εἰς τὰ αὐτὰ μέλη του τὴν κλίμακα τοῦ δευτέρου;

Ἀπ. Οἱ διδάσκαλοι τῆς παλαιᾶς μεθόδου ἀπ' ἀρχῆς οὕτω τοὺς μετεχειρίζοντο· διὰ τοῦτο καὶ οἱ τῆς νέας μεθόδου διδάσκαλοι δὲν ἠθέλησαν νὰ μεταθέσωσι τὰ σύντομα μέλη τούτων τῶν εἰρημένων ἤχων, ἐπειδὴ ἐσυνειθίσθησαν εἰς ὅλους τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς Μουσικούς.

Ἐρ. Πῶς ἀπηχεῖτο ὁ δεύτερος ἦχος κατὰ τοὺς παλαιούς;

Ἀπ. Ἀπηχεῖτο μὲ τὸ κεαλὲς τὸ ὁποῖον ἀπήχημα δεικνύει ἐπὶ τὸ ὀξὺ τόνον ἐλάχιστον, καὶ τόνον μείζονα οὕτω,

καθ' ἡμᾶς δὲ τοὺς νέους ἀπηχεῖται μὲ μόνον τὸ κε, τὸ ὁποῖον παρασταίνει ποσότητα τοῦ κεαλὲς, ἔχει δὲ ἴσον ὁ δεύτερος ἦχος τὸν Δι, διὰ δὲ τὴν ὁμοιότητα τῆς διφωνίας λαμβάνει ἴσον καὶ τὸν Βου, ἐνίοτε δὲ καὶ τὸν Νη, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ κρατήματα.

Ἐρ. Ποῖοι εἶναι οἱ δεσπόζοντες φθόγγοι;

Ἀπ. Δεσπόζοντες φθόγγοι εἰς τὸν δεύτερον ἦχον εἶναι στιχηραρικῶς μὲν οἱ Βου Δι, καταλήξεις δὲ γίνονται, ἀτελεῖς μὲν, καὶ τελικαὶ εἰς τὸν Δι, ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν Βου· κατὰ δὲ τὸ εἱρμολογικὸν, ὅτε χωρεῖ, ὡς εἴπομεν, τὴν ἰδέαν καὶ κλίμακα τοῦ πλαγίου δευτέρου, τότε δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει τοὺς Πα Δι, καὶ γίνονται αἱ καταλήξεις του ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικαὶ εἰς τὸν Πα.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι τὰ σημεῖά του;

Ἀπ. Σημεῖα τῆς φθορᾶς τοῦ δευτέρου ἤχου εἶναι δύο, τοῦτο, —o, καὶ τοῦτο ♂, καὶ αὐτὸ μὲν —o, τίθεται εἰς τοὺς τόνους Νη Βου Λι Ζω, καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς διφώνους τίθεται αὐτὸ ♂, ἤγουν εἰς τοὺς Πα Γα Κε Νη, (1) ὅταν ὅμως τεθῶσιν εἰς ἄλλον τόνον, αὐτὸς πρέπει νὰ ἀφήσῃ τὸν ἴδιόν του φθόγγον, καὶ νὰ προφέρῃ ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον δεικνύει ἡ φθορὰ μὲ τὴν ποιότητά της, καὶ νὰ παραλλαγίζηται τὸ ἑξῆς μέλος κατὰ τὴν ἰδέαν τῆς τεθειμένης φθορᾶς.

Ἐρ. Σημεῖα τῶν μαρτυριῶν ποῖα εἶναι;

Ἀπ. Σημεῖα μαρτυριῶν εἰς αὐτὸν τὸν ἦχον διὰ μὲν τὸν Νη, εἶναι τοῦτο, ν ⊐. διὰ δὲ τὸν Πα, τοῦτο π ♂, διὰ τὸν Βου, τοῦτο, β ⊐. διὰ τὸν Γα, τοῦτο, γ ♂, καὶ διὰ τὸν Δι τοῦτο Δ ⊐, διὰ τὸν Κε τοῦτο κ ♂, διὰ τὸν Ζω, τοῦτο ζ' ⊐. καὶ διὰ τὸν ἄνω Νη τοῦτο ν' ♂. καὶ οὕτως ἐφεξῆς· δηλαδὴ τὸ μέρος τῆς μαρτυρίας, τὸ ὁποῖον φανερώνει τὸν φθόγγον, εἰς πᾶσαν διφωνίαν εἶναι τὸ ἴδιον, καὶ μόνα τὰ γράμματα τῶν τόνον ἀλλάζουσι, καθὼς φαίνεται εἰς τὴν ἑξῆς κλίμακα, ἡ ὁποία ὁδεύει κατὰ τὸ τρίχορδον, ἤγουν κατὰ διφωνίαν ὁμοίαν.

Κλίμαξ τοῦ Δευτέρου ἤχου κατὰ τὸ τρίχορδον.

Ἦν Κατιόντων.

Νη	Ζω	Κε	Δι	Γα	Βου	Πα	Νη
♂ ν ⊐ λειαίς	♂ ζ' ⊐ λειαίς	♂ κ λειαλῶ	♂ Δ ⊐ λειαίς	♂ γ λειαλῶ	♂ β ⊐ λειαίς	♂ π λειαλῶ	♂ ν ⊐ λειαίς
7	12	9	12	7	12	9	6
♂ λειαλῶ	♂ —o λειαίς	♂ λειαλῶ	♂ —o λειαίς	♂ λειαλῶ	♂ —o λειαίς	♂ λειαλῶ	♂ —o λειαίς

Ἦν Ἀναβάσεως.

(1) Ἰσέον ὅτι ἑκάστης μαρτυρίας ὁ φθόγγος φανερώνει τὴν βάσιν τοῦ μέλους, ἤγουν εἰς ποῖον φθόγγον εὑρίσκεται ὁ ψάλλων, τὸ δὲ ὑποκάτωθεν σημεῖον φανερώνει τὸ τονιαῖον διάστημα τῆς φθορᾶς.

Ἐρ. Αὐτὴ εἶναι ἡ κλίμαξ τοῦ χρωματικοῦ μέλους μὲ ὅλας της τὰς ἀκριβεῖς παρατηρήσεις;

Ἀπ. Κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον αὐτὴ εἶναι, πλὴν οἱ περιεργότεροι δύνανται νὰ τὴν ἀναχαλύψωσι πλέον ἀκριβεστέραν.

Ἐρ. Τοῦτον τὸν ἦχον πῶς τὸν ὠνόμαζον οἱ Παλαιοὶ Ἕλληνες;

Ἀπ. Οὗτοι ὠνόμαζον τὸν δεύτερον ἦχον μέλος Λύδιον, ἐπειδὴ ἐφευρέθη ἀπὸ λαὸν τῆς Ἀσίας· ἄλλοι δὲ λέγουσιν, ὅτι ἐφευρετὴς τούτου τοῦ ἤχου εἶναι ὁ Ἀμφίων, καὶ ἄλλοι πάλιν ὅτι ὁ Ὄλυμπος ηὗρησε πρῶτον λυδιστὶ ἐπιτήδειον εἰς τὸν Πύθωνα· ᾄδεται δὲ λόγος, ὅτι ὁ Ὀρφεὺς μὲ τὸ μέσον αὐτοῦ τοῦ ἤχου ἡμέρωνε τὰ θηρία.

Ἐρ. Οἱ Ἕλληνες εἰς πόσα γένη μετεχειρίζοντο τὸν β΄. ἦχον;

Ἀπ. Εἰς τρία, εἰς τὸ διατονικὸν, εἰς τὸ χρωματικὸν καὶ εἰς τὸ ἐναρμόνιον· ἀλλὰ οἱ τρόποι αὐτοὶ εἰς ἡμᾶς ἔγειναν ἄγνωστοι διὰ τὸν πανδαμάτορα χρόνον, καὶ μόνον τὸ χρωματικὸν γένος γνωρίζομεν· καὶ τὸ μὲν διατονικὸν μέλος τοῦ δευτέρου ἤχου εἶναι, ὡς φαίνεται, ὁ λέγετος ἦχος, τὸν ὁποῖον ἠμποροῦμεν νὰ τὸν ἐννοήσωμεν διατονικὸν ἦχον δεύτερον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙϚ΄.

Περὶ τοῦ Τρίτου ἤχου.

Ἐρ. Ὁ δὲ τρίτος ἦχος τίνα κλίμακα μεταχειρίζεται;

Ἀπ. Ὁ τρίτος ἦχος ὅταν μεταχειρίζεται διατονικὴν κλίμακα πλαγιάζει εἰς τὸν διατονικὸν Ζω, τέσσαρας τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἤγουν ἀπὸ τὸν Γα, εἰς τὸν Ζω, καὶ τὸν δεικνύει πλάγιόν του· ὅταν δὲ τεθῇ εἰς τὸν Γα, ἡ ἐναρμόνιος αὕτη φθορὰ ♭, τότε θέλει κλίμακα ἐναρμόνιον, ἡ ὁποία τὸ πρῶτον ἐπὶ τὸ βαρὺ διάστημα, ζητεῖ τεταρτημόριον τοῦ μείζονος τόνου, τὸ δὲ δεύτερον ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ τὸ τρίτον διάστημα, ζητεῖ τόνους μείζονας· ἐπὶ τὸ ὀξὺ δὲ πάλιν, ζητεῖ δύο τόνους μειζονας, ὥστε δεσπόζει πέντε διαστήματα, δύω ἐπὶ τὸ ὀξὺ καὶ τρία ἐπὶ τὸ βαρὺ, τοῦτ' ἔστι θέλει τὸ Γα Βου, διάστημα τρία τῶν δώδεκα, τὸ δὲ Βου Πα, δεκατρία, καὶ τὸ Πα Νη, δώδεκα· ἐπὶ τὸ ὀξὺ δὲ πάλιν, θέλει τὸ Γα Δι, καὶ τὸ Δι Κε, ἀπὸ δώδεκα τὸ ἀνάλογον γίνεται καὶ ὅταν τεθῇ αὐτὴ ἡ φθορὰ ♭, εἰς τὸν Ζω ἢ εἰς ἄλλον τόνον, ὁδεύει δὲ κατὰ τριφωνίαν ὁμοίαν, καὶ γίνεται μία τοιαύτη κλίμαξ, Νη Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη· εἰς τὴν ὁποίαν κλίμακα δὲν εὑρίσκεται τόνος, οὔτε ♭

ἐλάσσων, οὔτε ἐλάχιστος· ὅταν δὲ τεθῇ αὐτὴ ἡ φθορὰ ϙ, εἰς τὸ Κε, θέλει τὸ μὲν Κε, εἰς τὴν φυσικήν του βάσιν, τὸν δὲ Ζω, Ὕφεσιν, καὶ τὸ διάστημα τοῦ Κε Ζω, εἰς ἐλάχιστον τόνον σχεδόν· θεωρεῖται δὲ ἡ τριφωνία τοῦ τρίτου ἤχου εἰς αὐτὸν τὸν τρόπον· τὸ διάστημα Νη Γα, εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ Γα Ζω, καὶ μὲ τὸ Ζω Βου· αὐτὰ τὰ τρία τετράχορδα εἶναι ὅμοια κατὰ τὰ διαστήματα εἰς τὸ ἐναρμόνιον μέλος τοῦ τρίτου ἤχου.

Ἐρ. Πῶς ἀπηχεῖται;

Ἀπ. Ἀπηχεῖτο ὁ τρίτος ἦχος κατὰ μὲν τοὺς παλαιοὺς μὲ τὸ ναναὶ, καθ' ἡμᾶς δὲ τοὺς νέους μόνον μὲ τὸ νὲ, τὸ ὁποῖον ζητεῖ προφορὰν βομβώδη καὶ σοβαρὰν, διὰ νὰ δείξῃ τὴν ποιότητα τοῦ ναναὶ, ἔχει δὲ ἴσον τὸν Γα.

Ἐρ. Ποῖοι εἶναι οἱ δεσπόζοντες φθόγγοι;

Ἀπ. Δεσπόζοντες φθόγγοι εἰς τὸν τρίτον ἐναρμόνιον ἦχον εἶναι οἱ Κε Γα Πα, κάμνει δὲ καταλήξεις, ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν Κε, ἐντελεῖς δὲ εἰς τὸν Πα, καὶ τελικὰς εἰς τὸν Γα.

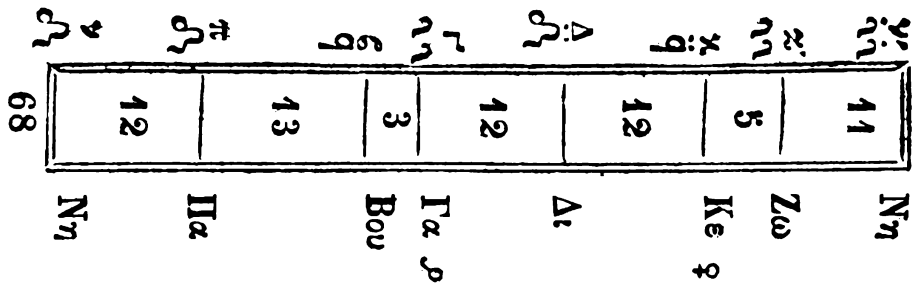
Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ σημεῖον τῆς φθορᾶς αὐτοῦ;

Ἀπ. Σημεῖον τῆς φθορᾶς τοῦ τρίτου ἤχου, εἰς μὲν τὸ διατονικὸν γένος εἶναι τοῦτο, ϕ, εἰς τὸ ἐναρμόνιον τοῦτο, ϱ· τὸ ὁποῖον ὅταν εὑρίσκεται εἰς τὸν Γα, θέλει τὸν Γα εἰς τὸν τόπον του, τὰ δὲ ἀνιόντα καὶ κατιόντα διαστήματα καθὼς διωρίσθησαν ὄπισθεν· ὅταν δὲ τεθῇ εἰς τὸν Ζω, ἢ εἰς τὸν Βου, τοὺς θέλει καθ' ὕφεσιν· καὶ ὅταν τεθῇ εἰς ἄλλον τόνον, θέλει νὰ ἀφίνῃ ἐκεῖνος ὁ τόνος τὸν φθόγγον του καὶ νὰ προφέρηται ὡς Γα, καὶ νὰ συνιστᾶται ἡ ποιότης αὐτοῦ καθ' ὅλα.

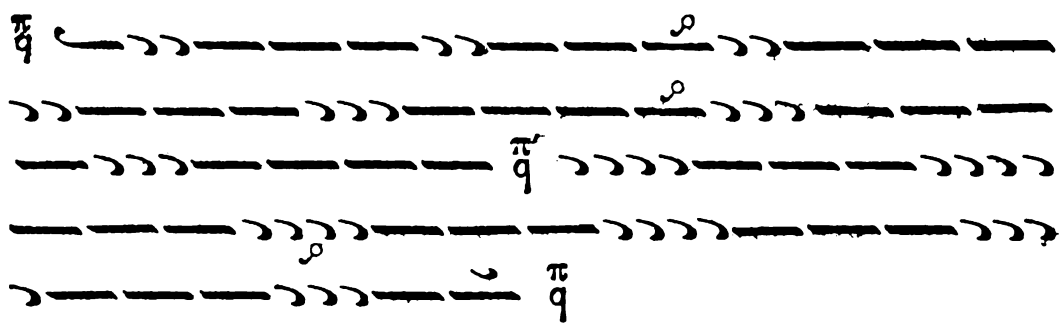
Ἐρ. Ποῖα τῶν μαρτυριῶν τὰ σημεῖα;

Ἀπ. Σημεῖα δὲ τῶν μαρτυριῶν εἰς αὐτὸν τὸν ἦχον, ὅταν προχωρῇ διατονικῶς, εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα διωρίσθησαν καὶ διὰ τὸν πρῶτον ἦχον· ὅταν δὲ προχωρῇ κατ' ἐναρμόνιον κλίμακα, διὰ μὲν τὸν Νη, εἶναι τοῦτο ν, διὰ δὲ τὸν Πα, εἶναι τοῦτο π, διὰ δὲ τὸν Γα, τοῦτο γ, καὶ τὰ λοιπὰ ἀναλόγως.

Η τοῦ Τρίτου ἤχου ἁρμονικὴ κλίμαξ.

Ἡ τοῦ ἐναρμονίου γένους συνεχὴς Παράλλαγή.

Ἔρ. Πῶς ὠνομάζετο ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς ὁ ἦχος αὐτός;

Ἀπ. Ὠνομάζετο ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας φρύγιος, διότι τὸν ἐφεῦρεν, ὡς λέγουσιν, ὁ Φρὺξ Μαρσύας· τὸν μετεχειρίζοντο δὲ εἰς τὰ δύο γένη μόνον, εἰς τὸ διατονικὸν, καὶ εἰς τὸ χρωματικόν· ὁ δὲ Ὄλυμπος ἔβαλεν ἔπειτα καὶ τὸ ἐναρμόνιον γένος εἰς τὸν φρύγιον τρόπον, τὸ ὁποῖον πρὸ αὐτοῦ ἦτο εἰς τοὺς Ἕλληνας ἄγνωστον, καθὼς καὶ τὸ χρωματικὸν εἰς ἡμᾶς ἤδη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ΄.

Περὶ τοῦ Τετάρτου ἤχου.

Ἔρ. Ὁ τέταρτος τίνα μεταχειρίζεται κλίμακα;

Ἀπ. Οὗτος ὁ ἦχος μεταχειρίζεται κλίμακα διατονικὴν κατὰ τὸ Διαπασῶν Σύστημα, τὰ διαστήματα τῆς ὁποίας ἐξετέθησαν εἰς τὸ δωδέκατον κεφάλαιον.

Ἔρ. Εἰς πόσα εἴδη διαιρεῖται;

Ἀπ. Διαιρεῖται εἰς εἴδη τρία· παπαδικὸν, στιχηραρικὸν, καὶ εἱρμολογικόν· καὶ τὸ μὲν παπαδικὸν ἔχει ἴσον τὸν Δι, ὅστις εἶναι ἡ φυσικὴ

βάσις του, καὶ ἀπηχεῖται μὲ τὸ ἅγια, τὸ δὲ στιχηραρικὸν ἔχει ἴσον τὸν Πα, καὶ τὸ εἱρμολογικὸν τὸν Βου, καὶ ἀπηχεῖται μὲ τὸ λε.

Ἐρ. Ποῖοι εἶναι οἱ Δεσπόζοντες αὐτοῦ φθόγγοι;

Ἀπ. Δεσπόζοντες φθόγγοι εἰς τὸν τέταρτον ἦχον στιχηραρικῶς εἶναι ὁ Πα, καὶ καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελῶς δὲ εἰς τὸν Πα, καὶ τελικῶς εἰς τὸν Πα, ἢ εἰς τὸν Βου· εἱρμολογικῶς δὲ καταλήγει, ἀτελῶς μὲν εἰς τοὺς Δι, Βου, σπανίως δὲ εἰς τὸν Πα, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Βου.

Ἐρ. Δὲν φαίνεται νὰ ἔχῃ τὸ μέλος του ἀπὸ τοῦ πρώτου ἦχου;

Ἀπ. Ὁ στιχηραρικὸς τέταρτος ἦχος, μ' ὅλον ὅτι ἔχει ἴσον τὸν Πα, τὸν ὁποῖον ἔχει καὶ ὁ πρῶτος ἦχος, διαφέρει ὅμως ἀπὸ αὐτὸν κατὰ τὸ Σύστημα, κατὰ τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους, καὶ κατὰ τὰς ἀτελεῖς καὶ τελικὰς καταλήξεις.

Ἐρ. Πῶς κατὰ τὸ Σύστημα;

Ἀπ. Κατὰ τὸ Σύστημα μὲν διαφέρει, ἐπειδὴ ὁ στιχηραρικὸς τέταρτος ἦχος ὁδεύει κατὰ τὸ Διαπασῶν Σύστημα, ὁ δὲ πρῶτος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τὸν τροχὸν, ἤγουν κατὰ τετραφωνίαν.

Ἐρ. Πῶς κατὰ τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους;

Ἀπ. Κατὰ δὲ τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους διαφέρει, ἐπειδὴ ὁ μὲν τέταρτος ἦχος ἀγαπᾷ νὰ δεικνύῃ τὸν Βου συνεχῶς, ὁ δὲ πρῶτος τὸν Γα.

Ἐρ. Πῶς κατὰ τὰς καταλήξεις;

Ἀπ. Κατὰ τὰς ἀτελεῖς καὶ τελικὰς καταλήξεις διαφέρει· ἐπειδὴ ὁ μὲν τέταρτος ἦχος καταλήγει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς Δι Βου, ὁ δὲ πρῶτος εἰς τοὺς Πα Γα, τὰς δὲ τελικὰς καταλήξεις, ὁ μὲν τέταρτος ποιεῖ πολλάκις εἰς τὸν Βου, ὁ δὲ πρῶτος οὐδέποτε.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ σημεῖον τῆς φθορᾶς του;

Ἀπ. Σημεῖον τῆς φθορᾶς τοῦ τετάρτου ἤχου εἰς μὲν τὸ παπαδικὸν μέλος εἶναι τοῦτο ϗ, καὶ ἔχει τὴν φυσικήν του βάσιν εἰς τὸν Δι, εἰς δὲ τὸ στιχηραρικὸν εἶναι τοῦτο ϙ, καὶ τίθεται εἰς τὸν Πα, καὶ εἰς τὸ εἱρμολογικὸν τοῦτο ξ, καὶ τίθεται εἰς τὸν Βου.

Ἐρ. Τὰ δὲ σημεῖα τῶν μαρτυριῶν ποῖα;

Ἀπ. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν τοῦ τετάρτου ἤχου εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὸν πρῶτον· ἐκεῖνος ὅμως κατὰ τὸν τροχὸν, αὐτὸς δὲ κατὰ τὸ Διαπασῶν· τί δὲ διαφέρουσιν αἱ κατὰ τὸν τροχὸν μαρτυρίαι ἀπὸ τὰς μαρτυρίας τῶν Διαπασῶν, γίνεται φανερὸν ἀπὸ τὸ ἑξῆς διάγραμμα.

Διαστήματα.

| | | |

Ἐρ. Πῶς ὠνομάσθη ἀπὸ τοὺς παλαιούς;

Ἀπ. Ὁ τέταρτος ἦχος παρὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ὠνομάσθη μιξολύδιος, τὸν ὁποῖον ἐπενόησεν ἡ Σαπφὼ, καθὼς λέγει ὁ Χριστόξενος· ἐπειδὴ πρὸ αὐτῆς οἱ Ἕλληνες τρεῖς μόνους τρόπους τοῦ ἤχου ἐγνώριζον, τὸν Δώριον, τὸν Λύδιον, καὶ τὸν Φρύγιον· τὸν δὲ μιξολύδιον ἔμαθον οἱ τραγῳδοποιοὶ ἀπὸ τὴν εἰρημένην Σαπφώ. ὅστις ἔχει χαρακτῆρα πανηγυρικὸν καὶ χορευτικὸν μὲ τὸ μεγαλοπρεπὲς μεμιγμένον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'.

Περὶ τοῦ Πλαγίου Πρώτου ἤχου.

Ἐρ. Ὁ δὲ πέμπτος ἦχος διατὶ ὠνομάσθη πλάγιος τοῦ πρώτου;

Ἀπ. Ἐπειδὴ ἔχει ἴσον τὸν Πα, καὶ δὲν ἔχει ἐδικήν του χωριστὴν κλίμακα, παρὰ τὴν ἰδίαν τοῦ πρώτου ἤχου· ἡ βάσις τοῦ ὁποίου μὲ τὸ νὰ ἦναι εἰς τὸν Πα, Κε, τέσσαρας τόνους ὀξυτέρους ἀπὸ τὸν Πα, καὶ πλαγιάζει τρόπον τινὰ ἀναπαυόμενος εἰς αὐτὸν, διὰ τοῦτο ἐκλήθη αὐτὸς πλάγιός του.

Ἐρ. Πόθεν διακρίνονται τὰ διαστήματα τῆς κλίμακος τούτου ἀπὸ τῆς τοῦ πρώτου ἤχου;

Ἀπ. Ὁ πλάγιος τοῦ πρώτου ἦχος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θέλει τὸν Ζω ὕφεσιν, μὲ αὐτὴν τὴν ἐναρμόνιον φθορὰν ♭, τὸ δὲ, Κε Ζω, διάστημα ἐξεταζόμενον κατὰ τὸ σύστημα τῆς εἰρημένης φθορᾶς, ἐπειδὴ εὑρίσκεται τεταρτημόριον τοῦ μείζονος τόνου, ἤγουν τρία τῶν δώδεκα, λαμβάνει κλίμακα, ἡ ὁποία συνίσταται ἀπὸ δύω τετράχορδα, τὸ μὲν διατονικὸν, Πα Βου Γα Δι, τὸ δὲ ἐναρμόνιον Κε Ζ♭ω Νη Πα.

Ἐρ. Πῶς ἀπηχεῖται;

Ἀπ. Αὐτὸς ὁ ἦχος δὲν ζητεῖ προσλαμβανόμενον διὰ νὰ σχηματίσῃ τὸ διάστημα τοῦ Νη Πα, ἀλλὰ ἀπηχεῖται ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς μὲ τὸ ἀλεάλες, καὶ μετρούμενος μὲ τὰ τονικὰ διαστήματα Πα Γα Βου Πα, οὕτως· π α λε α λες π φανερόνει τὸν ἑαυτόν του, καθ' ἡμᾶς δὲ ἀπηχεῖται μόνον τὸ λέ· διαφέρει ὅμως αὐτὸ τὸ ἴσον ἀπὸ τὸ ἴσον τοῦ πρώτου ἤχου κατὰ τὴν βαρύτητα· ἐπειδὴ ὁ πρῶτος ἦχος ἀρχίζει ἀπὸ ἐξωτέραν βάσιν τρεῖς τόνους σχεδόν· ὁ πλάγιος τοῦ πρώ-

του ἦχος εἱρμολογικὸς ὢν ἔχει ἴσον τὸν Κε, καὶ ὁδεύει ἀπὸ τοῦ Κε, ὡς ἀπὸ τοῦ Πα, τοῦτ' ἔστι κατὰ τὴν ἰδέαν τοῦ πρώτου ἤχου.

Ἐρ. Στιχηραρικῶς πῶς;

Ἀπ. Ὁ πλάγιος τοῦ πρώτου ἦχος κατὰ τὸ στιχηράριον, ὅταν μὲν ὁδεύῃ διατονικῶς, ἔχει δεσπόζοντας φθόγγους τοὺς Πα Δι Κε, καὶ καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τοὺς Κε Δι, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Πα· ὅταν δὲ βαδίζῃ ἐναρμόνιον κλίμακα, τότε δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει τοὺς Ζω Δι, καταλήγων ἀτελῶς μὲν εἰς τοὺς Κε Δι, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τόν Πα, καὶ εἰς τὸν Δι, ὅταν δὲ εἱρμολογικὸς ὢν, ὁδεύῃ ἀπὸ τοῦ Κε, ὡς ἀπὸ τοῦ Πα, τότε δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει τοὺς Ζω Δι, καταλήγων ἀτελῶς μὲν εἰς τοὺς Δι Κε, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Κε.

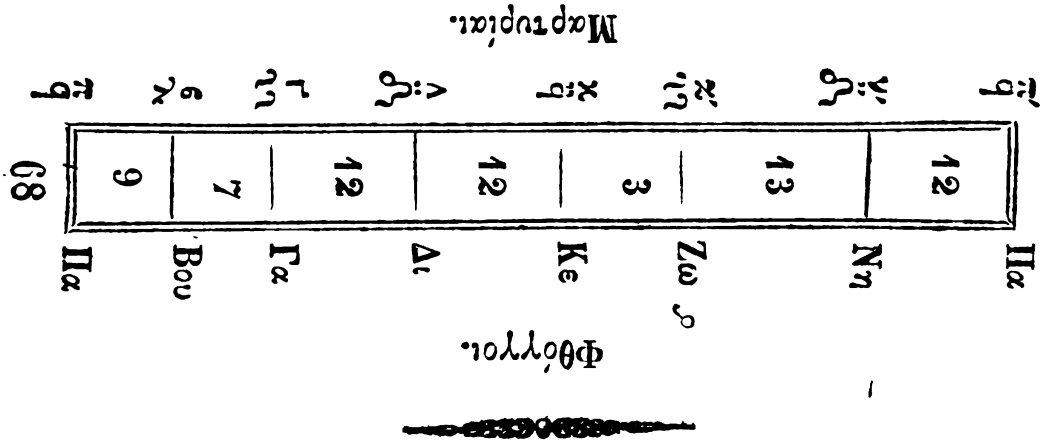
Ἐρ. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς του ποῖον εἶναι;

Ἀπ. Σημεῖον φθορᾶς εἰς αὐτὸν τὸν ἦχον, διατονικῶς εἶναι τοῦτο ϱ, καὶ τίθεται φυσικὰ εἰς τὸν Πα, ὅταν δὲ τεθῇ εἰς ἄλλον τόνον ὅςις καὶ ἂν ἦναι, προφέρει τὸν Πα, φθόγγον μὲ τὴν ποιότητά του καὶ παραλλαγίζεται τὸ ἑξῆς μέλος ὡς ἀπὸ τοῦ Πα· ὅταν δὲ ἐπὶ τοῦ Ζω, τεθῇ αὐτὴ ἡ ἐναρμόνιος φθορὰ ϱ, τότε τὸ μέλος ὁδεύει τὴν ἐναρμόνιον κλίμακα.

Ἐρ. Οὗτος ὁ ἦχος ὅταν ὁδεύῃ διατονικὴν κλίμακα, ἢ ἐναρμόνιον, ποῖα σημεῖα μαρτυριῶν μεταχειρίζεται;

Ἀπ. Σημεῖα μαρτυριῶν εἰς αὐτὸν τὸν ἦχον, ὅταν ὁδεύῃ τὴν διατονικὴν κλίμακα, εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ἔχει καὶ ὁ πρῶτος ἦχος κατὰ τὸν τροχὸν, καὶ ὁ τέταρτος κατὰ τὸ Διάπασῶν, καὶ ὅταν ὁδεύῃ ἐναρμονίως εἶναι κατὰ τὸ ἑξῆς διάγραμμα.

Ἡ ἐκ τοῦ Διατονικοῦ καὶ Ἐναρμονίου μικτὴ Κλίμαξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

Περὶ τοῦ Πλαγίου Δευτέρου ἤχου.

Ἐρ. Ὁ δὲ ἕκτος ἦχος τίνα μεταχειρίζεται κλίμακα, καὶ διὰ τὶ ὠνομάσθη πλάγιος τοῦ δευτέρου;

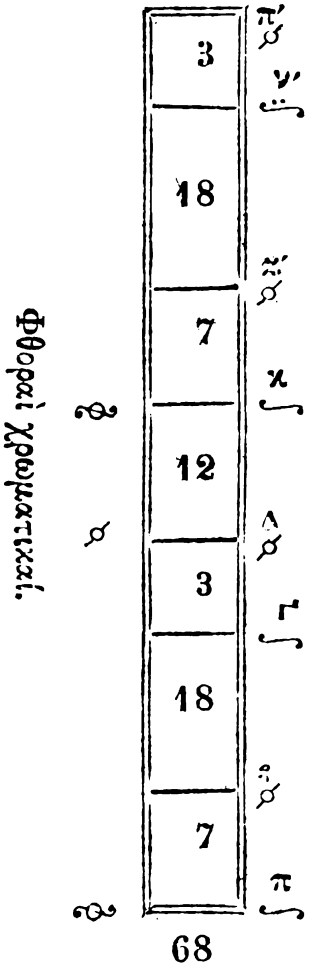
Ἀπ. Οὗτος ὁ ἦχος κλίμακα μεταχειρίζεται τὴν χρωματικὴν (1), διὸ καὶ ὠνομάσθη πλάγιος τοῦ δευτέρου.

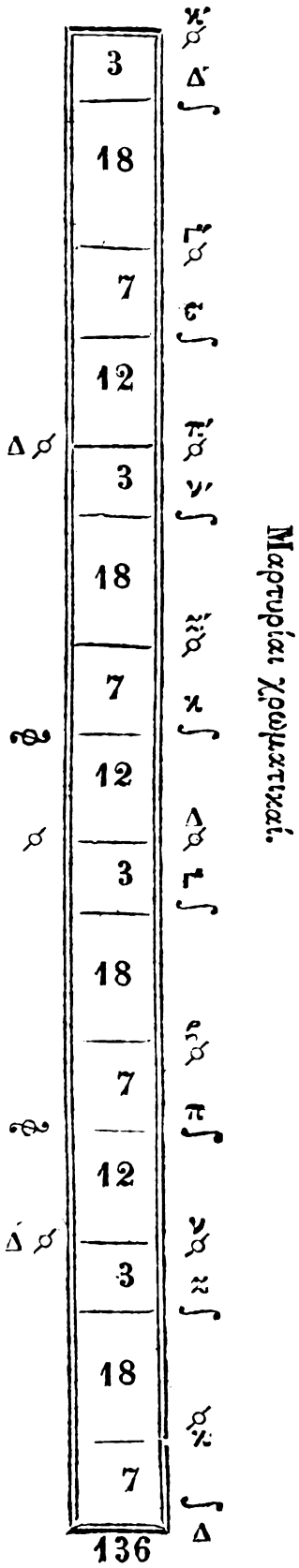
Ἐρ. Ἔχει διαφορὰν ἡ κλίμαξ αὐτοῦ ἀπὸ τὴν κλίμακα τοῦ δευτέρου;

Ἀπ. Αἱ κλίμακες τούτων τῶν δύω ἤχων ἔχουσι μεγάλην διαφορὰν εἰς τὰ χρωματικὰ διαστήματα· ἐπειδὴ ἡ μὲν τοῦ δευτέρου ἤχου κλίμαξ ὁδεύει κατὰ διφωνίαν τόσον ἐπὶ τὸ βαρὺ, ὅσον καὶ ἐπὶ τὸ ὀξὺ, τόνον ἐλάσσονα, καὶ ἐλάχιστον, καὶ μείζονα, ἡ δὲ τοῦ πλαγίου δευτέρου συνίσταται ἀπὸ δύω χρωματικὰ τετράχορδα ὅμοια· Πα Βου Γα Δι· Κε Ζω Νη Πα· τὰ ὁποῖα ὁδεύουσι τὸν πρῶτον φθόγγον ἡγοῦν τὸ Πα, Βου, τόνον ἐλάχιστον, τὸ δὲ Βου Γα, ἡμιόλιον, ἡγουν 18 ἀριθμὸν, καὶ τὸ Γα Δι, τεταρτημόριον τοῦ μείζονος τόνου, ἡγουν τρία τῶν 12· εἶναι δὲ ὅμοια τὰ δύω τετράχορδα, ἐπειδὴ τὸ Πα Βου διάστημα εἶναι ὅμοιον μὲ τὸ Κε Ζω, τὸ Βου Γα, ὅμοιον μὲ τὸ Ζω Νη, καὶ τὸ Γα Δι, ὅμοιον μὲ τὸ Νη Πα· καὶ ἂν ἦναι χρεία νὰ ὁδεύσῃ καὶ ἄλλο τετράχορδον ἢ ἐπὶ τὸ βαρὺ ἀπὸ τὴν βάσιν του, ἢ ἐπὶ τὸ ὀξὺ ἤγουν ἀπὸ τὸν ὑψηλὸν Πα, πάλιν μὲ τὰ αὐτὰ διαστήματα ὁδεύει.

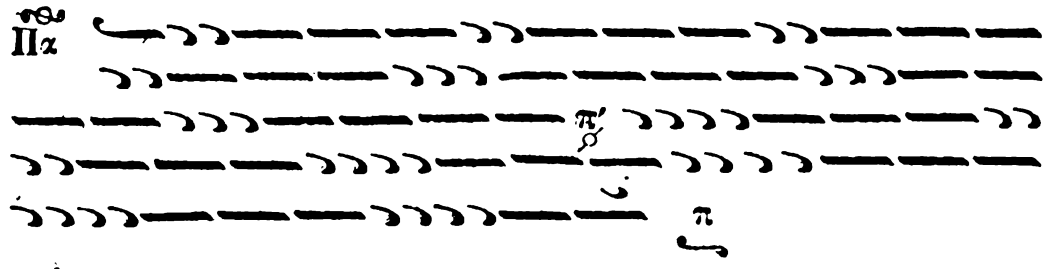
(1) Ἐπειδὴ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τὸν δεύτερον ἦχον εὑρίσκεται τὸ χρωματικὸν γένος, ἂν καὶ διαφέρουσι μεταξύ των κατὰ τὰ χρωματικὰ διαστήματα.

Αἱ Δύω Κλίμακες χρωματικαὶ, ἡ μὲν εἰς δύω τετράχορδα, ἡ δὲ εἰς τέσσαρα.

Ἡ τοῦ χρωματικοῦ γένους συνεχὴς παραλλαγή.

Ἐρ. Στιχηραρικῶς πῶς;

Ἀπ. Αὐτὸς ὁ ἦχος κατὰ τὸ στιχηράρισον ἔχει ἴσον τὸν Πα, καὶ ἀπηχεῖται κατὰ τοὺς παλαιοὺς μὲ τὸ λεχέαλες, ἀπηχούμενος δὲ μὲ τὰ χρωματικὰ διαστήμα, Πα Βου Γα Δι Γα Βου Πα, οὕτως,

φανερόνει τὸν ἑαυτόν του. Καθ' ἡμᾶς δὲ ἀπηλε ε χε α αλες χεῖται μὲ μόνον τὸ λε· εἱρμολογικὸς δὲ ὢν, ὁδεύει κατὰ τὴν ἰδέαν καὶ κλίμακα τοῦ δευτέρου ἤχου, καὶ ἔχει ἴσον τὸν Δι, μεταχειριζόμενος τὴν εἰς τὸν δεύτερον ἦχον ἐκτεθεῖσαν κλίμακα.

Ἐρ. Ποῖα ἔχει σημεῖα;

Ἀπ. Σημεῖα μαρτυριῶν εἰς αὐτὸν τὸν ἦχον εἶναι δύω ταῦτα ⸗, ἄνωθεν ἢ κάτωθεν τῶν ὁποίων ἐμβαίνουν τὰ σύμφωνα τῶν φθόγγων διὰ τὰς βάσεις· εἰς δὲ τὴν μικτὴν κλίμακα, ἤγουν τὸ διατονικὸν τετράχορδον, ἔχει καὶ τὰς μαρτυρίας διατονικὰς, καθὼς φαίνεται εἰς τὴν ἑξῆς μικτὴν κλίμακα.

Ἐρ. Ποίους δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει;

Ἀπ. Δεσπόζοντας δὲ φθόγγους ἔχει στιχηραρικὸς ὢν, τοὺς Δι Πα, καὶ καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελῶς δὲ εἰς τὸν Πα, καὶ τελικῶς ἤγουν εἰς τὸ τέλος παντὸς μαθήματος, εἰς τὸν Πα, καὶ εἰς τὸν Δι· κατὰ δὲ τὸ εἱρμολόγιον, ἐπειδὴ ὁδεύει μὲ τὴν ἰδέαν καὶ κλίμακα τοῦ δευτέρου ἤχου, ὡς εἴπομεν, ἔχει δεσπόζοντας φθόγγους τοὺς Δι Βου, καὶ καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Βου.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι τὰ σημεῖα τῶν φθορῶν;

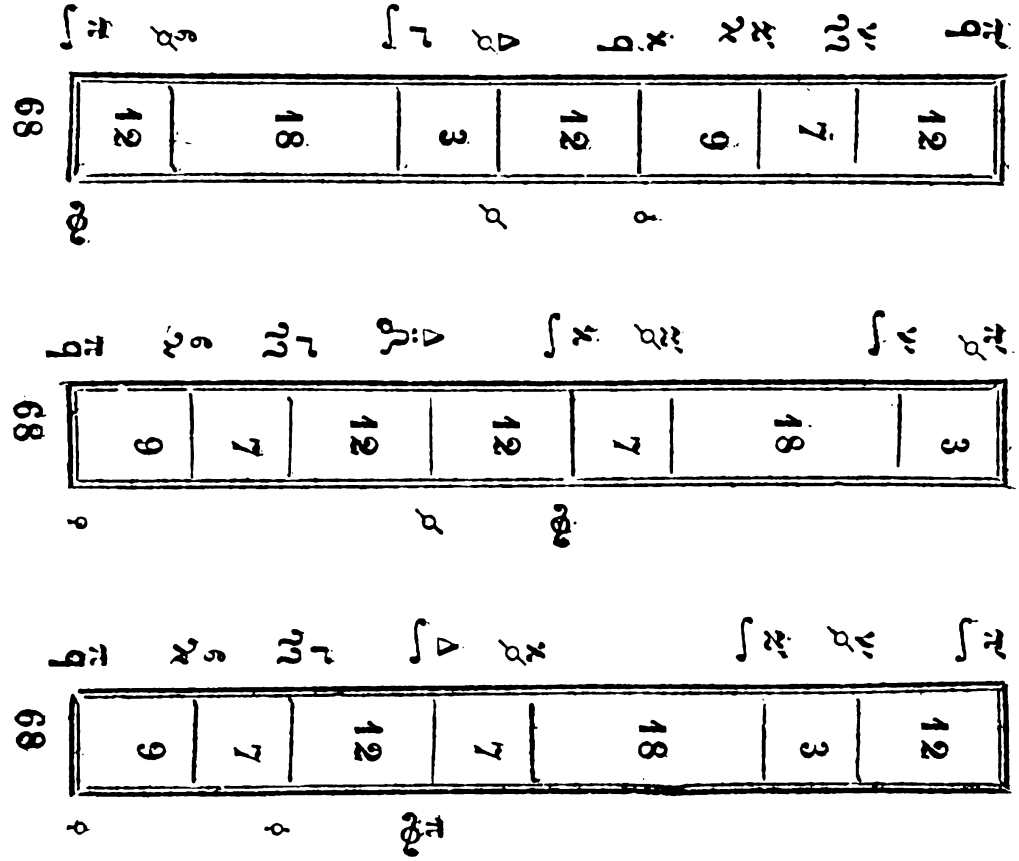
Ἀπ. Σημεῖα τῆς φθορᾶς τοῦ πλαγίου δευτέρου ἤχου εἶναι δύω, τοῦτο ⸗, τὸ ὁποῖον τίθεται εἰς τὸν Πα, καὶ εἰς τὸν Κε, εἰς τὴν ἀρχὴν δηλαδὴ ἑκάστου τετραχόρδου, καὶ τοῦτο ⸗, τὸ ὁποῖον τίθεται εἰς τὸν Δι, καὶ εἰς τὸν ὑψηλὸν Πα, εἰς τὸ τέλος δηλαδὴ ἑκάστου τετραχόρδου· καὶ αὐτὸ μὲν ⸗, ἐνεργεῖ ἐπὶ τὸ ὀξὺ καὶ θέλει ἡμιτόνιον, ἤγουν 7 ἀριθμὸν, μὲ τοιαῦτα διαστήματα, ὁποῖα εἴπομεν, καὶ ὅπως

τὰ παραστήνουν οἱ ἀριθμοὶ, οἵτινες εἶναι σημειωμένοι εἰς τὴν ἑξῆς κλίμακα τοῦ πλαγίου δευτέρου· τοῦτο δὲ ♂, ἐνεργεῖ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ θέλει ἡμιτόνιον, ἤγουν 3 ἀριθμὸν, καὶ τριημιτόνιον 18 ἀριθμὸν, καὶ ἡμιτόνιον 7 ἀριθμὸν· κυριεύει δὲ ὁμοίως καὶ τὸ ἓν καὶ τὸ ἄλλο κλίμακα ὁλόκληρον, καὶ ἔτι πρός·

Ἐρ. Μόνον χρωματικῶς προβαίνει;

Ἀπ. Αὐτὸς ὁ ἦχος μεταχειρίζεται πολλάκις καὶ τὴν ἑξῆς μικτὴν κλίμακα, Πα Βου Γα Δι Κε Ζω Νη Πα· ἡ ὁποία τὸ μὲν πρῶτον τετράχορδον ἔχει χρωματικὸν μὲ τὰ ῥηθέντα διαστήματα, τὸ δὲ δεύτερον διατονικὸν· καὶ πάλιν τὸ ἀνάπαλιν· Πα Νη Ζω Κε Δι Γα Βου Πα.

Αἱ τρεῖς μικταὶ κλίμακες τοῦ Πλαγίου Δευτέρου ἤχου,

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'.

Περὶ τοῦ Βαρέος ἤχου.

Ἐρ. Ὁ ἕβδομος ἦχος πῶς ᾄδεύει;

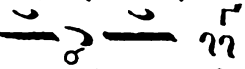
Ἀπ. Ὁ ἕβδομος ἦχος ὅταν ᾄδεύῃ διατονικῶς κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα, εἶναι καὶ λέγεται πλάγιος τοῦ τρίτου, ἐπειδὴ ὁ διατονικὸς τρίτος ἦχος, τοῦ ὁποίου ἡ βάσις εἶναι εἰς τὸν Γα, εἰς αὐτὸν πλαγιάζει καὶ ἀναπαύεται· οὗτος δὲ ὁ ἦχος ὠνομάσθη ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους Μουσικοὺς βαρὺς, ὡς ἔχων τὴν βάσιν του εἰς τὸν Ζω, ἐπειδὴ τὸ ἴσον του τόσον εἰς τὴν διατονικὴν κλίμακα τοῦ Διαπασῶν, ὅσον καὶ εἰς τὸν τροχὸν, εἶναι τὸ βαρύτατον ἀπὸ ὅλα τὰ ἴσα τῶν λοιπῶν ἤχων.

Ἐρ Τὸ παπαδικὸν μέλος αὐτοῦ πῶς προβαίνει;

Ἀπ. Ὁ παπαδικὸς βαρὺς ἦχος ἔχει ἴσον τὸν Ζω, καθὼς παραστήνεται μὲ τὰ διαστήματα τοῦ Διαπασῶν συστήματος· ὅταν δὲ βαδίζῃ στιχηραρικῶς, ἢ εἱρμολογικῶς, τότε θέλει κλίμακα ἐναρμόνιον, καὶ πάλιν ἔχει ἴσον τὸν ἴδιον Ζω· πλὴν καθὼς παραστήνεται μὲ τὰ διαστήματα τοῦ τροχοῦ· δηλαδὴ βαρύτερον ἡμιτόνου· καὶ ἐπειδὴ οὗτος ὁ ἐναρμόνιος Ζω, (διότι εἰς αὐτὸν εὑρίσκονται καὶ Χερουβικὰ καὶ ἄλλα μαθήματα τῶν παλαιῶν διδασκάλων) συγκρινόμενος μὲ τὸν Ζω, τοῦ Διαπασῶν, δὲν εἶναι στερεὸς, ἐπειδὴ καὶ τὰ διαστήματα, τὰ ὁποῖα παραστήνονται ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἐναρμόνιον λέγω Ζω, εἶναι ὅμοια μὲ τὰ διαστήματα τοῦ Γα Δι, Δι Κε, ἐπὶ τούτῳ διὰ τὴν εὐκολίαν τῶν μαθητῶν, μεταφέρεται τὸ ἴσον στιχηραρικοῦ καὶ εἱρμολογικοῦ βαρέος ἤχου εἰς τὸν Γα.

Ἐρ. Πῶς ἀπηχεῖται κατὰ τοὺς παλαιούς;

Ἀπ. Ἀπηχεῖται δὲ ὁ βαρὺς ἦχος κατὰ τοὺς παλαιοὺς μὲ τὸ ἄαὶ ες καὶ μετρούμενος μὲ τὰ Γα Βου Γά, ἐναρμόνια διαστήματα οὕτω,

ἐφανέρονε τὸν ἑαυτόν του.

Ἐρ. Καθ' ἡμᾶς δὲ πῶς ἀπηχεῖται;

Ἀπ. Καθ' ἡμᾶς δὲ ἀπηχεῖται μὲ μόνον τὸ ὶὲ, τὸ ὁποῖον ζητεῖ προφορὰν σοβαρὰν καὶ ἡγεμονικήν.

Ἐρ. Ποῖοι φθόγγοι κυριεύουσι τὸ ἐναρμόνιον;

Ἀπ. Κυριεύουσι δὲ τὴν μελῳδίαν τοῦ ἐναρμονίου βαρέος ἤχου οἱ φθόγγοι Ζω, Δι, Γα, καὶ εὐθὺς ἅμα ἀρχίσῃ ἀγαπᾷ νὰ δεικνύῃ τὸν Βου, δίεσιν, καὶ τὸν Ζω, ὕφεσιν· καταλήγει δὲ ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, καὶ ἐνίοτε εἰς τὸν Νη, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Γα· καὶ ταῦτα τὰ ἰδιώματα τὰ φυλάττει τόσον εἰς τὸ στιχηραρικὸν ὅσον καὶ εἰς τὸ εἱρμολογικὸν εἶδος· ἐνίοτε ὅμως εἰς τὸ εἱρμολαγικὸν μεταχειρίζεται

διατονικὴν κλίμακα, καὶ τότε καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελῶς δὲ εἰς τὸν Πα, καὶ εἰς τὸν Ζω, καὶ τελικῶς εἰς τὸν Ζω.

Ἐρ. Τίνα διαφορὰν ἔχει ἀπὸ τὸν ἐναρμόνιον τρίτον;

Ἀπ. Ὁ ἐναρμόνιος βαρὺς ἦχος μ' ὅλον ὅτι ἔχει τὴν αὐτὴν βάσιν μὲ τὸν ἐναρμόνιον τρίτον ἦχον, διαφέρει ὅμως ἀπὸ αὐτὸν κατὰ τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους, καὶ κατὰ τὰς ἀτελεῖς καὶ τελικὰς καταλήξεις· ἐπειδὴ ὁ μὲν βαρὺς ἦχος ἔχει δεσπόζοντας φθόγγους τοὺς Δι Γα, ὁ δὲ τρίτος τοὺς Κε, Πα· καὶ ὁ μὲν βαρὺς καταλήγει ἀτελῶς εἰς τὸν Δι, καὶ τελικῶς εἰς τὸν Γα· ὁ δὲ τρίτος ἐντελῶς εἰς τὸν Κε, καὶ ἀτελῶς εἰς τὸν Πα, καὶ τελικῶς εἰς τὸν Γα.

Ἐρ. Τίνα σημεῖα ἔχει;

Ἀπ. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς εἰς τὸν βαρὺν διατονικὸν ἦχον εἶναι τοῦτο ♭, καὶ τίθεται εἰς τὸν ὑψηλὸν, Ζω, εἰς δὲ τὸν ἐναρμόνιον τοῦτο ♭, τὸ ὁποῖον ἔχει καὶ ὁ ἐναρμόνιος τρίτος ἦχος, ὅταν ὁδεύῃ ἁρμονικῶς· τίθεται δὲ αὕτη ἡ ἐναρμόνιος φθορὰ εἰς τὸν ὑψηλὸν Ζω, διὰ τὴν ὕφεσιν τοῦ ὑψηλοῦ Ζω, τὴν ὁποίαν θέλει νὰ προφέρωμεν, ὅταν ὁδεύῃ ἁρμονικῶς· ἀπὸ τὸν ὁποῖον μὲ τὰ διαστήματα τοῦ τροχοῦ ἐπὶ τὸ βαρὺ ὁδεύων, εὑρίσκεται ὁ Ζω ὕφεσις· ἐπειδὴ ὁ κάτω Ζω μὲ τὰ διαστήματα τοῦ τροχοῦ παρασήνεται ὕφεσις, καθὼς αὐτὴ ἡ φθορὰ ♭, εἰς ὅποιον ἄλλον τόνον ἤθελε τεθῇ, ζητεῖ ἐπὶ μὲν τὸ ὀξὺ τόνους δύω μείζονας, ἐπὶ δὲ τὸ βαρὺ τεταρτημόριον τοῦ μείζονος τόνου, καὶ δύω μείζονας, ὡς ἡ φυσικὴ αὐτῆς κλίμαξ.

Ἐρ. Τὰ δὲ σημεῖα τῶν μαρτυριῶν ποῖα;

Ἀπ. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν εἰς τὸν βαρὺν ἦχον εἶναι τὰ αὐτὰ, ὅσα ἔχουσιν ὁ τρίτος ἦχος διὰ τὸ ἐναρμόνιον, καὶ ὁ τέταρτος διὰ τὸ διατονικόν· ἐπειδὴ αἱ μαρτυρίαι ἀκολουθοῦσι τὰς φθοράς.

Ἐρ. Ὁποῖον χαρακτῆρα ὕφους ἔχει;

Ἀπ. Ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἐναρμονίου βαρέος ἦχου εἶναι τὸ γαλήνιον, τὸ εἰρηνικὸν, καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δύναται νὰ μετριάζῃ τὸ ὁρμητικὸν τοῦ τρίτου ἦχου, καὶ νὰ κατακοιμίζῃ τὰ πνεύματα τῶν ἀκροατῶν· ὁ δὲ τοῦ διατονικοῦ βαρέος ἦχου εἶναι τὸ ἡδονικὸν καὶ τερπνόν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'.

Περὶ τοῦ Πλαγίου Τετάρτου Ἤχου.

Ἐρ. Ὁ ὄγδοος πῶς ὀνομάζεται;

Ἀπ. Ὁ ὄγδοος ἦχος, ἡ βάσις τοῦ ὁποίου εἶναι εἰς τὸν Νη, ὠνο-

μάσθη πλάγιος τοῦ τετάρτου· διότι ὁ τέτρτος παπαδικὸς ἦχος, τοῦ ὁποίου ἡ βάσις εἶναι εἰς τὸν Δι, (ἤγουν τέσσαρας τόνους ὀξύτερος) εἰς αὐτὸν πλαγιάζει καὶ ἀναπαύεται· διὸ καὶ ἐκλήθη πλάγιος αὐτοῦ,

Ἐρ. Ποίαν Κλίμακα μεταχειρίζεται ;

Ἀπ. Ἡ Κλίμαξ τοῦ πλαγίου τετάρτου ἤχου εἶναι ἡ διατονικὴ, κατὰ τὸ Διαπασῶν σύστημα· πολλάκις ὅμως βαδίζει καὶ κατὰ τὸ τετράχορδον σύστημα, ὃ ἐστὶ, κατὰ τριφωνίαν, διὰ μέσου τῆς ὁποίας, μὲ τρεῖς τόνους, ἢ ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἢ ἐπὶ τὸ ὀξὺ, ἀναφαίνεται τὸ αὐτὸ μέλος· ὅταν δὲ ψάλληται τρίφωνος, δηλαδὴ ὅταν ἔχῃ ἴσον τὸν Γα, ἀντὶ τοῦ Νη, τότε τὸ μὲν ἴσον εἶναι τρεῖς τόνους ὀξύτερον ἀπὸ τὴν φυσικὴν αὐτου βάσιν· τὸ μέλος ὅμως ὁδεύει ἀπὸ τοῦ Γα, ὡς ἀπὸ τοῦ Νη, τοῦτ' ἔστιν ὁδεύει κατὰ τριφωνίαν διατονικήν.

Ἐρ. Πῶς ἀπηχεῖται ;

Ἀπηχεῖται οὗτος ὁ ἦχος κατὰ τοὺς παλαιοὺς μὲ τὸ λεάγιε· τὸ ὁποῖον ἀπηχεῖται μὲ τὰ διατονικὰ διαστήματα, Νη, Πα, Βου, Νη, Νη· οὕτω καὶ φανερόνει τὸν ἑαυτόν του· ψάλλεται δὲ μὲ προφορὰν σοβαρὰν καὶ ἡγεμονικήν· καθ' ἡμᾶς δὲ ἀπηχεῖται μὲ μόνον τὸ λε, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἐκφωνῆται μὲ τὴν αὐτὴν προφοράν.

Ἐρ. Ποίους κυριεύοντες φθόγγους ἔχει ;

Ἀπ. Κυριεύοντες δὲ φθόγγοι εἰς αὐτὸν τον ἦχον στιχηραρτικῶς καὶ εἱρμολογικῶς, ὅταν μὲν ἔχῃ ἴσον τὸν Νη, εἶναι οἱ Νη, Βου, Δι· ἐπειδὴ εὐθὺς ἅμα ἀρχίσῃ, ἀγαπᾷ νὰ βαδίζῃ εἰς τὸν Βου, καὶ ποτὲ μὲν ἐπιστρέφει εἰς τὸ ἴδιον ἴσον του, ποτὲ δὲ ἀναβαίνει εἰς τὸν Δι, καὶ εἰς τὸν Νη· καταλήγει δὲ ἀτελῶς μὲν, εἰς τὸν Δι, καὶ εἰς τὸν Βου, ἐντελῶς δὲ καὶ τελικῶς εἰς τὸν Νη, καὶ εἰς τὸν Βου πολλάκις· ὅταν δὲ ἔχῃ ἴσον τὸν Γα, τότε δεσπόζοντας φθόγγους ἔχει τοὺς Γα, Δι, Ζω· καὶ καταλήγει ἀτελῶς μὲν εἰς τὸν Δι, ἐντελῶς δὲ, καὶ τελικῶς εἰς τὸν Γα.

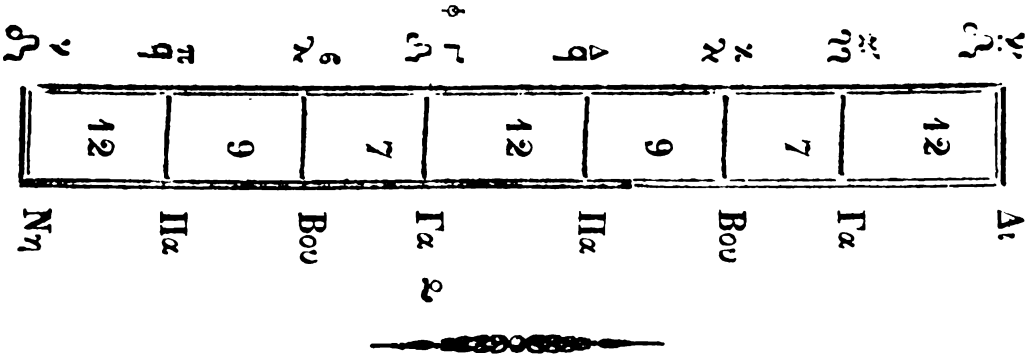
Ἐρ. Ποῖα σημεῖα φθορᾶς ἔχει ;

Ἀπ. Σημεῖον δὲ τῆς φθορᾶς εἰς τὸν πλάγιον τοῦ τετάρτου ἦχον εἶναι τοῦτο ♭, τὸ ὁποῖον τίθεται εἰς τὸν Νη, εἰς δὲ τὴν ἐπὶ τὸ ὀξὺ ἀντιφωνίαν αὐτοῦ τοῦτο ♭· διαφέρουσι δὲ αὐταὶ αἱ δύω φθοραὶ κατὰ τὸ σύστημα, ἐπειδὴ αὐτὴ μὲν ♭, τρεῖς τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ παραστήνει μέλος τοῦ Νη, αὐτὴ δὲ ♭, τρεῖς τόνους ἐπὶ τὸ βαρὺ δεικνύει μέλος τοῦ Δι.

Ἐρ. Σημεῖα μαρτυριῶν ποῖα ;

Ἀπ. Σημεῖα δὲ μαρτυριῶν εἰς αὐτὸν τὸν ἦχον δὲν εἶναι ἄλλα, παρὰ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα διωρίσθησαν καὶ διὰ τὸν τέταρτον ἦχον· ὅταν δὲ αὐτὴ ἡ φθορὰ ♭, τεθῇ εἰς τὸν Γα, τότε καὶ τὰ σημεῖα τῶν μαρτυριῶν γίνονται διάφορα, καθὼς φαίνεται εἰς τὴν ἑξῆς κλίμακα.

Ἡ κατὰ τριφωνίαν διατονικὴ Κλίμαξ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'.

Περὶ Φθορῶν.

Ἐρ. Μὲ ποίαν μέθοδον ἠμποροῦν οἱ διδάσκαλοι εἰς ἓν μάθημα νὰ μετατρέπωσι (νὰ μεταβάλλωσι) πρὸς ἡδηκοΐαν τὸ διατονικόν, εἰς χρωματικὸν, ἢ τὸ χρωματικὸν, εἰς ἐναρμόνιον, ἢ τὸ ἐναρμόνιον, εἰς χρωματικὸν, καὶ ὅπως ἄλλως θέλουσι ;

Ἀπ. Οἱ μουσικοὶ ἐπειδὴ ἐγνώρισαν ὅτι τὸ μονότροπον ἦθος ἑνὸς ἤχου, ὅταν διαμένῃ ἐπὶ πολὺ, ὅσον καὶ ἂν ᾖναι καλὸν, προξενεῖ βέβαια χορτασμὸν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον γεννᾶται ἡ δυσαρέσκεια καὶ ἀηδία εἰς τὸν ἀκροατήν· διὰ τοῦτο ἐπενόησαν εἰς τὴν Μουσικὴν τὰς φθορὰς, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ μία μέθοδος, διὰ μέσου τῆς ὁποίας μεταβαίνουσιν ἀπὸ ἕνα ἦχον εἰς ἄλλον, ἢ ἀπὸ μίαν κλίμακα εἰς ἄλλην ὥστε διὰ τῆς ποικιλίας νὰ τέρπωσι τὰ πνεύματα τῶν ἀκροατῶν, καὶ νὰ τὰ καταστήνουν νεαρὰ καὶ προσεκτικὰ, ἐξαλείφοντες τὴν ἀηδίαν καὶ δυσαρέσκειαν, τὴν ὁποίαν προξενεῖ τὸ μονότροπον ἐκτεταμένον ἦθος (μέλος) ἑνὸς μόνου ἤχου.

Ἐρ. Ταῦτα πῶς καὶ μὲ ποῖα σημεῖα εὐκολύνονται ;

Ἀπ. Διὰ τῶν κλιμάκων, αἱ ὁποῖαι προβαίνουν μὲ φθοράς.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ φθορά ;

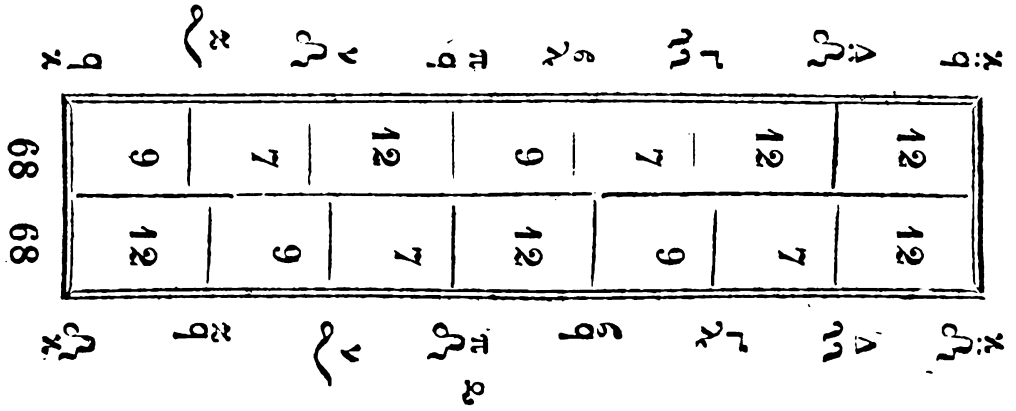
Ἀπ. Ἡ φθορὰ εἶναι παῦσις τοῦ ψαλλομένου μέλους οἱουδήτινος ἤχου, ἢ συστήματος, καὶ ἀρχὴ διαφόρου μέλους εἰς ἄλλον τινὰ ἦχον, ἢ εἰς

ἄλλην κλίμακα· λύσις δὲ εἶναι ἐναλλαγὴ τοῦ μέλους τῆς ἐπικρατούσης φθορᾶς, ἡ κλίμακος, καὶ ἐπιστροφὴ εἰς τὸν πρὸ τῆς φθορᾶς ψαλλόμενον ἦχον, ἢ εἰς ἄλλον, ἢ ἐν γένει εἰς ἕτερον σύστημα.

Ἐρ. Τὶ φανερόνει ;

Ἀπ. Ἡ φθορὰ φανερόνει τὴν κλίμακα τοῦ συστήματος, ἢ τοῦ μέλους· ὅθεν ὅπου εὑρίσκεταί τις φθορὰ, ἐκεῖθεν ἄρχεται ἡ κλίμαξ τοῦ μέλους αὐτῆς· ὅταν δὲ πάλιν ἡ κλίμαξ θέλῃ δέσιν καὶ λύσιν, εἰς τὴν δέσιν ἐμβαίνει τὸ σημεῖον τῆς φθορᾶς, καὶ γίνεται ἀρχὴ τῆς μεταβολῆς τοῦ ἤχου μετὰ τὴν φθοράν· πολλάκις ὅμως συμπίπτει καὶ εἰς τὴν φθορὰν αὐτήν· εἰς δὲ τὴν λύσιν ἐμβαίνει τὸ σημεῖον τῆς τυχούσης ἄλλης κλίμακος, καὶ γίνεται πάλιν ἡ μεταβολὴ τοῦ ἤχου ὕστερον ἀπὸ τὸ σημεῖον τῆς φθορᾶς, ἢ εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ, κατὰ τὴν περίστασιν· ἐπειδὴ ὅταν τεθῇ ἡ φθορὰ ὄχι εἰς τὸν φυσικὸν τόπον, ἀλλὰ εἰς ἄλλον τόνον, τότε ἀφίνεται ὁ φθόγγος ἐκείνου τοῦ τόνου, καὶ ἀντ' ἐκείνου λέγεται ὁ φθόγγος, τὸν ὁποῖον φανερόνει ἡ φθορὰ, λοιπὸν τότε καὶ τὰ φυσικὰ διαστήματα τῆς κλίμακος ἀλλάζουσι, τὰ ὁποῖα ἠμποροῦν νὰ μεταβάλλωσι τὸν ἦχον, καθὼς γίνεται φανερὸν ἀπὸ τὸ ἑξῆς διάγραμμα.

Ἡ φυσικὴ Κλίμαξ.

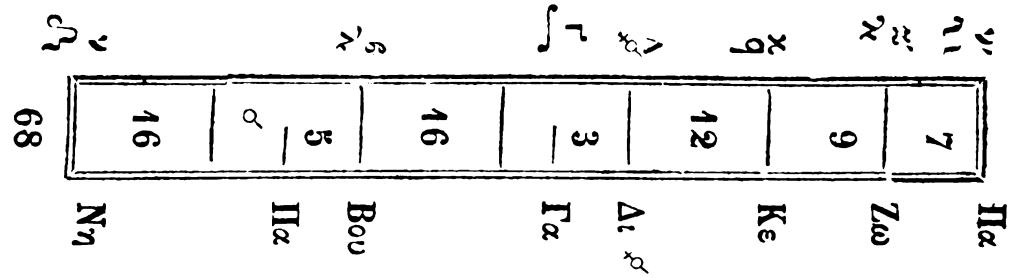
Ἡ φθορικὴ Κλίμαξ.

Ἐρ. Ὅλαι αἱ φθοραὶ τοῦ συστήματος δεκατρεῖς μόνον εἶναι, ἢ καὶ ἄλλαι ;

Ἀπ. Ἐκτὸς τῶν δεκατριῶν σημείων τῶν φθορῶν, τὰ ὁποῖα ἀνεφέραμεν εἰς τοὺς ὀκτὼ ἤχους, εἶναι καὶ ἄλλα πέντε τὰ ἑξῆς ♯ ♯ ♮ ♭ ♭ · ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ♯, εἶναι χρωματικὸν, τὰ δὲ λοιπὰ ἐναρμόνια· καὶ τοῦτο μὲν ♯, ἐνεργεῖ ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ ὁρίζει διαστήματα τέσσαρα· οἷον, ὅταν τεθῇ εἰς τὸν Δι, θέλει τὸν Γα, δίεσιν, καὶ τὸν Βου,

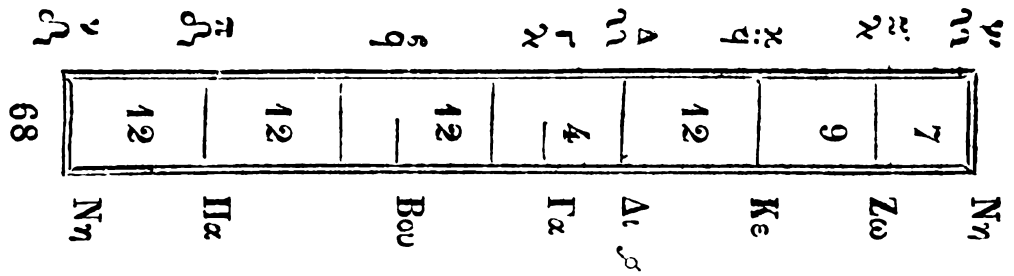
εἰς τὴν φυσικὴν βάσιν τοῦ διατονικοῦ, καὶ πάλιν τὸν Πα, δίεσιν, καὶ τὸν Νη, εἰς τὴν φυσικὴν βάσιν του· ἔχει δὲ ποιότητα τοῦ ζαγαῶ, ἤγουν τοῦ χρωματικοῦ Δι, ἂν δὲ τεθῇ εἰς ἄλλον τόνον, τότε ἐκεῖνον τὸν τόνον τὸν λέγομεν Δι, μὲ τὰ ἴδια διαστήματα, τὰ ὁποῖα εἴπομεν ἄνωθεν ἀπὸ τὸν Δι· ἐπὶ τὸ ὀξὺ δὲ ὁδεύει διατονικῶς· κατὰ τὸ ἑξῆς διάγραμμα.

Ἡ φθορικὴ Κλίμαξ τοῦ Δι.

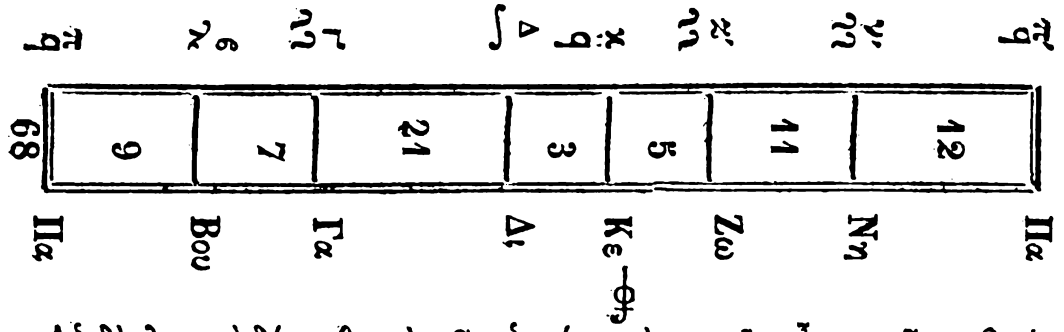
Ἡ δὲ φθορὰ, τῆς ὁποίας τὸ σημεῖον εἶναι τοῦτο ♭, εἰς ὅποιον τόνον ἤθελε τεθῇ δεικνύει ποιότητα τοῦ ζαγὰ, οἷον τοῦ Γα, ἐνεργεῖ δὲ καὶ αὐτὴ ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ ὁρίζει διαστήματα τέσσαρα, θέλει δὲ νὰ καταβαίνῃ τὸν πρῶτον φθόγγον τριτημόριον τοῦ μείζονος τόνου, (ἤγουν τέσσαρα τῶν δώδεκα)· τοὺς δὲ λοιποὺς τρεῖς τόνους μείζονας· ἀπὸ τὸν Δι ἐπὶ τὸ ὀξὺ ὁδεύει διατονικῶς· ὡς τὸ παρὸν διάγραμμα.

Ἡ ἐναρμόνιος Κλίμαξ τοῦ Δι.

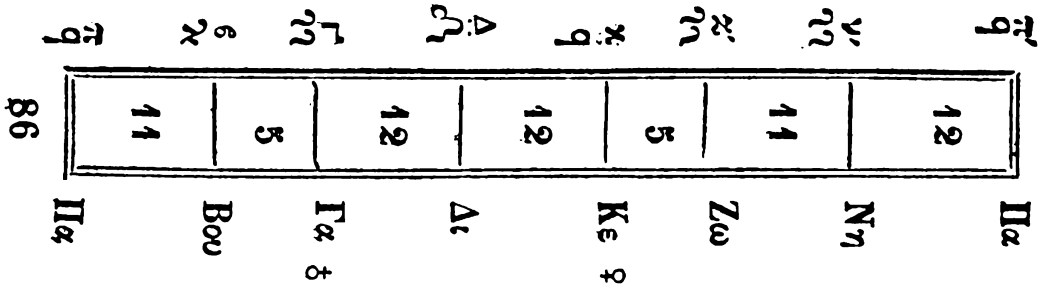

Ἡ δὲ φθορὰ, τῆς ὁποίας τὸ σημεῖον εἶναι τοῦτο ♭♭, καὶ ἐνεργεῖ ἕνα τόνον ἐπὶ τὸ βαρὺ, καὶ ἕνα τόνον ἐπὶ τὸ ὀξὺ, οἷον, ὅταν ἦναι εἰς τὸν φθόγγον τοῦ Κε, θέλει νὰ καταβαίνῃ τὸν πρῶτον φθόγγον, ἤγουν τὸν Δι δίεσιν, τὸν δὲ Γα, εἰς τὸν τόπον του· ἐπὶ τὸ ὀξὺ δὲ τὸν Ζω ὕφεσιν, τὸν δὲ Νη, εἰς τὸν τόπον του· τὰ αὐτὰ διαστήματα φυλάττει, ὅταν τεθῇ καὶ εἰς τὸν φθόγγον τοῦ Γα, παρομοίως καὶ εἰς ἄλλον.

Ἡ ἐναρμόνιος Κλίμαξ τοῦ Κε.

Αἱ δὲ λοιπαὶ δύω φθοραὶ τῶν ὁποίων τὰ σημεῖα εἶναι ταῦτα ♯, ♭, ἡ μὲν ἐξ αὐτῶν εἰς ὅποιον τόνον ἤθελε τεθῇ, ἐνεργεῖ ἕνα καὶ μόνον τόνον ἐπὶ τὸ ὀξὺ, ἤγουν ὅταν τεθῇ εἰς τὸν φθόγγον τοῦ Κε, ζητεῖ τὸν φθόγγον τοῦ Ζω ὕφεσιν· ἡ δὲ ♭, ὅταν τεθῇ εἰς τὸν Γα, θέλει τὸν πρῶτον φθόγγον ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἤγουν τὸν Βου δίεσιν· τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν ἔχουσιν, ὅταν τεθῶσι καὶ εἰς ἄλλον φθόγγον· ὡς τὸ παρὸν διάγραμμα.

Ἐρ. Αἱ φθοραὶ ὅλαι πόσαι εἶναι;
Ἀπ. Ὅλαι ὁμοῦ αἱ φθοραὶ εἶναι δεκαοκτὼ, καὶ εἶναι αὗται.

𝄢· ♀· ♌· ♁· ♑· ♂· ♐· 𝄞· ♂· ♃· ♂· ♂· ♀· ♂· ♂· ♀· ♄·

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιροῦνται;
Ἀπ. Εἰς τρία· εἰς διατονικὰς, χρωματικὰς, καὶ ἐναρμονίους.
Ἐρ. Πόσαι εἶναι διατονικαί;
Ἀπ. Διατονικαὶ εἶναι ὀκτώ. 𝄢· ♀ ♌· ♁ ♑· ♂ ♐· 𝄞·
Ἐρ. Πόσαι χρωματικαί;
Ἀπ. Χρωματικαὶ πέντε. 𝄞· ♂· ♃· ♂· ♂·
Ἐρ. Πόσαι ἐναρμόνιοι;
Ἀπ. Καὶ ἐναρμόνιοι πέντε. ♀· ♂· ♂· ♀· ♄·

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

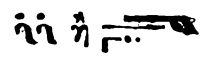
Περὶ μαρτυριῶν.

Ἐρ. Αἱ δὲ μαρτυρίαι τίνα δύναμιν ἔχουσι;

Ἀπ. Αἱ μαρτυρίαι μαρτυροῦσιν ἢ τὸν ἦχον, ἢ τὸ μέλος· καὶ ἐκεῖναι ὁποῦ μαρτυροῦσι τὸν ἦχον πάντοτε γράφονται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλους, αἵτινες εἶναι ἐννέα τὸν ἀριθμόν.

Ἡ τοῦ πρώτου ἤχου, . .

Ἡ τοῦ δευτέρου ἤχου, .

Ἡ τοῦ τρίτου ἤχου, . . .

Ἡ τοῦ τετάρτου ἤχου, . . .

Ἡ τοῦ πλαγίου πρώτου ἤχου, .

Ἡ τοῦ πλαγίου δευτέρου ἤχου .

Ἡ τοῦ βαρέος ἤχου,

Ἡ τοῦ πλαγίου τετάρτου,

Καὶ ἡ τοῦ λεγομένου (Λέγετος),

Ἐρ. Αἱ μαρτυρίαι αὗται μόναι φανερόνουσι τὴν βάσιν τῶν ςίχων;

Ἀπ. Ἐπειδὴ δὲν φανερόνουσι μόναι βάσιν στερεὰν, διὰ τοῦτο προσθέτεται καὶ ἡ συλλαβὴ τοῦ φθόγγου, διατονικῶς μὲν χωρὶς φθορὰν, χρωματικῶς δὲ μὲ τὴν φθορὰν, διὰ νὰ κάμνῃ γνωστὴν τὴν βάσιν καὶ τὴν κλίμακα τοῦ καθ' ἑνὸς ἤχου, οὕτω.

Ἦχος		Κε.	ἢ ἦχος		Πα.
Ἦχος		Δι.	ἢ ἦχος		Βου.
Ἦχος		Γα.			
Ἦχος		Πα.			
Ἦχος		Πα	ἢ ἦχος		Βου.
Ἦχος		Ζω.	ἢ ἦχος		Γα.
Ἦχος		Νη.	ἢ ἦχος		Γα.
Ἦχος		Βου.			

Ἐρ. Αἱ μαρτυρίαι αἱ ὁποῖαι φανερόνουσι τὸ μέλος ποίας ποιότητος εἶναι;

Ἀπ. Αἱ μαρτυρίαι αἱ ὁποῖαι μαρτυροῦσι τὸ μέλος εἶναι ἡ διατονικὴ, ἡ χρωματικὴ, ἡ ἐναρμόνιος· πᾶσα δὲ μαρτυρία ἔχει δύω μέρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα τὸ ἓν εἶναι σημεῖον, τὸ ὁποῖον μαρτυρεῖ τὴν ποιότητα τοῦ μέλους, τὸ δὲ ἄλλο εἶναι τὸ πρῶτον γράμμα τῶν ἑπτὰ συλλαβῶν τῶν φθόγγων, τὸ ὁποῖον μαρτυρεῖ τὴν βάσιν τοῦ καθ' ἑνὸς τόνου τῆς κλίμακος, ἤγουν ταύτης τῆς μαρτυρίας $\overset{\pi}{\text{ϥ}}$, τοῦτο ϥ εἶναι τὸ σημεῖον τὸ ὁποῖον φανερόνει τὴν ποιότητα τοῦ μέλους· τοῦτο δὲ π, εἶναι τὸ πρῶτον γράμμα τοῦ Πα φθόγγου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ βάσις.

Ἐρ. Ποῖα εἶναι τὰ σημεῖα τῶν διατονικῶν;

Ἀπ. Σημεῖα τῶν διατονικῶν μαρτυριῶν εἶναι τὰ ἑξῆς ἑπτά. ∽. ϩ. ϥ. ϡ. ιη. ϩ̈. ϥ̈. τὰ ὁποῖα μαρτυροῦσι τὰ διαζήματα τοῦ μέλους, τὰ δὲ σύμφωνα τῶν συλλαβῶν τῶν φθόγγων, τὰ ὁποῖα τίθενται ἄνωθεν, ἢ κάτωθεν ἀπὸ αὐτὰ; μαρτυροῦσι τὴν βάσιν τῆς κλίμακος τοῦ $\overset{6}{\text{ἤχου}}$· αὐτῆς τῆς μαρτυρίας ϡ, τοῦτο ϡ μαρτυρεῖ ἀνάβασιν ἐλάσσονος, καὶ τοῦτο 6 μαρτυρεῖ τὸν τόπον τῆς κλίμακος, δηλαδὴ δεύτερος ἀπὸ τοῦ Πα.

Ἐρ. Κατὰ ποίαν τάξιν βάλλονται;

Ἀπ. Τὰ πρῶτα γράμματα τῶν συλλαβῶν τῶν φθόγγων ἐμβαίνουν ἀπο τὸ ἄνω μέρος τῶν μαρτυριῶν εἰς ὅλον τὸ Διαπασῶν σύστημα, τὸ ὁποῖον ἄρχεται ἀπὸ τῆς $\overset{\chi}{\ddot{\text{ϥ}}}$ καὶ καταβαίνει ἕως τῆς $\overset{\sim}{\sim}$· εἰς δὲ τὸ δεύτερον ἐπὶ τὸ βαρὺ Διαπασῶν ἐμβαίνουν ἀπὸ τὸ κάτω μέρος τῶν μαρτυριῶν, τὸ ὁποῖον ἄρχεται ἀπὸ τῆς $\overset{\text{ϥ}}{\chi}$, καὶ καταβαίνει ἕως τῆς κάτω μαρτυρίας $\overset{\sim}{\sim}$ καὶ μ' ὅλον ὅτι εἰς τόσην ἀνάγκην δὲν καταντῶμεν κἀμμίαν φοράν, ὥστε νὰ φθάσωμεν ἕως τὸ κάτω Ζω, ἀλλ' οὔτε εἰς τὸ ὑπέρτατον μέρος τῆς ἐνταῦθα ἐκτεθειμένης κλίμακος, πλὴν διὰ σαφήνειαν ἀναφέρομεν ταῦτα πρὸς κατάληψιν· πάλιν εἰς τὸ δεύτερον ἐπὶ τὸ ὀξὺ Διαπασῶν, ἐμβαίνουσι τὰ γράμματα ἀπὸ τὸ ἓν μέρος τῶν μαρτυριῶν μὲ μίαν ὀξεῖαν, τὸ ὁποῖον ἄρχεται ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ Ζω: $\overset{\sim'}{\text{ἤγουν}}$ ταύτης τῆς μαρτυρίας ϡ, καὶ ἀναβαίνει ἕως τῆς $\overset{\chi'}{\ddot{\text{ϥ}}}$, εἰς δὲ τὸ τρίτον ἐπὶ τὸ ὀξύτερον Διαπασῶν, πάλιν ἄνωθεν τῶν μαρτυριῶν τίθενται, πλὴν μὲ δύω ὀξείας, τὸ ὁποῖον ἄρχεται ἀπὸ τῆς $\overset{\sim''}{\text{ϡ}}$ καὶ ἀναβαίνει ἕως τῆς $\overset{\chi'}{\ddot{\text{ϥ}}}$, ὡς τὸ παρὸν παράδειγμα, $\overset{\sim''}{\text{ϡ}}$, ιη, ϥ, ϡ, ιη, ϩ̈, ϥ.

$\overset{\nu''}{}$ $\overset{\pi''}{}$ $\overset{6''}{}$ $\overset{\Gamma''}{}$ $\overset{\Delta'}{}$ $\overset{\chi'}{}$

Ἐρ. Εἰς τὰς χρωματικὰς μαρτυρίας ποῖα σημεῖα βάλλονται,

Ἀπ. Εἰς δὲ τὰς χρωματικὰς μαρτυρίας διὰ τὴν κλίμακα τοῦ δευτέρου ἤχου εἶναι ταῦτα τὰ σημεῖα —ʃ· εἰς δὲ τὴν τοῦ πλαγίου δευτέρου ταῦτα—ʃ· τὰ ὁποῖα τέσσαρα σημεῖα δέχονται τὰ γράμματα τῶν συλλαβῶν τῶν φθόγγων ἄνωθεν, ἢ κάτωθεν, καθὼς καὶ τὰς ὀξείας, παρομοίως, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, διὰ τὰς διατονικὰς μαρτυρίας.

Ἐρ. Αἱ δὲ μαρτυρίαι τοῦ ἐναρμονίου ποῖαι;

Ἀπ. Αἱ δὲ μαρτυρίαι τοῦ ἐναρμονίου γένους, αἱ ὁποῖαι μαρτυροῦσι τὸ μέλος ἴδια σημεῖα μαρτυριῶν δὲν ἔχουσιν, ἐκπληροῦται δὲ τούτων ἡ χρεία μὲ τὰ σημεῖα τῶν διατονικῶν μαρτυριῶν, ὡς εἴπομεν ἄνωθεν.

Ἐρ. Ὅπου καὶ ἂν ἦναι βάλλονται ἢ ὄχι;

Ἀπ. Γενικῶς αἱ μαρτυρίαι, αἵτινες μαρτυροῦσι τὸ μέλος, γράφονται εἰς μὲν τὴν ἀρχὴν, διὰ νὰ φανερόνωσι τὴν βάσιν καὶ τὰ διαστήματα τῶν χαρακτήρων, εἰς δὲ τὴν μέσην καὶ τὸ τέλος γράφονται, διὰ βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'.

Περὶ Μελοποιΐας.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ μελοποιΐα;

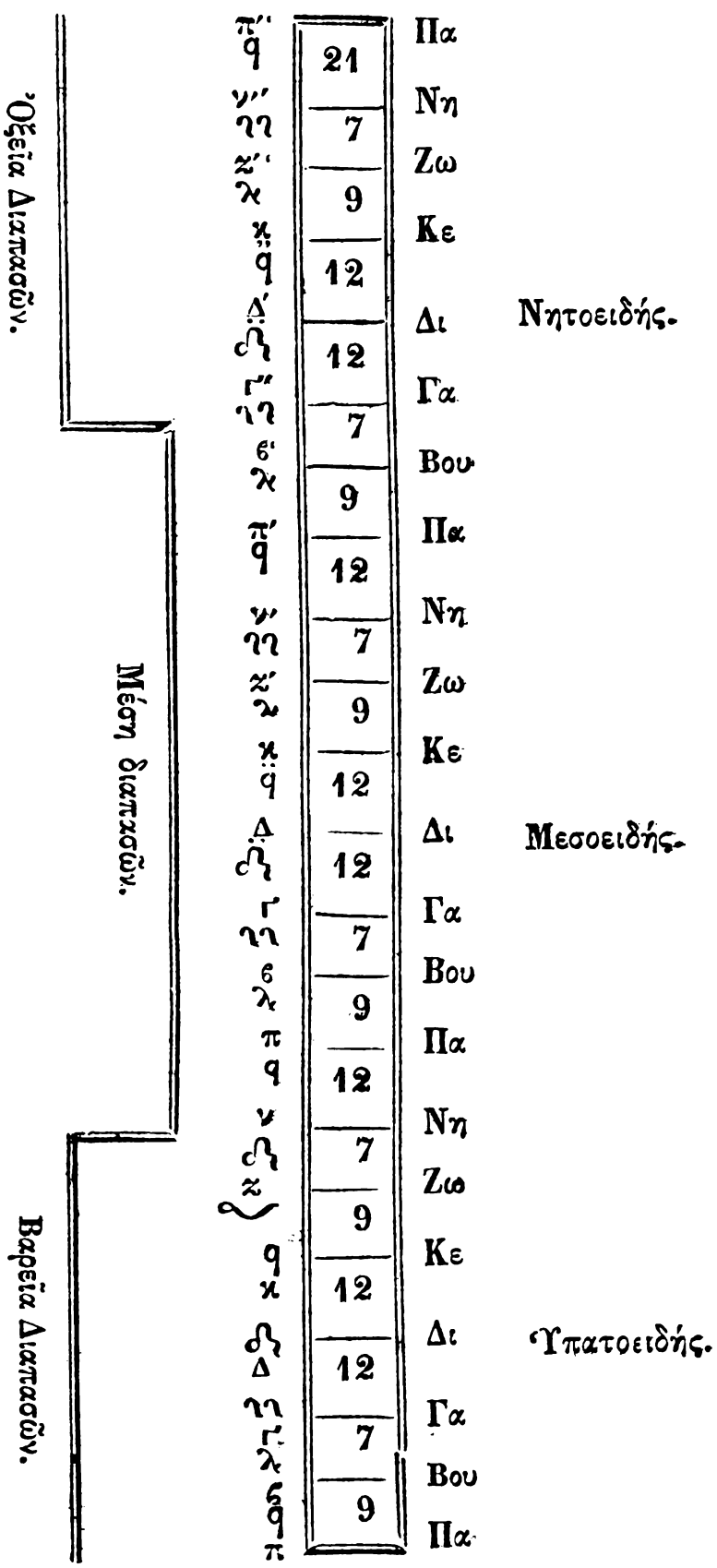
Ἀπ. Μελοποιΐα εἶναι δύναμις κατασκευαστικὴ μέλους.

Ἐρ. Διαφέρει ἀπὸ τὴν μελῳδίαν;

Ἀπ. Διαφέρει, ἐπειδὴ ἡ μελῳδία εἶναι ἀπαγγελία μέλους, ἡ δὲ μελοποιΐα εἶναι ἕξις ποιητική.

Ἐρ. Τί εἶναι τὸ ἔργον τῆς μελοποιΐας;

Ἀπ. Ἡ μελοποιΐα διακρίνει τόπους τρεῖς τῆς φωνῆς, ὑπατοειδῆ, (ἥτις λέγεται βαρεῖα Διαπασῶν) μεσοειδῆ, (μέση Διαπασῶν) καὶ νητοειδῆ, (ὀξεῖα Διαπασῶν)· καὶ ἡ μὲν ὑπατοειδὴς μελοποιΐα εἶναι τὸ ἀπὸ τοῦ Πα, ἐπὶ τὸ βαρὺ ὁδεῦον μέλος, νητοειδὴς δὲ τὸ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ Ζω, τῆς μέσης Διαπασῶν ἐπὶ τὸ ὀξὺ προβαῖνον, καὶ μεσοειδὴς, τὸ ἀπὸ τοῦ Πα, μέχρι πρὸς τὸν ὑψηλον ϡ, διοδεῦον· ἰδοὺ καὶ ἡ τούτων Κλίμαξ.

Ὀξεῖα Διαπασῶν.
Μέση διαπασῶν.
Βαρεῖα Διαπασῶν.
21
7
9
12
12
7
9
12
12
7
9
12
12
7
9
12
12
7
9
Πα
Νη
Ζω
Κε
Δι
Γα
Βου
Πα
Νη
Ζω
Κε
Δι
Γα
Βου
Πα
Νη
Ζω
Κε
Δι
Γα
Βου
Πα
Νητοειδής.
Μεσοειδής.
Ὑπατοειδής.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιρεῖται ἡ μελοποιΐα;

Ἀπ. Εἰς τρία εἰς λῆψιν, εἰς μίξιν, καὶ εἰς χρῆσιν.

Ἐρ. Τί εἶναι λῆψις;

Ἀπ. Λῆψις εἶναι ἐκείνη, διὰ μέσου τῆς ὁποίας δύναται ὁ Μουσικὸς νὰ εὑρίσκῃ ἀπὸ ποῖον φθόγγον τῆς κλίμακος, καὶ ἀπὸ ποίαν Διαπασῶν πρέπει νὰ ἀρχίσῃ τὴν μελοποιΐαν, δηλαδὴ ἀπὸ Διαπασῶν ὑπατοειδῆ, ἢ μεσοειδῆ, ἢ νητοειδῆ.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ μίξις;

Ἀπ. Μίξις εἶναι ἐκείνη, διὰ μέσου τῆς ὁποίας ἐφαρμόζομεν τοὺς φθόγγους μεταξύ των, κατὰ τὴν φύσιν τοῦ ἤχου, ἢ τοὺς τόπους τῆς φωνῆς, ἢ τὰ γένη, ἢ τοὺς ἤχους.

Ἐρ. Τί δὲ εἶναι ἡ χρῆσις;

Ἀπ. Καὶ χρῆσις εἶναι ἡ διάφορος ἐπεξεργασία, δηλαδὴ μεταχείρισις, καὶ ἔντεχνος πλοκὴ τοῦ μέλους.

Ἐρ. Ἡ μὲν λῆψις εἶναι εὕρεσις τόπου, (ἤτοι φθόγγου τῆς κλίμακος) ἡ δὲ μίξις εἶναι ἐφαρμογὴ τῶν φωνῶν, ἡ δὲ χρῆσις κατ' αὐτὰ εἶναι, ἢ ἔχει διαιρέσεις;

Ἀπ. Ἡ χρῆσις διαιρεῖται εἰς εἴδη τέσσαρα, εἰς ἀγωγὴν, εἰς πλοκὴν, εἰς πεττείαν, καὶ εἰς τοναίαν.

Ἐρ. Ἡ δὲ ἀγωγὴ εἰς πόσα διαιρεῖται;

Ἀπ. Ἡ ἀγωγὴ διαιρεῖται εἰς εἴδη τρία, εἰς εὐθεῖαν, εἰς ἀνακάμπτουσαν, καὶ εἰς περιφερῆ.

Ἐρ. Τί εἶναι εὐθεῖα;

Ἀπ. Εὐθεῖα εἶναι ἐκείνη, ἥτις κάμνει τὴν ἀνάβασιν μὲ συνεχεῖς φθόγγους, ὡς Πα Βου Γα Δι Κε.

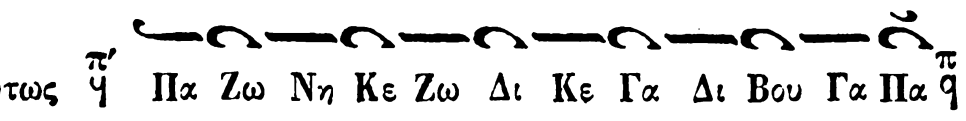
Ἐρ. Τί εἶναι ἡ ἀνακάμπτουσα;

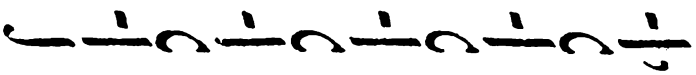
Ἀπ. Ἀνακάμπτουσα δὲ εἶναι ἐκείνη, ἡ ὁποία καταβαίνει μὲ συνέχειαν ἀντιστρόφως, οἷον, Κε Δι Γα Βου Πα.

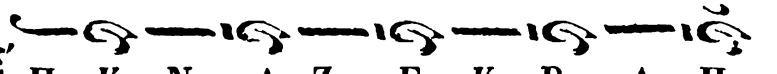
Ἐρ. Τί εἶναι ἡ περιφερής;

Ἀπ. Περιφερὴς δὲ εἶναι ἐκείνη, ἥτις ῥίπτει ἕνα ἕνα φθόγγον ὑπερβατῶν διαστημάτων, ἢ δύω δύω, ἢ καὶ περισσοτέρους, βάλλουσα πρότερον ἢ τὰ βαρέα, ἢ τὰ ὀξέα εἰς αὐτὰ, καθὼς

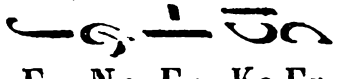

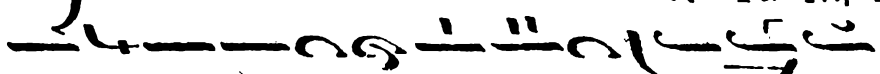

καὶ οὕτως
π̄ Πα Δι Βου Κε Γα Ζω Δι Νη Κε Πα π̄

ἢ οὕτως
π̄ Πα Κε Νη Δι Ζω Γα Κε Βου Δι Πα π̄

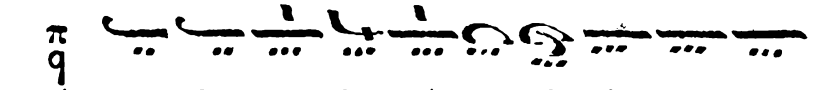
Ἐρ. Τί εἶναι ἡ πεττεία ;

Ἀπ. Πεττεία εἶναι ἡ πτῶσις τῆς φωνῆς, ὅπου γίνεται πολλάκις εἰς τὸν ἴδιον τόνον, καθὼς,
γ̄ Γα Νη Γα Κε Γα

Νη Γα Δι Κε Γα Νη Γα Δι Γα Γα Γα Γα

Ἐρ Ἡ δὲ τοναία ;

Ἀπ. Τοναία δὲ εἶναι ἡ ἐπιμονὴ καὶ πολυχρόνιος στάσις, ἥτις γίνεται ἐπάνω εἰς ἕνα φθόγγον, ἢ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλους, ἢ ἐν τῷ μέσῳ, ἢ περὶ τὸ τέλος, τὸ ὁποῖον φανερόνομεν μὲ διπλῆν, ἢ τριπλῆν, ἢ τετραπλῆν, ἢ μὲ περισοτέραν, καθὼς

π̄ Πα Πα Δι Νη Γα Πα Κε Ζω Νη Πα

Ἐρ. Ταῦτα εἶναι τὰ ἀναγκαῖα εἰς τὴν μελοποιΐαν, ἢ εἶναι καὶ ἄλλα;

Ἀπ. Εἰς αὐτὰ τὰ τέσσαρα εἴδη τῆς χρήσεως προσετέθη καὶ πέμπτον ἡ σιωπή· (μολονότι ὡμιλήσαμεν πρότερον περὶ αὐτῆς).

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ σιωπή ;

Ἀπ. Σιωπὴ εἶναι τὸ νὰ ἀπερνᾷ χρόνος ἄφθεγκτος, δηλαδὴ χωρὶς φωνὴν μεταξὺ εἰς τοὺς χρόνους τοῦ μέλους, εἰς ἢ δύω, ἢ περισσότεροι, τὸ ὁποῖον γίνεται δι' ἀποπλήρωσιν τοῦ ῥυθμοῦ, ἢ τοῦ μέτρου, ἢ δι' ἄλλην οἰκονομίαν.

Ἐρ. Πῶς σημειόνεται ἡ λῆψις ;

Ἀπ. Τὴν λῆψιν, ἡ ὁποία γίνεται ὅπως φανῇ εὔλογον, τὴν σημειόνομεν μὲ τὰς μαρτυρίας τῶν ἤχων.

Ἐρ. Ἡ δὲ μίξις καὶ χρῆσις ;

Ἀπ. Τὴν δὲ μιξιν μὲ τὰς φθορὰς, καὶ τὴν χρῆσιν μὲ τοὺς χαρακτῆρας τῶν φθόγγων, καὶ μὲ τὰς χρονικὰς καὶ ἀχρόνους ὑποστάσεις.

Ἐρ. Πόσα εἶναι τὰ ἤθη τῆς μελοποιΐας ;

Ἀπ. Ἤθη τῆς μελοποιΐας εἶναι τρία, διασταλτικὸν, συσταλτικὸν, καὶ ἡσυχαστικόν· ὠνομάσθησαν δὲ ἤθη, ἐπειδὴ μὲ αὐτὰ ἐθεωροῦντο

καὶ διωρθοῦντο αἱ διάφοροι τῆς ψυχῆς διαθέσεις· καὶ ἦθος μὲν διασταλτικὸν εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον προξενεῖ μεγαλοπρέπειαν καὶ ἀνδρίαν ψυχῆς, καὶ ἄλλα τοιαῦτα πάθη· μεταχειρίζεται δὲ τοῦτο τὸ ἦθος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ τραγωδία.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ συσταλτικὸν ἦθος;

Ἀπ. Συσταλτικὸν δὲ ἦθος εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διεγείρει ταπείνωσιν εἰς τὴν ψυχὴν καὶ ἄνανδρον διάθεσιν· φιλοῦσι δὲ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ ἐπιῤῥεπεῖς εἰς τὰ ἐρωτικὰ πάθη, ἢ εἰς θρήνους καὶ οἴκτους, καὶ εἰς παρόμοια.

Ἐρ. Ἡσυχαστικὸν ποῖον;

Ἀπ. Ἡσυχαστικὸν δὲ πάλιν εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον προξενεῖ ἥρεμίαν ψυχῆς, καὶ εἰρηνικὴν κατάστασιν, προσέτι σέβας καὶ κατάνυξιν εἰς τὰ θεῖα· ἁρμόζουσι δὲ εἰς αὐτὸ ὕμνοι, δοξολογίαι καὶ τὰ ὅμοια· διὰ τοῦτο πρέπει οἱ ἱεροψάλται νὰ ψάλλωσιν εἰς τοὺς θείους καὶ ἱεροὺς Ναοὺς μὲ ὕφος σεμνὸν, καὶ ὄχι ἐξωτερικόν.

Ἐρ. Καὶ μὲ ποῖα ἄλλα μέσα γίνονται τὰ μέλη;

Ἀπ. Γίνονται τὰ μέλη μὲ παλλιλογίαν, ἐπανάληψιν, ἀπόδοσιν, μίμησιν, μεταβολὴν, διττὸν ῥυθμὸν, καὶ ἁρμονίαν.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ παλιλλογία;

Ἀπ. Παλλιλογία εἶναι, τὸ νὰ ἀναβαίνωμεν καὶ νὰ καταβαίνωμεν μὲ τὴν ἰδίαν θέσιν, ἢ μὲ τὸ ἴδιον σχῆμα, ἢ γραμμήν.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ ἐπανάληψις;

Ἀπ. Ἐπανάληψις δὲ εἶναι, τὸ νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν εἰς τὸ μέλος μίαν ὁλόκληρον περίοδον προψαλθεῖσαν.

Ἐρ. Τί ἡ ἀπόδοσις;

Ἀπ. Ἀπόδοσις δὲ εἶναι, τὸ νὰ λαμβάνωμεν τὰ τέλη τῶν περιόδων μὲ μίαν κατάληξιν.

Ἐρ. Τί εἶναι ἡ μίμησις;

Ἀπ. Μίμησις δὲ εἶναι τὸ νὰ προφέρωμεν μὲ ὑψηλοὺς τόνους ἐκείνας τὰς λέξεις, αἱ ὁποῖαι σημαίνουσιν ὕψος, καθὼς τὸ, οὐρανὸς, ὄρος, καὶ τὰ ὅμοια· καὶ μὲ χαμηλοὺς τόνους τὰ σημαίνοντα χθαμαλότητα, ὡς γῆ, ἄβυσσος, ᾅδης, καὶ τὰ τοιαῦτα· καὶ πάλιν μὲ φωνὴν λαμπρὰν τὰς λέξεις, μὲ τὰς ὁποίας δηλοῦται χαροποίησις, ὡς, παράδεισος, νίκη· καὶ μὲ λυπηρὸν πάλιν ὕφος, τὰ σημαίνοντα λύπην, ὡς θάνατος, καταδίκη, ἁμαρτία, καὶ τὰ ὅμοια· καὶ ποτὲ μὲν νὰ ψάλλωνται ταχέως, ποτὲ δὲ ἠπίως καὶ ἱλαρῶς, καὶ τὰ λοιπά.

Ἐρ. Ἡ δὲ μεταβολή;

Ἀπ. Μεταβολὴ δὲ εἶναι μετάθεσις ὁμοίου τινὸς εἰς ἀνόμοιον τόπον.

Ἐρ. Ποσαχῶς λέγεται;

Ἀπ. Λέγεται ἡ μεταβολὴ τετραχῶς, κατὰ γένος, κατὰ ἦχον, κατὰ σύστημα, καὶ κατὰ μελοποιΐαν.

Ἐρ. Ποία εἶναι ἡ κατά γένος;

Ἀπ. Ἡ κατὰ γένος μεταβολὴ εἶναι, ὅταν μεταβαίνωμεν ἀπὸ διατονικὸν, εἰς χρωματικὸν, ἢ ἐναρμόνιον γένος, καὶ τὸ ἀνάπαλιν.

Ἐρ. Ἡ κατὰ ἦχον;

Ἀπ. Ἡ κατὰ ἦχον, ὅταν μεταβαίνωμεν ἀπὸ ἕνα ἦχον εἰς ἄλλον, τὸ ὁποῖον γίνεται μὲ τὸ μέσον τῶν φθορῶν.

Ἐρ. Ἡ κατὰ σύστημα;

Ἀπ. Ἡ κατὰ σύστημα μεταβολὴ εἶναι, ὅταν μεταβαίνωμεν ἀπὸ Διαπασῶν εἰς τὸ πεντάχορδον, ἢ τετράχορδον, ἢ τρίχορδον σύστημα, καὶ τὸ ἀνάπαλιν.

Ἐρ. Ἡ κατὰ μελοποιΐαν μεταβολὴ ποία εἶναι;

Ἀπ. Ὅταν μεταβαίνωμεν ἀπὸ διασταλτικὸν ἦθος, εἰς συσταλτικὸν, ἢ ἡσυχαστικὸν, καὶ τὸ ἀνάπαλιν.

Ἐρ. Κατὰ ποίους τρόπους γίνεται;

Ἀπ. Ἡ μεταβολὴ γίνεται κατὰ δύω, ἤγουν ἐμμελὴς καὶ ἐκμελής.

Ἐρ. Ποία λέγεται ἐμμελής;

Ἀπ. Ἐμμελὴς λέγεται, ὅταν ψάλλωμεν ὑποθετικῶς ἦχον διατονικὸν, καὶ μεταβαίνωμεν εἰς τὸ χρωματικὸν ἀπὸ τὴν αὐτὴν βάσιν, ἢ τὸ ἀνάπαλιν.

Ἐρ. Ἐκμελὴς δὲ ποία;

Ἀπ. Ἐκμελὴς δὲ μεταβολὴ εἶναι, ὅταν ἐμβαίνωμεν ἀπὸ διατονικὸν, ἢ χρωματικὸν ἦχον εἰς ἐναρμόνιον, ἀπὸ ὀξυτέραν ἢ βαρυτέραν βάσιν, καὶ τὸ ἀνάπαλιν· καὶ ταῦτα, καὶ ὅλα τὰ ἄλλα εἰρημένα ἀνάγονται εἰς τὸν ρυθμόν.

Ἐρ. Τί εἶναι ρυθμός;

Ἀπ. Ῥυθμὸς λέγεται σύστημα ἐκ χρόνων, κατά τινα τάξιν συγκείμενον.

Ἐρ. Πῶς χαρακτηρίζεται;

Ἀπ. Κατὰ τὸ ὀγρήγωρον καὶ ἀργόν.

Ἐρ. Ἀπὸ πόσα τινὰ, θεωρεῖται ὁ ρυθμός;

Ἀπ. Ἀπὸ τέσσαρά τινα ἤγουν ἀπὸ θέσιν, ἄρσιν, ψόφον, καὶ ἠρεμίαν, ἅτινα ὅλα εἰς τὰ προλαβόντα ἐρρέθησαν κεφάλαια.

Ἐρ. Εἰς πόσα διαιρεῖται γενικῶς ὁ ρυθμός;

Ἀπ. Εἰς ἁπλοῦν καὶ εἰς διπλοῦν.

Ἐρ. Ποῖος εἶναι ὁ ἁπλοῦς.

Ἀπ. Ἁπλοῦς ῥυθμὸς λέγεται ἐκεῖνος, ὅστις ἔχει τὸν χρόνον τὸν τακτοποιοῦντα τὸ μέλος, ἴδιον ἀπ' ἀρχῆς τοῦ μέλους μέχρι τέλους.

Ἐρ. Ὁ δὲ διπλοῦς;

Ἀπ. Ὁ διπλοῦς ῥυθμὸς εἶναι ἡ μεταβολὴ τοῦ χρόνου, ἡ ὁποία γίνεται μεταξὺ τοῦ μέλους, ἢ ἀπὸ τοῦ ἀργοῦ εἰς τὸ ταχύτερον, ἢ ἀπὸ τοῦ ταχέος εἰς τὸ ἀργόν· δηλαδὴ ὅταν ἀλλάζωμεν τὴν ἀγωγὴν τοῦ χρόνου, τὸ ὁποῖον γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰ μαθήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουσι κρατήματα· ἐπειδὴ τὸ μὲν κείμενον τοῦ μαθήματος ψάλλεται ἀργῶς, τὸ δὲ κράτημα ταχύτερον, ἢ ἀπὸ ἀργὸν εἰς ἀργότερον· ἰστέον ὅμως ὅτι τοῦτο συνεχῶς ἀκολουθεῖ, καὶ μεταξὺ εἰς τὰ κρατήματα, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς καλοφωνικοὺς εἱρμούς (1).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

Περὶ ἐκθέσεως τῆς τεταγμένης συμπλοκῆς, καὶ ὁμοιστρόπου σταθερᾶς σημασίας, πάντων τῶν ἐν τῇ Μουσικῇ χαρακτήρων, κανονισθείσης κατὰ τὴν νέαν μέθοδον παρὰ τῶν τριῶν ἐφευρετῶν τῆς νέας μεθόδου, τακτοποιηθείσης τε καὶ πλείστοις παραδείγμασι πλουτισθείσης παρὰ Θεοδώρου Παπᾶ Παράσχου Φωκαέως, τοῦ ἐκδόντος τήν δε τὴν Κρηπίδα.

Ἐρ. Διὰ ποίαν αἰτίαν παρημελήθησαν οἱ χαρακτῆρες ἐκ τῆς παλαιᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς;

Ἐρ. Οἱ χαρακτῆρες τῆς παλαιᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς θεωρούμενοι κατὰ τὰς γραμμὰς καὶ τὰς θέσεις, εἰς διαφόρους ἐκλαμβάνονται σημασίας· ὅθεν συμβαίνει τὸ αὐτὸ μάθημα νὰ ψάλλεται διαφό-

(1) Οἱ ἐξωτερικοὶ Μουσικοὶ (Χανεντέδες ὀνομαζόμενοι), ὀνομάζουν τὸν ῥυθμὸν οὐσούλι, ἤτοι προσδιωρισμένον μέτρον ἀπὸ βραχέων, καὶ μακρῶν χρόνων μεμιγμένων· καὶ ἔχουσι ὑπὲρ τὰ 28 εἴδη ῥυθμῶν, διαφέροντα τὸ ἓν ἀπὸ τοῦ ἄλλου εἰς τὰ μέτρα τῶν χρόνων, εἰς τὰς χρείας, καὶ εἰς τοὺς πόδας· καὶ τὰ περισσότερα εἰς τὴν ἀγωγὴν τοῦ χρόνου· ὅθεν διὰ τῶν μεγάλων καὶ ἀργῶν ῥυθμῶν, μελοποιοῦσιν ἀργὰ καὶ μεγάλα μαθήματα, οἷον μπεστέδες, σεμαγιὰ, κιάρια, σαρκιά εἰς δὲ τοὺς λιποὺς συντόμους ῥυθμοὺς, οἱ ἔχοντες δηλαδὴ ταχυτέραν τὴν ἀγωγὴν τοῦ χρόνου, μελοποιοῦσι δι' αὐτῶν πεστρέφια, σεμαγιὰ, σαρκιὰ, κιάρια, καὶ διάφορα ἄλλα· ἔστω δὲ γνωστὸν, ὅτι οἱ ῥηθέντες ῥυθμοὶ δὲν εἶναι ἐν χρήσει εἰς τὴν ἡμῶν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικήν· εἰμὴ μόνον ὁ ἁπλοῦς καὶ διπλοῦς ῥυθμὸς, ὡς εἴρηται, καὶ ἡ ἀγωγὴ τοῦ τυχόντος χρόνου, ἥτις εἶναι σημειωμένη εἰς πᾶσαν ἀρχὴν τῆς μελῳδίας.

ρως, κατὰ τὴν διάφορον τῶν σημασιῶν ἔκληψιν, καὶ ἀκανόνιστον παράδοσιν τῶν διδασκάλων.

Ἐρ. Οἱ χαρακτῆρες ταύτης τῆς μεθόδου εἰμάρειαν, ἤγουν εὐκολίαν ἔχουσιν;

Ἀπ. Οἱ ἐφευρεταὶ τῆς νέας Μουσικῆς μεθόδου παρατηρήσαντες, ὅτι αἱ περισότεραι δυσκολίαι εἰς τὴν πρόοδον τῆς παλαιᾶς Μουσικῆς προήρχοντο ἀπὸ τὰς συμβολικὰς αὐτῆς γραμμὰς καὶ θέσεις, καὶ ἀπὸ τὴν ἀκανόνιστον σημασίαν τῶν μεγάλων σημείων καὶ παράθεσιν, ἐπεχειρίσθησαν ὅλαις δυνάμεσι, νὰ ἐξομαλύνωσιν αὐτὰς τὰς δυσκολίας, καὶ νὰ μεταβάλωσι τὴν τέχνην εἰς ἐπιστήμην, διὸ καὶ ἐξακριβώσαντες μετ' ἐπιστασίας τὴν μεταξὺ τῶν χαρακτήρων διαφορὰν, καὶ ἐξηγήσαντες αὐτοὺς ἐγχρόνως, μετεποίησαν τὴν ἀνισότητα εἰς ἰσότητα, δόντες εἰς αὐτοὺς μίαν κανονικὴν καὶ σταθερὰν ὁμοιότροπον σημασίαν· ὥστε ὁ αὐτὸς χαρακτὴρ, εἰς διάφορα μαθήματα νὰ γίνηται σημαντικὸς τοῦ αὐτοῦ μέλους· καὶ καθὼς εἰς τὰς διαλέκτους ἡ κυρία σημασία τῶν ὁρῶν προξενεῖ σαφήνειαν καὶ καθαρότητα, οὕτω καὶ εἰς τὰς διαλέξεις τῆς Μουσικῆς ἡ ὁμοιότροπος σημασία τῶν χαρακτήρων, εἰς κανονικὴν ἐξήγησιν ταχθεῖσα, ἥτις καὶ ὀρθογραφία λέγοιτο τῆς Μουσικῆς, θέλει προξενήσει ἀναντιρρήτως δύω μεγάλα καλὰ, εἰς τοὺς ὀπαδοὺς τούτου τοῦ συστήματος.

Ἐρ. Ποῖον εἶναι τὸ πρῶτον καλόν;

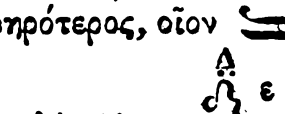
Ἀπ. Α'. Θέλει ἐννοοῦσιν ὀρθῶς καὶ ψάλλουσιν εὐκόλως τὰ διάφορα ποικίλα μέλη ὅλων τῶν Μουσικῶν βιβλίων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, καθὼς παρ' αὐτῶν ἐξηγήθησαν· ὁμοίως κατὰ τὰ μέλη πάντα τῶν νεωτέρων Ἐκκλησιαστικῶν Μουσικῶν.

Ἐρ. Τὸ δεύτερον καλὸν ποῖον;

Ἀπ. Β'. Θέλει γένει καταληπτὸν καὶ σαφὲς εἰς αὐτοὺς καὶ χωρὶς διδασκαλίας, καὶ εἴτι ἄλλο μέλος Ἐκκλησιαστικὸν, ἢ ἐξωτερικὸν νεώτερον ἤθελε παρρησιασθῇ εἰς αὐτοὺς, καὶ θέλει ψάλλουσιν αὐτὸ ἐν εὐκολίᾳ οὕτως ὀρθῶς καὶ ἐντελῶς, καθὼς καὶ οἱ παραδοθέντες αὐτὸ μὲ ἀκρίβειαν, κατὰ τὴν ἔντεχνον συμπλοκὴν τῶν χαρακτήρων.

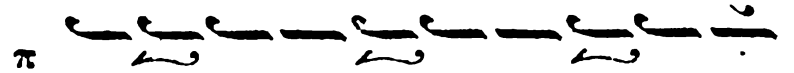
Περὶ τῆς συμπλοκῆς τοῦ Ἴσου.

Ἐρ. Πῶς γίνεται λοιπὸν ἡ ἀκριβὴς συμπλοκὴ τοῦ Ἴσου;

Ἀπ. Τὸ Ἴσον ὅταν λάβῃ κάτωθεν αὐτοῦ τὸ Ὀλίγον, ὁ φθόγγος αὐτοῦ προφέρεται ζωηρότερος, οἷον

Ἐρ. Ὅταν δὲ ἦναι δύω Ἴσα;

Ἀπ. Ὅταν δὲ ἦναι δύω Ἴσα συνδεδεμένα μὲ Ἕτερον, οἱ φθόγγοι αὐτῶν προφέρονται μὲ λαρυγγισμὸν ὁμαλὸν, παραδείγματος χάρι,

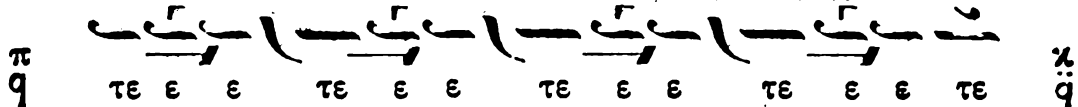
Ἐρ. Εἰς τί ἄλλο συμβάλλει τὸ Ἴσον;

Ἀπ. Πολλάκις τὸ Ἴσον συμβάλλει καὶ πρὸς ἀποπλήρωσιν χρόνου, ὅπου ὁ χαρακτὴρ χρόνον δὲν ἐπιδέχεται, καθὼς ποῦτο,

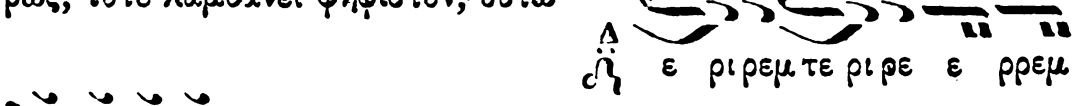
Ἐρ. Ὅταν ἔχωσι κάτωθεν ὁμαλὸν καὶ ἄνωθεν γοργόν;

Ἀπ. Τὰ δύω ἴσα ὅταν δέχωνται κάτωθεν ὁμαλὸν μὲ γοργὸν ἄνωθεν, οἱ φθόγγοι των προφέρονται μὲ λαρυγγισμὸν τραχύν· οἷον

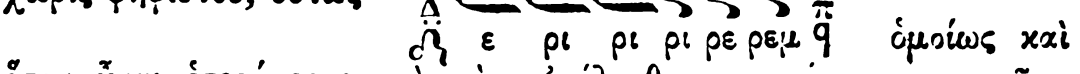

Ἐρ. Ὅταν ἔχῃ κατιόντας ἔμπροσθεν;

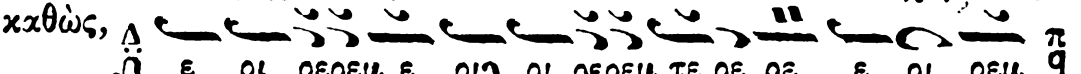
Ἀπ. Τὸ Ἴσον ὅταν ἔχῃ δύω, ἢ περισσοτέρους κατιόντας χαρακτῆρας ἔμπροσθεν, καὶ ἀπαιτῇ τὸ μέλος νὰ προφερθῇ ὁ φθόγγος του ζωηρῶς, τότε λαμβάνει ψηφιστὸν, οὕτω·

εἰδὲ καὶ δὲν εἶναι χρεία ζωηρότητος, τίθεται χωρὶς ψηφιστοῦ, οὕτως·

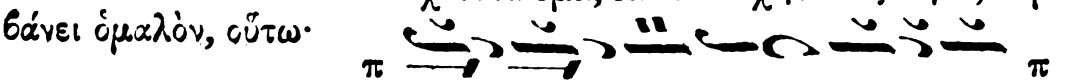

ὁμοίως καὶ ὅταν ἦναι ἑτερόχρονον μὲ τὸν ἀκόλουθον κατιόντα χαρακτῆρα καθὼς,

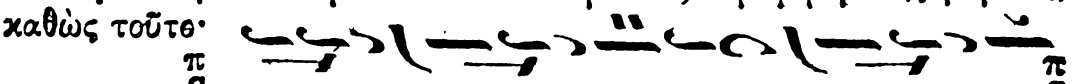

Ἐρ. Ὅταν ἔχῃ κλάσμα.

Ἀπ. Τὸ Ἴσον τὸ ὁποῖον ἔχει κλάσμα, ἐὰν ἐπιδέχηται ὀξύτητα, λαμβάνει ὁμαλὸν, οὕτω·

ἢ ἐξηγεῖται μὲ δεύτερον Ἴσον καὶ Ὁμαλὸν, προφερομένης βαρείας, καθὼς τοῦτο·

Ἐρ. Ὅταν λάβῃ ὕφεσιν ;

Ἀπ. Τὸ Ἴσον ὅταν λάβῃ ὕφεσιν, ὁ φθόγγος αὐτοῦ προφέρεται βαρύτερος τεταρτημορίου τόνου, καὶ ὅταν λάβῃ δίεσιν, προφέρεται ὀξύτερος ὁμοίως.

καὶ ἄλλως

Τὸ Ἴσον ὅταν ὑποτάξῃ τὴν Πεταστὴν, ὁ φθόγγος λαμβάνει ὀξύτητα ὁμοίως, οὕτω·

Ἐρ. Ὅταν δὲ τύχῃ μεταξὺ τῶν δύω Ἴσων ἀνιὼν χαρακτήρ ;

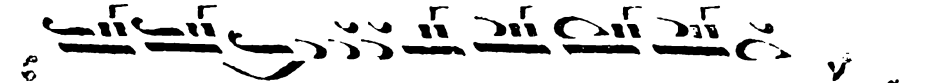
Ἀπ. Εἰμὲν ἔχει γοργὸν, γράφεται μὲ Ὀλίγον, καὶ προφέρεται μὲ λαρυγγισμὸν, καθὼς,

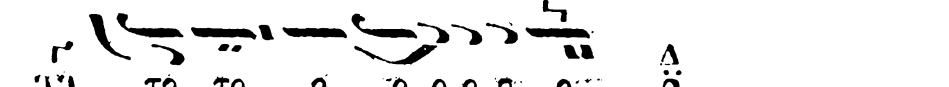
μὴ οὔσης δὲ χρείας γοργοῦ, τίθενται ἀντὶ Ὀλίγου κεντήματα, καὶ προφέρονται ἠπίως, οἷον τοῦτο·

εἰδὲ εἰς αὐτὴν τὴν ἠπίως λαμβανομένην προφορὰν γένῃ χρεία τὰ κεντήματα νὰ ἔχωσι γοργὸν, τότε ἐπιγράφονται ἄνωθεν τοῦ Ὀλίγου οὕτω·

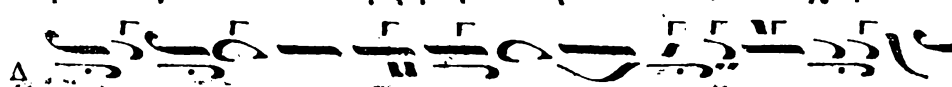

ὅταν ὅμως ᾖναι χρεία νὰ τεθῶσι κεντήματα, καὶ εἰς τὴν σύνταξιν ἀκολουθῇ σύγχυσις, τότε ἀντὶ κεντημάτων ἐμβαίνει Ὀλίγον, οἷον τοῦτο·

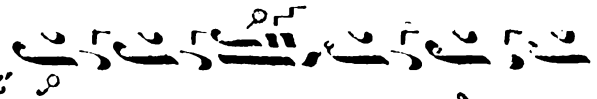

Ἐρ. Τὸ Ἴσον τίθεται μὲ ἁπλῆν ;

Ἀπ. Τὸ Ἴσον δὲν ἐπιδέχεται μίαν μόνην ἁπλῆν, εἰμὴ ὅταν λάβῃ ἀντικένωμα κάτωθεν, μὲ κατιόντα χαρακτῆρα ἔμπροσθεν καὶ γοργὸν, ὅταν εἰς μίαν συλλαβὴν εὑρεθῶσιν· ἡ δὲ φωνὴ τοῦ κατιόντος χαρακτῆρος, λαμβάνεται ὡς κρεμμαμένη τρόπον τινὰ, καὶ ἀχώριστος· οἷον·

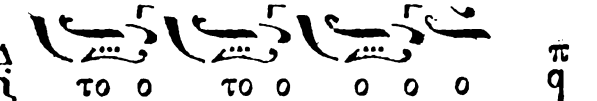

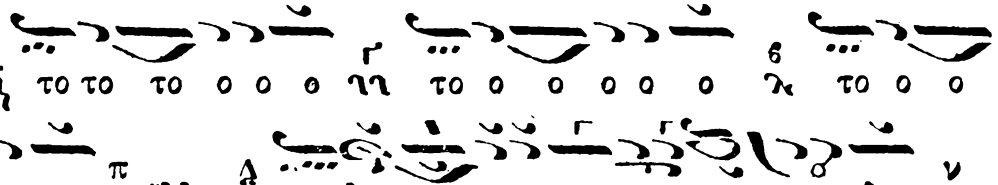
εἰς ταύτην τὴν περίστασιν, ὅταν ἡ μετὰ τὴν ἁπλῆν κατιοῦσα φωνὴ δέχεται συλλαβὴν, τότε ἀντὶ ἀντικενώματος καὶ ἁπλῆς, τίθεται κλά-

σμα, οἷον τοῦτο.

Τὸ αὐτὸ ἀκολουθεῖ καὶ εἰς ὅλας τὰς κρεμαμένας μὲ ἄλλους χαρακτῆρας, ὅταν ὁ ἀκόλουθος χαρακτὴρ ἦναι ἐγκρατὴς συλλαβῆς.

Ἐρ. Ὅταν Τὸ Ἴσον ἔχῃ ἔμπροσθέν του κατιόντα χαρακτῆρα, καὶ χρειάζεται περισσοτέραν στάσιν ἀπὸ δύω χρόνους;

Ἀπ. Τότε δέχεται κάτωθεν διπλῆν, ἢ τριπλῆν ἢ τετραπλῆν ἢ περισσότερον, μὲ ἕτερον ὅμως, καὶ ὄχι μὲ ἀντικένωμα, προγραφομένης βαρείας, οὕτω,

χωρὶς ἕτερον καὶ βαρεῖαν, ὅταν ἦναι συλλαβὴ ὑπὸ τὴν ἀπόστροφον, οὕτω

Ἐρ. Ἀργὸν τίθεται εἰς τὸ Ἴσον;

Ἀπ. Ἀργὸν διόλου εἰς τὸ Ἴσον δὲν τίθεται, ἀλλ' ἀντὶ ἀργοῦ τίθεται κλάσμα ἄνωθεν.

Ἐρ. Γοργὸν ὅμως καὶ φθοραὶ τίθενται;

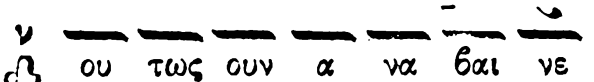
Ἀπ. Τὸ γοργὸν καὶ αἱ φθοραὶ τῶν ἤχων τίθενται καὶ ἄνωθεν καὶ κάτωθεν ἀδιαφόρως.

Ἐρ. Ἀπὸ τὰς ἀχρόνους ὑποστάσεις, ποῖαι τίθενται εἰς τὸ Ἴσον καὶ πῶς τίθενται;

Ἀπ. Ἐκ δὲ τῶν ἀχρόνων ὑποστάσεων, ἡ βαρεῖα τίθεται ὄπισθεν τοῦ Ἴσου, ὁ δὲ σταυρὸς ἔμπροσθεν, αἱ δὲ λοιπαὶ ὅλαι ὑποτίθενται, πλὴν τοῦ ἐνδοφώνου, τὸ ὁποῖον εἰς τὸ Ἴσον δὲν τίθεται πώποτε.

Περὶ τῆς συμπλοκῆς τοῦ Ὀλίγου.

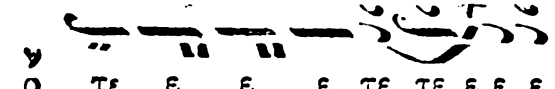
Ἐρ. Ὅταν χρειάζηται νὰ ἀναβῶμεν, πῶς τίθεται ὁ φθόγγος οὗτος;

Ἀπ. Ὅταν ἔχωμεν χρείαν νὰ ἀναβῶμεν μὲ συνέχειαν ἀνὰ ἕνα φθόγγον, καὶ εἰς καθ' ἕνα νὰ λαμβάνωμεν συλλαβήν, μεταχειριζόμεθα τὸ Ὀλίγον οὕτως,

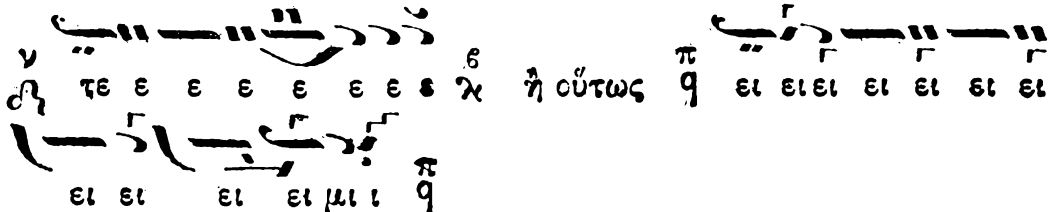
Ἐρ. Ὅταν ἦναι ἡ συνεχὴς αὕτη ἀνάβασις εἰς μίαν μόνην συλλαβήν;

Ἀπ. Αὕτη ἡ συνέχεια ὅταν ἦναι εἰς μίαν συλλαβήν, τότε εἰς τὰ

Ὀλίγα θέτομεν καὶ κεντήματα, ἢ κάτωθεν μόνον οὕτω,

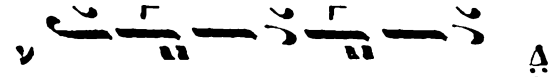
τε ε ε ε τε τε ε ε ε ἢ ἔξωθεν καὶ ἄνωθεν κατὰ τὴν περίστασιν· ἐπειδὴ, ὅταν ὕστερον ἀπὸ τοὺς ἀνιόντας χαρακτῆρας ἔπωνται κατιόντες ἰσόχρονοι, τότε τὰ πρῶτα κεντήματα τίθενται ἔξωθεν τῶν Ὀλίγων, τὰ δὲ τελευταῖα τίθενται ἄνωθεν μὲ ψηφιζὸν, οὕτω,

τε ε ε ε ε ε ε ἢ οὕτως ει ειει ει ει ει ει ει ει ει ει μι ι

Ἐρ. Ἐὰν δὲ τεθῇ γοργὸν εἰς τὸ Ὀλίγον τὶ ὁποῖον ἔχει κάτωθεν κεντήματα;

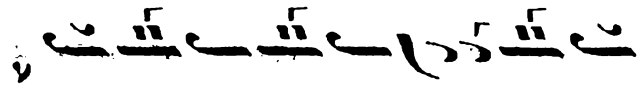
Ἀπ. Ἂν εἰς τὸ Ὀλίγον, τὸ ὁποῖον ἔχει κάτωθεν κεντήματα, ἤθελε τεθῇ γοργὸν, τότε τὸ γοργὸν ἐννοεῖται εἰς τὰ κεντήματα, τὰ ὁποῖα καὶ εἰς τὸν χτύπον τοῦ χρόνου φεύγουσι πάντοτε εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ πρὸ αὐτῶν φθόγγου, ὡς ἐνταῦθα τοῦ Ἴσου

τε ρι ρι ρε ε ρι ρεμ

Ἐρ. Ὅταν τύχωσι κεντήματα ἄνωθεν τοῦ Ὀλίγου μὲ γοργόν;

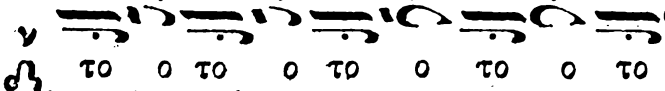
Ἀπ. Τότε ὁ κτύπος τοῦ χρόνου προφέρεται εἰς τὸ Ὀλίγον, καὶ εἰς τὴν ἄρσιν αὐτοῦ φεύγουσι τὰ κεντήματα, ὡς τοῦτο,

τε τε ε τε ε τε ε τε ε

Ἐρ. Τὸ Ὀλίγον ὅταν ἔχῃ κάτωθεν ἀντικένωμα μὲ ἁπλῆν, καὶ ἔμπροσθεν κατιόντα χαρακτῆρα, μὲ γοργὸν εἰς μίαν συλλαβήν;

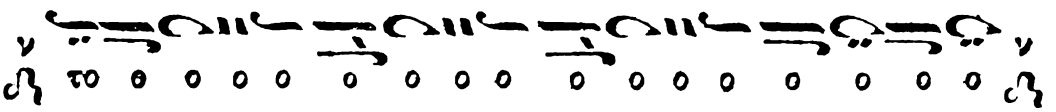
Ἀπ. Τότε ὁ φθόγκος τοῦ κατιόντος χαρακτῆρος προφέρεται χρεμάμενος τρόπον τινὰ, καὶ ἀχώριστος, καθὼς,

το ο το ο το ο το ο το ο

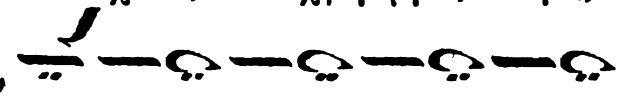
Ἐρ. Ὅταν ἔμπροσθεν τύχῃ ἐλαφρόν;

Ἀπ. Ὅταν ἔμπροσθεν τοῦ Ὀλίγου τύχῃ ἐλαφρὸν, εἰ μὲν εἶναι εἰς τὴν αὐτὴν συλλαβὴν, λαμβάνει ἀντικένωμα τὸ Ὀλίγον, καθὼς τοῦτο

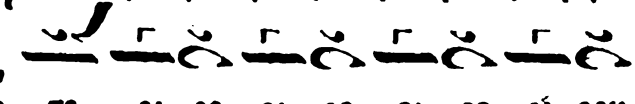

το ο ο ο ο ο ο ο ο ο ο ο ο ο ο ο ο

εἰδὲ τὸ ἐλαφρὸν πίπτει εἰς ἄλλην συλλαβὴν, ἀντικένωμα τὸ Ὀλίγον δὲν ἐπιδέχεται, κἂν ἔχῃ γοργὸν, κἂν μὴ, καὶ χωρὶς γοργοῦ οὕτω,

τε ρι ρε ρι ρε ρι ρε ρι ρεμ μὲ γοργὸν δὲ οὕτω.

τε ρι ρε ρι ρε ρι ρε ρί ρεμ

Ἐρ. Τὸ δὲ γοργὸν μόνον ἄνωθεν τοῦ Ὀλίγου τίθεται;

Ἀπ. Τὸ γοργὸν τίθεται καὶ ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου ἀδιαφόρως.

Ἐρ. Τὸ Ὀλίγον ὅταν ἔχῃ ἀπόστροφον ὑποτασσομένην πῶς;

Ἀπ. Τὸ Ὀλίγον ὅταν ἔχῃ ἔμπροσθεν ἐλαφρὸν μὲ ὑποτεταγμένην ἀπόστροφον, λαμβάνει ψηφιστὸν οὕτως,

τε τε τε ε ε τε ε ε

Ἐρ. Ἐὰν εὑρεθῶσι κάτωθεν τοῦ Ὀλίγου κεντήματα μὲ γοργὸν ἄνωθεν;

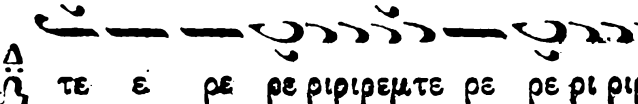
Ἀπ. Τότε τὸ Ὀλίγον δὲν ὑποδέχεται ψηφιστὸν, καθὼς,

ι χε ε τε ευ ε

Ἐρ. Ὅταν ἦναι χρεία τοῦ ν' ἀποδείξωμεν τὸ τελευταῖον Ὀλίγον, πῶς κάμνομεν;

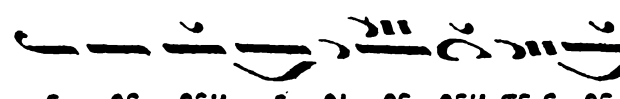
Ἀπ. Ὁ τελευταῖος χαρακτὴρ τῆς ἐπὶ τὸ ὀξὺ συνεχείας τοῦ Ὀλίγου, ἂν ἦναι ἑτερόχρονος μὲ τοὺς ἀκολούθους κατιόντας χαρακτῆρας, ἀντὶ Ὀλίγου τίθεται πεταστὴ, καθὼς τοῦτο,

τε ε ρε ρε ριριρεμτε ρε ρε ρι ριρεμ

Ἐρ. Ἐὰν δὲ ἰσόχρονος;

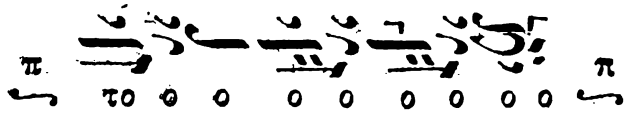
Ἀπ. Εἰδὲ Ἰσόχρονος, γίνεται Ὀλίγον, καὶ λαμβάνει ψηφιστὸν οὕτω,

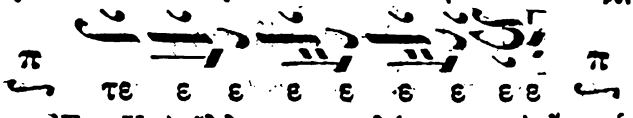
ε ρε ρεμ ε ρι ρε ρεμ τε ε ρε ε ρι ρι ρεμ

Ἐρ. Ὅταν δὲ ἔμπροσθεν τοῦ Ὀλίγου ἦναι ἀπόστροφος;

Ἀπ. Ὅταν ἔμπροσθεν τοῦ Ὀλίγου τύχῃ μία καὶ μόνη ἀπόστροφος μὲ κλάσμα, καὶ ἰσοχρονῇ τῷ Ὀλίγῳ, τίθεται κάτωθεν ὁμαλὸν, καθὼς

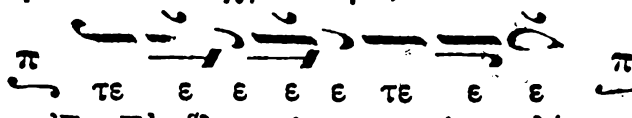

ἐδῶ καὶ εἰς τὸ ἀργὸν ἰσοχρονία εἶναι, διότι τὰ κεντήματα φεύγουσιν εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ κλάσματος, καὶ μένουσι δύω χρόνοι εἰς τὸ Ὀλίγον, ἤγουν εἷς χρόνος διὰ τὸ Ὀλίγον, καὶ εἷς διὰ τὸ ἀργόν· πολλάκις δὲ τὸ Ὀλίγον δὲν ἰσοχρονεῖ μὲ τὴν ἀπόστροφον, πλὴν ὁ ἑπόμενος φθόγγος τῶν κεντημάτων ἀναπληροῖ τὸν ἰσόχρονον, καθὼς τοῦτο,

Ἐρ. Καὶ ἄλλως πῶς δύναται νὰ ἔχῃ ὁμαλόν;

Ἀπ. Καὶ χωρὶς αὐτῆς τῆς αἰτίας, τὸ Ὀλίγον γίνεται τὰ λαμβάνῃ ὁμαλὸν ὅταν ἔχῃ κλάσμα, οἷον.

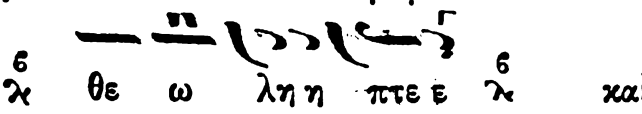
Ἐρ. Εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις δύναται νὰ ἦναι χωρὶς ὁμαλοῦ τὸ Ὀλίγον;

Ἀπ. Εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς περιστάσεις, ὅταν τὸ μέλος δὲν συγχωρῇ εἰς τὸ Ὀλίγον ὀξύτητα ἢ τραχύτητα, ἠμπορεῖ νὰ γράφηται καὶ χωρὶς ὁμαλοῦ, καθὼς ὧδε.

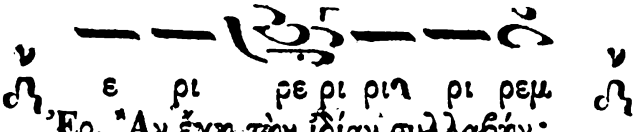

Ἐρ. Καὶ πῶς ἄλλως ἠμποροῦμεν νὰ παραστήσωμεν τὴν δύναμιν τοῦ τε ὁμαλοῦ, καὶ τοῦ ἀντικενώματος;

Ἀπ. Ὅπου ἀπαιτεῖ ψηφιστὸν εἰς τὸ Ὀλίγον, ἢ ἀντικένωμα, καὶ τύχῃ ἔμπροσθεν αὐτοῦ βαρεῖα, ἀφαιρεῖται τὸ ψηφιστὸν, ἢ τὸ ἀντικένωμα, καθὼς τοῦτο διὰ τὸ ψηφιστόν.

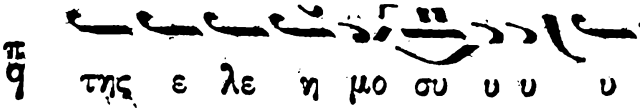

καὶ τοῦτο διὰ τὸ ἀντικένωμα.

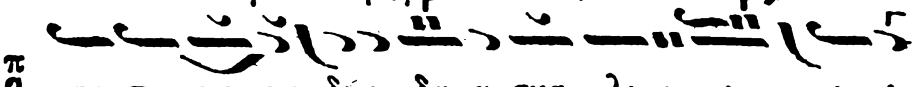
Ἐρ. Ἂν ἔχῃ τὴν ἰδίαν συλλαβήν;

Ἀπ. Ἂν ἦναι εἰς τὴν ἰδίαν συλλαβὴν οἱ δύω ἀπόστροφοι, τότε ἀντὶ βαρείας τίθεται ψηφιστὸν, ὡς

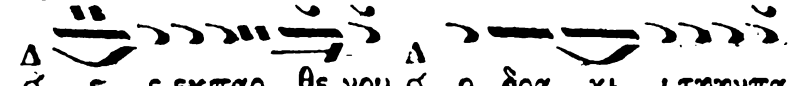
Ἐρ. Τὸ Ὀλίγον ὅταν ἔχῃ ἔμπροσθέν του δύω, ἢ περισσοτέρους κατιόντας φθόγγους, καὶ ὁ πρῶτος ἰσοχρονῇ τῷ Ὀλίγῳ;

Ἀπ. Τότε λαμβάνει ψηφιστὸν οὕτω,

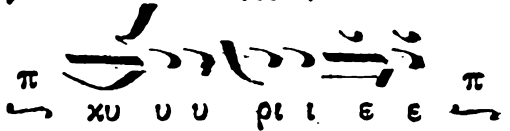
Ἐρ. Ἂν τύχῃ μαρτυρία;

Ἀπ. Εἰς τοιαύτην περίστασιν ἂν τύχῃ μαρτυρία μετὰ τὸν πρῶτον κατιόντα φθόγγον, τότε τὸ Ὀλίγον ἀντὶ ψηφιστοῦ, λαμβάνει ὀμαλὸν, καθὼς,

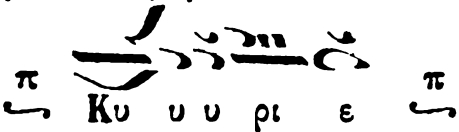
Ἐρ. Διὰ ποίαν αἰτίαν;

Ἀπ. Διότι, ἡ μαρτυρία ἐπειδὴ διακόπτει τὴν φωνὴν, ὁ ἀκόλουθος φθόγγος γίνεται τρόπον τινὰ ὡς ἀρχὴ μέλους· ὡς εἰς αὐτὴν τὴν γραμμὴν φαίνεται,

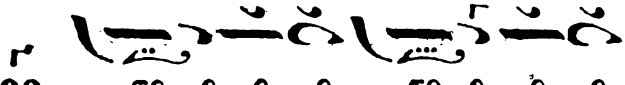
Ἐρ. Ἡ δευτέρα ἀπόστροφος τίνα σημεῖα στάσεως λαμβάνει;

Ἀπ. Ἡ δευτέρα ἀπόστροφος μετὰ τὸ Ὀλίγον λαμβάνει ἁπλῆν· ὅταν ὅμως τὸ τέλος τῆς ἰδίας γραμμῆς ᾖναι διάφορον, τότε ἡ δευτέρα ἀπόστροφος, ἀντὶ τῆς ἁπλῆς, δέχεται κλάσμα, οὕτω

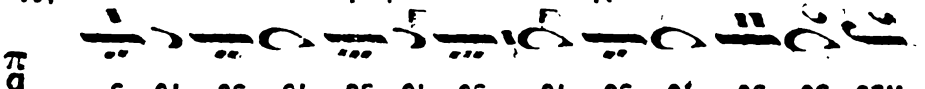

Ἐρ. Τὸ Ὀλίγον μόνον μίαν ἁπλῆν δέχεται;

Ἀπ. Τὸ Ὀλίγον μόνον ἁπλῆν δὲν ἐπιδέχεται, ἀλλ' ἀντὶ ἁπλῆς δέχεται τὸ κλάσμα· δέχεται δὲ κάτωθεν τὴν διπλῆν, τριπλῆν, τετραπλῆν, καὶ καθεξῆς, ἢ μὲ ἕτερον, καθὼς,

ἢ χωρὶς ἑτέρου, ὅταν ἔχῃ συλλαβὴν ἡ ἀπόστροφος, ἢ τὸ ἑλαφρὸν,

Ἐρ. Τὸ ἀργὸν, τὸ κλάσμα, καὶ τὸ γοργὸν πῶς τίθενται;

Ἀπ. Τὸ μὲν ἀργὸν ἐπιτίθεται εἰς τὸ Ὀλίγον, τὸ δὲ κλάσμα καὶ τὸ γοργὸν, καθὼς ὅλαι αἱ φθοραὶ τῶν ἤχων, ἐπιτίθενται καὶ ὑποτίθενται εἰς τὸ Ὀλίγον ἀδιαφόρως.

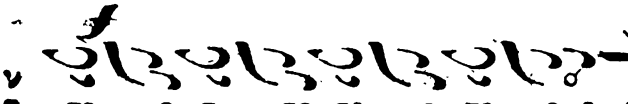
Ἐρ. Αἱ δὲ ἄχρονοι ὑποστάσεις πῶς γράφονται μὲ τὸ Ὀλίγον;

Ἀπ. Ἀπὸ δὲ τὰς ἀχρόνους ὑποστάσεις, ἡ μὲν βαρεῖα εἰς τὸ Ὀλίγον προγράφεται, αἱ δὲ λοιπαὶ ὑπογράφονται ὅλαι, πλὴν τοῦ ἐνδοφώνου, τὸ ὁποῖον οὐδέποτε τίθεται εἰς τὸ Ὀλίγον.

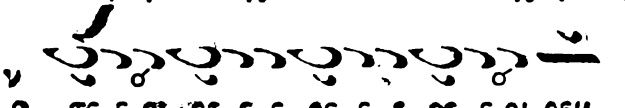
Περὶ τῆς συμπλοκῆς τῆς Πεταστῆς.

Ἐρ. Ἡ δὲ Πεταστὴ πῶς συμπλέκεται;

Ἀπ. Ἡ Πεταστὴ ὅταν ἔχῃ κλάσμα μὲ δύω κατιόντας χαρακτῆρας ἔμπροσθεν, εἰ μὲν εἶναι εἰς τὴν αὐτὴν συλλαβὴν, τίθεται πρὸ αὐτῶν βαρεῖα οὕτω,

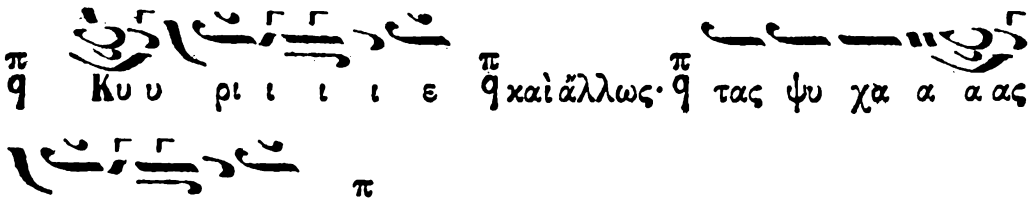

ἐὰν δὲ ἡ δευτέρα ἀπόστροφος δέχηται συλλαβὴν, χωρὶς βαρείας τίθεται, καθὼς

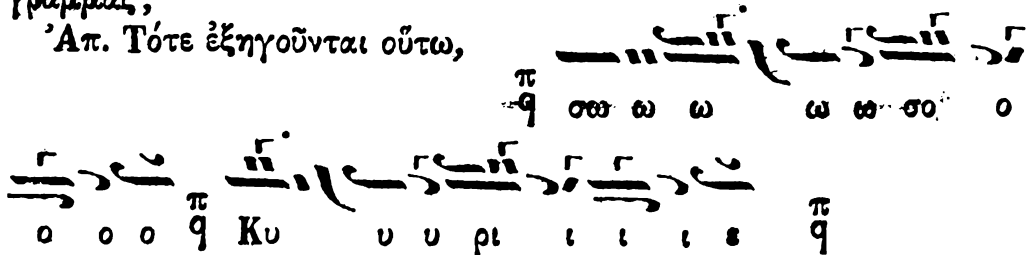
Ἐρ. Ὅταν ἔχῃ κατιόντα χαρακτῆρα ἔμπροσθεν;

Ἀπ. Τότε οὔτε ψηφιστὸν δέχεται, οὔτε κλάσμα, εἰμὴ μόνον εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν δὲν ἐξήγησαν οἱ διδάσκαλοι,

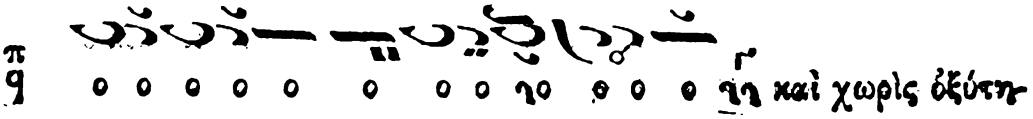
Ἐρ. Ἐὰν θέλω νὰ ἐξηγήσω τὴν Πεταστὴν, καὶ τὰς ἑπομένας δύω γραμμάς;

Ἀπ. Τότε ἐξηγοῦνται οὕτω,

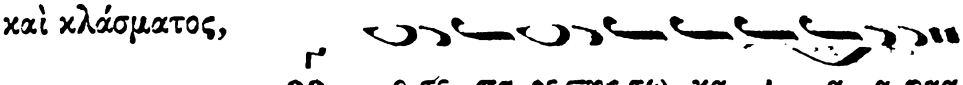

Ἐρ. Ὅταν τεθῇ ἔμπροσθεν τῆς Πεταστῆς μὲ ἀπόστροφον;

Ἀπ. Τότε γίνεται καὶ μὲ κλάσμα καὶ χωρὶς κλάσματος· καὶ μὲ ὀξύτητα καὶ χωρίς· μὲ κλάσμα δὲ καὶ ὀξύτητα οὕτως·

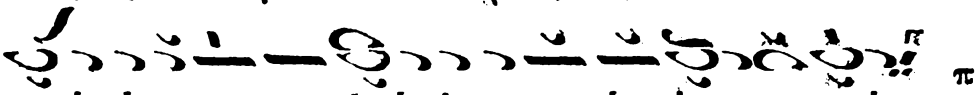

τος καὶ κλάσματος,

Ἐρ. Ποῖοι χαρακτῆρες τίθενται ἔμπροσθεν τῆς Πεταστῆς;

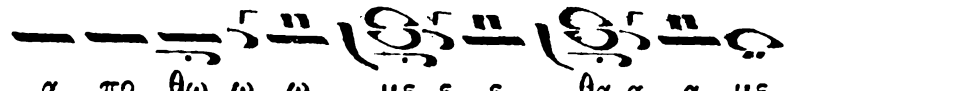
Ἀπ. Ἔμπροσθεν τῆς Πεταστῆς, οὔτε Ἴσον, οὔτε ἀνιὼν χαρακτὴρ, ἢ εἷς, ἢ πολλοὶ δὲν τίθενται· ὅταν δὲ λάβῃ τὸ ἴσον, ἢ τοὺς κατιόντας χαρακτῆρας ἄνωθεν, ἢ τὴν ὑψηλὴν ἔμπροσθεν, χάνει μὲν τὴν ποσότητά της, φυλάττει ὅμως τὴν ἐνέργειάν της, τουτέστι τὴν φυσικήν της ὀξύτητα, εἰς ὁποίαν βάσιν ἤθελεν εὑρεθῆ, καθὼς,

ἐπὶ τούτοις ἡ Πεταστὴ οὔτε ἀντικένωμα δέχεται, οὔτε ἁπλῆν, εἰμὴ μόνον εἰς τοιαύτας περιστάσεις, οἷον·

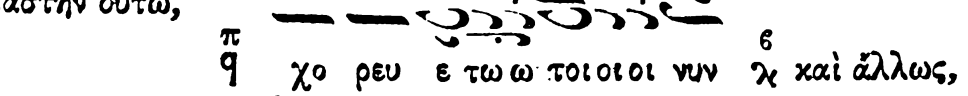

παρατήρει καὶ εἰς τὰ Χερουβικὰ αὐτὴν τὴν περίοδον.

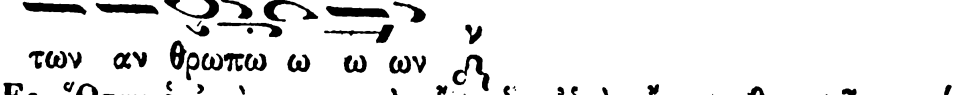

Ἐρ. Ὅταν κατὰ σειρὰν προχωρῶμεν ἐπὶ τὸ ὀξὺ, ὁ τελευταῖος ἀνιὼν τίνα χαρακτῆρα δέχεται;

Ἀπ. Ὅταν προχωρῶμεν ἐπὶ τὸ ὀξὺ, καὶ ὁ τελευταῖος χαρακτὴρ ἐπιδέχηται κλάσμα, μὲ κατιόντα ὁμόχρονον χαρακτῆρα ἔμπροσθεν, εἰς τὸν ὁποῖον ἀκολουθεῖ ἕτερος κατιὼν χαρακτὴρ μὲ γοργὸν, ὁ τελευταῖος ἐκεῖνος ἀνιὼν χαρακτὴρ τῆς ἀναβάσεως, γράφεται μὲ Πεταστὴν οὕτω,

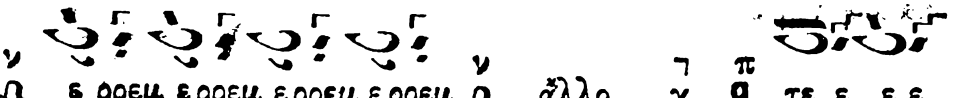

καὶ ἄλλως,

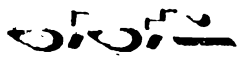

Ἐρ. Ὅταν ὁ ἀνιὼν χαρακτὴρ ἔχῃ ὑποῤῥοὴν ἔμπροσθεν, πῶς γράφεται;

Ἀπ. Ἀνιών τις χαρακτὴρ μὲ κλάσμα, ἢ χωρὶς κλάσματος, ὅταν ἔχῃ ὑποῤῥοὴν μόνον ἔμπροσθεν, γράφεται μὲ Πεταστὴν,

ἄλλο,

τε ε τε ε τε καὶ ἄλλο μὲ τοιαύτην ἀγωγὴν,

τε ε τε ε τε ε τε ε τε ε τε ἔστω δὲ γνωστὸν, ὅτι εἰς πάντα χρόνον ταύτης τῆς ἀγωγῆς χ. δαπανῶνται τρεῖς χρόνοι τῆς αὐτῆς χ. (ὡς ἐσχεδίασται εἰς τὸ ἔννατον Κεφάλαιον.)

Ἐρ. Ἐὰν ἀκολουθῇ καὶ ἄλλος μὲ ὑποῤῥοήν;

Ἀπ. Ἂν μετὰ τὴν ὑποῤῥοὴν ἀκολουθῇ ἄλλος κατιὼν χαρακτὴρ, ἢ εἷς, ἢ πολλοὶ, τότε ἀντὶ Πεταστῆς, τίθεται ὀλίγον μὲ ψηφιστὸν, ὡς

ε ρρερεμτερρερεμτερρερεμ ερρερεμτε ε ρι ρεμ καὶ ταῦτα εἰς τὰ κρατήματα τῶν τερερισμῶν· εἰς τοὺς ἱεταλισμοὺς δὲ, ἀντὶ ὑποῤῥοῆς, τίθεται ἐλαφρὸν, καθὼς,

ε ιλα ε ιλα ε ιλα ε ιε ε

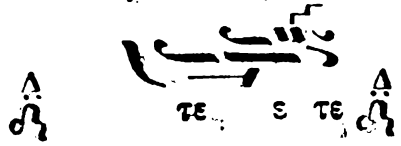
Ἐρ. Γοργὸν ἢ ἀργὸν ἐπιδέχεται ἡ Πεταστή;

Ἀπ. Ὅλαι αἱ φθοραὶ τῶν ἤχων, καθὼς καὶ ἡ δίεσις καὶ ὕφεσις, τίθενται καὶ ἄνωθεν τῆς Πεταστῆς καὶ κάτωθεν ἀδιαφόρως· γοργὸν δὲ ἢ ἀργὸν οὐδέποτε ἡ Πεταστὴ δέχεται, οὔτε ἐκ τῶν ἀχρόνων ὑποστάσεων ἄλλην, εἰμὴ τὴν βαρεῖαν ἔμπροσθεν, καὶ τὸ ψηφιστὸν κάτωθεν, εἰς μίαν μόνην γραμμὴν, ὡς εἴρηται, καὶ τὸ ἀντικένωμα μὲ τὴν ἁπλῆν.

Περὶ τῆς συμπλοκῆς τῶν Κεντημάτων.

Ἐρ. Τὰ Κεντήματα πῶς συμπλέκονται;

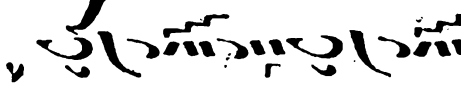
Ἀπ. Τὰ Κεντήματα ἐν ἀρχῇ μέλους, ἢ θέσεως, ἢ στίχου, καὶ ἐν γένει εἰς κἀμμίαν ἀρχὴν δὲν τιθενται, ἀλλ' οὔτε εἰς τὸ τέλος τοῦ στίχου ποτὲ ἐμβαίνουσιν· ἀλλὰ πρέπει νὰ προηγῆται χαρακτὴρ, ἢ τῆς ποσότητος, ἢ τῆς ποιότητος, εἰς τὸν ὁποῖον νὰ ἐπακουμβῶσιν· ἑπομένου δὲ κατιόντος χαρακτῆρος, δὲν στέκονται πρὸ αὐτοῦ μόνα, ἀλλὰ ἐπακουμβισμένα εἰς τὸ ὀλίγον, καθὼς

τε ε τε

Ἐρ. Καὶ χωρὶς νὰ ἀκουμβῶσι δὲν τίθενται;

Ἀπ. Καὶ χωρὶς νὰ ἀκουμβῶσι τίθενται, ὅταν ἀπὸ δίγοργον, ἢ τρίγοργον πέρνωνται εἰς τὴν ἄρσιν, καθὼς

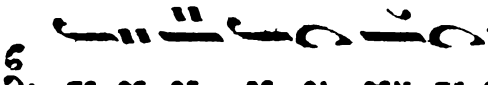
τε τε ε ε τε τε ε ε ε τε ἢ καὶ ὅταν ἀκολουθῇ σύγχυσις εἰς τὴν σύνθεσιν, δίδουσι τόπον εἰς τὸ Ὀλίγον, τὸ ὁποῖον, ἀντὶ Κεντημάτων τιθέμενον, Ψηφιστὸν δὲν λαμβάνει, καθὼς,

τε ε ρι ρι ρεμ τε ε ρι ρι ρεμ

Ἐρ. Δέχονται συλλαβήν;

Ἀπ. Τὰ Κεντήματα δὲν δέχονται συλλαβὴν, ἐκτὸς τῶν κρατημάμων τῶν τερερισμῶν, ὅπου καὶ δέχονται, ὡς

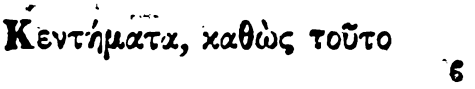
τε ρε ρε ρε ρι ρεμ τε ρε ρε οι ρι ρι ρεμ εἰς δὲ τοὺς λελαλισμοὺς ἀντὶ Κεντημάτων τίθεται ὀλίγον, καθὼς,

τε λε λα λελελατε λε λα λελελα

Ἐρ. Σημεῖα ἀργίας ἢ γοργότητος δέχονται;

Ἀπ. Τὰ Κεντήματα φυλάττουσι συνέχειαν καὶ εἰς τὸν πρὸ αὐτῶν, καὶ εἰς τὸν ἑπόμενον φθόγγον, δέχονται δὲ σημεῖον γοργότητος, καὶ ὄχι ἀργίας· ὅταν δὲ χρειασθῇ καὶ εἰς αὐτὰ ἀργία, τίθεται ἔμπροσθεν αὐτῶν ἴσον, τὸ ὁποῖον δέχεται τὰ χρονικὰ σημεῖα, ἀνήκοντα εἰς τὰ Κεντήματα, καθὼς τοῦτο

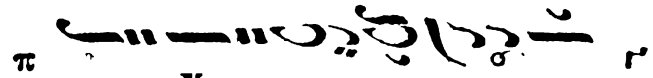

τε ε ε ε ε

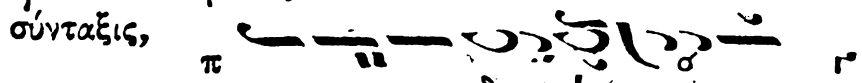
λοιπὸν ἐδῶ τὸ ἴσον μὲ τὴν διπλῆν ἐννοεῖται εἰς τὰ Κεντήματα· διότι τὰ τελευταῖα Κεντήματα, ἀφοῦ ληφθῶσιν εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ ἴσου, ἐννοεῖται ὅτι ἀργοποροῦσι τρεῖς χρόνους, καὶ ἔπειτα γίνεται ἡ κατάβασις τῶν δύω ὑποῤῥοῶν.

Ἐρ. καὶ τὰ Κεντήματα δέχονται συλλαβήν;

Ἀπ, Τὰ Κεντήματα ὅταν κάτωθεν τοῦ ὀλίγου τίθενται, ἐκεῖνο τὸ ὀλίγον δὲν ὑποδέχεται συλλαβὴν, εἰμὴ εἰς τοὺς τερερισμοὺς, ὡς εἴπομεν· καὶ ὅταν ἦναι χρεία εἰς τοιαύτην περίστασιν νὰ λάβῃ συλλαβὴν τὸ ὀλίγον, τότε τὰ Κεντήματα ἐμβαίνουσιν ὄπισθεν, οὕτω

ἐδῶ ἐννοεῖται αὕτη ἡ σύνταξις,

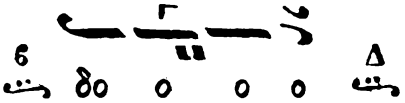

Ἐρ. Ὅταν τεθῶσι κάτωθεν τοῦ ὀλίγου ;

Ἀπ. Ὅταν δὲ τὰ Κεντήματα τεθῶσι κάτωθεν τοῦ ὀλίγου μὲ γοργὸν, ἢ ἀργὸν ἄνωθεν, λαμβάνονται εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ προτέρου χαρακτῆρος, ὡς ἐνταῦθα τοῦ ἴσου, διὰ τὸ ἀργὸν,

διὰ τὸ γοργὸν

Ἐρ. Ποίας ὑποστάσεις δέχονται τὰ Κεντήματα ἐκ τῶν ἀχρόνων καὶ χρονικῶν;

Ἀπ. Ἐκ τῶν ἀχρόνων καὶ χρονικῶν ὑποστάσεων, τὸ γοργὸν μόνον δέχεται τα Κεντήματα, τὸ ὁποῖον καὶ ὑποτίθεται, καὶ ἐπιτίθεται εἰς αὐτὰ ἀδιαφόρως.

Ἐρ. Τὸ δὲ ἀργὸν πῶς τίθεται;

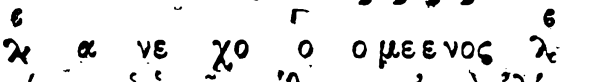
Ἀπ. Τὸ δὲ ἀργὸν, ὅπερ ἐπιτίθεται εἰς τὸ ὀλίγον μὲ Κεντήματα κάτωθεν, μόλον ὅτι θέλει νὰ ληφθῶσι τὰ Κεντήματα εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ πρὸ αὐτῶν χαρακτῆρος, χωρὶς νὰ ἦναι γοργὸν, καθὼς εἴπομεν, πάντοτε, πλὴν τὸ ἀργὸν ἐννοεῖται εἰς τὸ ὀλίγον, διότι ἐὰν τὸ διαλύσῃς οὕτω δε, ἐμβαίνει γοργὸν εἰς τὰ Κεντήματα, καὶ ἀργὸν εἰς τὸ ὀλίγον, ἀλλὰ τίθεται κλάσμα οὕτω, ,

Ἐρ. Ἂν δὲ ἦναι δίαργον ;

Ἀπ. Ἂν δὲ ἦναι δίαργον, τίθεται εἰς τὸ ὀλίγον διπλῆ, , εἰδὲ τρίαργον, τριπλῆ; καὶ καθεξῆς.

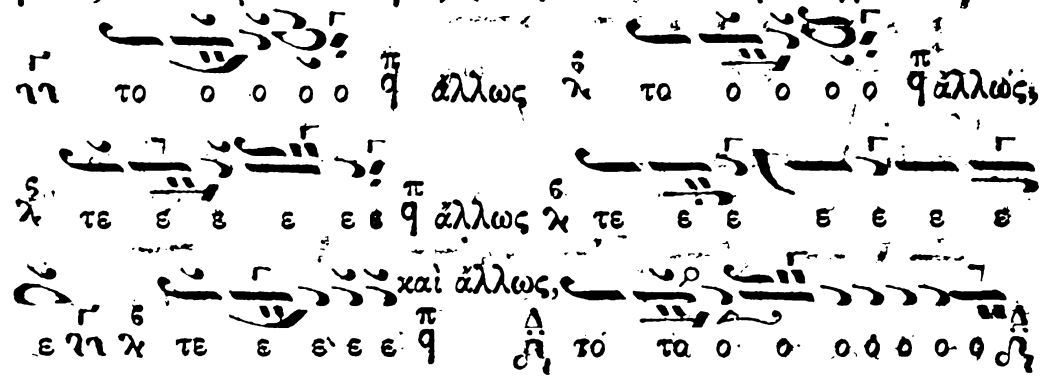
Ἐρ. Καὶ διὰ τί ἄλλο χρησιμεύουσι τὰ Κεντήματα ;

Ἀπ. Εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ κλάσματος, τοῦ ὁμαλοῦ, τῆς ὀξύτητος τῆς Πεταστῆς, καὶ τῶν τοιούτων, μεταχειριζόμεθα πάντοτε τὰ Κεντήματα, ὡς προφερόμενα ἠπίως, καὶ χωρὶς λαρυγγισμόν· ὅταν ὅμως ἀκολουθῇ σύγχυσις εἰς τὴν σύνταξιν, τότε δίδουσι τόπον εἰς τὸ ὀλίγον, καθὼς τοῦτο,

Ἐρ. Αἱ ὑποστάσεις αἱ ὁποῖαι τίθενται εἰς τὸ ὀλίγον, τὸ ὁποῖον ἔχει κάτωθεν τὰ Κεντήματα, ποῦ ἐννοοῦνται;

Ἀπ. Ὅλαι αἱ ὑποστάσεις, αἱ ὁποῖαι ὑποτίθενται εἰς τὸ ὀλίγον, ὅταν ἔχῃ κάτωθεν ἑαυτοῦ τὰ Κεντήματα, ἐννοοῦνται εἰς τὸ ὀλίγον, καὶ ὄχι εἰς τὰ Κεντήματα, ἐπειδὴ πρῶτον προφέρονται τὰ Κεντήματα, καὶ ὕστερον τὸ ὀλίγον, καθὼς τὰ κάτωθι παραδείγματα,

Περὶ τῆς συμπλοκῆς τοῦ Κεντήματος καὶ τῆς Ὑψηλῆς.

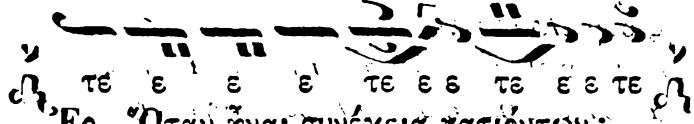
Ἐρ. Ἡ δὲ συμπλοκὴ τοῦ Κεντήματος καὶ τῆς Ὑψηλῆς πῶς γίνεται;

Ἀπ. Ἡ συμπλοκὴ τοῦ Κεντήματος καὶ τῆς Ὑψηλῆς εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν τοῦ Ὀλίγου καὶ τῆς πεταστῆς· διότι, ὡς συμπλεκόμενα μὲ αὐτὰ, φυλάττουσι καὶ τὰς ἐνεργείας αὐτῶν καὶ τὰ ἰδιώματα, καθ' ἕλα, ὁμοίως καὶ ἡ χαμηλὴ ὅταν εὑρίσκεται ἐν συνθέσει.

Περὶ συμπλοκῆς τῆς Ἀποστρόφου.

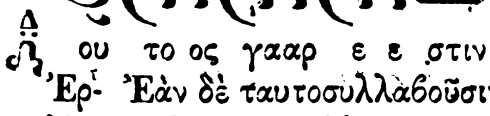
Ἐρ. Ἡ Ἀπόστροφος πῶς;

Ἀπ. Ἡ Ἀπόστροφος δὲν ἐπιδέχεται κάτωθεν ψηφιστὸν, οὔτε κλάσμα, εἰμὴ ὅταν εὑρεθῇ ἄνωθεν τοῦ Ὀλίγου οὕτως·

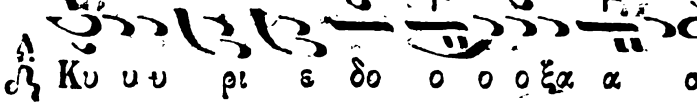
Ἐρ. Ὅταν ἦναι συνέχεια κατιόντων;

Ἀπ. Ὅταν δὲ ἦναι συνέχεια κατιόντων φθόγγων πολλῶν, καὶ ἀνὰ δύω ἐξ αὐτῶν λαμβάνωσι συλλαβὴν, τότε δέχονται βαρεῖαν οὕτως·

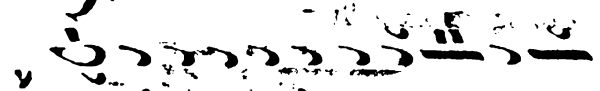
Ἐρ. Ἐὰν δὲ ταυτοσυλλαβοῦσιν;

Ἀπ. Εἰδὲ ταυτοσυλλαβοῦσιν οἱ δύω πρῶτοι Ἀπόστροφοι μὲ τὸν πρῶτον φθόγγον, βαρεῖαν αὐτοὶ δὲν ἐπιδέχονται, καθὼς τοῦτο,

Ἐρ. Ὅταν δὲ δὲν ἦναι εἰς τὴν τελευταίαν Ἀπόστροφαι;

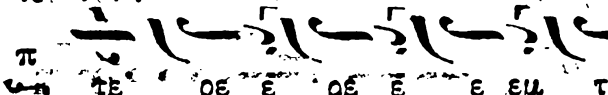
Ἀπ. Ὅταν δὲ εἰς τὴν τελευταίαν συλλαβὴν δὲν εὑρεθῶσι δύω Ἀποστρόφοι, τότε διόλου βαρεῖα δὲν τίθεται, οἷον,

πρασβεύ ε ε δι ι η νε ε κως

Ἐρ. Ἡ Ἀπόστροφος ὅταν ἔχῃ ἢ ἐννοῆ ὑπογεγραμμένην;

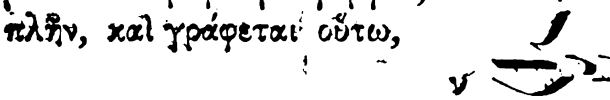
Ἀπ. Ἡ Ἀπόστροφος ὅταν ἔχῃ, ἢ ἐννοῆται ὑπογεγραμμένη, εἴτε ἔχει γοργὰν, εἴτε μὴ; ἀντὶ τοῦ κλάσματος δέχεται τὴν ἁπλῆν, καθὼς,

τε ρε ρε ε ε εμ τε ε ρι ρε ρι τη ρι ρεμ

Ἐρ. Ἐὰν ἔχῃ καὶ ἑτέραν Ἀπόστροφον ἔμπροσθεν μὲ γοργόν;

Ἀπ. Ὁμοίως καὶ ὁ Ἀπόστροφος, ὅπου ἔχει ἔμπροσθέν της ἑτέραν Ἀπόστροφον μὲ γοργὸν, καὶ αὕτη ἐπιδέχεται δύω χρόνους μὲ ἁπλῆν, καὶ γράφεται οὕτω,

τε ε ε ε ε ε τε

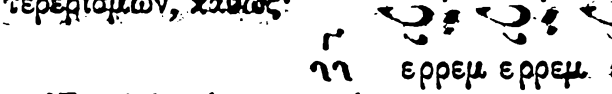
Ἐρ. Ὅταν ὑποτάξῃ τὸ ὀλίγον μὲ ψηφιστὸν, τίνα δύναμιν ἔχει;

Ἀπ. Ἡ Ἀπόστροφος ὅταν ὑποτάξῃ τὸ ὀλίγον μὲ ψηφιστὸν κατωθεν, ὁ φθόγγος της προφέρεται ζωηρότερος· καὶ ὅταν ὑποτάξῃ τὴν Πεταστὴν, ὁ φθόγγος της προφέρεται μὲ ὀξύτητα· διότι οἱ ὑπογεγραμμένοι χαρακτῆρες χάνουσι μὲν τὴν δύναμίν των, δὲν ὑστεροῦνται ὅμως τὰς ἐνεργείας των.

Περὶ τῆς συμπλοκῆς τῆς Ὑποῤῥοῆς.

Ἐρ. Ἡ Ὑποῤῥοὴ πῶς συμπλέκεται;

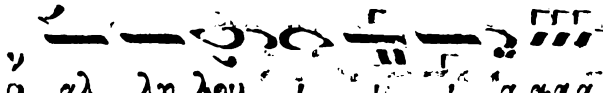
Ἀρ. Ἡ Ὑποῤῥοὴ δὲν ἐμβαίνει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ μέλους, οὔτε γράφεται μόνη της, ἀλλὰ συντεθειμένη μὲ ἄλλους χαρακτῆρας τῆς ποσότητος· οὔτε ὑποδέχεται συλλαβὴν, εἰμὴ εἰς τὰ κρατήματα τῶν τερερισμῶν, καθὼς·

ερρεμ ερρεμ ερρεμ

Ἐρ. Εἰς τί χρησιμεύει;

Ἀπ. Εἶναι δὲ χρήσιμος ἐν τῇ συνεχεῖ καταβάσει, ὅταν ἦναι εἰς μίαν συλλαβὴν, καθὼς τοῦτο·

αλ λη λου ι ι ι α α α α α α α α α α α

Ἐρ. Ὅταν τίθεται γοργὸν, διὰ ποίαν της φωνὴν ἐννοεῖται;

Ἀπ. Ὅταν εἰς τὴν Ὑπορρόην τεθῇ γοργὸν, ἐννοεῖται εἰς τὸν πρῶτόν της φθόγγον, καὶ γράφεται ἄνωθεν.

Ἐρ. Ἐὰν χρειασθῇ χρονικὴν ἀργίαν;

Ἀπ. Ἡ δὲ χρονικὴ ἀργία τῆς ἁπλῆς, ἢ διπλῆς, ἢ περισσοτέρων γράφεται πάντοτε κάτωθεν, καὶ ἐννοεῖται εἰς τὸν δεύτερον αὐτῆς φθόγγον.

Ἐρ. Ὅταν δὲ ὑποτάξῃ τὴν πεταστήν;

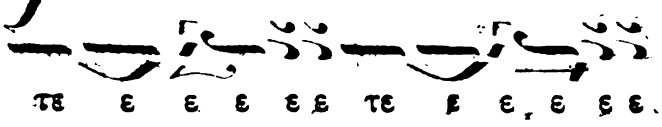
Ἀπ. Ὅταν ὑποτάξῃ τὴν πεταστὴν, ἡ ὀξύτης τῆς ἐνεργείας τῆς πετασῆς, ἢ καὶ χρονοτριβὴ ἂν τύχῃ, γίνεται εἰς τὸν δεύτερον φθόγγον της.

Ἐρ. Τὰς δὲ φθορὰς πῶς δέχεται;

Ἀπ. Τὰς δὲ φθορὰς τῶν ἤχων (καθὼς καὶ τὴν δίεσιν καὶ ὕφεσιν) τὰς δέχεται καὶ ἄνωθεν καὶ κάτωθεν ἀδιαφόρως, πλὴν μὲ αὐτὴν τὴν διαφορὰν, ὅτι ἄνωθεν μὲν ἐννοοῦνται εἰς τὸν πρῶτον φθόγγον αὐτῆς κάτωθεν δὲ εἰς τὸν δεύτερον.

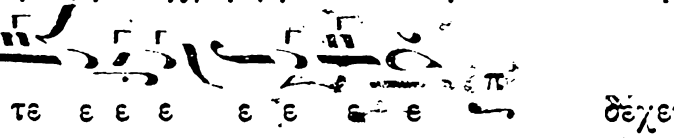
Ἐρ. Τὰς ἀχρόνους ὑποστάσεις πῶς δέχεται;

Ἀπ. Ἀπὸ δὲ τὰς ἀχρόνους ὑποστάσεις, ὅταν γένῃ χρεία ὁμαλοῦ λαρυγγισμοῦ, δέχεται κάτωθεν τὸ ἕτερον μὲ τὸ ἴσον, εἰδὲ ἀπαιτεῖται τραχὺς λαρυγγισμὸς, ἀντὶ τοῦ ἑτέρου δέχεται ὁμαλὸν, οὕτω.

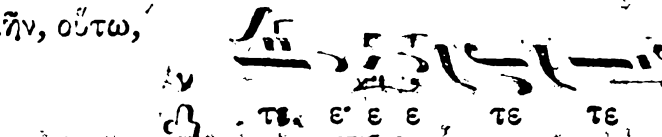

Ἐρ. Τί ἄλλο δέχεται ἡ Ὑπορρόη;

Ἀπ. Δέχεται καὶ τὸ ἀντικένωμα μὲ ἁπλῆν, ὅταν ὁ ἀκόλουθος κατιὼν φθόγγος ἔχῃ γοργὸν, καὶ λαμβάνεται ὡς κρεμάμενος, οὕτω·

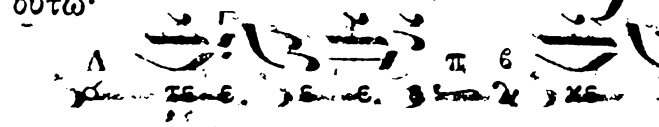

δέχεται καὶ τὸ ἕτερον μὲ διπλῆν, οὕτω,

Ἐρ. Ἡ δὲ βαρεῖα εἰς ποῖον μέρος τίθεται;

Ἀπ. Ἡ δὲ βαρεῖα τίθεται καὶ ὄπισθεν, καὶ ἔμπροσθεν τῆς Ὑπορρόης οὕτω·

Ἐρ. Τί ἄλλο δέχεται;

Ἀπ. Δέχεται ἀκόμη τὸ ἐνδόφωνον κάτωθεν, ὡς,

Περὶ τῆς συμπλοκῆς τοῦ Ἐλαφροῦ.

Ἐρ. Τὸ Ἐλαφρὸν πῶς συμπλέκεται;

Ἀπ. Ὅταν ἦναι μόνον τὸ Ἐλαφρὸν, λαμβάνεται ὑπερβατῶς· ὅταν δὲ ὑποτάξῃ τὴν Ἀπόστροφον, οἱ δύο αὐτοῦ φθόγγοι λαμβάνονται μὲ συνέχειαν, ὁ μὲν πρῶτος εἰς τὴν ἄρσιν, ὁ δὲ δεύτερος εἰς τὴν θέσιν, καθὼς καὶ τῆς ὑπορρόης, ὅταν ἦναι μὲ γοργόν.

Ἐρ. Τίνα διαφορὰν ἔχει λοιπὸν ἀπὸ τὴν ὑπορρόην, ἐν ᾧ εἶναι ὁμοία μὲ τὴν τῆς ὑπορρόης συνέχειαν;

Ἀπ. Διαφέρει ἡ μὲ γοργὸν ὑπορρόη ἀπὸ τὸ συνεχὲς Ἐλαφρὸν, κατὰ τοὺς ἐξῆς λόγους.

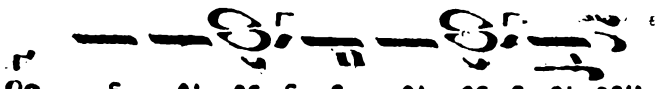
Αον. Ἡ Ὑπορρόη συλλαβὴν δὲν ὑποδέχεται, τὸ δὲ τοιοῦτον Ἐλαφρὸν ὑποδέχεται συλλαβὴν εἰς τὸν δεύτερον φθόγγον του.

Βον. Ἡ ὑπορρόη ὅταν δὲν ἔχῃ γοργὸν, ἔχει δύω χρόνους· τοῦ δὲ τοιούτου Ἐλαφροῦ ὁ πρῶτος φθόγγος πάντοτε λαμβάνεται εἰς τὴν ἄρσιν τοῦ πρὸ αὐτοῦ χαρακτῆρος.

Γον. Ἡ ὑπορρόη τιθεται εἰς τὰ κρατήματα τῶν τερετισμῶν, τὸ δὲ τοιοῦτον Ἐλαφρὸν εἰς τοὺς ἀναλισμοὺς τῶν κρατημάτων.

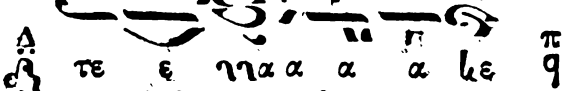
Ἐρ. Ὅταν ἦναι μόνον πῶς προφέρεται, καὶ ὅταν ἦναι ἐπάνω τινὸς χαρακτῆρος πῶς;

Ἀπ. Τὸ Ἐλαφρὸν μόνον κείμενον δὲν ἔχει ὀξύτητα, ἄνω τῆς πεταστῆς τιθέμενον, λαμβάνει τὴν ὀξύτητά της, καθὼς τοῦτο·

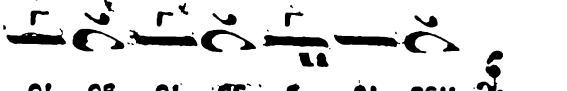
Ἐρ. Ὅταν ἔχῃ ὑποτεταγμένην ἀπόστροφον;

Ἀπ. Ὁμοίως καὶ ὅταν ἔχῃ ὑποτεταγμένην τὴν Ἀπόστροφον, καὶ εὑρεθῇ ἐπὶ τὴν πεταστὴν ὡς,

Ἐρ. Τὸ κλάσμα εἰς ποῖον μέρος τοῦ Ἐλαφροῦ τίθεται;

Ἀπ. Τὸ κλάσμα τίθεται ἄνωθεν τοῦ Ἐλαφροῦ, ὅταν γράφεται μόνον· καθὼς,

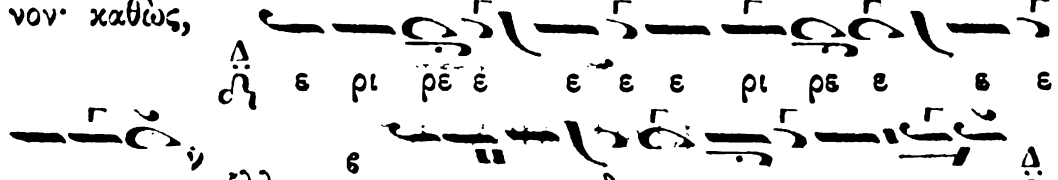
Ἐρ. Ἐὰν ἦναι ἄνωθεν τοῦ ὀλίγου τὸ Ἐλαφρόν;

Ἀπ. Εἰδὲ καὶ εἶναι ἄνωθεν τοῦ Ὀλίγου, ἡ τῆς πεταστῆς, τὸ κλάσμα τίθεται κάτωθεν ὡς,

Ἑρ. Τί ἄλλο δέχεται;

Ἀπ. Τὸ Ἑλαφρὸν δέχεται κάτωθεν ἀντικένωμα μὲ ἁπλῆν, ὅταν ἔχῃ ἔμπροσθεν αὐτοῦ κατιόντα χαρακτῆρα μὲ γοργὸν, ὡς χρεμάμενον· καθὼς,

Ἑρ. Δέχεται γοργὸν δι' ὑποῤῥοϊκὴν ἐνέργειαν καθὼς καὶ τῆς ὑποῤῥοῆς;

Ἀπ. Τοῦ Ἑλαφροῦ αἱ δύω φωναὶ οὐδέποτε διαχωρίζονται μὲ τὸ γοργὸν, ἀλλ' εἰς τόπον γοργοῦ τεθείσης τῆς ἀποστρόφου, πολλὰ πλησίον τοῦ Ἑλαφροῦ, ἀποτελεῖ, δύναμιν γοργοῦ, καὶ χωριστὰ ἀποδεικνύονται αἱ φωναί.

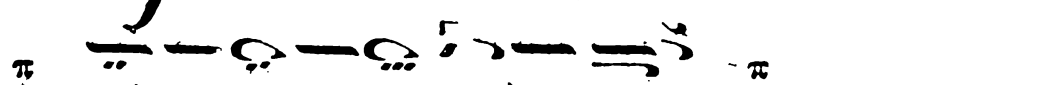
Ἑρ. Τὴν διπλῆν πῶς;

Ἀπ. Λαμβάνει δὲ κάτωθεν τὴν διπλῆν, ἡ τριπλῆν, ἡ περισσότερον, προηγουμένης βαρείας, καθώς·

Ἑρ. Δὲν τὰς λαμβάνει καὶ χωρὶς ἕτερον;

Ἀπ. Καὶ χωρὶς ἕτερον καὶ βαρεῖαν, λαμβάνει τὸ Ἑλαφρὸν τὴν διπλῆν, τριπλῆν, καὶ ἔτι πρὸς, καθὼς τοῦτο·

Ἑρ. Αἱ ἄχρονοι ὑποστάσεις πῶς τίθενται;

Ἀπ. Ἐκ τῶν ἀχρόνων ὑποστάσεων, ἡ βαρεῖα προτίθεται εἰς τὸ Ἑλαφρὸν, αἱ δὲ λοιπαὶ ὑποτίθενται, πλὴν τοῦ ἐνδοφώνου, τὸ ὁποῖον δὲν ἐμβαίνει ποτὲ εἰς τὸ Ἑλαφρόν· αἱ φθοραὶ δὲ ὅλαι τῶν ἤχων τίθενται καὶ ἄνωθεν καὶ κάτωθεν τοῦ Ἑλαφροῦ ἀδιαφόρως, ἡ καθὼς καὶ ἡ δίεσις καὶ ἡ ὕφεσις.

Περὶ τῆς συμπλοκῆς τῆς Χαμηλῆς.

Ἀπ. Ἡ συμπλοκὴ τῆς Χαμηλῆς εἶναι ἡ αὐτὴ μὲ τὴν τοῦ Ἐλαφροῦ, ὅταν εὑρίσκηται ἄνωθεν τοῦ Ὀλίγου καὶ τῆς Πεταστῆς· εἰς δὲ τὰ λοιπὰ, ἐπειδὴ καὶ αὐτὴ εἶναι εἷς τῶν κατιόντων χαρακτήρων ὑπερβατῶς λαμβανόμενος, καθὼς καὶ τὸ Ἐλαφρὸν, συμφωνεῖ σχεδὸν καθ' ὅλα μὲ τὸ ὑπερβατὸν Ἐλαφρὸν, εἰς τὴν σύνταξιν· ὅθεν εἶναι περιττὸν νὰ ἐκτεινώμεθα καὶ δι' αὐτὴν μὲ τὰ ἴδια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'.

Περὶ διατάξεως τῶν Μουσικῶν Μαθημάτων.

Ἑρμηνεία, εἴτε ὁδηγία πρὸς τοὺς μέλλοντας νὰ σπουδάσωσι τὴν νέαν μέθοδον τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ἔνθα ἐμπεριέχεται ἡ διάταξις καὶ σειρὰ τῶν ἀναγκαίων μαθημάτων, δι' ὧν οἱ μαθητιῶντες δύνανται νὰ τελειοποιῶνται εὐκολώτερον καὶ ταχτικώτερον.

Καὶ πρῶτον μὲν ἀφοῦ ὁ μαθητὴς παραδοθῇ καλῶς τὴν διατονικὴν κλίμακα, καὶ τὴν συνεχῆ παραλλαγὴν, πρέπει νὰ παραδίδηται καὶ τὰ διαιρετικὰ σημεῖα τοῦ γοργοῦ, διγόργου καὶ τριγόργου, ὥστε νὰ διαιρῇ ἐν εὐκολίᾳ διὰ τὰς χειρονομίας τὸν τυχόντα χρόνον, ὁτὲ μὲν εἰς τὴν ἄρσιν, ὁτὲ δὲ εἰς τὴν θέσιν, κτλ. ὡς ἐσχεδίασται εἰς τὸ Ε'. Κεφάλαιον Σελ. 17.

Ἔπειτα δὲ πρέπει νὰ παραδίδηται τοὺς τέσσαρας διατονικοὺς ἤχους τοῦ Ἀναστασιματαρίου τῆς Τρίτης ἐκδόσεως· ἤτοι τὸν πρῶτον, πλάγιον τοῦ πρώτου, τέταρτον, καὶ πλάγιον τοῦ τετάρτου, μὲ τὰς ἐμπεριεχομένας Καταβασίας, Ἐωθινὰ, καὶ Νεκρώσιμα δοξαστικὰ αὐτῶν· προσέτι δὲ νὰ γνωρίσῃ τὰς ὀκτὼ διαταγικὰς φθορὰς τοῦ διατονικοῦ γένους, καὶ τὰ τρία ταῦτα συστήματα, τῆς τριφωνίας, τετραφωνίας, καὶ ἑπταφωνίας.

Μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς ἐναρμονίους δύω ἤχους, τὸν τρίτον καὶ βαρὺν, καθ' ὃν ἀνωτέρω εἴρηται τρόπον· τὰς φθορὰς αὐτῶν μετὰ τῶν κλιμάκων, καὶ τὸ σύστημα τῆς τριφωνίας αὐτῶν, ὥστε νὰ διακρίνῃ τὸ ἐναρμόνιον ἀπὸ τὸ διατονικὸν γένος.

Ἀκολούθως νὰ σπουδάσῃ τοὺς δύω χρωματικοὺς ἤχους, δεύτερον καὶ πλάγιον τοῦ δευτέρου, μὲ τὰς κλίμακας αὐτῶν, τὰ συστήματα τῆς διφωνίας καὶ τριφωνίας τοῦ αὐτοῦ γένους, καὶ τὰς πέντε χρωματικὰς

φθορὰς, ὥστε νὰ διακρίνῃ τὸ χρωματικὸν γένος ἀπὸ τὸ διατονικὸν, καὶ τὸ ἐναρμόνιον.

Μετὰ τὸ Ἀναστασιματάριον πρέπει νὰ παραδίδηται 15 διατονικὰ δοξαστικὰ, 10 ἐναρμόνια, καὶ 15 χρωματικὰ, ἀπὸ τοῦ ἐκδοθέντος δοξασταρίου παρὰ τοῦ Πρωτοψάλτου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας κυρίου Κωνσταντίνου.

Ἐπὶ τούτοις ἀναγκαῖον εἶναι νὰ παραδίδηται 15 διατονικὰ δοξαστικὰ, 10 ἐναρμόνια καὶ 15 χρωματικὰ, ἀπὸ τοῦ ἀργοῦ δοξασταρίου Ἰακώβου τοῦ πρωτοψάλτου· τὰ δοξαστικὰ ὅλων τῶν πολυελέων τῶν περιερχομένων εἰς τὴν τετάρτην ἔκδοσιν τῆς Ἀνθολογίας, καὶ τὰ, καὶ νῦν, τουτέστι θεοτοκία μετὰ τῶν κρατημάτων, καὶ τοὺς στίχους τῶν δύω τῆς Θεοτόκου πολυελέων «Λόγον ἀγαθὸν» τὰ εἰς τὴν αὐτὴν ὑπάρχοντα μαθήματα, καὶ ἀργὰ πασαπνοάρια μετὰ τῶν κρατημάτων.

Ἔπειτα δὲ τὰ μέγιστα κατ' ἦχον Χερουβικὰ, Γρηγορίου Πρωτοψάλτου, καὶ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος· τὰ κατ' ἦχον αἰνεῖτε Γρηγορίου Πρωτοψάλτου, καὶ Πέτρου Πρωτοψάλτου Βυζαντίου· καὶ πάντα τὰ Κοινωνικὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ τῆς τετάρτης ἐκδόσεως τῆς Ἀνθολογίας.

Ὕστερον δὲ νὰ διεξέλθῃ ὅλον τὸ καλοφωνικὸν εἱρμολόγιον, ἐμπεριέχον 86 κατ' ἦχον καλοφωνικοὺς εἱρμοὺς, καὶ 24 κατ' ἦχον κρατήματα, παρὰ διαφόρων διδασκάλων· καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὰ ἀνοιξαντάρια. Κατ' αὐτὸν λοιπὸν τὸν τρόπον καὶ τὸ βάδισμα, συγκροτεῖται ἱκανῶς ὁ μουσικὸς, ἀλλ' ἀφοῦ κάμῃ αὐτὰ, ἀναγκαῖον εἶναι νὰ λάβῃ καὶ τὴν πρέπουσαν τριβὴν εἰς τὴν ἱερὰν Ἐκκλησίαν, παρὰ τῷ διδασκάλῳ αὐτοῦ περὶ τὸν ἕνα χρόνον τοὐλάχιστον.

ΑΦΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΑΡΧΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΟΔΟΥ

ΤΗΣ

ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Περὶ ἀρχαιολογίας τῆς Μουσικῆς διάφοροι διαφόρως ἐπροσπάθησαν περιεργαζόμενοι εἰς τὰς φιλολογίας καὶ διατριβάς των, ἵνα εὕρωσι τὴν πρώτην ἀρχὴν καὶ τὸν πρῶτον ἐφευρετὴν ταύτης, ἀλλ' οὐδεὶς ἠδυνήθη νὰ στήσῃ τὸν διαβήτην τῆς ὀρθῆς του ακέψεως εἰς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ὅθεν ἐξερρύη· διότι ἄλλοι μὲν, τὴν ἐφεύρεσιν ταύτης ἀνάγοντες εἰς τοὺς μυθολογουμένους παρὰ τῶν Ἑλλήνων θεοὺς, καταντῶσι καὶ τοὺς ἐφευρετὰς, καὶ τὴν Μουσικὴν αὐτὴν, ὥστε νὰ φαίνωνται ἀσυμβίβαστα, καὶ ἑπομένως, μῦθοι καὶ οὐδὲν ὑγιές· ἄλλοι δὲ λέγουσι, καὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ὁμολογοῦσιν, ὅτι ἡ τῶν Ἑλλήνων Μουσικὴ ἤκμαζε μὲν, ἀλλ' ἤδη ὅλως δὲν ὑπάρχει· πλὴν ἐξ εἰκασίας τινὲς καταντῶσι νὰ λέγουν, ὅτι ἡ τῶν Ἑλλήνων Μουσικὴ οὐδὲν ἄλλο ἦτον, εἰμὴ ἡ νῦν Εὐρωπαϊκή· ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν δίδει βεβαίαν πληροφορίαν εἰς τοὺς ἀκριβολογοῦντας τὸ πρᾶγμα· διὰ τοῦτο τὰ παρ' ἄλλων λεγόμενα ἀφήσαντες, διὰ βραχυλογίας ἐρχόμεθα νὰ φυλάξωμεν τὴν σειρὰν, τὴν ὁποίαν ἐσκεμμένως κατέταξεν ὁ φιλογενὴς καὶ φιλόμουσος ἀνὴρ κύριος Χρύσανθος, ὁ ἀοίδιμος ἅγιος Προύσης, εἷς τῶν τριῶν ἐφευρετῶν τῆς νέας μεθόδου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, ὡς τις μέλισσα συλλέξας αὐτὴν ἀπὸ τὰ συγγράμματα τῶν περιφήμων διδασκάλων, καὶ φιλοσόφων Ἑλλήνων, ἐξαιρέτως δὲ ἀπὸ τὴν Ἁγίαν γραφήν.

Α'. Τῆς Μουσικῆς, ἡ ὁποία λέγουσιν ὅτι βαστᾷ τὸ πᾶν (1) εἰς

(1) Μουσικὴν οἱ παλαιοὶ συνέχειν εἶπον τὸ πᾶν· οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων συμμετρίας ἄτερ καὶ ἀναλογίας ἐστίν· ἀλλ' οὐδέ τι τῶν γινομένων, μὴ μετὰ συμμετρίας καὶ ἀναλογίας τῆς προσηκούσης γενόμενον, καλῶς ἄν ποτε γένοιτο, κἂν τεχνητὸν εἴη, κἂν φυσικὸν, κἂν αἰσθήσει λεπτὸν, κἂν περὶ μόνην νόησιν θεωρούμενον· ἡ δὲ Μουσικὴ αὐτοσυμμετρία τις ἐστὶ καὶ ἀναλογία τὸ πᾶν, οἵα τοῦ παντὸς ἁρμονία τυγχάνουσα· τάχα δ' ἄν τις καὶ τὸ θεῖον αὐτὸ οὐκ ἀπεικότως ἁρμονίαν ἑαυτοῦ τε καὶ τοῦ παντὸς ὀνομάσειεν, ἐν ᾧ τὸ πᾶν ἁρμολογούμενον καὶ συμβιβαζόμενον, εὖ τε καὶ ὡς ἄριστα διαφαίνεται ἔχον· τοσοῦτον τὴν Μουσικὴν ἠξίωσαν θαύματος· ἧς ἐν ἅπασιν

ὅποιον ὑπάρχει περίεργος ἐπιθυμία νὰ εὕρῃ τὴν ἀληθεστάτην ἀρχὴν, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνατρέχῃ εἰς τὰς ἀρχὰς τῶν διαλέκτων ἑκάστου ἔθνους· διότι πᾶσα γλῶσσα, ἐπειδὴ φαίνεται ὅτι ἔχει προσῳδίαν ἰδιαιτέραν, διὰ τοῦτο καὶ πᾶν γένος πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ ἰδιαιτέραν φωνητικὴν μουσικὴν, ἥτις κατὰ τὴν ἀρχὴν δὲν εἶναι ἄλλο, παρὰ τερψιχόρης ἀποτέλεσμα· διὰ τοῦτο καὶ πολλοὶ τῶν κριτικῶν ἱστορικῶν, ἐξετάζοντες ἑκάστου ἔθνους τὴν διάλεκτον καὶ τὴν Μουσικὴν, ἀποροῦσιν εἰς τὸ, ποῖον ἀπὸ τὰ δύο συνέστη πρότερον, τὸ λέγειν, ἢ τὸ ψάλλειν· διότι λέγουσιν, ἦτο καιρὸς ὁπότε παρὰ τοῖς Ἕλλησι, τὸ λέγειν ἦτο ψάλλειν, καὶ τὸ ψάλλειν, λέγειν· ἄρα ἡ τοιαύτη περιέργεια καταντᾷ εἰς ἰδέας μυθώδεις, καὶ ἐμπίπτει περισσότερον εἰς παχύτατα ψεύδη, παρὰ εἰς ψηλαφητὰς ἀληθείας.

Β'. Ὅποιος ὅμως εὐχαριστεῖται εἰς τὸ νὰ ἰχνηλατῇ τὸ πιθανὸν περὶ τῆς ἀρχαίας Μουσικῆς, καὶ ὡς ἐπιτήδειος κυνηγὸς νὰ τρέχῃ μὲ σκέψιν ἀκριβῆ καὶ φιλόσοφον ἔρευναν εἰς τὰ σωζόμενα περὶ αὐτῆς ἀπομνημονεύματα τῶν ἱστορικῶν, καὶ οὕτω νὰ ζητῇ τὸ σκοπούμενον, εἰς τοῦτον βέβαια καὶ ἡ παροῦσα βίβλος ἐπαγγέλεται, ὅτι δύναται νὰ δώσῃ ὀλίγην τινὰ καὶ ἀμυδρὰν ἰδέαν· καὶ ὁ Πλούταρχος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων συγγραφεῖς, καὶ τῶν λοιπῶν ἐθνῶν, ἐξαιρέτως ἡ Ἁγία Γραφὴ, ἀφ' ἧς καὶ ἀρχόμεθα.

Γ'. Πρὸ τοῦ Κατακλυσμοῦ, παραδίδει ἡμῖν ἡ Ἁγία Γραφὴ, ὅτι ὁ Ἰουβὰλ ἐπενόησε Ψαλτήριον καὶ Κιθάραν. (Γεν. Κεφ. δ'. 21) μετὰ δὲ τὸν Κατακλυσμὸν ἐπὶ τοῦ Ἰακὼβ φαίνεται, ὅτι φιλοτίμως ἡ Μουσικὴ, καὶ ἐπιμελῶς ἐνηργεῖτο· διότι ὅταν ὁ Ἰακὼβ ἔφυγε κρυφίως ἀπὸ τὸν πενθερόν του Λάβαν, οὗτος παραπονούμενος διὰ μίαν τοιαύτην φυγὴν, λέγει: "Εἰ ἀνήγγειλάς μοι, ἐξαπέστειλα ἄν σε μετ' εὐφροσύνης, καὶ μετὰ Μουσικῶν τυμπάνων καὶ Κιθάρας,,. (Γεν. Κεφ. λά. 27.)

Δ'. Ὁ δὲ Μωϋσῆς πλησίον εἰς τὰς ἄλλας του ἐκπαιδεύσεις, ἐπαιδεύθη καὶ τὴν Μουσικὴν, καὶ κατεσκεύασε καὶ Μουσικὰ ὄργανα.

« Εὗρεν ὁ Μωϋσῆς καὶ Βυκάνης τρόπον, ἐξ ἀργυρίου ποιησάμενος· » ἔστι δὲ τοιαύτη· μῆκος μὲν ἔχει πηχυαῖον, ὀλίγῳ λεῖπον· σφενὴ δέ ἐστι » σύριγξ, αὐλοῦ βραχὺ παχυτέρα, περιέχουσα δὲ εὖρος ἀρκοῦν ἐπὶ τῷ » στόματι, πρὸς ὑποδοχῆς πνεύματος, εἰς κώδα, ταῖς σάλπιγξι παρα-

---

οὕτω θεωρουμένης, καὶ πάντα διεπούσης καὶ κοσμούσης, καὶ ἡδονὴν μὲν τῇ αἰσθήσει, ἁρμονίαν δὲ τῇ φύσει, μακαριότητα δὲ τῇ νοήσει χαριζομένης, περὶ τῆς ἐν αἰσθήσει Μουσικῆς μᾶλλον δὲ τῆς ἐν μιᾷ τῶν αἰσθήσεων, τῇ ἀκοῇ, θεωρουμένης, ἐν ἐπιτόμῳ διαληψόμεθα. (Μανουὴλ ὁ ψελλός.)

« πλήσιον τελοῦν ». ἀσῶστρα κατὰ τὴν Ἑβραϊκὴν γλῶσσαν καλεῖται. Ἰώσηπος καὶ (Ἀριθ. Κεφ. ά 1.)

Ε'. Ἦσαν δὲ καὶ Δεββῶρα, καὶ Βαράκ· (1) ὁ δὲ Δαβὶδ εἶναι βέβαιον ὅτι ἐχρημάτισεν εἷς τῶν ἐμπειροτάτων Μουσικῶν, δυνάμενος νὰ τρυγᾷ τοὺς ὡρίμους καρποὺς τῆς Μουσικῆς. ἐπειδὴ δι' αὐτῆς πολλάκις ἐθεράπευσε τὸν Σαοὺλ ἀπὸ τὴν περιοδικὴν μανίαν του.

» Καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ εἶναι πνεῦμα πονηρὸν ἐπὶ Σαοὺλ, καὶ ἐλάμ-
» βανε τὴν κινύραν καὶ ἔψαλλεν ἐν χειρὶ αὐτοῦ, καὶ ἀνέψυχε Σαοὺλ,
» καὶ ἀγαθὸν ἦν αὐτῷ· καὶ ἀφίστατο ἀπ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα τὸ πονηρόν· (2)

Βασιλεύσας δὲ, ὅταν συνεκρότησεν ἓν συνάθροισμα Μουσικῶν, οὓς διώρισε νὰ ψάλλωσι μεταχειριζόμενοι τὰ ὄργανα, ἐν ᾧ ἀνεβίβαζε τὴν Κιβωτὸν τοῦ Θεοῦ, συγκατέταξε μὲ αὐτοὺς καὶ τὸν ἑαυτόν του.

» Καὶ Δαβὶδ καὶ πάντες υἱοὶ Ἰσραὴλ παίζοντες ἐνώπιον Κυρίου ἐν
» ὀργάνοις ἡρμοσμένοις, ἐν ἰσχύϊ, καὶ ἐν ᾠδαῖς, καὶ ἐν κινύραις, καὶ
» ἐν ναύλαις, καὶ ἐν τυμπάνοις, καὶ ἐν κυμβάλοις, καὶ ἐν αὐλοῖς. »
(Βασιλειῶν β'. Κεφ. ς'. 5.)

Ὁ Δαβὶδ καὶ οἱ λοιποὶ συνέγραφον στίχους, καὶ περιετίθεσαν εἰς αὐτοὺς μέλη καὶ τοὺς ἔψαλλον ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Θεοῦ ἐκ στόματος, ὁμοῦ μὲ διάφορα μουσικὰ ὄργανα πρὸς δόξαν Θεοῦ, θυσίαν αἰνέσεως καὶ ἀλλαγμοῦ ὀνομάζοντες αὐτούς· διότι νομίζοντες τὴν Μουσικὴν πολυτιμότατον καὶ τιμαλφέστατον πρᾶγμα, δι' αὐτῆς ἐθυσίαζον τῷ Θεῷ· τοὺς δὲ τοιούτους στίχους ὠνόμαζον Ψαλμούς.

Ϛ'. Κατὰ τούτους τοὺς χρόνους ἤκμασε καὶ ὁ Ἀσὰφ, υἱὸς Βαραχίου, Λευίτης, καὶ ψάλτης εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ· ὅστις Ἀσὰφ εἶχε καὶ τοὺς υἱούς του, ψάλλοντας ἐν τῷ Ναῷ τοῦ Θεοῦ· καὶ ὅσοι ψαλμοὶ ἐπιγράφονται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Ἀσὰφ, οὗτοι συνεγράφοντο μὲν ὑπὸ τοῦ Δαβὶδ, ἐδίδοντο δὲ τῷ Ἀσὰφ, διὰ νὰ τοὺς ψάλλῃ.

Ζ'. Ὑπῆρξαν ψαλμῳδοὶ καὶ δύω Αἱμὰν, ὧν ὁ μὲν ἦν υἱὸς Ἰωὴλ ὁ δὲ υἱὸς Αἰθάμ· οὗτος ὁ Αἱμὰν εἶχεν υἱοὺς δεκατέσσαρας, τοὺς ὁποίους μετεχειρίζετο εἰς τὸ νὰ ψάλλωσιν ὁμοῦ μὲ αὐτόν· οἱ αὐτοὶ δὲ

---

(1) Κριτῶν. Κεφ. δ'.

(2) Ὁ Θεοδώρητος λέγει· ὅτι τὸ τοῦ Δαβὶδ θεραπεύειν διὰ Μουσικῆς, οὐκ ἦν φυσικὸν, ἀλλ' ὑπὲρ φύσιν· ὁ γὰρ Δαβὶδ ἐδέδεκτο τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· τούτου τοίνυν διὰ τοῦ Δαβὶδ ἐνεργοῦντος, τὸ παμπόνηρον ἡσύχαζε πνεῦμα, καὶ τὸ τῆς λύρας μέλος βέλος κατὰ τῶν δαιμόνων ἐπέμπετο. (Σειρ. Πατέρων).

ἦσαν καὶ Λευῖται, καὶ ἔψαλλον ἐν κυμβάλοις, καὶ κινύραις, καὶ ἄλλοις μουσικοῖς ὀργάνοις. (1)

Η'. Ὁ δὲ Σολομὼν, κατὰ τὴν Γραφὴν, σοφισθεὶς ὑπὲρ Γαιθὰν τὸν Ἰσραηλίτην, Ἡμὰν, καὶ Χαλχὰλ, καὶ τὸν Δαρδὰ, υἱοὺς Αἰθὰμ, καὶ ἐλάλησε τρισχιλίας παραβολὰς, καὶ ἦσαν ᾠδαὶ αὐτοῦ πεντακισχίλιαι. Καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ παρ, Ἑβραίοις ἐμουσούργησαν. Ἐπειδὴ δὲ πρόκειται νὰ ἀναφέρωμεν διὰ τὸ σύντομον μόνους τοὺς ἐπισημοτέρους, περὶ ἐκείνων οὐδὲν λέγομεν, ὥστε ἀπὸ μὲν τῆς ἁγίας Γραφῆς ταῦτα συνάγομεν περὶ ταύτης τῆς ὕλης ὡς ἐπισημότερα. Ζαχαρίας.

Θ'. Οἱ δὲ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, ἔχοντες μεγάλην ἔφεσιν εἰς πᾶν εἶδος φιλοσοφίας, οὐδὲ τὴν τῆς Μουσικῆς γνῶσιν ἠθέλησαν νὰ τάξωσιν ἔξω τῆς χορείας τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων· ἀλλὰ καὶ Πυθαγόραι καὶ Πλάτωνες, καὶ Ἀριστοτέλεις, καὶ, διὰ νὰ εἰπω οὕτως, ὅλοι σχεδὸν, ὅσοι μετέσχον φιλοσοφίας, ἐτίμων αὐτὴν καὶ ἐπρέσβευον, ὡς θεόσδοτον, καθὼς ἀπὸ διαφόρους ἱστορικοὺς πληροφορούμεθα (2) καὶ διδασκόμενοι, καὶ διδάσκοντες αὐτοὺς, οἵτινες πολλὰ περὶ αὐτῆς ἀνερευνῶντες συνέγραφον.

« Τῶν τε γὰρ Πλατωνικῶν οἱ πλεῖστοι, καὶ τῶν ἀπὸ περιπάτου φί-
» λοσόφων οἱ ἄριστοι, περί τε τῆς ἀρχαίας Μουσικῆς συντάξαι
» ἐσπούδασαν, καὶ περὶ τῆς αὐτῆς γεγενημένης παραφθορᾶς· ἀλλά καὶ
» γραμματικῶν καὶ ἁρμονικῶν, οἱ ἐπ' ἄκρον παιδείας ἐληλακότες,
» πολλὴν σπουδὴν περὶ τούτου πεποίηνται, Πλούτ. ἐν τῷ περὶ Μου-
» σικῆς Διαλόγῳ· »

---

(1) Ψαλμῳδοὶ ἐν οἷς ἐθαυμάζοντο καὶ ἄλλοις, ἐχρημάτισαν καὶ οὗτοι διὰ κυνίρας καὶ ναύλων καὶ κυμβάλων, τὰ τοῦ Θεοῦ θαυμάσια μελῳδοῦντες· ἦν δὲ τῷ μὲν Αἰθὰμ πρόγονος ὁ Μαρὲ, καὶ εἰς ἀρίθμησιν τῶν παίδων τοῦ Λευΐ, τρίτην ἀνεπλήρου τάξιν· ὁ δὲ Αἱμὰν παῖς μὲν ἐν Ἰωὴλ, υἱὸς δὲ τοῦ Προφήτου Σαμουὴλ, ὃν τὰ λόγια, εἰς τὸν Κορὲ συνάπτει συγγένειαν, ἀνέψια δὲ Μωσέως τοῦ νομοθέτου οἱ περὶ Κορέ· ὥστε καὶ τῷ Αἱμὰν ἐκεῖθεν ἡ σωματικὴ ἀποῤῥοὴ τοῦ γένους. (Φώτιος).

(2) Ἡ γοῦν Μουσικὴ θεῶν μὲν εἶναι δῶρον ὁμολογεῖται. Πλουτ. ἐκ Πλάτωνος περὶ δεισιδαιμονίας· (τόμος 6. Ἐδάφ. 638. ὅρα καὶ Ἀθήναιον. βιβλ. ιδ'. Ἐδάφ. 638·) « οὐ παραληπτέον τὴν Μουσικὴν ἐπὶ ἀπάτῃ καὶ γοητείᾳ παρεισῆχθαι τοῖς ἀνθρώποις· οὐδὲ τοὺς παλαιοὺς Κρητῶν καὶ Λακεδαιμονίων αὐλὸν καὶ ῥυθμὸν εἰς τὸν πόλεμον ἀντὶ σάλπιγγος εἰκῇ νομιστέον εἰσαγαγεῖν· οὐδὲ τοὺς πρώτους Ἀρκάδων εἰς τὴν ὅλην πολιτείαν τὴν Μουσικὴν παραλαβεῖν, ὥστε μὴ μόνον ἐν παισὶν, ἀλλὰ καὶ ἐν νεανίσκοις, γενομένοις ἕως τριάκοντα ἐτῶν, κατ' ἀνάγκην σύντροφον παιεῖν αὐτὴν, τ' ἄλλα τοῖς βίοις ὄντας αὐστηροτάτους. Παρὰ γοῦν Ἀρκάδων οἱ παῖδες ᾄδειν ἐθίζονται ἐκ γη-

Γ'. Ἡ λέξις Μουσικὴ, κατὰ τὰ ἀπομνημονεύματα τῶν Ποιητῶν καὶ φιλοσόφων, ἀπὸ τὸ Μοῦσα παραγομένη, παραπέμπει τὸν περίεργον εἰς τὰς μυθολογουμένας, ἢ μᾶλλον ἀλληγορουμένας Μούσας, ὅταν ἐξετάζῃ περὶ τῆς ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς Μουσικῆς. Αἱ Μοῦσαι λοιπὸν κατ' ἀρχὰς ἐλέγοντο τρεῖς· Μελέτη, Μνημοσύνη, καὶ Ὠδή· καὶ διὰ μὲν τῆς Μελέτης, ἀλληγορεῖται κατὰ τὴν ἠθικὴν ὁ στοχασμὸς, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἔχῃ τις εἰς τὴν ἐργασίαν του· διὰ δὲ τῆς Μνημοσύνης, ἡ ἐνθύμησις, ἥτις διατωνίζει τὰς λαμπρὰς πράξεις· καὶ διὰ τῆς Ὠδῆς, τὸ μέλος, τὸ ὁποῖον συντροφεύει τὴν διήγησιν αὐτῶν. Ἀπὸ δὲ τοὺς Μουσικοὺς ἀποδίδεται εἰς τὰς τρεῖς Μούσας ἡ εὕρεσις τῶν τριῶν Μουσικῶν τόνων, ἤγουν τοῦ ἀδροῦ, τοῦ ἰσχνοῦ, καὶ τοῦ μέσου· τοῦ βαρέος, τοῦ ὀξέος καὶ τοῦ ἴσου· τοῦ Δωρίου, τοῦ Λυδίου, καὶ Φρυγίου· τοῦ μείζονος, ἐλάσσονος, καὶ ἐλαχίστου· Κατὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν τριῶν Μουσῶν ἐφεῦρε, λέγουσιν, ὁ Πυθαγόρας, τὰ τρία μέρη τῆς ἐν τῇ Μουσικῇ ποσότητος· ὑπατοειδὲς, νητοειδὲς, καὶ μεσοειδές. Ἐνταῦθα πρέπει νὰ θέσωμεν, καὶ τὴν διὰ τριῶν συμφωνίαν, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον, λέγει συγγραφεύς τις μεταγενέστερος, (Ἐγχειρ. Ἰωάν. τοῦ Δασμασκ.) ὅτι ἐφεῦρε καὶ ὁ Πτολεμαῖος τοὺς τρεῖς χαρακτῆρας τῆς Μουσικῆς· τὸ ἴσον, τὸ ὀλίγον, καὶ τὴν ἀπόστροφον.

ΙΑ'. Τινὲς δὲ παραδίδουσι τὰς Μούσας τέσσαρας, ἄλλοι δὲ πέντε, καὶ ἄλλοι ἑπτά· καὶ εἰς μὲν τὰς τέσσαρας ἀποδίδουσι τὴν εὕρεσιν τῆς διὰ τεσσάρων συμφωνίας, τοῦ τετραχόρδου συστήματος, καὶ τῶν μονοσυλάβων τεσσάρων φθόγγων, τε, τα, τη, τω, (καθ' ἡμᾶς δὲ Νη, Πα, Βου Γα.) εἰς δὲ τὰς πέντε, τὴν εὕρεσιν τῆς διὰ πέντε συμφωνίας καὶ τοῦ πενταχόρδου συστήματος· εἰς τὰς ἑπτά, τὴν εὕρεσιν τῆς ἑπταχόρδου λύρας, τοῦ Διαπασῶν συστήματος, τῶν ἑπτὰ αὐτοῦ διαστημάτων· κατὰ τοῦτον δὲ τὸν ἀριθμὸν ἐφευρέθησαν καὶ ἑπτὰ στοιχειώδεις χαρακτῆρες; δι' ὧν εἶναι δυνατὸν, λέγουσι, νὰ γράφεται τὸ ποσὸν τῆς μελῳδίας ἀσφαλῶς· ὅπου ἂν προστεθῶσι τὸ γοργὸν, καὶ τὸ ἀργὸν, καὶ ἡ ἁπλῆ γράφεται καὶ τὸ ποιόν (Γαβριὴλ Ἱερομόναχος.)

πίων, κατὰ νόμον, τοὺς ὕμνους καὶ παιᾶνας, οἷς ἕκαστος κατὰ τὰ πάτρια τοὺς ἐπιχωρίους Ἥρωας καὶ θεοὺς ὑμνοῦσι· μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς Τιμοθέου καὶ Φιλοξένου νόμους μαθόντες, χορεύουσι κατὰ ἐνιαυτὸν τοῖς Διονυσιακοῖς αὐλοῖς ἐν τοῖς θεάτροις· οἱ μὲν οὖν παῖδες τοὺς παιδικοὺς ἀγῶνας, οἱ δὲ τὸν βίον ἐν ταῖς συνουσίαις ταῖς κοιναῖς, οὐ διὰ τῶν ἐπεισάκτων ἁρμονιῶν, ὡς διὰ τῶν ἀνὰ μέρος ᾄδειν ἀλλήλοις προστάττοντες· καὶ τῶν μὲν ἄλλων μαθημάτων ἀργεῖν, τὸ μὴ εἰδέναι, οὐδὲν αὐτοῖς αἰσχρὸν ἐστὶ, τὸ δὲ ᾄδειν ἀποτρίβεσθαι, αἰσχρὸν παρ' αὐτοῖς νομίζεται » (Ἀθην. Δειπνοσ.)

ΙΒ'. Ὅθεν ὁ Ὅμηρος καὶ ὁ Ησίοδος (ἐν ὕμνῳ εἰς Ἀπόλ.) παραδίδουσι τὰς Μούσας ἐννέα, θυγατέρας τοῦ Διὸς καὶ τῆς Μνημοσύνης. Αὗται εἰς τὸν Ἑλικῶνα (ἐν Θεογονίᾳ) ἄλλην φροντίδα δὲν εἶχον, εἰμὴ νὰ ψάλλωσι καὶ νὰ χορεύωσι μετὰ πολλῆς χάριτος καὶ ἡδονῆς, καὶ νὰ ὑμνῶσι τὰ κατορθώματα τῶν θεῶν, καὶ τοῦ πατρὸς αὐτῶν Διός· συνάδουσαι δὲ μίαν ἁρμονίαν μὲ τὰς ἡδυτάτας αὐτῶν φωνὰς, ἐχόρευον ἐκεῖ περὶ τὸν βωμὸν τοῦ Διὸς ἔχουσαι καὶ ἀρχηγὸν τῆς χορείας των τὸν Ἀπόλλωνα, ὅς τις εἰς τὸ μέσον ἱστάμενος ἔκρουε τὴν λύραν του, καὶ δι' αὐτὸ καὶ Μουσηγέτης ἐπωνομάζετο (1)· ἐκτὸς δὲ τῆς φροντίδος τοῦ ψάλλειν καὶ χορεύειν, ἑκάστη ἐφρόντιζέ τι, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ἐφώρευεν (Ησίοδ. ἐν Θεογονίᾳ καὶ Πινδ. ἐν ἀ. Πυθίων). Ἡ μὲν Κλειὼ, εὗρε τὴν ἱστορίαν καὶ εἶχε τὴν ἐπιστασίαν της· ἡ δὲ Θάλεια, τὴν φυτουργίαν, ἡ δὲ Εὐτέρπη, αὐλούς· ἡ δὲ Μελπομένη, ᾠδήν· ἡ δὲ Τερψιχόρη, χορείαν· ἡ δὲ Ἐρατὼ, γαμικὰ καὶ ὄρχησιν· ἡ δὲ Πολύμνεια, γεωργίαν· ἡ δὲ Οὐρανία, ἀστρολογίαν· ἡ Καλλιόπη, ποίησιν. (Ἡσίοδ. ἐν Θεογονίᾳ). Ἀπὸ τοῦ πρωτίστου λοιπὸν καὶ κυρίου ἔργου τῶν ἐννέα Μουσῶν ὠνομάσθη τὸ ψάλλειν Μουσική.

ΙΓ'. Τὸ μὲν ὄνομα ἐντεῦθεν ἔλαβεν ἡ Μουσική· τίς δὲ ὁ πρῶτος αὐτῆς ἐφευρετής; Ἀπὸ μὲν τοὺς θεοὺς, ἄλλοι θέλουσιν εὑρετὴν τὸν Ἀπόλλωνα (2), καὶ ἄλλοι τὴν Ἀθηνᾶν· (3). Ὁ δὲ Γερασινὸς Νικό-

(1) Αἱ μοῦσαι βασιλεύουσιν ἐπὶ τοῦ Ἑλικῶνος, ὅστις εἶναι ὄρος τῆς Βοιωτίας, φαίνεται δὲ ὅτι, οἱ πρῶτοι ποιηταὶ ἐκπληττόμενοι τὴν ὡραιότητα τῆς φύσεως κατήντησαν νὰ χρεωστῶσι τὸ νὰ ἐπικαλῶνται τὰς νύμφας τῶν δασῶν, τῶν βουνῶν, τῶν βρύσεων, καὶ τῶν λοιπῶν, καὶ ὑπείκοντες τῇ ἡδονῇ τῆς ἀλληγορίας, τῆς τότε γενικῶς ἐπικρατούσης, ἐσημείωσαν τὰς Μούσας δι' ὀνομάτων σχετικῶν εἰς τὴν ἐπιῤῥοὴν, ἣν αὐταὶ ἠδύναντο νὰ ἔχωσιν ἐπὶ τῶν καρπῶν τοῦ πνεύματος· αὗται ὅμως αἱ ἰδέαι ἐγέννησαν εἰς βάρβαρον τόπον, οἷος ἦν ἡ Θράκη, μεγάλα προϊόντα· διότι ἐν μέσῳ τῆς ἀμαθείας ἀνεφάνησαν εὐθὺς ἔμμουσοι ἄνδρες, Ὀρφεὺς, Λῖνος, καὶ οἱ μαθηταί των. Αἱ Μοῦσαι λοιπὸν ἐτιμήθησαν ἐκεῖ εἰς τὰ βουνὰ τῆς Πιερίας· ἐκεῖθεν δὲ ἁπλώσασαι τὰς ἐπικρατείας των, συνεστήθησαν κατὰ διαδοχὴν εἰς τὰ βουνὰ τοῦ Πίνδου, τοῦ Παρνασσοῦ, τοῦ Ἑλικῶνος, καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἐρήμους τόπους· εἶπον δὲ αὐτὰς καὶ θεὰς καὶ Μούσας ὡς ὁμοῦ οὔσας.

(2) Ὁ Πλούταρχος ἐν τῷ περὶ Μουσικῆς Διαλόγῳ ἀναφέρει, ὅτι ὁ Ἡρακλείδης ἐν τῇ συναγωγῇ τῶν ἐν τῇ Μουσικῇ, λέγει, ὅτι πρῶτος ὁ Ἀμφίων ὁ υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀντιόπης ἐπενόησε τὴν κιθαρῳδίαν, καὶ τὴν κιθαρῳδικὴν ποίησιν, καὶ ἐδίδαξεν αὐτὴν ὁ πατήρ του· ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι ὁ Ἀπόλλων ἔγεινεν ἐφευρετὴς τῶν ἀπὸ τῆς Μουσικῆς ἀγαθῶν.

(3) Ἡ Κόριννα δὲ λέγει ὅτι καὶ ἐδιδάχθη ὁ Ἀπόλλων ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς γὰ αὐλῇ (Πλούταρχ. ἐν τῷ περὶ Μουσικῆς Διαλόγῳ.)

μαχος εἶπεν, ὅτι ὁ Ἑρμῆς ἐφεῦρε τὴν λύραν καὶ κατεσκεύασεν αὐτὴν ἑπτάχορδον, καὶ παρέδωκε τὴν μάθησιν εἰς τὸν Ὀρφέα· ὁ δὲ Ὀρφεὺς ἐδίδαξε τὸν Θάμυριν, καὶ τὸν Λῖνον· ὁ δὲ Λῖνος τὸν Ἡρακλῆν, καὶ τὸν Ἀμφίωνα. (1)

ΙΔ'. Ἀπὸ δὲ τοὺς ἀνθρώπους, ἀποδίδουσιν εἰς τὸν Ἀμφίωνα τὴν ἐφεύρεσιν τῆς παρ' Ἕλλησι Μουσικῆς (2), πρῶτον ἐπινοήσαντα τὴν κιθαρῳδίαν, καὶ τὴν κιθαρῳδικὴν ποίησιν· ἐδίδαξε δὲ ὁ Ἀμφίων τὸν Ὀρφέα, ὁ δὲ Ὀρφεὺς τὸν Θάμυριν, καὶ τὸν Λῖνον, καὶ ὁ Λῖνος τὸν Ἡρακλῆν, ὑφ' οὗ καὶ ἀνῃρέθη· Θηβαῖος δὲ ὢν ὁ Ἀμφίων, ὅτε ἐκτίζοντο τὰ τείχη τῶν Θηβῶν, ἔψαλλε καὶ ἐνεψύχονε τοὺς κτίστας,

ΙΕ'. Ὁ δὲ Ὀρφεὺς ὢν μαθητὴς μὲν τοῦ Ἀμφίωνος, πατὴρ δὲ τῆς ποιήσεως, θρυλλεῖται ῥυθμοποιὸς καὶ μελοποιὸς τοιοῦτος, τὸν ὁποῖον πολλοί μὲν ἐμιμήθησαν,, αὐτὸς δὲ φαίνεται ὅτι δὲν ἐμιμήθη κανένα· Οὗτος ᾄδων, ἐκίνει λίθους καὶ δένδρα· ἡμέρονε τὰ θηρία, καὶ ἐποίει χειροήθεις τοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες ἐφαίνοντο πάντῃ ἀκίνητοι, (3) διὰ τὴν ἐπικρατοῦσαν ἀγριότητα, φέρων αὐτοὺς εἰς κοινωνίαν.

ΙϚ'. Ἀπὸ δὲ τοὺς μαθητὰς τοῦ Ὀρφέως, ὁ μὲν ἐκ Θρᾴκης Θάμυρις ἐποίησε μελουργικῶς τὸν πόλεμον, τὸν ὁποῖον κατὰ τῶν Θεῶν συνέστησαν οἱ Τιτᾶνες. Αὐτὸς, ἐπειδὴ καθ' ὑπερβολὴν ὑπερέβη τοὺς τότε ἀνθρώπους κατὰ τὸ κάλλος, κατὰ τὴν εὐφωνίαν, καὶ κατὰ τὴν κιθαρῳδίαν, ἐτόλμησε νὰ φιλονεικήσῃ περὶ Μουσικῆς καὶ μὲ τὰς Μού-

---

(1) Περὶ τούτων ὅρα τὸ σύγγραμμα, τὸ καὶ τύποις ἐκδεδομένον, τοῦ Γερασινοῦ Νικομάχου τοῦ Πυθαγορικοῦ.

(2) Ὅρα περὶ τούτου τὸν Πλούταρχον· ἡ δ' ἐποχὴ, καθ'ἣν ἐκτίζοντο τὰ τείχη τῶν Θηβῶν, ὅτε καὶ ὑπῆρχεν ὁ Ἀμφίων, κατὰ τοὺς κριτικοὺς ἱστορικοὺς, εἶναι σχεδὸν 1540 ἔτη πρὸ Χριστοῦ « Δόξαν ἔσχεν Ἀμφίων, ἐπὶ μουσικῇ, » τήν τε ἁρμονίαν τὴν Λυδῶν κατὰ κῆδος τὸ Ταντάλου παρ' αὐτῶν μαθὼν, καὶ χορδὰς ἐπὶ τέσσαρσι ταῖς πρότερον τρεῖς ἀνευρών. (Παυσανίας φύλ. 720.)

(3) Καὶ Ὀρφεύς ὁ ἀσκήσας κιθαρῳδίαν, ὃς ᾄδων ἐκίνει λίθους τε καὶ δένδρα· ἀποθανούσης δὲ Εὐρυδίκης τῆς γαμετῆς αὐτοῦ δηχθείσης ὑπὸ ὄφεως κατῆλθεν εἰς ᾅδην, θέλων ἀναγαγεῖν αὐτήν· καὶ Πλούτωνα ἔπεισεν ἀναπέμψαι· ὁ δὲ ὑπέσχετο τοῦτο ποιήσειν, ἂν μὴ πορευόμενος Ὀρφεὺς ἐπιστραφῇ, πρὶν εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ παραγενέσθαι· ὁ δὲ ἀπιστῶν, ἐπιστραφεὶς ἐθεάσατο τὴν γυναῖκα, ἡ δὲ πάλιν ἐπέστρεψεν· εὗρε δὲ Ὀρφεὺς καὶ τὰ Διονύσου μυστήρια, καὶ τέθαπται περὶ τὴν Πιερίαν, διασπασθεὶς ὑπὸ τῶν Μαινάδων. Ἀπολλόδ. βιβλίον ά. Ἡ Ἑλλὰς χρεωστεῖ εἰς τὸν Ὀρφέα τὴν θρησκείαν, τὴν Μουσικὴν, τὴν ποιμαντικὴν, καὶ τὰς λοιπὰς τέχνας. Ἄνθιμος Γαζῆς.

σας· ὅθεν νικηθεὶς ἐστερήθη ὁμοῦ κιθαρῳδίας καὶ νοῦ (1)· ἦν δὲ υἱὸς Φιλάμωνος καὶ Ἀγριόπης τῆς Νύμφης. Ὁ δὲ Χαλκιδεὺς Λῖνος ἔγινεν ἀρχηγὸς τῆς λυρικῆς μουσικῆς, ἐφευρὼν τὴν χρῆσιν τῆς χορδῆς εἰς τὸ ὄργανον ἀντὶ τοῦ Λίνου· πρῶτος ἐφεῦρε γράμματα εἰς τοὺς Ἕλληνας· ἐδίδαξε καὶ τὸν Ἡρακλῆν, καὶ ἐτάφη ἐν Θήβαις· ἐτιμᾶτο δὲ παρὰ τῶν Ποιητῶν μὲ θρηνώδεις ἀπαρχὰς, εἰς ὃν εἶναι καὶ τοιοῦτον. « Ὦ » Λῖνε, πάντα θεοῖς τετιμημένε, σοὶ γὰρ ἔδωκαν ἀθάνατοι πρώτῳ μέ- » λος ἀνθρώποισιν ἀείδειν ἐν ποδὶ δεξιτερῷ, Μοῦσαι δέ σε θρήνεον » αὐταὶ μυρόμεναι μολπῇσιν, ἐπεὶ λίπες ἠλίου αὐγάς.

Ὁ δὲ Ἡσίοδος εἶπε περὶ αὐτοῦ τοὺς ἑξῆς στίχους :

» Οὐρανίη δ'ἄρ' ἔτικτε Λῖνον πολυήρατον υἱὸν,
» ὃν δὴ ὅσοι βροτοί εἰσιν ἀοιδοὶ καὶ κιθαρισταὶ,
» Πάντες μὲν θρηνοῦσιν ἐν εἰλαπίναις, ἠδὲ χοροῖσιν,
» ἀρχόμενοι δὲ Λῖνον, καὶ λήγοντες λαλέουσιν (2).

ΙΖ'. Ὁ δὲ Ὕαγνις ἐφεῦρεν αὐλὸν καὶ τὴν αὐλητικὴν τέχνην· καὶ ἐδίδαξεν αὐτὴν τὸν υἱόν του Μαρσύαν. (3) οὗτος ἐδίδαξε τὸ πρῶτον Ὄλυμπον, ὅστις ἔφερεν εἰς τὴν Ἑλλάδα τοὺς ἁρμονικοὺς νόμους (4) διότι πρὸ αὐτοῦ τὰ μέλη τῶν Ἑλλήνων ἦσαν διάτονα, καὶ χρωματικὰ· λοιπὸν οὗτος φαίνεται ὅτι ηὔξησε τὴν Ἑλληνικὴν Μουσικὴν, εἰσαγαγὼν γένος ἀγέννητον καὶ ἀγνοούμενον ἀπὸ τοὺς πρότερον· ἐπενόησε δὲ καὶ τὸν προσῳδιακὸν ῥυθμὸν, ἐν ᾧ ὁ τοῦ Ἄρεος νόμος· καὶ τὸν χορεῖον, ὃν μεταχειρίζονται παραπολὺ εἰς τὰ Μητρῷα· κατὰ δὲ τινας ἐποίησε καὶ τὸν Βακχεῖον.

ΙΗ'. Ὁ δὲ Κλονᾶς πρῶτος συνέστησε τοὺς αὐλῳδικοὺς νόμους καὶ

(1) Ὅρα Βαρῖνον, εἰς τὴν λέξιν Θάμυρις.

(2) Ὅρα Βαρῖνον, εἰς τὴν λέξιν Λῖνος.

(3) Ὁ μὲν Πλούταρχος οὕτω φρονεῖ. Ὁ δὲ Ἀπολλόδωρος ἐν ἅ. βιβλίῳ περὶ θεῶν, λέγει ὅτι ὁ Μαρσύας ἦτο υἱὸς τοῦ Ὀλύμπου, ἀπέκτεινε δὲ ὁ Ἀπόλλων τὸν Μαρσύαν, κρεμάσας αὐτὸν ἔκ τινος ὑπερτενοῦς Πίτυος, καὶ ἐκδείρας τὸ δέρμα παρὰ τὸν ποταμὸν, ὃς ἐκ τούτου Μαρσύας ὠνομάσθη· εὑρὼν γὰρ ὁ Μαρσύας αὐλοὺς, οὓς ἔῤῥιψεν ἡ Ἀθηνᾶ, διὰ τὸ τὴν ὄψιν αὐτῆς ποιεῖν ἄμορφον, ἦλθεν εἰς ἔριν περὶ Μουσικῆς Ἀπόλλωνι· συνθεμένων δὲ αὐτῶν, ἵνα ὁ νικήσας, ὃ βούλεται διαθῇ τὸν ἡττημένον, τῆς κρίσεως γενομένης, τὴν κιθάραν στρέψας, ἠγωνίζετο ὁ Ἀπόλλων, καὶ ποιεῖν ταὐτὸ ἐκέλευε τὸν Μαρσύαν· τοῦ δὲ ἀδυνατοῦντος, εὑρεθεὶς κρείσσων ὁ Ἀπόλλων διέφθειρεν αὐτόν.

(4) Ἁρμονικοὺς νόμους ἐνταῦθα ἐννοεῖ το ἐναρμόνιον γένος τῆς Μουσικῆς. Γίνωσκε δὲ ὅτι νόμος παρὰ τοῖς Μουσικοῖς ἐσήμανε τὸ ἑξῆς :

Νόμους ὁ Ἀπόλλων, φασὶ, κατέδειξε τοῖς ἀνθρώποις μετὰ τῆς λύρας,

τὰ προσῳδία, (1) ἔγινε δὲ καὶ ποιητὴς ἐλεγείων ἐπῶν· μολονότι ἄλλοι λέγουσιν, ὅτι συνέστησε τὴν αὐλῳδικὴν Μοῦσαν ὁ Τροιζήνιος πρὸ τοῦ Κλονᾶ· ἦσαν δὲ οἱ αὐλῳδικοὶ νόμοι, Ἀπόθετος, Ἔλεγος, Κωμάρχιος, Σχοινίων, Κωπίων, Δεῖος, καὶ Τριμελής· ὕστερον δὲ ἐξευρέθησαν καὶ οἱ ὀνομαζόμενοι Πολυμνάστια, τὰ ὁποῖα ἴσως ἔλαβον τὴν ὀνομασίαν ἀπὸ τὸν Κολοφώνιον Πολύμναστον, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνατίθεται καὶ ἡ εὕρεσις τοῦ Λυδίου τρόπου.

ΙΘ'. Χείρων δὲ ὁ Κένταυρος, ὅστις κατῴκησεν εἰς τὸ Πήλιον, ὑπερέβη τοὺς τότε ἀνθρώπους κατὰ τὴν μάθησιν καὶ δικαιοσύνην· αὐτὸς ἐδίδαξε τὸν Ἀσκληπιὸν καὶ τὸν Ἀχιλλέα (ὅρα τὸν Βαρῖνον ἐν τῷ Χείρονι). Λοιπὸν ὁ μὲν Ἀσκληπιὸς εἰς τὴν Ἰατρικήν του μετεχειρίζετο καὶ τὴν Μουσικὴν βοήθημα κατά τινων ἀσθενειῶν, καθὼς ὁ Πίνδαρος ἀναφέρει,

» Ἄριστα παντοδαπῶν ἀλεκτῆρα νούσων,
» Τὰς μὲν μαλακαῖς ἐπῳδαῖς ἀμφέπων.

Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ἐν τῇ θλίψει του παρηγορούμενος κατεπράϋνε τὴν πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα ὀργὴν διὰ τῆς Μουσικῆς, καθὼς ὁ Ὅμηρος ἐῤῥαψῴδησε.

» Τὸν δ' εὖρον φρένα τερπόμενον φόρμιγγι λιγείῃ,
» καλῇ δαιδαλαίῃ, περὶ δ' ἀργύρεος ζυγὸς ἦεν,
» Τὴν ἄρετ' ἐξ ἐνάρων, Πόλιν Ἠετίωνος ὀλέσσας,
» τῇ ὅγε θυμὸν ἔτερπεν, ἄειδε δ' ἄρα κλέα ἀνδρῶν (2).

Κ'. Κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν Δημόδακός τις Κερκυραῖος ἐποίησε πόρθησιν Ἰλίου, καὶ γάμον Ἀφροδίτης καὶ Ἡφαίστου· οὗτος ὁ Μουσικὸς ὑπὸ Ἀγαμέμνονος διωρίσθη νὰ μένῃ παρὰ τῇ Κλυταιμνήστρᾳ, ἵνα τὴν ἐγκράτειαν αὐτῇ διὰ τῆς Μουσικῆς ἐμπνέῃ· καὶ Φήμιος δέ τις Ἰθακήσιος ἐποίησε νόστον τῶν ἀπὸ Τροίας μετ' Ἀγαμέμνονος ἀνακομισθέντων· οὗτος δὲ, ὃς καὶ ἀδελφὸς λέγεται τοῦ Δημοδάκου, διωρίσθη νὰ μένῃ παρὰ τῇ Πηνελόπῃ διὰ τὸ αὐτὸ τέλος (3).

καθ' οὓς ζήσονται, ἅμα τῷ μέλει, τὸ κατ' ἀρχὰς ἐν αὐτοῖς θηριῶδες εὐπρόσιτον τῇ τοῦ ῥυθμοῦ ἡδύτητι ποιῶν· καὶ ἐκλήθησαν νόμοι κιθαρῳδικοί· ἐκεῖθεν σεμνολογικῶς νόμοι καλοῦνται οἱ τῆς Μουσικῆς τρόποι, καθ' οὕς τινας ᾄδομεν.

(1) Ὡς κιθαρῳδικοὶ νόμοι, οὕτω καὶ αὐλῳδικοὶ διὰ τὸ ὄργανον· προσῳδία δὲ λέγονται τὰ ᾀδόμενα ᾄσματα, εἰσφερόμενα εἰς τὸν βωμὸν τῶν ἱερείων. Ζηνόβ. Πώπ, Κεφ. 19. κατὰ δὲ Σουΐδαν, τὰ ὑπὸ τῶν Λυρικῶν εἰς τὰς πανηγύρεις ᾀδόμενα ποιήματα.

(2) Ἰλιάδος Γ'. στίχ 186.

(3) Οὗτοι οἱ δύο Μουσικοὶ ἤκμασαν ἐπὶ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, ἤτοι 1200 ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

ΚΛ'. Ὅμηρος δὲ ὁ κατ' ἐξοχὴν Ποιητὴς, ἐῤῥαψώδησε, ποιήσας τὴν Ἰλιάδα καὶ τὴν Ὀδύσσειαν, καὶ ὕμνους εἰς Θεούς· αὐτὸς διότι ἐμελοποίησεν ὅλην του τὴν ποίησιν ἀφροντιστὶ, τοὺς πολλοὺς στίχους ἐποίησεν ἀκεφάλους, καὶ λαγαροὺς καὶ μειούρους (1) ἀποπληρῶν τὴν ἔλλειψιν τῶν συλλαβῶν διὰ τῆς μελῳδίας· (2) προσαιτῶν δὲ, κατά τινας, ἔπαιξε Λύραν, καὶ ᾖσε τοὺς στίχους (3), ἀνέδειξε δὲ μαθητὴν τὸν Ἀρκτῖνον, ὃς ἐφεῦρε τοὺς Ἰάμβους (4).

ΚΒ'. Ὁ δὲ Ἀρχίλοχος ἐφεῦρε τὴν ῥυθμοποιΐαν τῶν τριμέτρων, καὶ τὴν ἔνστασιν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς ῥυθμοὺς, καὶ τὴν παρακαταλογὴν, καὶ τὴν περὶ ταῦτα κροῦσιν· εἰς αὐτὸν πρῶτον ἀποδίδονται καὶ τὰ ἐπῳδὰ, καὶ τὰ τετράμετρα, καὶ τὸ προκριτικὸν, καὶ τὸ προσῳδιακὸν, καὶ ἡ αὔξησις τοῦ πρώτου· κατά τινας δὲ καὶ τὸ ἐλεγεῖον· κατέδειξεν ἔτι καὶ τὸ, ἀπὸ τὰ Ἰαμβεῖα, ἄλλα μὲν νὰ λέγωνται παρὰ τὴν κροῦσιν, ἄλλα δὲ νὰ ψάλλωνται· ὢν δὲ ἀγαθὸς Ποιητὴς, ἀγωνιστὴς, καὶ μελοποιὸς, ἐκαυχήθη τὰ ἑξῆς, καθὼς ἀναφέρει ὁ Ἀθήναιος.

» Εἰμὶ ἐγὼ θεράπων μὲν ἐνυάλοιο Ἄνακτος,
» Καὶ Μουσέων ἐρατὸν δῶρον ἐπιστάμενος (5).

---

(1) Καὶ πάθη ἔξ συμβαίνειν, φασὶ, τῷ Ἡρωϊκῷ μέτρῳ· τρία μὲν κατὰ πλεονασμόν· προκέφαλον, προκοίλιον, καὶ δολιχόδουρον· τρία δὲ κατὰ ἔνδειαν· ἀκέφαλον, λαγαρὸν, καὶ μείουρον. Ζηνόβ. Κεφ. Γ'.

(2) Διότι εἶναι δυνατὸν εἰς τὸν ἐπιτήδειον Μουσικὸν, νὰ δίδῃ εἰς ἰσομήκη μελῳδίαν καὶ περισσοτέρας συλλαβὰς, καὶ ὀλιγωτέρας τοῦ δέοντος, χωρὶς νὰ προξενηθῇ αἰσθητὴ δυσαρέσκεια.

(3) Πρῶτον μὲν οὖν φασι τὸν Ὅμηρον ὑπὸ πενίας τε καὶ ἀπορίας προσαιτεῖν ἐν τῇ Ἑλλάδι. Δίων ὁ Χρυσός. λόγ. ιά.

(4) Ἦν δὲ οὗτος υἱὸς Τήλεω τοῦ Ναύτεω, Μιλήσιος, Ὁμήρου μαθητὴς, ἤκμασε δὲ, κατὰ τὸν Σουΐδαν, περὶ τὴν θ'. Ὀλυμπιάδα, κατὰ δὲ τὸν Εὐσέβιον, κατὰ τὴν λ'. ὥς' ἄμφω ἀμφίβολά φησι Ζηνόβ. Πώπ. Κεφ. περὶ τοῦ Ἰαμ. σελ. 21.

(5) Τὰ παρὰ τὴν κροῦσιν λεγόμενα Ἰαμβεῖα προφέρονται κατὰ τὸν ῥυθμὸν τῆς ποιητικῆς, τὰ δὲ ψαλλόμενα ἐκφέρονται κατὰ τὸν ῥυθμὸν τῆς Μουσικῆς. Ὁ Ἀρχίλοχος ἦν υἱὸς Τηλεσικλέους ἐκ τῆς Νήσου Πάρου· ἤκμαζε περὶ τὴν εἰκοστὴν ἐννάτην Ὀλυμπιάδα, πρὸ Χριστοῦ 660 ἔτη· ἐποίησε Σάτυραν, δι' ἧς ἐγγίσας σφοδρῶς τὸν Λυκάμβαν καὶ τὰς τρεῖς αὐτοῦ θυγατέρας, διότι ὑποσχεθεὶς τὰ δῶσῃ εἰς αὐτὸν τὴν θυγατέρα του γυναῖκα, ἐψεύσθη, ἐπροξένησεν εἰς αὐτοὺς τὸν θάνατον· διότι ἀφ' ἑαυτῶν ἐκρεμάσθησαν, μὴ ὑποφέροντες τὴν αἰσχύνην· τὸν δὲ φονέα τοῦτον Καλώνδαν ὁ Ἀπόλλων ἐξήλασεν, εἰπών· « Μουσάων θεράποντα κατέκτας ἔξιθι νηοῦ· » ὅρα καὶ Ἀνθιμον Γαζ. φύλ. 132.

ΚΓ'. Ἀλκμὰν δὲ καὶ Ἱππώναξ ὑπῆρξαν εὑρεταὶ, ὁ μὲν Ἀλκμὰν, τῶν ἐρωτικῶν μελῶν, ὁ δ' ἄλλος τῆς Παρῳδίας. (1)

ΚΔ'. Λυρικοὶ δὲ ὑπῆρξαν Στησίχορος, Ἀλκαῖος, Ἀσκληπιάδης καὶ Ἴβικος· ἀπὸ τοὺς ὁποίους ὁ μὲν Στησίχορος, διότι ἔζησε χοροὺς, ὠνομάσθη· ἔγραψε δὲ Δωριστὶ Ποιήματα εἰς βίβλους κς'. πατρὶς δὲ αὐτοῦ τὰ Ἴμερα, πόλις τῆς Σικελίας. Ζήσας δὲ χρόνους πέ. ἀπέθανεν εἰς Κατάνην (2)· οὗτος γράψας εἰς Ἑλένην ψόγον ἐτυφλώθη, λέγουσιν, ἔπειτα παλινῳδίας ᾄσας, ἀνέβλεψεν, ἧς ἡ ἀρχὴ ἔχει οὕτως.

» Οὐκ ἔστιν ἔτυμος λόγος οὗτος, οὐδ' ἔβας ἐν ναυσὶν,
» Εὐσέλμοις· οὐδ' ἵκεο Πέργαμα Τρ οίας. »

Ὁ δὲ Ἀλκαῖος μετεχειρίσθη τὸ Ἀλκαϊκὸν μέτρον εἰς τὰς στιχουργίας του· ἔγραψεν ᾠδὰς· ἦν δὲ Λέσβιος, ἐκ Μιτυλήνης πόλεως (ὅρα· Ζηνόβ. Κ. Πώπ. φύλλ. 365.) Ὁ δὲ Ἀσκληπιάδης μετεχειρίσθη μάλιστα τὸ Ἀσκληπιάδιον μέτρον· ὅμως εὑρετὴς αὐτοῦ φαίνεται, ὅτι δὲν ἐχρημάτισεν ὁ Ἀσκληπιάδης, ἐπειδὴ μετεχειρίσθησαν αὐτὸ πρότερον ὁ Ἀλκαῖος καὶ ἡ Σαπφώ· (ὅρα Ζηνόβ. Κ. Πώπ. φύλλ. 370). Ὁ δὲ Ἴβικος ἐφεῦρε τὴν Σαμβύκην, ἢ Ζαμβύκην, καὶ ἔγραψε Δωρίδι διαλέκτῳ βιβλ. ζ'. ἔγινεν ἐρωτομανέστατος περὶ μειράκια, καὶ ἐφονεύθη

---

(1) Ὁ μὲν Ἀλκμὰν ἦν Λάκων ἐκ Μεσσόας· καθὼς ὅμως ἀναφέρει ὁ Κράτης, ἦν Λυδὸς. ἀπὸ τὰς Σάρδεις· ἦτο μελῶν ἄριστος Ποιητὴς κατὰ τὸν Πλούταρχον, καὶ ἔγραψε μελῶν βιβλ. ς'. κατὰ τὸν Ἄνθιμον Γαζῆν ἤκμασεν 610 ἔτη πρὸ Χριστοῦ· κατὰ δὲ τὸν Ζηνόβιον 670, περὶ τὴν κζ'. Ὀλυμπιάδα· ἦν δὲ ἐκ Μεσσόας, ἥτις ἔστι μέρος τῆς Σπάρτης, ἢ τόπος Λακωνικῆς· ὁ δὲ Ἱππώναξ ἦν Ἐφέσιος, υἱὸς Πύθεω καὶ Πρωτίδος· ἤκμασε δὲ περὶ τὴν μ'. Ὀλυμπιάδα. 540 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, κατὰ τὸν Πλίνιον· ὅρα Ἄνθιμον Γαζῆν, καὶ Ζηνόβιον· τί δὲ ἔστι παρῳδία καὶ ἐπῳδία ἑρμηνεύει Ζηνόβιος Πώπ· καὶ κατῴκησε δὲ ὁ Ἱππώναξ Κλαζομενὰς ὑπὸ τῶν τυράννων Ἀθηναγόρα καὶ Κωμᾶ ἐξελασθείς.

(2) Ὁ μὲν Στησίχορος εἷς τῶν Λυρικῶν Ποιητῶν, νομίζεται ἀπὸ μερικοὺς, υἱὸς τοῦ Ἡσιόδου, γεννηθεὶς εἰς τὴν Ἴμεραν τῆς Σικελίας, τῇ λζ'. Ὀλυμπιάδι. ἀκμάσας δὲ τῇ ν'. 580 ἔτη πρὸ Χριστοῦ· ὑπῆρξεν ἄκρως ἐχθρὸς τοῦ τυράννου Φαλάριδος· ἀπέθανεν ἐν Κατάνῃ τῇ νς'. Ὀλυμπιάδι· ὁ δὲ Ἀλκαῖος ἤκμαζε μετὰ κλέους τῇ μ'. Ὀλυμπιάδι· ἐδίωκε τοὺς τυράννους περισσότερον μὲ τὰς ᾠδάς του παρὰ μὲ τὸ ξίφος, ἔπεσεν ὅμως τελευταῖον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ του Πιττακοῦ, ἑνὸς τῶν Ἑπτὰ Σοφῶν, ὅστις ἀπὸ γενναιότητα, δὲν μετεχειρίσθη κατ' αὐτοῦ τὴν δύναμίν του.

ὑπὸ κακούργων· (1) ἐξεδικήθη δὲ ὑπὸ Γεράνων· ἦν δὲ τῷ γένει Ῥηγῖνος.

ΚΕ΄. Κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν ὑπῆρξαν καὶ τρεῖς Λυρικαὶ Ποιήτριαι περιβόητοι· Σαπφὼ, Ἤρινα, καὶ Δαμοφίλη· διὰ τὴν πολλὴν εἰς τὴν Μουσικὴν δύναμίν της ὠνομάσθη καὶ Μοῦσα δεκάτη ἡ Σαπφώ· ἐφεῦρε δὲ τὸ πλῆκτραν καὶ τὴν μιξολυδιστί· συνέγραψεν ὕμνους μελῶν Λυρικῶν βιβλία θ΄. ἐλεγεῖα ἐπιγράμματα, ἐκ τῶν ὁποίων μερικὰ σώζονται ἐν τῇ Ἀνθολογίᾳ τῶν ἐπιγραμμάτων, Μονῳδίας, καὶ Ἰάμβους· καὶ μήτηρ μὲν αὐτῆς ἦν ἡ Κλεΐς· πόλις δὲ Μιτυλήνη (2), καὶ ὑπερέβη τὴν μὲν Σαπφὼ ἡ Ἤρινα εἰς τοὺς ἑξαμέτρους στίχους, οἵτινες καὶ συγκρίνονται, λέγουσι, μὲ τοὺς τοῦ Ὁμήρου· τῆς δὲ Δαμοφίλης τὸ ὄνομα λέγεται δεδομένον ἀπὸ τοῦ πρὸς τὰ μέλη της φίλτρου τοῦ Δήμου· ἐν ᾧ πρότερον εἶχεν ἄλλην ὀνομασίαν.

ΚΣ΄. Περίφημος Λυρικὸς ὑπῆρξε καὶ Τέρπανδρος ὁ Ἀρναῖος, ἢ Λέσβιος, ἀπόγονος Ἡσιόδου, καὶ κατ' ἄλλους, Ὁμήρου· αὐτὸς ἐποίησε τὴν Λύραν ἑπτάχορδον, καὶ πρῶτος ἔγραψε λυρικοὺς νόμους· ἂν καί τινες θέλουσι νὰ συνέγραψε πρῶτος ὁ Φιλάμων (2)· ὠνόμασε δὲ τοὺς

---

(1) Ἴβικος υἱὸς Φωτίου, φονευόμενος ὑπό τινων καὶ μηδένα ἔχων μάρτυρα τῆς ἐπιβουλῆς, θεωρήσας Γεράνους, ὑμεῖς ἔφησεν, ὦ Γέρανοι, τιμωρήσατέ μοι τὸν φόνον· τῆς δὲ πόλεως ζητούσης τοὺς φονεύσαντας καὶ μὴ δυναμένης εὑρεῖν, ἐπιτελουμένου θεάτρου καὶ τοῦ Δήμου καθεζομένου, Γέρανοι διέπτησαν· θεασάμενοι δὲ οἱ φονεῖς, ἐγέλασαν καὶ εἶπον, ἰδοὺ οἱ τιμωροὶ τοῦ Ἰβίκου· τῶν δὲ πλησίον καθεζομένων τις ἀκούσας, ἀπήγγειλε ταῖς ἀρχαῖς, καὶ συλληφθέντες, ὡμολόγησαν τὸν φόνον, καὶ τοῦ φόνου δίκην ἔδοσαν. Ἤκμασε δὲ ὁ Ἴβικος ἐπὶ Κροίσου, κατὰ τὴν νδ΄. Ὀλυμπιάδα· παρὰ Ἀθηναίῳ εὑρίσκονται καί τινα ἀποσπασμάτια τῶν ποιημάτων του.

(2) Ἡ περίφημος Ποιήτρια Σαπφὼ ἐγεννήθη εἰς τὴν Μιτυλήνην τῇ λς΄. ἢ λ΄ Ὀλυμπιάδι, 600 ἔτη πρὸ Χριστοῦ· ὁ μὲν πατὴρ αὐτῆς ἐκαλεῖτο Σκανδρώνυμος, ἡ δὲ Μήτηρ Κλεΐς· μεταξὺ τοῦ 25 καὶ 30 ἔτους τῆς ἡλικίας της ἀπῆλθεν εἰς Σικελίαν ἐξ ἔρωτος· ἐλθοῦσα δὲ εἰς Λευκάδα, ἐπήδησεν ἀπὸ τὸ ὑψηλὸν ἀκρωτήριον, κατὰ τὴν τότε συνήθειαν τῶν ἀπηλπισμένων ἐραστῶν, εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐπνίγη· ἡ δὲ Ἤρινα ἦτο ἀπὸ τὴν Λέσβον, ὡς λέγουσι, καὶ ἤκμαζεν εἰς τὸν καιρὸν τῆς Σαπφοῦς, ἀπέθανεν ὅμως εἰς τὸ 19 τῆς ἡλικίας της ἔτος.

(3) Σουΐδ ἐν λ΄. ἤκμασε δὲ ὁ Τέρπανδρος περὶ τὴν μ΄. Ὀλυμπιάδα· λέγει δὲ ὁ Ἀθηναῖος, ὅτι δῆλον ἐκ τούτων ὅτι ὁ Τέρπανδρος ἀρχαιότερος Ἀνακρέοντος· τὰ Καρνεῖα πρῶτος πάντων Τέρπανδρος νικᾷ, ἔντε τοῖς ἐμμέτροις Καρνεονίκοις κἄν τοῖς κατὰ λαγάδην.

Λυρικούς του νόμους Βοιώτιον, Αἰόλιον, Τροχαῖόν τε καὶ Ὄξυν, Κηπίωνά τε καὶ Τερπάνδριον, καὶ καθ' ἕκαστον μέλη περιτιθεὶς εἰς τοὺς στίχους τοῦ Ὁμήρου καὶ εἰς τοὺς ἐδικούς του τοὺς ἔψαλεν εἰς τοὺς ἀγῶνας· ἐνίκησε δὲ τετράκις ἑξῆς εἰς τὰ Πύθια (1)· ἐζήλωσε δὲ Ὁμήρου μὲν τὴν Ποίησιν, Ὀρφέως δὲ τὰ μέλη ἐποίησε δὲ καὶ τετραοίδια, καὶ προοίμια κιθαρῳδικὰ ἐν στιχουργίᾳ, καὶ νόμους ὁμοίως· ἀνατίθεται εἰς αὐτὸν καὶ ἡ νήτη δωρίου, καὶ ἡ τοῦ μιξολυδίου ὅλου(2)· καὶ ὁ τῆς ὀρθίου μελῳδίας τρόπος, ὁ κατὰ τοὺς ὀρθίους πρὸς τὸν ὄρθιον σημαντὸν Τροχαῖος· λέγει δὲ Πίνδαρος, ὅτι καὶ τῶν σκωλιῶν μελῶν (3) ὑπῆρξεν εὑρετὴς ὁ Τέρπανδρος· κατέστησε δὲ πρώτην κατάστασιν τῶν περὶ τὴν Μουσικὴν ἐν τῇ Σπάρτῃ λέγων·

» Ὑμεῖς τι τετράγυρον ἀποστέρξαντες ἀοιδὴν, »
» Ἐπταφώνῳ φόρμιγγι, νέους κελαδήσομεν ὕμνους.

ΚΖ'. Μελοποιοὶ ἄριστοι ὑπῆρξαν ὁ Ἀνακρέων, ὁ ἐκ τῆς Τέω πόλεως Ἰωνίας· οὗτος, ὃν καὶ σοφὸν ἐνόμιζόν τινες, καί ἀληθῶς φιλόσοφον, ἔγραψεν ᾠδὰς καὶ ὕμνους (4)· Σιμωνίδης, ὁ ἐξ Ἰουλίδος πόλεως τῆς Νήσου Κέω· οὗτος κατὰ τὰς μαρτυρίας τῶν παλαιῶν, ἦτο ὁ δυνατώτατος εἰς τὴν διεγερτικὴν Μουσικὴν, καὶ ἐν τῷ ὀγδοηκοςῷ ἔτει τῆς ἡλικίας του ἔλαβε τὸ βραβεῖον· ἐφεῦρε, λέγουσι, καὶ τὰ διπλᾶ γράμματα τὸ η, δηλαδὴ, ω, ζ, ξ, καὶ ψ (5)· καὶ Ἱπποδίκης ὁ Χαλκιδεὺς, ὅς τις συνέστησε καὶ ἐθεμελίωσε τοὺς Μουσικοὺς ἀγῶνας.

ΚΗ'. Πυθαγόρας δὲ θέλων τὴν οὐσίαν τοῦ παντὸς συγκειμένην διὰ Μουσικῆς (Παυσαν.) φιλοσοφικωτέραν ἀπὸ ὅλους τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐνέθηκεν ἔρευναν εἰς τὴν Μουσικήν· οὗτος διελὼν τὸ πέντε καὶ δεκά-

---

(1) Πύθια. Ἑορτὴ Ἑλλήνων τελουμένη πλησίον τῶν Δελφῶν κατὰ τὸ Κρίσσεον πεδίον, καὶ πανηγυριζομένη εἰς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος. ὅρα Α. Γαζῆν.

(2) Ἡ ἐσχάτη καὶ τελευταία χορδὴ ἐκ τριῶν τόνων συνισταμένου τονικοῦ συστήματος, νήτη χορδὴ παρ' Ἕλλησιν ὀνομάζεται. ὅρα λ,. Ἀνθίμου Γαζῆ.

(3) Σκολιὸν μέλος λέγεται τὸ παρὰ πότον ἀδόμενον, ὃ καὶ παροίνιον ἐκαλεῖτο· ἴδε τούτου πλατυτέραν ἐξήγησιν παρὰ Ζηνοβίῳ.

(4) Ὁ Ἀνακρέων ἤνθη περὶ τὴν ξβ'. Ὀλυμπιάδα. ἐγεννήθη τῷ β'. ἔτει τῆς νέ. Ὀλυμπιάδος· ἐξεμάκρυνε δὲ τὸ ζῆν μέχρι τοῦ 85ου ἔτους τῆς ἡλικίας του, καὶ ἀπεπνίγη ἔκ τινος κόκκου σαφίδος· διατρίψας ἀρκετοὺς χρόνους ἐν Σάμῳ παρὰ τῷ τυράννῳ Πολυκράτει, ὅστις καὶ μεγάλως τὸν ἐτίμα· εἶτα δι' ἐπιτροπῆς Ἱππάρχου ἦλθη εἰς τὰς Ἀθήνας πεντηκοντόρῳ νηΐ.

(5) Γέγραπται παρ' αὐτῷ, ἡ Καμβύσου καὶ Δαρείου βασιλεία, καὶ Ξέρξου Ναυμαχία καὶ ἡ ἐπ' Ἀρτεμισίῳ Ναυμαχία, δι' ἐλεγείας· ἡ δ' ἐν Σαλαμῖνι μελικῶς. Σουίδ.

χορδον σύστημα, εἰς πέντε τετράχορδα, προσέθηκεν εἰς τοὺς φθόγγους τὸν προσλαμβανόμενον, εὗρε τὰ διαστήματα τῶν τόνων, καὶ δι' ἀριθμῶν ἐξέφρασε τὴν διαφορὰν αὐτῶν· οἵτινες ἀριθμοὶ σώζονται καὶ ἕως εἰς ἡμᾶς· τούτους δὲ τοὺς ἀριθμοὺς καὶ τοὺς τρόπους, τοὺς ὁποίους μετεχειρίσθη πρὸς διάκρισιν τῶν διαστημάτων, καὶ τὰ σύμφωνα καὶ διάφωνα συστήματα καὶ τὰ λοιπὰ, θέλει περιέχει μὲν καὶ αὕτη ἡ βίβλος, πλατύτερον ὅμως εὑρίσκεις αὐτὰ παρὰ τῷ Πυθαγορικῷ Νικομάχῳ, παραλαβόντι ταῦτα παρὰ Φιλολάου, ὅσις ἐχρημάτισε μαθητὴς τοῦ Πυθαγόρου, ἡ δὲ σύζυγος τοῦ Πυθαγόρου Θεανὼ, ἦτο τόσον πεπαιδευμένη, ὥστε ὄχι μόνον βιβλία συνέγραψεν, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός της, ἀνεδέχθη καὶ τὸ σχολεῖόν του (1).

ΚΘ'. Θαλήτας δὲ ὁ Γορτύνιος, καὶ Ξενόδαμος ὁ Κηθύριος, καὶ Ξενόκριτος ὁ Λοκρὸς, κατεστάθησαν Ποιηταὶ Παιάνων (2). Λοιπὸν ὁ μὲν Θαλήτας, ἐμιμήθη μὲν τὰ μέλη τοῦ Ἀρχιλόχου, καὶ τὰ ἐξέτεινεν εἰς τὸ μακρύτερον, ἐνέθηκε δὲ εἰς τὴν ῥυθμοποιΐαν καὶ Μάρωνα καὶ Κρητικὸν ῥυθμὸν, τοὺς ὁποίους οὔτε ὁ Ὀρφεὺς, οὔτε ὁ Ἀρχίλοχος, οὔτε ὁ Τέρπανδρος μετεχειρίσθησαν· τοῦ δὲ Ξενοδάμου, λέγει Πλούταρχος, ἀπομνημονεύεται καὶ ᾆσμα τὸ ὁποῖον εἶναι φανερῶς ὑπόρχημα (3) ὁ·

(1) Ὁ Πυθαγόρας φιλόσοφος περίφημος εἶχε πατρίδα τὴν Σάμον· καὶ ἦν υἱὸς Μνησάρχου δακτυλιογλύφου· ἐγεννήθη μεταξὺ τῆς μγ΄. Ὀλυμπιάδος, ἔλαβε τὰς πρώτας ἀρχὰς τῆς μαθήσεως ἀπὸ Φερεκύδην καὶ Ἑρμοδάμαν· ἀπελθὼν δὲ εἰς Αἴγυπτον, ἐπροχώρησεν εἰς τοὺς ναοὺς, καὶ εἰς τοὺς ἱεροὺς τόπους των, καὶ ἐδιδάχθη προσέτι ἐκεῖ τὴν Ἀστρονομίαν, Γεωμετρίαν, καὶ Θεολογίαν· αἰχμαλωτισθεὶς δὲ ὑπὸ Καμβύσου, ἐφέρθη εἰς τὴν Βαβυλῶνα, ἔνθα πάλιν ἀπέκτησε τοὺς ἐκεῖ σοφοὺς διὰ διδασκάλους του· ἐπισραφεὶς δὲ εἰς Σάμον ἤρχισε νὰ διδάσκῃ, καὶ μὴ εὐδοκιμήσας, φυγὼν καὶ περιελθὼν τοὺς περιφήμους τόπους καὶ τοὺς ναοὺς τῆς Ἑλλάδος κατήντησεν εἰς τὴν Ἰταλίαν, ἔνθα εἰς τὴν Κροτώνην ἐσύστησε τὴν Σχολήν του, διδάσκων ἰδίαν φιλοσοφικὴν αἵρεσιν· μὲ τοὺς μαθητάς του ἔζη ὡς εἰς Κοινόβιον· οἱ δὲ τοὺς λόγους του ἐδέχοντο ὡς χρησμοὺς λέγοντες, αὐτὸς ἔφα. Ἔζησε κατά τινας 99 ἔτη.

(2) Οἱ εἰς Ἀπόλλωνα ὕμνοι κυρίως ἐκαλοῦντο Παιᾶνες, ἐπὶ κακῶν λύσει ᾀδόμενοι. Ζηνόβ. Πώπ.

(3) Ὑπόρχημα λέγεται τὸ μέλος τὸ ἐν τῇ ὀρχήσει ᾀδόμενον, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῶν ἑξῆς. « Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐξ' ἀρχῆς συνέταττον οἱ Ποιηταὶ τοῖς ἐλευθέροις τὰς ὀρχήσεις, καὶ ἐχρῶντο ταῖς σχήμασι, σημείοις μόνον τῶν ᾀδομένων, τηροῦντες ἀεὶ τὸ εὐγενὲς καὶ ἀνδρῶδες ἐπ' αὐτῶν· ὅθεν καὶ ὑπορχήματα τὰ τοιαῦτα προσηγόρευον. » Ἀθήν. ὅρα καὶ Ζηνόβ. Πωπ.

δὲ Λοκρὸς Ξενόκριτος ἐποίησε καὶ ἡρωϊκὰς ὑποθέσεις, τῶν ὁποίων τινὲς ὠνομάσθησαν διθύραμβοι (1).

Λ'. Σακάδας δὲ ὁ Ἀργεῖος ἔγινε Ποιητὴς μελῶν, καὶ ἐλεγείων μελοποιημένων, καὶ ἐποποιὸς ἀγαθὸς, ἐνίκησε τρὶς εἰς τὰ Πύθια (2). Πυθόκριτος δὲ ὁ Σικυώνιος, αὐλητὴς περίφημος, ἐνίκησε κατὰ τὰς ἐφεξῆς τούτων ἓξ Πυθιάδας αὐτὸς μόνος αὐλητὴς, ἐπηύλησε δὲ καὶ εἰς τὰ Ὀλύμπια ἑξάκις εἰς τὸ Πένταθλον, διὰ τὰ ὁποῖα ἔστησαν αὐτῷ στήλην, καὶ ἐπέγραψαν ταῦτα τὰ ἑξῆς. « Πυθοκρίτου Καλλινίκου Μνήματα αὐλητά » (3).

ΛΑ'. Λυρικαὶ ἐπίσημοι ἐστάθησαν Κόριννα, Τηλέσιλλα, καὶ Πραξίλλα· καὶ ἡ μὲν Κόριννα γεννηθεῖσα ἐν Θήβαις, ἐδιδάχθη ὑπό τινος Ποιητρίας Μύρτιδος (4)· ἐνίκησε δὲ τὸν Πίνδαρον πεντάκις, καὶ ἔλαβε τὸ βραβεῖον· ἡ δὲ Τηλέσιλλα ἦν Ἀργεία, ἐξ ἐνδόξου οἰκίας, κατὰ δὲ τὸ σῶμα νοσηματική· καὶ ἐπειδὴ περὶ τῆς ὑγιώσεώς της ἠρώτησε τοὺς Θεοὺς, ἐλαλήθη πρὸς αὐτὴν νὰ θεραπεύῃ τὰς Μούσας, ὅθεν πεισθεῖσα εἰς τοὺς λόγους τούτους, ἐπεχείρησε τὴν Μουσικὴν, καὶ διὰ τῆς ἁρμονίας ἠλευθερώθη τοῦ πάθους· ἐθαυμάζετο δὲ παρὰ τῶν γυναικῶν καὶ διὰ τὴν Ποιητικὴν, καὶ διὰ τὴν γενναιοκαρδίαν της (5)· ἡ δὲ Πραξίλλα διθυράμβους ἔγραψε, τοὺς ὁποίους ἀναφέρει ὁ Ἡφαιστίων, καὶ Σχολιὰ, διὰ τὰ ὁποῖα καὶ ἐθαυμάσθη (6)· ἀπὸ ἐκεῖνα ὅμως, ἅτινα ἀναφέρει Γιράλδος ὁ Λίλιος, δὲν ἀπεσώθη κανέν (7). ἐγεννήθη δὲ ἡ Πραξίλλα εἰς τὴν Σικυῶνα, ἤνθει δὲ τῇ 92 Ὀλυμπιάδι.

---

(1) Αἶνος εἰς τὸν Βάκχον ᾀδόμενος.

(2) Παυσαν. βιβλ. ς. σελ. 487.

(3) Παυσαν. βιβλ. ς. σελ. 487.

(4) Ἡ Μύρτις ἦν μήτηρ, ἢ τοὐλάχιστον, διδάσκαλος τοῦ Πινδάρου. Γυνὴ περίφημος διὰ τὰς ἀρετὰς καὶ προτερήματά της καὶ ἔτι περιφημοτέρα, διότι μεταξὺ τῶν μαθητῶν της εἶχε τὸν Πίνδαρον καὶ τὴν Κόριννα.

(5) Ἐπειδὴ ὁ Κλεομένης ὁ Βασιλεὺς τῶν Σπαρτιατῶν, πολλοὺς ἀποκτείνας, ἐβάδιζε πρὸς τὴν πόλιν, ὁρμῇ καὶ τόλμᾳ Δαίμονος, παρέστη ταῖς ἀκμαζούσαις τῶν γυναικῶν ἀμύνασθαι τοὺς πολεμίους ὑπὲρ τῆς πατρίδος· ἡγουμένης δὲ Τηλεσίλλας, ὅπλα λαμβάνουσι, καὶ παρ' ἔπαλξιν ἱστάμεναι, κύκλῳ τὰ τείχη περιέστεψαν, ὥστε θαυμάζειν τοὺς πολεμίους· τὸν μὲν οὖν Κλεομένην, πολλῶν πεσόντων, ἀπεκρούσαντο· τὸν δ' ἕτερον Βασιλέα Δημάρατον, ἐντὸς γενόμενον καὶ κατασχόντα τὸ Παμφυλιακὸν, ἐξέωσαν· ὅθεν δῆλον αὐτὴν, περὶ τὴν λθ'. Ὀλυμπιάδα ἀκμάσαι.

(6) Ἀθήν. βιβλ. 14.

(7) Ἀνθολογ. 91. καὶ Ἡφαιστ. 9.

ΛΒ'. Λάσος δὲ ὁ Ἑρμιονεὺς εἰσήγαγε τὸν Διθύραμβον εἰς τὸν ἀγῶνα, καὶ εἰσηγήσατο τοὺς ἐριστικοὺς λόγους, μ' ὅλον ὅτι ὁ Ἡρόδοτος ἀπονέμει τὴν ποίησιν καὶ τὴν ὀνομασίαν τοῦ Διθυράμβου τῷ Μηθυμναίῳ Ἀρίωνι τῷ Κιθαρωδῷ, λέγων· «Ἀρίωνα τὸν Μηθυμναῖον, » ἐπὶ Δελφῖνος ἐξενεχθέντα ἐπὶ Τέναρον, ἐόντα Κιθαρῳδὸν, τῶν τότε » ἐόντων οὐδενὸς δεύτερον, καὶ Διθύραμβον πρῶτον ἀνθρώπων, τῶν » ἡμεῖς ἴδμεν, ποιήσαντά τε καὶ διδάξαντα ἐν Κορίνθῳ». (Κλειὼ) Ἦν δὲ ὁ Λάσος υἱὸς Χαριδίνου, ἐκ πόλεως δὲ Ἀχαΐας· συναριθμεῖται δὲ παρά τινων μὲ τοὺς ἑπτὰ σοφοὺς, ἀντὶ Περιάνδρου· λόγον δὲ περὶ Μουσικῆς οὗτος ἔγραψε, πλὴν δὲν σώζεται· ἐδίδαξε καὶ τὸν ἔξοχον τῶν νέων Λυρικῶν Ποιητῶν Πίνδαρον· ἄλλοι λέγουσιν ὅτι ἐδίδαξεν αὐτὸν ἡ Κόριννα, εἰποῦσα περὶ αὐτοῦ ταῦτα. « Μέμφομαι Ἴωνα τὰν » Λιγουρὰν Μυρτίδα, ὅτι Βανὰ φοῦσα ἔβα Πινδάριο ποτ' ἔριν ». (1) καὶ πατὴρ μὲν αὐτοῦ ἦν Δαΐφαντος, μήτηρ Μύρτις· ὄντες δὲ ἀμφότεροι αὐληταὶ, ἐδίδαξαν τὴν ἰδίαν τέχνην των καὶ εἰς τὸν υἱόν των. Διὰ δὲ τὴν Μουσικήν του ἐστάθη τόσον περίφημος, ὥστε Ἀλέξανδρος ὁ τοῦ Ἀμύντου μετὰ ταῦτα τὸν συγκατέταξε μετὰ τῶν λοιπῶν Μουσικῶν, τοὺς ὁποίους αὐτὸς ἐσέβετο· (2) Μεγάλην δὲ ἄμιλλαν εἶχε πρὸς τὸν Πίνδαρον καὶ Βακχυλίδης, ὁ ἐξ Ἰουλίδος πόλεως τῆς Κέω (Τζιᾶς) συμπολίτης καὶ ἀνεψιὸς τοῦ Σιμωνίδου, τοῦ καὶ διδασκάλου ὑπάρξαντος τοῦ Πινδάρου· ἀλλ' ὁ Βακχυλίδης ἠξιώθη μεγαλητέρας τιμῆς πλησίον εἰς τὸν Βασιλέα Ἱέρωνα, παρὰ ὁ Πίνδαρος, ὀνομάζων τὸν μὲν ἑαυτόν του Ἀετὸν, αὐτὸν δὲ Κόρακα· ἔγραψε δὲ ὁ Βακχυλίδης ἐρωτικὰ προσῴδια, διθυράμβους ὕμνους καὶ ἄλλα πολλά· ἤνθει δὲ 430 ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

ΛΓ'. Τραγικοὶ δὲ περίφημοι ἐστάθησαν, Αἰσχύλος, Σοφοκλῆς καὶ Εὐριπίδης· ὧν, ὁ τῶν Τραγικῶν ἁπάντων μεγαλοφωνότατος Αἰσχύ-

(1) Ὅρα ἐν τῷ τοῦ Ἀνθίμου Γαζῆ, δευτέρας ἐκδόσεως Λεξικῷ εἰς τὴν λέξ Βανά.

(2) Ὁ Πίνδαρος ἐγεννήθη τῷ ά. ἔτει τῆς ξέ. Ὀλυμπιάδος, πατρίς του δὲ γνωρίζονται αἱ Θῆβαι τῆς Βοιωτίας· οὗτος διὰ τοῦ μεγάλου Ποιητικοῦ αὐτοῦ πνεύματος, ἀπεδίωξε τὸ ἐκ τῆς πατρίδος αὐτοῦ ὄνειδος· ἐδιδάχθη τὴν Λυρικὴν ἀπὸ Λάσον τὸν Ἑρμιονέα· τὴν δὲ ποιητικὴν ἀπὸ τὸν Σιμωνίδην· ὁ Πίνδαρος τῷ μ'. ἔτει τῆς ἡλικίας του ἐστάθη ὁ περιφημότερος τῶν Λυρικῶν, καὶ ἐτιμᾶτο μεγάλως, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι εἰς τιμήν του ἤγειραν ἀνδριάντα· οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι, ὅτε ὁ Ἀλέξανδρος κατεδάφιζε τὰς Θήβας, διεφύλαξαν τὸν οἶκον τοῦ Πινδάρου· παρέτεινε δὲ τὸ ζῆν, μέχρι τῶν 94 ἐτῶν τῆς ἡλικίας του, καὶ ἀπέθανε λαμπρῶς.

λος ἐπενόησε τὴν τάξιν τῆς Σκηνῆς, καὶ ἔφερε τὸ πλῆθος τῶν ὑποκριτῶν νὰ ὁμιλῶσιν ἀνὰ δύω, καὶ πολλὰ ὀρχηστικὰ σχήματα ἐξεύρισκων, ἐνέδιδεν εἰς τοὺς χορευτάς· ἐφεῦρε τὴν στολὴν εὐρεπῆ καὶ σεμνὴν καὶ τὰ λοιπὰ (1), διὰ τὰ ὁποῖα πρεπόντως ἠθέλησαν νὰ τὸν ὀνομάσωσι καὶ εὑρετὴν τῆς Τραγῳδίας (2). Ὁ δὲ σοφὸς Σοφοκλῆς ἐποίησε Σκηνογραφίαν, ἐκαινούργησε τὰ περὶ τὸν χορὸν, καὶ καταλύσας τὴν ὑπόκρισιν τοῦ Ποιητοῦ, ἐφεῦρε τρίτον ὑποκριτὴν, καὶ ἐπιτηδεύσας τὸ γλυκὺ εἰς τὰς Τραγῳδίας εὐδοκίμησε περισσότερον ἀπὸ ὅλους (3)· ὁ δὲ Εὐριπίδης, ὁ ἐπὶ τῆς Σκηνῆς φιλόσοφος, ἐφεῦρεν εἰς τὴν Σκηνὴν πολλὰ καὶ καλά· διότι μετεχειρίσθη μὲν γνώμας οἰκειοτάτας, ἐπεχειρίσθη δὲ καὶ θεωρήματα ὑψηλά· διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἰδόντες τούτους τοὺς τρεῖς Ποιητὰς, ὅτι εἰς ὀλίγον καιρὸν ἐποίησαν μεγάλας ἐπιδόσεις, ἐψήφισαν τὰ ἑξῆς: «Τὰς τραγῳδίας τῶν ποιητῶν, Αἰσχύ» λου, Σοφοκλέους, Εὐριπίδου, ἐν Κοινῷ γραψαμένους φυλάττειν· » καὶ τὸν γραμματέα τῆς πόλεως παρανεγινώσκειν τοῖς ὑποκρινομέ» νοις· οὐκ ἐξεῖναι γὰρ αὐτὰς ὑποκρίνεσθαι» (4).

---

(1) Ἐκόσμησε μὲν τὴν τραγῳδίαν καὶ Πρατίνας, ἐφ' οὗ καὶ θέατρον ἀνήγειραν, ὃς ἦν υἱὸς Πυρρωνίου, ἢ Ἐγκωμίου, καὶ συνακμάσας μὲ τὸν Αἰσχύλον, ἀντηγωνίζετο μὲ αὐτὸν καὶ μὲ τὸν Χοιρίλλον· ὁ δὲ Αἰσχύλος μετὰ τοῦτον ἔφερεν εἰς τὴν Τραγῳδίαν τοιοῦτον καλλωπισμὸν, ὥστε δι' αὐτὸν καὶ πατὴρ τῆς Τραγῳδίας ὠνομάσθη. Μαρτυροῦσιν οἱ παλαιοὶ, ὅτι κατ' ἐξοχὴν οὗτος ἤξευρε νὰ διεγείρῃ τὸ πάθος τοῦ τρόμου καὶ τοῦ οἴκτου, ὡς οὐδεὶς ἄλλος· ἦν δὲ υἱὸς Εὐφορίωνος· ἐγεννήθη κατὰ τὸ δ'. ἔτος τῆς ξγ'. Ὀλυμπιάδος· καὶ εἰς τὴν κατὰ τοῦ βαρβάρου μάχην καὶ συνηγωνίσθη ἐνδόξως· ἠττηθεὶς δὲ, ἔφυγεν εἰς Σικελίαν πρὸς Ἱέρωνα τὸν τύραννον, καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸ δ'. ἔτος τῆς π'. Ὀλυμπιάδος· φέρεται δὲ εἰς αὐτὸν ὁμοῦ μὲ ἄλλο καὶ τοῦτο τὸ ἐπίγραμμα.

» Αἰσχύλλον ἥδε λέγει ταφίη λίθος ἐνθάδε κεῖσθαι,
» Τὸν μέγαν οἰκείης τῆλε ἀπὸ Κεκροπίης,
» Λευκὰ Γέλας Σικελοῖο παρ' ὕδατα· τίς φθόνος ἀστῶν,
» Θησείδας ἀγαθῶν ἔγκοτος αἰὲν ἔχει;

(2) Διαιρεῖται δὲ ἡ τραγῳδία κατὰ τὸ ποιὸν εἰς μῦθον, ἦθος, λέξιν, διάνοιαν, ὄψιν καὶ μελοποιΐαν, ὅθεν καὶ πᾶς τραγῳδοποιὸς, ἔστι καὶ μελοποιὸς Ζηνόβ. Πώπ.

(3) Ὁ μὲν Σοφοκλῆς ἐγεννήθη κατὰ τὴν ογ'. Ὀλυμπιάδα· προσηγορεύθη δὲ μέλισσα διὰ τὸ γλυκύ· ἔγραφεν ἐλεγεῖα καὶ Παιᾶνας, καὶ λόγον περὶ χοροῦ κατὰ λογάδην, πρὸς Θέσπιν καὶ Χοιρίλλον ἀγωνιζόμενος· ἐδίδαξε δράματα 203· ἔλαβε νίκας κδ', τελευτᾷ δὲ μετὰ Εὐριπίδην ἔτη 6.

(4) Ὁ δ' Εὐριπίδης υἱὸς Μνησάρχου καὶ Κλειτοῦς· ἐγεννήθη εἰς Σαλα-

ΛΔ'. Φιλόσοφοι δὲ Μουσικοὶ ἐστάθησαν τρεῖς ἐπισημότατοι, Σωκράτης, Πλάτων, καὶ Ἀριστοτέλης· ἐξ ὧν ὁ μὲν Σωκράτης ἐμαθήτευσεν εἰς τὸν Κόνναν, τὴν Κιθαρωδίαν διδασκόμενος (1)· ὁ δὲ Πλάτων ἤκουσε τὰ Μουσικὰ παρὰ Δράκοντος τοῦ Ἀθηναίου, καὶ Μετέλλου Ἀκραγαντίνου· θελήσας λοιπὸν αὐτος νὰ ἀποδείξῃ ἁρμονικῶς τὴν ψυχικὴν ἁρμονίαν πρὸς τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, καὶ τὴν αἰτίαν τῆς πρὸς ἄλληλα ἐξ ἀνομοίου συμφωνίας, εἶπε δύο ψυχικὰς μεσότητας, καθ' ἓν διάστημα κατὰ τὸν Μουσικὸν λόγον· ἐγεννήθη δὲ 427 ἔτη πρὸ Χριστοῦ· καὶ ἀπέθανε 364. Ὁ Ἀριστοτέλης δὲ διδαχθεὶς ὑπὸ Πλάτωνος τὰ Μουσικὰ, ὑπέδειξε καὶ πῶς πρέπει οἱ νέοι νὰ μεταχειρίζωνται τὴν Μουσικήν· ἐγεννήθη δὲ οὗτος 384 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, καὶ ἀπέθανε 320. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Σωκράτους ἤκμασε καὶ Δάμων ὁ Ἀθηναῖος, μαθητὴς μὲν Ἀγαθοκλέους, διδάσκαλος δὲ Περικλέους· ἐφεῦρε δὲ ὁ Δάμων τὴν ἐπανειμένην Λυδιστί· (2). Γνώριμος δὲ τοῦ Πλάτωνος ὑπῆρξε καὶ Ἀρχύτας ὁ Μαθηματικὸς, ὅς τις ὅλως ἐδόθη εἰς τὴν Πυθαγορικὴν φιλοσοφίαν καὶ Μουσικήν· τὸ ἀξιολογώτερον τῶν ἐφευρέσεων τούτου ἦτον μία ξυλίνη περιστερὰ, κατασκευασθεῖσα παρ' αὐτοῦ τόσον μυμηχάνως, ὥστε μόνη της ἠδύνατο νὰ πετᾷ (3).

ΛΕ'. Διονύσιος δὲ ὁ Θηβαῖος, Λάμπρος, Λαμπροκλῆς, καὶ Μελανιππίδης ὁ μελοποιὸς, ὁ μετὰ τούτους γενόμενος, καὶ Κρέξος καὶ Φιλόξενος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ, τοῖς νόμοις τῶν πρὸ αὐτῶν ἠκολούθησαν, μὴ θελήσαντες νὰ καινοτομῶσι. Φρῦνις δὲ καὶ Τιμόθεος, καὶ Ἐπιγόνιος, καὶ Λύσανδρος, καὶ Σίμμικος, καὶ Διόδωρος μὴ ἀγαπήσαντες ἐμμεῖναι τῇ προϋπαρχούσῃ Μουσικῇ, ἐπεχείρησαν νὰ καινοτομῶσι· διότι ὁ μὲν Φρῦνις συνῆψε τὸ ἑξάμετρον μὲ τὸ λελυμένον, καὶ μετεχειρίσθη χορδὰς περισσοτέρας ἀπὸ τὰς ἑπτὰ (4). Ἐπειδὴ

μῖνα, Ὀλυμ. οδ'. τῷ ά. ἔτει 480 πρὸ Χριστοῦ· ἤκουσε δὲ Σωκράτους τοῦ Ἀθηναίου, καὶ Ἀναξαγόρου τοῦ Κλαζομενίου· ἔγραψε πολλὰς τραγῳδίας, ἐξ ὧν 20. ἐσώθησαν, ἐλθὼν δὲ εἰς Μακεδονίαν πρὸς Ἀρχέλαον ἀπέθανε.

(1) Οὐκ ἀπηξίου δὲ οὐδὲ Σωκράτης πρὸς Κόννον φοιτᾷν τὸν Μουσικὸν, ἀλλ' ἐμάνθανε κιθαρίζειν, γέρων ἤδη ὤν· ἐγεννήθη 468 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, καὶ ἀπέθανε 398.

(2) Ὁ Δάμων ἤκμασε ὀλίγῳ πρότερον τοῦ Σωκράτους· διότι ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Περικλῆς συνήκμαζε τῷ Σωκράτῃ.

(3) Ὁ Ἀρχύτας ἦτον ἀπὸ τὰ Τάραντα, ἔχων πατέρα Μνησαγόραν, ἢ Ἑστιαῖον· ἐγνωρίσθη δὲ μετὰ τὸν Πλάτωνα τῇ υις'. Ὀλυμπιάδι· ἤνθη πρὸ Χριστοῦ 398 ἔτη.

(4) Ἐμπρεπὴς ἔφορος, Φρύνιδος τοῦ Μουσικοῦ σκεπάρνῳ τὰς δύο τῶν

ἑπτάχορδος ἦτον ἡ Λύρα ἀπὸ τὸν χρόνον Τερπάνδρου τοῦ Ἀντισσίου καὶ ὁ μὲν Φρῦνις προσέθηκε τὴν ὀγδόην καὶ ἐννάτην χορδὴν, ὁ δὲ Τιμόθεος τὴν δεκάτην καὶ ἑνδεκάτην, καὶ οὕτως ἐφέρθη εἰς τὸ μαλακώτερον ἡ ἀρχαία Μουσικὴ, διὰ τοῦτο καὶ ἐδίωξαν οἱ Λακεδαιμόνιοι τὸν Τιμόθεον, ὅταν ὕπῆγεν εἰς τὴν Λακεδαίμονα μὲ Κιθάραν ἑνδεκάχορδον (1). Ἦν δὲ οὗτος ὁ Λυρικὸς Μιλήσιος, υἱὸς Θερσάνδρου, ἢ Νεομύσου, ἢ Φιλοπόλιδος· ἔγραψε δὲ ἐπῶν νόμους Μουσικοὺς ιθ'. Προοίμια λς'. Ἀρτεμιν· διασκευὰς, ἢ ἐγκώμιον, Ἡδρᾶς ἢ Ναύπλιον, Φινίδας, Λαέρτην, Διθυράμβους· ιή. ὕμνους καὶ ἄλλα τινά· ἀπέθανεν ἐτῶν 97. Ἤκμασε δὲ ἐπὶ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου, καὶ φαίνεται ὅτι ἔφθασεν οὗτος εἰς τόσην ἕξιν τῆς Μουσικῆς, ὥστε δι' αὐτῆς ἠδύνατο νὰ ἐνστάζῃ πάθη διάφορα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν· δι' ἃ καὶ ὁ μέγας Βασίλειος λέγει. «Ὥ γε (Τιμοθέῳ δηλαδὴ) τοσοῦτον περιῆν τῆς Μουσικῆς τέχνης, ὥστε καὶ θυμὸν ἐγείρειν καὶ τλπ.» (2). Ἡ ἐμπειρία τοῦ ἀνδρὸς καὶ πολλοὺς ἄλλους ἐκίνησε νὰ τὸν ἐκθειάζωσιν (3). Ὁ δὲ Ἐπιγόνιος ἐφεῦρεν ὄργανον τεσσαρακοντάχορδον, καὶ πρῶτος ἐπέκρουσεν ἄνευ πλήκτρου· ἦν δὲ οὗτος γένει μὲν Ἀμβρακιώτης, τιμῇ

ἐννέα χορδῶν ἐξέτεμεν εἰπὼν, μὴ κακούργει τὴν Μουσικήν· ἐν ἀποφθ. Πλ. λακ. καὶ παρὰ Πρόκλῳ, Φωτίου Κωδ. 252 ἀναφέρεται περὶ αὐτοῦ.

(1) Τοῦτον ἐλθόντα εἰς Λακεδαίμονα μετὰ Κιθάρας ἑνδεκαχόρδου, ἐξέωσαν οἱ Λάκωνες, τοιαῦτα ψηφισάμενοι. «Ἐπειδὴ Τιμόθεος ὁ Μιλήσιος παραγενόμενος ἐτὰν ἡμετέραν Πόλιν, τὰν παλαιὰν Μῶσαν ἀτιμάσθη, καὶ τὰν διὰ τᾶν ἑπτὰ χορδᾶν κιθάριξιν ἀποστρεφόμενος, πολυφωνίαν εἰσάγων, λυμαίνεται τὰν ἀκοὰν τῶν νέων διά τε τὰν πολυχορδίαν τᾶν κενοτάτων τῶ μέλεος, ἀγεννέα καὶ ποικίλλαν, ἀντὶ ἁπλᾶς καὶ τεταγμένας ἁρμονίαν τὰν Μῶσαν, ἐπὶ χρώματος συνιστάμενον τὰν τῶ μέλεος δίεσιν, ἀντὶ τὰν ἐναρμόνιον, ποττὰν ἀντίστροφον ἁρμονίαν· παρακληθεὶς δὲ ἐπὶ τὸν ἀγῶνα τᾶς Ἐλευσινίας Δάμαρτος ἀπρεπέα διάσατο τὰν τῶ μύθω διασκευάν· τὰν τᾶς Σεμέλας ὠδῖνας οὐκ ἔνδικα τὸν νέων διδάσκῃ, δεδόχθαι φᾶν περὶ τούτων τὸν Βασιλέα, καὶ ἐφόρως μεμψάσθαι Τιμόθεον, ἐπαναγκάσαι δὲ καὶ τᾶν ἑνδεκα χορδᾶν ἐκταμόντα τὰν περυτὰν ὑπολίπην μόνον τὰν ἑπτὰ, ὅπως ἕκαστος τὸ τᾶς πόλιος βάρος ὁρῶν εὐλάβηται ἐττὰν Σπάρταν ἐπιφέρειν τι τῶν ἠθῶν, μὴ ποττᾶς ἀρετᾶς κλέος ἀγόντων.

(2) Ὅρα ἐν τῷ πρὸς τοὺς νέους παραινετικῷ λόγῳ τοῦ θείου Πατρὸς Βασιλείου· καὶ ὁ Δίων λόγῳ ά. περὶ Βασιλ. ἀναφέρει περὶ αὐτοῦ.

(3) Καὶ ὁ Πλούταρχ. αὐτὸ τοῦτο φησί. Καὶ Ἀντιγεννίδαν ποιῆσαι τὸν Ἀρμάτιον ἐπάσαντα νόμον· (περὶ τύχ. Ἀλεξάνδρου σελ. 507.) αὐτὸ τοῦτο (φησὶ καὶ Ἱερώνυμος) παθεῖν τὸν Καρδιανάλιον ἐν Παννονίᾳ στρατευόμενον· Ἀνάγνωθι ποικιλ. ἱστορ. βιβλ. δ'. Κεφ. ιγ'. Ἱερώνυμος Μαγίου.

δὲ Ξυκυώντος· ὁ δὲ Σίμμιχος ἐφεῦρεν ὄργανον τριάκοντα πέντε χορδῶν, ὅπερ ὁ Διόδωρος ἐποίησεν ἐντελέστερον, προσθεὶς αὐτῷ νέας ὀπάς.

ΛϚ'. Ἀπὸ τοὺς ἕως ὧδε καταλεχέντας ἀρχαίους Μουσικοὺς, ἄλλοι μὲν ἐφεῦρον ἄλλο, καὶ ἄλλοι ἄλλο· πολλοὶ δὲ μετ' αὐτοὺς καὶ ἄλλοι πολλὰς καὶ ἀλλοίας ἐφευρέσεις ἐποίησαν εἰς τὴν Μουσικὴν, τοὺς ὁποίους διὰ τὴν ἄγνοιαν σιωπῶμεν· ὅσον ὅμως διὰ τὰς ἀρχὰς καὶ διά τινας πρόοδους τῆς φωνητικῆς, ὀργανικῆς, καὶ ῥυθμικῆς Μουσικῆς, ἀρκετὰ μοὶ φαίνεται ἱστορήθησαν. Ἐπειδὴ δὲ διαμόνης τῆς συγγραφῆς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀπομνημονεύηται πᾶσα τέχνη καὶ ἐπιστήμη, δὲν εἶναι περιττὸν νὰ διαλάβωμεν καὶ περὶ ἐκείνων, ὅσοι γνωρίζονται εἰς ἡμᾶς, ὅτι κατὰ καιροὺς συνέγραψάν τι περὶ Μουσικῆς.

ΑΖ'. Πρῶτος λοιπὸν ὁ Φιλόλαος συνέγραψε, δεύτερος δὲ ὁ Λάσος, καὶ τρίτος ὁ Δικαίαρχος, ὧν τὰ συγγράμματα ἀπώλοντο· καὶ περὶ μὲν τοῦ Λάσου ὠμιλήσαμεν (§. 32). Ὁ δὲ Φιλόλαος ὑπῆρξε μαθητὴς καὶ διάδοχος τοῦ Πυθαγόρου· τοῦ δὲ περὶ τῆς Μουσικῆς συγγράμματός του τεμάχιά τινα διεσώθησαν παρὰ Νικομάχῳ τῷ Γερασηνῷ, οἷον καὶ τὸ ἑξῆς, τοῖς φιλομούσοις παρατιθέμενον. «Ἁρμονίας δὲ μέγε» θος, συλλαβὰ καὶ διοξεῖα. Τὸ δὲ διοξείας μεῖζον τῆς συλλαβῆς » ἐπογδόῳ. Ἔστι γὰρ ἀπὸ ὑπάτας εἰς μέσον, συλλαβά· ἀπὸ δὲ μέσας » ποτὶ νεάταν, διοξεῖα. Ἀπὸ δὲ νεάτας εἰς τρίταν, συλλαβά· ἀπὸ δὲ » τρίτας, εἰς ὑπάταν, διοξεῖα· τὰ δ' ἐν μέσῳ τρίτας καὶ μέσας ἐπό» γδοον· ἃ δὲ συλλαβὰ, ἐπὶ τρίτον· τὸ δὲ διοξείας, ἡμιόλιον· τὸ δὲ » διαπασῶν, διπλόον· ὥστε ἁρμονία, πέντε ἐπ' ὀγδόαν καὶ δυοῖν διέ» σεων, διοξεῖα δὲ τρίτ' ἐπ' ὄγδοα καὶ δίεσις. Συλλαβὰ δὲ, δύ' ἐπ' ὄ» γδοα καὶ δίεσις». (Ὅρα Νικόμ. τὸν Γερασ. ἐν τῷ περὶ Μουσικῆς). Ὁ δὲ Δικαίαρχος ἦν Μεσσήνιος, υἱὸς μὲν Φειδίου, ἀκουστὴς δὲ Ἀριστοτέλους· ὑπῆρξε δὲ Μουσικὸς, Ῥήτωρ, καὶ Φιλόσοφος, τὸν ὁποῖον ὁ Κικέρων ὠνόμασε Μουσικὸν καὶ ἱστορικώτατον (1).

ΑΗ'. Ἀριστόξενος δέ ἐστιν ὁ σωζόμενος ἀρχαιότερος συγγραφεὺς τῆς Μουσικῆς· ἦν δὲ υἱὸς Μνησίου τοῦ καὶ Σπινθάρου Μουσικοῦ ἀπὸ Ταράντων τῆς Σικελίας· φιλοσοφήσας δὲ ἐπεχείρησε καὶ εἰς τὴν Μουσικὴν, καὶ ἔγινεν ἀκουστὴς τοῦ πατρός του, καὶ Λάμπρου τοῦ Ἐρυθραίου, εἶτα Ξενοφίλου τοῦ Πυθαγορείου, καὶ τέλος Ἀριστοτέλους·

---

(1) Δικαιάρχῳ τῷ Μεσσηνίῳ τὸ περὶ Μουσικῶν ἀγώνων βιβλίον (οὗ καὶ Σφηξὶ στίχ. 1190· μέμνηται ὁ τοῦ κωμικ. σχολιαστής)· ἀναγέγραφεν ὁ Φαβρίκιος βιβλ. Ἑλλην. γ'. Κεφ. ιά. §. 217 καὶ 295.

συνέγραψε δὲ βιβλία Μουσικὰ γ'. ἤκμασε δὲ ἐπὶ τῆς ριά. Ὀλυμπιάδος· κατὰ δὲ Ἄνθιμον Γαζ. 322, πρὸ Χριστοῦ.

ΛΘ'. Εὐκλείδης δὲ συνέγραψεν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Μουσικὴν, ἔνθα καταλέγει τὰς χορδὰς τῶν τριῶν γενῶν· διακρίνει χρόας ἓξ, διασαφηνίζει τρόπους ἑπτὰ, ἐκτίθησιν εἴκοσι θεωρήματα εἰς κατατομὴν τοῦ κανόνος, ἧγουν καταγίνεται περὶ τοῦ ἐν Μουσικῇ ποσοῦ μόνον, χωρὶς νὰ ἀναφέρῃ τι περὶ τοῦ ποιοῦ· γνωρίζεται δὲ κατὰ τὸν Ἄνθιμον Γαζ. 258 ἔτη πρὸ Χριστοῦ.

Μ'. Νικόμαχος δέ τις Γερασηνὸς συνέγραψε περὶ Μουσικῆς, ὅστις διαιρεῖ τὸ σύγγραμμά του εἰς δύο βιβλία· καὶ ἐπειδὴ ὁμιλεῖ κατὰ τὰς γνώμας τοῦ Πυθαγόρου, πυθωνομάσθη Πυθαγορικός. Λέγεται δὲ Γερασηνὸς ἐκ τῆς πόλεως ἐν ᾗ ἐγεννήθη· Αὕτη ὠνομάσθη Γέρασα, ἀπὸ τοῦ ὅτι κατῴκησαν ἐκεῖ οἱ συστρατεύσαντες τῷ Ἀλεξάνδρῳ Γέροντες, μὴ δυνάμενοι νὰ πολεμῶσι. Κεῖται δὲ αὕτη ἡ Πόλις περὶ Βόστραν καὶ Ἀραβίαν. Οὗτος ὁ Νικόμαχος ἤκμασεν 117 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, κατὰ Ἄνθ. Γαζ. ἦν δὲ σύγχρονος αὐτῷ καὶ ὁ Θέων, καὶ ὁ Ἀριστείδης. Ὁ Ἐρατοσθένης, ὅς τις εἶναι γνωσὸς ὡς Γραμματικὸς, Ποιητὴς, Φιλόσοφος καὶ Γεωμέτρης, ἀκμάσας κατὰ τὴν ρκς'. Ὀλυμπιάδα, ἤτοι 194 ἔτη πρὸ Χριστοῦ, ἔγραψε κανόνος Πυθαγόρου κατατομήν.

ΜΑ'. Θέων δέ τις Σμυρναῖος, ἀφῆκεν ἀπόσπασμάτιον, περὶ Ἀριθμητικῆς καὶ Μουσικῆς, καὶ ἐξέδωκεν αὐτὸ τύποις Ἰσμαὴλ Βουλλιάλδ.

ΜΒ'. Ἀριστείδης ὁ Κοϊντιλιανὸς συνέγραψε πλατύτερον καὶ πληρέστερον τῶν προηγησαμένων, ὁμιλήσας περὶ μελῳδίας, περὶ ῥυθμῶν καὶ περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς Μουσικῆς.

ΜΓ'. Κλαύδιος δὲ ὁ Πτολεμαῖος συνέγραψεν Ἑλληνιστὶ τὰς ἀρχὰς τῆς ἁρμονίας, ἔνθα μαθηματικώτερον ἐκφράζεται· σχολιάζει δὲ τὰ ἁρμονικὰ τοῦ Πτολεμαίου Πορφύριος, ἀφεὶς καὶ αὐτὸς ὑπόμνημά τι περὶ Μουσικῆς οὐχ ἀξιοκαταφρόνητον· ἤκμασε δὲ ἀπὸ ρκέ, ἕως ρξά. ἔτη ἀπὸ Χριστοῦ, κατὰ Ἄνθιμον Γαζ. ζήσας 78 χρόνους.

ΜΔ'. Ἀλύπιος δὲ ἐκτίθησι τὰ σημεῖα, ἅτινα διὰ τοὺς φθόγγους μετεχειρίζοντο οἱ Ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἰς δεκαπέντε τρόπους ἐν τρισὶ γένεσι· τουτέστιν, ἐπὶ διαγραμμάτων τεσσαράκοντα πέντε. Ἐλήφθησαν δὲ ταῦτα τὰ Μουσικὰ σημεῖα ἀπὸ τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἀλφαβήτου. Μάρκος ὁ Μειβώμιος ἐξέδωκε βίβλον, περιέχουσαν μετὰ Λατινικῆς μεταφράσεως καὶ σχολίων τὰ συγγράμματα, διαγράμματα, καὶ σημεῖα ἑπτὰ Μουσικῶν Ἑλλήνων, Ἀριστοξένου, Εὐκλείδου, Νικομάχου, Ἀλυπίου, Γαυδεντίου, Βακχείου καὶ Ἀριστείδου, ποιήσας ἔργον ἐπαίνων πολλῶν ἄξιον.

ΜΕ'. Γαυδέντιος δέ τις Φιλόσοφος συνέγραψεν εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Μουσικὴν, ἔνθα ὁμιλεῖ περὶ φθόγγων, διαστημάτων καὶ τρόπων· ἐκτίθησι δὲ καὶ σημεῖα τῶν φθόγγων εἰς τέσσαρας τρόπους ἐν τῷ διατονικῷ μόνῳ γένει.

ΜϚ'. Βακχεῖος ὁ Γέρων συνέγραψεν εἰσαγωγὴν τῆς Μουσικῆς τέχνης, κατ' ἐρωταπόκρισιν, ἀναφέρει δὲ δέκα ῥυθμοὺς, περὶ οὗ εὕρηται καὶ τὸ ἑξῆς ἐπίγραμμα.

» Τῆς Μουσικῆς ἔλεξε Βακχεῖος Γέρων,
» τόνους, τρόπους, μέλη τε, καὶ συμφωνίας,
» Τούτῳ συνῳδὰ Διονύσιος γράφων,
» τὸν παμμέγιστον Δεσπότην Κωνσταντῖνον,
» Σοφῶν ἐραστὴν δεικνύσιν τεχνημάτων,
» τὸν τῶν ἁπάντων γὰρ σοφῶν παιδευμάτων,
» Ἐφευρετήν τε καὶ δότην πεφηνότα,
» ταύτης προσῆκεν οὐδαμῶς εἶναι ξένον.

ΜΖ'. Ἔγραψαν δὲ περὶ Μουσικῆς καὶ τρεῖς πολυϊστορες· Λουκιανὲς ὁ Σαμωσατεὺς, Πλούταρχος ὁ Χαιρωνεύς, καὶ Ἀθήναιος. Καὶ ὁ μὲν Ἀθήναιος, ἀναφέρει περὶ τινῶν εὐδοκιμησάντων εἰς τὴν Μουσικὴν, ἢ ἐφευρόντων τι εἰς αὐτὴν (1). Ὁ δὲ Πλούταρχος ἐποίησε δύο διαλόγους διὰ τὸ αὐτὸ τέλος (2). Καὶ ὁ Λουκιανὸς ἔγραψεν ὄρχησιν ἢ ἐγκώμιον Μουσικῆς (3).

ΜΗ'. Συνέγραψα δὲ περὶ Μουσικῆς ἐν ἐσχάτοις χρόνοις καὶ δύω Κωνσταντινοπολῖται, Μανουὴλ ὁ Ψελλὸς, καὶ Μανουὴλ ὁ Βρυέννιος· καὶ τοῦ μὲν Ψελλοῦ σώζεται ἐπιτομὴ Μουσικῆς, ἔνθα φαίνεται ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἐποίησεν, εἰμὴ συνάθροισιν ἀρκετῶν λέξεων τῆς Μουσικῆς, ὁρισμῶν καὶ διαιρέσεων· ὁ δὲ Βρυέννιος ὡμίλησε περὶ τῆς ἐν τῇ Μουσικῇ ποσότητος, κατὰ τοὺς ἀρχαίους, πληρέστατα· καὶ ἔτι περὶ ἤχων, καθὼς οἱ Μελοποιοὶ τοῦ καιροῦ του ἐφρόνουν. Εἶναι ὅμως ἄπορον, διατὶ δὲν ὡμίλησε μήτε ὁ ἕνας, μήτε ὁ ἄλλος περὶ ῥυθμῶν, χειρονομίας καὶ χαρακτήρων· διότι ὁ μὲν Ψελλὸς ἔγραψε περὶ τὸ 1105 ἔτος· ὁ δὲ Βρυέννιος περὶ τὸ 1320, ὅτε παρὰ πολλοῖς ἀναμφιβόλως ὑπῆρχεν ἡ χρῆσις τῶν χαρακτήρων καὶ τῆς χειρονομίας (ἥτις διήρκεσε καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν)· ἐπειδὴ εὑρίσκονται στιχηράρια, γε-

(1) Ὁ Ἀθήναιος συνέγραψε μετὰ τὴ 204 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ.

(2) Ὁ δὲ Πλούταρχος ἐγεννήθη σχεδὸν 50 ἔτη μετὰ Χριστὸν, καὶ ἀπέθανεν 135.

(3) Καὶ ὁ Λουκιανὸς κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν σχεδὸν ὑπῆρξε, κατὰ τὸν Ἄνθιμον Γαζῆν, ἀπὸ 120 ἕως 200.

γραμμένα πρὸ ἑξακοσίων, καὶ ὀκτακοσίων χρόνων. Ἔτι καὶ ὁ Αὐτοκράτωρ Θεόφιλος περὶ τὸ 830 ἐμέλιζε στιχηρὰ, καὶ διαδοὺς τοῖς Ψάλταις προέτρεπεν αὐτοὺς, ἵνα ψάλλωσιν αὐτά· καὶ αὐτὸς ἠγάπα νὰ χειρονομῇ καὶ ἐν φαιδραῖς Ἁγιηγύρεσιν (ὅρα Κεδρινόν). Πρὸς τούτοις καὶ ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Αὐτοκράτωρ ὁ Πορφυρογέννητος, ἀναφέρει πολλαχοῦ περὶ τῆς χειρονομίας λέγων, ἔψαλλον οἱ ψάλται τῇ πολυτέχνῳ χειρονομίᾳ, περὶ τὸ 950 ἔτος μετὰ Χριστόν. Συνάγεται λοιπὸν, ὅτι αὐτοὶ οἱ δύο Συγγραφεῖς ἦσαν ἀμύητοι τῆς Μουσικῆς τοῦ καιροῦ των, ἢ τοὐλάχιστον ἔγραψαν, καὶ τὰ περὶ ταύτης τῆς ὕλης γραφέντα οὐ διεσώθησαν.

ΜΘ'. Τόσους λοιπὸν γνωρίζομεν ἀπὸ ἐκείνους, οἵτινες συνέγραψαν Ἑλληνιστὶ περὶ Μουσικῆς Ἑλληνικῆς. Ἀπὸ δὲ τοὺς Λατίνους καὶ τοὺς λοιποὺς Εὐρωπαίους, ἐπὶ μὲν Θεοδωρίχου συνέγραψαν Βοέσιος, Κασσιόδωρος, Μαρτιανὸς, καὶ Αὐγουστῖνος. Νεωστὶ δὲ, Ζαρλῖνος, Σαλινᾶς, Βανχιέρις, Μαρσένιος, Παῤῥᾶς, Περῶλτος Βαλλῆς, Δεσκάρτης, Εὐδόρος, Μανγόλης, Μαλκόμος, Βουρέτος, Ῥαμὼ, Δαλαμβέρτος, Ῥουσσὼ, καὶ Ὀρόν. Συνέγραψαν αὐτοί τε καὶ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι περὶ Μουσικῆς, ἐκφράζοντες ἐξ εἰκασίας καὶ τὰ λεγόμενα παρὰ τῶν ἀρχαίων Μουσικῶν, σημειόνοντες ὁμοίως καὶ μέλη τῶν Ἑλλήνων Μουσικῶν μὲ τὰς ἐν χρήσει παρ' αὐτοῖς οὔσας νότας. Ὅσα ὅμως γράφουσι περὶ τῆς Μουσικῆς, ἥτις εἶναι παρ' αὐτοῖς ἐν χρήσει τὴν σήμερον, εἰς ταῦτα ἀληθεύουσι, διηγούμενοι πράγματα καὶ ὄχι ὑποθέσεις.

Ν'. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς Ἑλληνικῆς Μουσικῆς πρὸ τῆς Χριστιανικῆς ἐποχῆς. Ὅτε δὲ ἡ κοινὴ Μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλ. τῶν Χριστιανῶν ἐλάμβανε σύστασιν, ὁ δὲ χριστιανισμὸς ἐφαπλούμενος εἰς διαφόρους πόλεις ἐβελτιοῦτο, τότε καθὼς ἐσυνειθίζετο καὶ παρ' Ἰουδαίοις, ἔδοξε καὶ τοῖς Χριστιανοῖς, ἵνα τὰ μεγαλεῖα καὶ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ δοξολογῶνται καὶ ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἐκκλησίᾳ διὰ τῆς Μουσικῆς. Καὶ ἔψαλλον μὲν τοὺς ψαλμοὺς τοῦ Δαβὶδ ἐν αὐτῇ, ἐμέλισαν δὲ καὶ τὸ Σιγησάτω πᾶσα σὰρξ, τὸ Χερουβικὸν, τὸ Κοινωνικὸν, τὸ Ἅγιος ἅγιος, τὸ Σὲ ὑμνοῦμεν, τὸ Τὴν γὰρ σὴν μήτραν, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Θείας καὶ Ἱερᾶς Λειτουργίας ἄσματα· μετέπειτα μετεχειρίσθησαν τὴν Μουσικὴν ἐν τῷ Ἑσπερινῷ, Μεσονυκτίῳ καὶ Ὄρθρῳ. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἔζων, ὅ,τε Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς, ἤτοι περὶ τὸ 736, ἀπὸ Χριστοῦ, καὶ ὁ τούτῳ συναναστραφεὶς καὶ συμπαιδευθεὶς Κοσμᾶς, ἐπενοήθη ὁ τρόπος τοῦ γράφειν τὰ μέλη διά τινων συμβολικῶν χαρακτήρων, διὰ τούτων ἔγραψεν ὁ ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννης ὁ Μανσοὺρ ὀνο-

μαζόμενος ἐν ὀκτὼ ἤχοις τὰ ἀναστάσιμα τῆς Ὀκτωήχου, καὶ τὰ Κεκραγάρια τὰ παρὰ Πέτρου τοῦ Λακεδαιμονίου ἐξηγηθέντα· ἐν ἤχῳ δὲ πλαγίου δευτέρου τὰ μέλη ἑνὸς Χερουβικοῦ, ἑνὸς Κοινωνικοῦ, τὸ Νῦν αἱ δυνάμεις καὶ τὸ Προστασία. Ἐν πρώτῳ δὲ ἤχῳ τὸ Γεῦσασθε καὶ τὰ Ἀνοιξαντάρια (1). Λοιπὸν οὗτος λέγεται ὁ ἀρχαιότερος διδάσκαλος καὶ πρωτουργὸς τῆς καθ' ἡμᾶς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, κατὰ τὰ σωζόμενα γεγραμμένα μέλη διὰ τῶν εἰρημένων Μουσικῶν χαρακτήρων. Αὐτὸς παιήσας τὴν Ὀκτώηχον, ἐδίδαξε τοὺς μεταγενεστέρους ψαλμῳδοὺς νὰ μὴν ἐκτείνωσιν, οὔτε νὰ παρεκτέπωσι τὰς ψαλμῳδίας ἀπὸ τοὺς ὀκτὼ ἤχους. Ἀπὸ δὲ τούτης τῆς ἐποχῆς ἕως εἰς τοὺς ἐδικούς μας χρόνους, ὅσους διακασκάλους καὶ ἐφευρετὰς ψαλμῳδιῶν ἀνέδειξεν ὁ χρόνος, διδάξαντάς τι ἄξιον ψάλλεσθαι ἐν ταῖς ἱεραῖς Ἐκκλησίαις, ἰδοὺ κατὰ ἀλφάβητον ὀνομαστὶ καταλέγονται.

---

(1) Ὁ ἐν Ἁγίοις Πατὴρ ἡμῶν Ἰωάννης ἐκ Δαμασκοῦ ὁ Μανσοὺρ. Πατρίδα μὲν ἔσχε τὴν κατὰ Συρίαν Δάμασκον, γονεῖς δὲ περιφανεῖς καὶ ἐνδόξους, Διδάσκαλόν τε Κοσμᾶν Ἱερωμένον τε καὶ ἐλλόγιμον ἄνδρα ἐξ Ἰταλίας, παρ' οὗ πολλὰ μὲν εἴδη σὺν Κοσμᾷ τῷ Μελωδῷ ἐκδιδάσκεται παιδαρίας, τὴν δὲ Μουσικὴν ἐμυήθη ἐντελῶς. Καὶ περὶ μὲν τὸ 728 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ ἤκμασεν, ἐπὶ Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου· περὶ δὲ τὸ 756 πρὸς Κύριον ἐξεδήμησε. Ἀναβιβάζουσιν οἱ μεταγενέστεροι Συγγραφεῖς τὴν μέθοδον καὶ τοὺς χαρακτῆρας τῆς Μουσικῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς, ἕως εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου Βασιλέως Αἰγύπτου· τουτέστι 285 ἔτη πρὸ τῆς Σωτηρίου ἐποχῆς. Διότι λέγουσι. «Πτολεμαῖος ὁ Βασιλεὺς εὑρὼν » τοὺς ἤχους συγκεχυμένους καὶ διακεχωρισμένους, προστάξας τοὺς σοφοὺς » τῶν Ἑβραίων ἄνδρας, μετεγλώττισαν τὴν Ἑβραϊκὴν Γραφὴν εἰς τὴν Ἑλ» λάδα, καὶ συντάξαντες πάντα τὰ μέλη (τῶν ἤχων) ἐποίησαν ἐξ αὐτῶν » βιβλίον, καλούμενον Μουσικόν, ἐξ οὗ τῆς παιδιᾶς ἅπασα ἡ τέχνη ἐ» γνωρίσθη, ὃ σὺν ἄλλοις πολλοῖς ὑπὸ τῶν ἀθέων βαρβάρων ἐνεπρήσθη». Ἀγνοοῦντες οὖν οἱ ἄνθρωποι, διὰ τί τούτων, πῶς ἄλλως δύνειν τὸν Θεὸν δυνήσονται, εἰς αὐλοὺς καὶ κιθάρας ἐξέκλιναν· μετὰ δὲ τούτων τῶν θεοπαιγῶν ὀργάνων εἰς τὰς Ἐκκλησίας εἰσερχόμενοι ἔψαλλον, καὶ πάλιν ἀπήρχοντο εἰς τὰ θέατρα, καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν εἰς πᾶσαν ἀσέβη καὶ μισόθεον πρᾶξιν, πᾶς ὁ λαὸς διὰ τῶν ὀργάνων ἐκείνων θελγόμενος, ἕως ὁ Θεὸς ἐλεήσας τὸ πλάσμα αὐτοῦ, τούτους τοὺς τρεῖς φωστῆρας τῇ οἰκουμένῃ διήγειρεν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, τὸν ἐν ἁγίοις μέγιστον Κοσμᾶν τὸν Ποιητὴν, καὶ τὸν ἐκείνου ὑπέρλαμπρον φοιτητὴν Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν· καὶ πρὸ τούτων τὸν μέγιστον Ἀρχιεράρχην Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον· οἵτινες Θεοπνεύστῳ βουλήματι κινηθέντες, ταύτην τὴν τέχνην ἀνεκαίνισαν καὶ ἐνήρμοσαν, καὶ τοῖς ἀνθρώποις λεπτομερῶς καὶ ἐντέχνως ἡρμήνευσαν.

Α.

ΝΑ'. Ἀγάθων, ἀδελφὸς Ξένου τοῦ Κορώνη. Ἀθανάσιος μοναχός. Ἀθανάσιος Ἀθωνίτης. Ἀθανάσιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως, μαθητὴς Μπαλασίου. Ἀλύπιος Ἀμπελοκηπιώτης. Ἀνανεώτης. (1) Ἀνδρέας ὁ ἅγιος, ποιμὴν τῆς Κρήτης. Ἀνδρέας Ἱεροσολυμίτης. Ἀνδρέας Σιγηροῦ. Ἀνδρόνικος. Ἄνθιμος Ἱερομόναχος. Ἀντώνιος. Ἀρσένιος Ἱερομόναχος ὁ μικρὸς, (2) Ἱερεὺς καὶ μέγας οἰκονόμος, μαθητὴς Ἱερεμίου Χαλκηδόνος. Ἀργυρὸς Ῥόδιος. Ἀρκάδιος μοναχός. Ἀρσένιος Ἱερομόναχος ὁ μέγας. Ἀπόστολος Κροστάλας Χῖος· (3) Ἀντώνιος Λαμπαδάριος τῆς Μ. Ἐκκλησίας.

Β.

ΝΒ'. Βαλάσιος Ἱερεὺς, μαθητὴς Γερμανοῦ νέων Πατρῶν (4) Βαρθολομαῖος μοναχός. Βενέδικτος Δομέστικος. Βλατηρὸς Βυζάντιος.

Γ.

ΝΓ'. Γαβριὴλ Ἱερομόναχος καὶ Φιλόσοφος. (5) Γαβριὴλ ἐκ τῆς Ἱερᾶς μονῆς τοῦ Ξανθοπούλου. Γεννάδιος ἐξ Ἀγχιάλου. Γερμανὸς μοναχός. Γερμανὸς Νέων Πατρῶν (6). Γεώργιος Κοντοπετρῆς. Γεώργιος Πλαγιώτου. Γεώργιος Πρωτοψάλτης Γάνου. Γεώργιος ὁ ἐκ Ῥαιδεστοῦ Πρωτοψάλτης τῆς μικρᾶς Ἐκκλησίας. Γεώργιος ὁ Κρῆς (7)

---

(1) Οὗτος ὑπῆρξε πρῶτος ποιητὴς τῶν οἴκων· δεύτερος Ἰωάννης ὁ Γλυκὺς, τὸν Ἀνανεώτην μιμούμενος. Τρίτος ὁ Ἠθικὸς, μεθ' οὓς ὁ Κουκουζέλης καὶ ἄλλοι.

(2) Οὗτος ἐμέλισεν εἱρμοὺς καλοφωνικοὺς, ὀλίγῳ πρότερον χρηματίσας τοῦ Χρυσάφου καὶ τοῦ Μπαλασίου.

(3) Οὗτος ἦν μαθητὴς Πέτρου Βυζαντίου καὶ ἄλλων τινῶν διδασκάλων τῆς Παλαιᾶς μεθόδου, ἦν δὲ Μουσικογράφος ἐπιτήδειος· ἔγραψε δὲ χειρόγραφα βιβλία Μουσικὰ παλαιά τε καὶ νέα πάμπολλα·

(4) Οὗτος ἐμέλισεν εἱρμολόγιον τῶν Καταβασιῶν, τὸ ὁποῖον ἐξήγησεν ὁ Πέτρος ὁ Λακεδαίμων καλλωπίσας αὐτό· ἔγραψε δὲ μέλη δοξολογιῶν, εἱρμῶν καλοφωνικῶν, καὶ ἄλλα πολλά· ὑπῆρξε σύγχρονος τῷ νέῳ Χρυσάφῃ.

(5) Τούτου σώζεται ἐγχειρίδιον περὶ Μουσικῆς χειρόγραφον, γραφὲν ἔτι σωζομένης τῆς χειρονομίας, ὅθεν ὁμιλεῖ καὶ πρὸς εἰδότας.

(6) Οὗτος ἦν ἡ σύγχρονος, ἢ ὀλίγῳ ὕστερον τοῦ Χρυσάφου, ἤκμασε περὶ τὸ 1670 ἔτος· ἐμέλισε Στιχηράριον, καὶ ἄλλα πολλά.

(7) Οὗτος ἦν ἡ γραφὶς Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, διότι μὴ γυμνασθεὶς ὁ Ἰάκωβος εἰς τὸ γράφειν, ἔψαλλε μὲν αὐτὸς, ὁ δὲ Γεώργιος ἔγραφεν· ἐδίδαξε δὲ τὰ Μουσικὰ εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὸ Φανάρι, ἐν τῇ Χίῳ, καὶ εἰς τὰς Κυδωνίας τῆς Ἐφέσου, ὅπου καὶ ἀπέθανε κατὰ τὸ 1816 ἔτος·

Γλυκύς. Γρηγόριος Μπούνης ὁ Ἁλιάτης, Πρωτοψάλτης ς Σοφίας ἐπὶ τῆς ἁλώσεως Κωνσταντινουπόλεως. Γρηγόριος λτης Βυζάντιος (1).

Δ.

ΝΔ'. Δαβὶδ μοναχός. Δαμιανὸς Βατοπαιδινός. Δανιὴλ παλαιός. Δανιὴλ ὁ νέος. Δανιὴλ Πρωτοψάλτης (2). Δημήτριος Δακιανὸς, μαθητὴς Κουκουζέλου. Δημήτριος ἐκ Ῥαιδεστοῦ. Διονύσιος μοναχός. Δούκας Λαουνάκτης. Δούκας Σιρόπουλος.

Ε. Ζ. Η.

ΝΕ'. Εὐνοῦχος Πρωτοψάλτης τοῦ Φιλανθρωπίνου. Ἐφραὶμ Καρίας. Ζαχαρίας, Πρωτοψάλτης Κυζίκου. Ζαχαρίας χανεντὲς (3). Ζαφείριος Ἀποστόλου Ζαφειρόπουλος (4). Ἠθικός.

Θ.

ΝϚ'. Θεόδουλος μοναχός. Θεόδωρος Στουδίτης. Θεόδωρος Ἀγαλλιανός. Θεόδωρος Θαλασσινός. Θεόδωρος Καλλικρατίας. Θεόδωρος Κλαβᾶς. Θεοφάνης Καρίκης, Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Θεό-

---

ἐχρημάτισε δὲ μαθητὴς Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, καὶ συμμαθητὴς Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος, Διδάσκαλος δὲ Γρηγορίου Πρωτοψάλτου, οὐδ' ἔψαλλεν ἐπ' Ἐκκλησίας.

(1) Οὗτος ἦν μαθητὴς Γεωργίου τοῦ Κρητὸς, καὶ εἷς τῶν τριῶν ἐφευρετῶν τῆς Νέας Μεθόδου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς· μετέφρασεν ὅλας τὰς νεοπεποιημένας μελῳδίας, ἤγουν τὰ ταππαδικὰ, ἐμελοποίησε Χερουβικὰ τρεῖς στάσεις, Κοινωνικὰ, Αἰνεῖτε μίαν στάσιν· ὅλα τοῦ ἐνιαυτοῦ τὰ Κοινωνικὰ, Μαθήματα, Πολυελέους, Δοξολογίας, Κρατήματα καὶ τ. λ. π. ἦτον δὲ καὶ κιθαριστὴς ἄριστος· ἀπέθανεν εἰς τὸ 1822 ἔτος, καὶ διεδέχθη αὐτὸν ὁ Κωνσταντῖνος Βυζάντιος.

(2) Οὗτος κατήγετο ἀπὸ τὸν Τούρναβον τῆς Λαρίσσης, ἐμέλισε Μαθήματα, Χερουβικὰ, Κοινωνικὰ, Πολυελέους, Κοινωνικὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ ἄλλα πολλά· ἀπέθανε δὲ εἰς τοὺς 1789 τῇ 29 Δεκεμβρίου, καὶ διεδέχθη αὐτὸν ὁ Ἰάκωβος.

(3) Οὗτος ἦν τῷ Δανιὴλ σύγχρονος, σώζονται δὲ τούτου Εἱρμοὶ Καλοφωνικοὶ, καὶ ἔτι εἰς τοὺς Χανεντέδες σώζονται Φασίλια μεγάλα καὶ ἀξιέπαινα.

(4) Οὗτος ἦν μαθητὴς Γεωργίου τοῦ Κρητὸς, καὶ μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἦλθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὸ 1816 καὶ ἐδιδάχθη τὴν νέαν Μέθοδον παρὰ τῶν τριῶν Διδασκάλων τῆς Μουσικῆς Σχολῆς τοῦ γένους ἡμῶν. Οὗτος πρῶτος ἐσυστήθη Μουσικοδιδάσκαλος εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Βασιλικὴν Σχολήν· ἐμελοποίησε ἕνα πολυέλεον εἰς ἦχον ἐναρμόνιον καὶ ἄλλα τινά.

δωρος ὁ Αὐτοκράτωρ (1). Θεοφύλακτος Ἀργυρόπουλος. Θωμᾶς ἱερεύς· καὶ Θεόδωρος ὁ Φωκαεύς (2).

I.

ΝΖ'. Ἰάκωβος Πρωτοψάλτης (3) Ἱερεμίας Χαλκηδόνος. Ἰωακεὶμ Βυζίης ὁ Ἀλαμπάσης, μαθητὴς Μπαλασίου. Ἰωάννης ὁ ὅσιος πατὴρ ἡμῶν ὁ Δαμασκηνός. Ἰωάννης Γλυκύς. Ἰωάννης μαΐστορ ὁ Κουκουζέλης (4). Ἰωάννης Βατάτζης. Ἰωάννης Σγουρόπουλος. Ἰωάννης Φω-

---

(1) Οὗτος ἐβασίλευσε περὶ τὸ 830 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ· περὶ αὐτοῦ λέγει ὁ Κεδρινὸς, ὅτι ἐφιλοτιμεῖτο νὰ ἦναι καὶ μελῳδὸς, διὸ καὶ ὕμνους ποιῶν τινας, καὶ Στιχηρὰ μελίζων, ᾄδεσθαι προέτρεπε· φέρεται δὲ καί τις λόγος, ὡς ἔρωτι τοῦ μέλους βαλλόμενος, κατὰ τὴν μεγάλην Ἐκκλησίαν ἐν φαιδραῖς πανηγύρεσιν οὐ παρητεῖτο χειρονομεῖν.

(2) Οὗτος ἦν Ἐφέσιος ἐκ Φωκίας τῆς Ἰωνίας· ἐδιδάχθη τὴν Μουσικὴν εἰς τὰ 1816 παρὰ τῶν τριῶν Διδασκάλων τῆς νέας μεθόδου· συνεχοροστάτει μετὰ τοῦ διδασκάλου Κυρίου Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος εἰς τὴν ἱερὰν Ἐκκλησίαν τῶν Ταταούλων. Εἶτα δὲ συνεστήθη ψάλτης εἰς δεξιὸν χορὸν τῆς ἐν Γαλατᾷ Ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου Νικολάου, χρόνους ἱκανοὺς, ἐξέδωκεν εἰς τύπον ὅλα σχεδὸν τὰ νεώτερα βιβλία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς. Ἐγύμνασε δὲ μαθητὰς ὑπὲρ τοὺς πεντακοσίους· ἐμελοποίησε διάφορα Ἐκκλησιαστικὰ μέλη· διώρθωσε κατὰ γραμμὴν τὸ καλοφωνικὸν Εἱρμολόγιον· πρῶτος ὁ ῥηθεὶς ἐτόνισε τὴν Εὐτέρπην καλουμένην βίβλον, ὁμιλήσας εἰς ταύτην τὴν Κρηπίδα, (ἐκδιδομένην ἤδη τὸ τρίτον μετὰ τὸν θάνατόν του), καί τινα περὶ ὀρθογραφίας τῆς Ἐκκλησιστιακῆς Μουσικῆς καὶ ἕτερα ἄλλα. Ἴδε τὰ περὶ τούτου ἐκτενέστερον εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ Β'. Τόμου τῆς Ἀνθολογίας του (ἔκδ Δ'.) καὶ τοῦ Α'. (ἔκδ. Ε'.). Σημ. Θ. Ἀριστοκλέους.

(3) Οὗτος ἤκμασε περὶ τὸ 1790 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ. Ἐμελοποίησεν ὅλον τὸ Δοξαστικάριον, 8 δοξολογίας, συνέτεμε τὰ μεγάλα Κεκραγάρια, καὶ τὸν πολυέλεον τοῦ Δανιὴλ· διώρθωσε τὰ σφάλματα τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων διὰ προτροπῆς Γρηγορίου Πατριάρχου· ἦν γραμματικὸς ἄριστος, καὶ Μουσικὸς καλός· φιλοτιμούμενος νὰ φυλάξῃ τὸ νόημα, πολλάκις παρέβλεπε τὸν ῥυθμὸν τῶν προσομίων καὶ κανόνων.

(4) Περὶ τούτου εὕρηται ἐν τῇ Ἁμαρτωλῶν σωτηρίᾳ, «Ἦτον τις νέος εἰς » τὴν μεγαλόπολιν Δυῤῥάχιον τῆς πρώτης Ἰουστιανῆς, ὀρφανὸς ἀπὸ τὸν » πατέρα, ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ, ὡς εὐσεβὴς καὶ φιλόθεος, ἔδωκε τὸν παῖδα » νὰ μανθάνῃ τὰ ἱερὰ γράμματα, τὸν ὁποῖον (διότι ἦτον εἰς τὸν νοῦν ἐ- » πιδέξιος, καὶ πλεῖστα καλόφωνος) ἅπαντες ἐπωνόμαζον ἀγγελόφωνον· » Τὸν καιρὸν ἐκεῖνον, καθὼς εἶναι συνήθεια εἰς τὰ βασίλεια πάντοτε, ἐζήτουν » εὐλάλους καὶ καλοφώνους, καὶ εὑρόντες αὐτὸν, ἔβαλον εἰς σχολεῖον βασιλικὸν » νὰ παιδεύηται τὴν Μουσικὴν τέχνην, ἕως νὰ γένῃ εἰς αὐτὴν τέλειος, » ὅστις εἰς ὀλίγον καιρὸν, ὡς ἀγχίνους καὶ φρόνιμος ὑπερέβη ἅπαντας.

νης Οὐρανιώτης. Ἰωάννης ὁ Κλαδᾶς (1). Ἰωάννης Κουκουζάννης ἱερεὺς ὁ Πλουσιαδινός(3). Ἰωάννης Πρωτοψάλτης(4) Πρωτοψάλτης Ραιδεστοῦ. Ἰωάσαφ ὁ νέος Κουκουζέλης. Ἰωαννης Πρωτοψάλτης (5).

Κ

ΝΗ'. Κάλλιστος παλαιὸς (6). Κάλλιστος ἐκ Νικαίας. Ἐαμπάνης Καρβουνάρης. Κασσιανὴ Μοναχή (7). Κλήμης Λέσβιος. Κορνήλιος

---

(1) Φέρεται καὶ τούτου γραμματικὴ Μουσικῆς περὶ μετροφωνίας χειρόγραφος, ὑπῆρξε δὲ μετὰ τὸν Κουκουζέλην.

(2) Εὑρίσκεται καὶ τούτου γραμματικὴ Μουσικῆς περὶ μετροφωνίας, καὶ περὶ ἤχων, χειρόγραφος.

(3) Εὑρίσκεται τούτου ἕνας τροχὸς εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Παπαδικῆς.

(4) Τραπεζούντιος ἦν οὗτος ὁ Ἰωάννης, χρυσοχόος κατ' ἀρχὰς γενόμενος, εἶτα τῷ Παναγιώτῃ μαθητεύσας, καὶ ἅπαντα τὰ τότε σωζόμενα Μουκὰ ποιήματα ἐκδιδαχθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, ἱκανῶς ἐπιδοὺς εἰς τὴν Μουσικὴν, ἐψηφίσθη λαμπαδάριος, τῷ διδασκάλῳ συμψάλλων.

(5) Οὗτος ἦν ἀπὸ τοῦ Καταστένου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Νεοχωρίτης· ἐξέδωκε διὰ τοῦ τύπου μονότονον Ἀνθολογίαν, τὸ ἀργοσύντομον καταβασιῶν Εἱρμολόγιον Πέτρου Λαμπαδαρίου, καὶ Πέτρου Πρωτοψάλτου, καί τινα ἐκλογὴν τοῦ καλοφωνικοῦ Εἱρμολογίου· ἐμελοποίησε δὲ καὶ ὀκτὼ κατ' ἦχον Κοινωνικὰ Αἰνεῖτε τῶν Κυριακῶν· ἐξέδωκε Πανδέκτην καὶ Ἀναστασιματάριον. Τοῦτον διεδέχθη Σταυράκης Γρηγοριάδης, ὁ β'. ψάλτης τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ Ἱερᾶς Ἐκκλησίας τῶν Εἰσοδίων. Σημ. Θ. Α.

(6) Κάλλιστος ὁ Ξανθόπουλος ἔζη 1341 μετὰ Χριστόν· ἔγραψε κατάλογον τῶν ὑμνογράφων τῆς Ἐκκλησίας.

(7) Ἡ Κασσιανὴ λέγεται καὶ Κασσία καὶ Εἰκασία, περὶ ἧς ἀναφέρουσι Παῦλος, Κῶδινὸς, καὶ Θεόδωρος ὁ Πρόδρομος τὰ ἑξῆς. « Ἡ μονὴ τῆς Εἰκασίας, ἐκτίσθη » παρὰ Εἰκασίας μοναχῆς, εὐσεβεστάτης καὶ παρθένου ὡραίας τῷ εἴδει· ἥτις » σοφωτάτη οὖσα, κανόνας πολλοὺς, στιχηρὰ, καὶ ἄλλα τινὰ ἀξιοθαύμαστα » ἐποίησε καὶ ἐμελῴδησεν ἐν τοῖς χρόνοις Θεοφίλου τοῦ βασιλέως. Ἡ δὲ » μονὴ τῆς Εἰκασίας ἐκτίσθη παρ' αὐτῆς, μοναχῆς γεγονυίας, ὅτε τῆς βα- » σιλείας ἀπέτυχε παρὰ Θεοφίλου βασιλέως· σεβασμία δὲ καὶ ὡραία ἐτύγ- » χανεν. Αὕτη κανόνας καὶ στιχηρὰ ἐποίησεν ἐν τοῖς χρόνοις Θεοφίλου καὶ » Μανουὴλ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ὁποῖα τὰ εἰς πόρνην, καὶ εἰς τὸ μύρον, αὐτῆς » γὰρ εἰσὶν ἅπαντα ταῦτα· ἀλλὰ πολὺ πρότερον, ὡς ἐξ ἀγράφου ἔχομεν » παραδόσεως, γυνή τις τῶν εὐπατριδῶν σοφὴ καὶ παρθένος, Κασία τοῦ- » νομα τοῦ τε μέλους ἀρχηγὸς ἐχρημάτισε, καὶ τὸν κανόνα συνέταξε τοῦ » μεγάλου Σαββάτου· οἱ δὲ ὕστερον τὸ μέλος ἀγασάμενοι, ἀνάξιον δ' ὅμως » κρίναντες γυναικείοις συμμίξαι λόγοις τὰ τοῦ Ἥρωος ἐκείνου Κοσμᾶ μου-

Μοναχός. Κοσμᾶς ὁ ὅσιος πατὴρ ἡμῶν (1). Κωνσταντῖνος ὁ Πορφυρογέννητος (2). Καντεμίρης (3) Κωνσταντῖνος ὁ Πρωτοψάλτης (4) Κύριλλος ὁ Τήνου (5).

Λ.

ΝΘ'. Λάσκαρις Πηγωνίτης. Λέων ὁ σοφὸς καὶ Αὐτοκράτωρ (6). Λογγῖνος Μοναχός.

Ξ'. Μανουὴλ υἱὸς Κορώνη. Μανουὴλ Γαζῆς. Μανουὴλ Ἀργυρό-

» σουργήματα, τὸ μέλος παραδόντες τῷ Μάρκῳ καὶ τοὺς ἱεροὺς ὕμνους » ἐγχειρίσαντες. τὴν πλοκὴν τῶν τροπαρίων τούτῳ μόνῳ ἐπέτρεψαν. » Θεόδωρος Πρόδρομος.

(1) Ὅμοιος τῷ Δαμασκηνῷ Ἰωάννῃ κατά τε τὸν βίον καὶ κατὰ τὸν λόγον ἐχρημάτισεν ὁ Κοσμᾶς· λέγει ὁ Μελέτιος ἐν τῇ Ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ· ὁ δὲ Σουΐδας οὕτως, «οἱ γοῦν χρηματικοὶ κανόνες Ἰωάννου τε καὶ Κοσμᾶ, σύγκρισιν » οὐκ ἐδέξαντο, οὐδ' ἂν δέξαιντο μέχρις ἂν ὁ καθ' ἡμᾶς βίος περαιωθήσεται.»

(2) Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος υἱὸς ἦν Λέοντος τοῦ Σοφοῦ· ἐγεννήθη ἀπὸ Χριστοῦ 905· εἶχε μεγάλην κλίσιν εἰς τὴν σπουδὴν καὶ φιλομάθειαν, ἐβασίλευσε χρόνους 47. Οὗτος ἐποίησε τὰ ἐν τῇ ὀκτωήχῳ Ἐξαποστειλάρια.

(3) Ὁ Καντεμίρης ἔγραψεν ἑλληνιστὶ καὶ τουρκιστὶ περὶ Μουσικῆς, ἐξ ὧν μόνον τὸ τουρκιστὶ σώζεται, διαλαμβάνον περὶ τῆς ἐξωτερικῆς Μουσικῆς· ἐφεῦρε καὶ ῥυθμὸν, τὸν καλούμενον ζὰρ μπεΐν· καὶ κατήγετο μὲν ἀπὸ τὸ γένος τῶν ἡγεμόνων τῆς Μολδοβλαχίας· περιῆλθε δὲ Τουρκίαν, Ἀραβίαν, καὶ Περσίαν, διδαχθεὶς ἐντελῶς τὴν εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους σωζομένην Μουσικὴν, μετεχειρίζετο δὲ ὄργανα τὸ νέϊ, καὶ τὸ ταμποῦρι.

(4) Οὗτος ἦν Βυζάντιος μαθητὴς Γεωργίου τοῦ Κρητὸς, καὶ Μανουὴλ Πρωτοψάλτου· ἐμελοποίησε τὸ ἀργοσύντομον δοξαστικάριον, καὶ ἐξέδωκεν αὐτὸ διὰ τοῦ τύπου· τρεῖς τάξεις Χερουβικὰ, μίαν τάξιν Αἰνεῖτε, ἕνα Πολυέλεον· ἐκαλλώπισε τὸ ἀργοσύντομον Ἀναστασιματάριον, καὶ ἄλλα τινὰ ἀναγκαῖα, ἐξέδωκε δὲ τὸ Τυπικὸν τὸ ὑπὸ πολλῶν Πατριαρχῶν ἐπιθεωρηθὲν διὰ τοῦ Τύπου. Ἔτι δὲ καὶ ἰδίαν Ἀνθολογίαν. Ἴδε περὶ τούτου τὴν ὑπὸ Θ. Ἀριστοκλέους Βιογραφίαν κτλ. Κωνσταντίου Α'. τοῦ ἀπὸ Σιναίου, σελ. 64.

(5) Οὗτος, ἀπὸ τὸ περὶ Μουσικῆς σύγγραμμά του, φαίνεται ὅτι μετεῖχε καὶ τῆς Ἑλλάδος φωνῆς, καὶ Μουσικῆς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ ἐξωτερικῆς· ἐδιδάχθη δὲ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν ἀπὸ τοῦ Παναγιώτου Πρωτοψάλτου Χαλάτζογλου, συνέψαλλεν ἐνίοτε τῷ Δανιὴλ ἐν τῷ Πατριαρχείῳ, καὶ ἐπὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς συνέγραψε διάφορα περὶ χαρακτήρων καὶ ἤχων,

(6) Λέων ὁ σοφὸς ἀπέθανεν 911 ἀπὸ Χριστοῦ· ἦν δὲ υἱὸς τοῦ Καίσαρος Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος, καὶ τούτου διάδοχος τῆς βασιλείας Κωνσταντινουπόλεως, ἐν ᾗ ἐβασίλευσε χρόνους 22. Οὗτος ἐμελοποίησεν ὕμνους Ἐκκλησιαστικοὺς, ἐξ ὧν εἰσὶ καὶ τὰ ἕνδεκα Ἑωθινά.

Μ.

πουλος. Μανουὴλ Φωκιανός. Μανουὴλ Ἀγαλλιανός. Μανουὴλ ὁ μέγας ῥήτωρ. Μανουὴλ Θηβαῖος. Μανουὴλ Μανουγρᾶς. Μανουὴλ ὁ Χρυσάφης (1) Μανουὴλ Γούτας. Μανουὴλ Πρωτοψάλτης (2) Μάρκος ὁ Εὐγενικός. Μάρκος Κορίνθου· Μελέτιος Σιναΐτης. Μελχισεδὲκ, Ἐπίσκοπος Ῥαιδεστοῦ. Μιχαὴλ Ἀνανεώτης. Μιχαὴλ Κουκουλᾶς. Μοσχιανός.

Ν. Ξ. Ο. Π.

ΞΑ΄. Ναθαναὴλ Νικαίας. Νήφων Δομέστικος. Νικηφόρος ὁ Ἠθικός. Νικηφόρος Χῖος. Νικόλαος Δομέστικος. Νικηφόρος Τραμουντάνας, Προτοψάλτης Ῥόδου. Νικόλαος Ἀσὰν ὁ Κύπριος. Νικόλαος Ἀδριανουπολίτης. Ξένης ὁ Κορώνης, Πρωτοψάλτης τῆς Ἁγίας Σοφίας. Ὀγουρλοῦς Γεωργίου Καισσαρεύς (3). Παγκράτιος ἱερομόναχος. Παΐσιος μοναχός. Παναγιώτης Χαλάτζογλους (4). Πανάρετος Πατζάδας ὁ Πράσινος. Πέτρος ὁ Μπερεκέτης (5) Πέτρος Λαμπαδάριος Λακεδαί-

---

(1) Μανουὴλ Χρυσάφης ὁ παλαιὸς, ἦν Λαμπαδάριος τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἐπὶ Κωνσταντῖνου τοῦ Παλαιολόγου ἐπὶ ἁλώσεως.

(1) Οὗτος ἐμελοποίησε τὸ Μακάριος ἀνὴρ, τὰ κατ' ἦχον Ἀντίφωνα, συντόμους δοξολογίας, τρία Χερουβικὰ, τοὺς στίχους τῶν Κεκραγαρίων, καὶ ἄλλα τινά· ἐπλήρωσε δὲ καὶ τὸ κοινὸν χρέος εἰς τοὺς 1819 κατὰ τὴν 21 Ἰουνίου.

(3) Οὗτος ἐχρημάτισε μαθητὴς Γεωργίου τοῦ Κρητὸς, Μανουὴλ Πρωτοψάλτου, Γρηγορίου Πρωτοψάλτου· ἐμελοποίησε δώδεκα καλοφωνικοὺς Εἱρμοὺς εἰς τὴν παλαιὰν μέθοδον, κατὰ μίμησιν Πέτρου τοῦ Μπερεκέτου· μετεφράσθησαν δὲ εἰς τὴν νέαν μέθοδον παρά τινος Μουσικοῦ Σπυρίδωνος Ἀναστασίου τοῦ ἐκ Σπάρτης τῆς Πεισιδίας.

(4) Ὁ πατὴρ τοῦ Παναγιώτου κατήγετο ἐκ Τραπεζοῦντος, ἦν δὲ κατὰ τὸ ἐπάγγελμα Χαλάτζης, ἐνυμφεύθη δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει. Εἰς τὴν οἰκίαν τούτου ἐλθὼν μοναχός τις, συγγενὴς, καὶ Μουστικὸς, ἐδίδαξεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Παναγιώτην ἀρχάς τινας τῆς Μουσικῆς· εὔφωνον δὲ ὄντα, καὶ φυσικὴν ἔχοντα κλίσιν πρὸς Μουσικὴν ἰδὼν, συνεβούλευεν αὐτῷ ἵνα πορευθῇ εἰς τὸ Βατοπαιδινὸν μοναστήριον τὸ κατὰ τὸν Ἄθω, καὶ τῷ τότε ψάλλοντι ἐκεῖ Δαμιανῷ νὰ μαθητεύσῃ· διότι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἐξέλιπον ἐν Κωνσταντινουπόλει εἰδήμονες ψαλμῳδοί· τούτῳ γοῦν τῷ Δαμιανῷ μαθητεύσας ὁ Παναγιώτης, καὶ πάντα τὰ τότε σωζόμενα Ἐκκλησιαστικὰ μέλη ἐκδιδαχθεὶς, ὑπέστρεψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ εἰσεδέχθη Πρωτοψ. ἐν τῇ Μ. Ἐκκλησίᾳ· Τούτου μέλη σώζονται εἰς εἱρμὸς, τὸ ἔφριξε γῆ, μετὰ τοῦ Κρατήματος· ἕτερον Κράτημα εἰς ἦχον βαρὺν, καὶ ἄλλα τινά.

(1) Οὗτος ὑπερέβη πάντας τοὺς Μουσικοὺς εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν καλο-

μων (1). Πέτρος Πρωτοψάλτης ὁ φυγάς (2). Πέτρος Ἐφέσιος (3). Ηρασηνός. Πέτρος Συμεὼν ὁ νέος, Βυζάντιος (4).

Ρ. Σ. Τ. Φ. καὶ **Χ.**

ΞΒ΄. Ῥωμανὸς ὁ μελῳδός (5). Σέργιος. Στέφανος Ἁγιοπολίτης.

φωνικῶν Εἱρμῶν. ἦν δὲ σύγχρονος τῷ Παναγιώτῃ· ἔψαλλε κατὰ τὰ Ὑψωμαθεῖκ. Μπερεκέτης δὲ ὠνομάσθη, ἐπειδὴ, ὡς λέγουσι, διδάσκων εἰς τοὺς μαθητὰς τοὺς Εἱρμοὺς, καὶ ἐρωτώμενος ἂν ἔχῃ καὶ ἄλλους, ἀπεκρίνατο αὐτοῖς πάντοτε, μπερεκέτι· οὗτος ἐμέλισε περισσότερα μέλη ἀπὸ ὅλους τοὺς κατὰ καιρὸν Μουσικούς.

(1) Οὗτος ἐμαθήτευσε κατ' ἀρχὰς εἰς Σμύρνην εἴς τινα μοναχὸν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἀπέρασεν ἀρκετὰ μαθήματα, ἔπειτα ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐμαθήτευσεν εἰς τὸν Ἰωάννην Πρωτοψ. τῆς δὲ μελοποιΐας ἤρξατο, ἔτι Δομέστικος ὢν τοῦ β΄. χοροῦ, ἐμέλισε δὲ Ἀναστασιματάρια δύο, Χερουβικὰ καὶ Κοινωνικὰ τῶν Κυριακῶν κλάσεις τέσσαρας, καὶ ἀπὸ τὰ Κοινωνικὰ τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἄλλα μὲν διπλᾶ, πολλὰ δὲ καὶ τριπλᾶ. Πολυελέους, Πασαπνοάρια, Δοξολογίας, ὁλόκληρον Δοξαστικάριον, ὁλόκληρον Εἱρμολόγιον, ἐξήγησε τὰ μεγάλα Κεκραγάρια, τὸ μέγα Ἴσον, τὰ Ἀνοιξαντάρια, τὸ Ἄνωθεν οἱ Προφῆται, τὸ Μακάριος ἀνὴρ, ἐμέλισε δὲ καὶ στίχους πολιτικοὺς εὐρύθμους, καὶ ἄλλα τινά· ἐγνώριζε καλῶς καὶ τὸ ταμποῦρι.

(2) Οὗτος ἦν ἀπὸ τοῦ Καταστένου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐκ Νεοχωρίου, μαθητὴς Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου· ἐμελοποίησε δὲ ὀκτὼ Κοινωνικὰ τῶν Κυριακῶν, καὶ ὀκτὼ Χερουβικά· ἓν Μάθημα, μίαν Δοξολογίαν, Καταβασίας τινὰς, τὸ σύντομον Εἱρμολόγιον· ἐξήγησε δὲ πολλὰ ἐκ τῶν παλαιῶν· ἐπὶ δὲ τῆς πρώτης Πατριαρχείας Καλλινίκου τοῦ ἀπὸ Νικαίας διά τινα σφάλματα ἐξώσθη τοῦ κλήρου καὶ ἔφυγεν εἰς Χερσόννησον, κἀκεῖθεν εἰς Ἰάσιον τῆς Μολδαβίας, καὶ πολλὰ ἐπὶ τῆς ἀλλοδαπῆς ἀναξιοπαθήσας, τὸν βίον μετήλλαξε κατὰ τὸ 1808 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ.

(3) Οὗτος ἦν μαθητὴς Γεωργίου τοῦ Κρητὸς, ἐξέδωκεν εἰς τύπον τὸ Ἀναστασιματάριον Πέτρου τοῦ Πελαποννησίου, ἀπέθανεν εἰς Βλαχίαν περὶ τὸ 1840 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ.

(4) Οὗτος ἦν Πρωτοψάλτης τοῦ Μακαριωτάτου Ἱεροσολύμων, μαθητὴς Μανουὴλ Πρωτοψάλτου καὶ Γεωργίου τοῦ Κρητὸς, καὶ συμμαθητὴς Κωνς. τοῦ Πρωτοψάλτου τῆς παλαιᾶς μεθόδου. Κατὰ δὲ τὸ 1816 ἔτος ἐδιδάχθη τὴν νέαν μέθοδον· ἦν δὲ Μουσικογράφος ἄριστος, ὅστις ἐγύμνασε πολλοὺς μαθητὰς εἰς τὴν παλαιὰν καὶ νέαν μέθοδον, ἐμελοποίησε δὲ καί τινας μελοποιΐας.

(5) Οὗτος ἦν Ἐδεσσηνὸς τὴν πατρίδα, ἐλθὼν δὲ εἰς Κωνσταντινούπολιν κατῴκησεν εἰς μοναστήριον τῆς Θεοτόκου· ἐποίησε δὲ καὶ ἐμελῴδησε, τὸ, Ἡ Παρθένος σήμερον, καὶ ψάλλων αὐτὸ ἐπ' ἄμβωνος, ὑπὸ πάντων τῶν ἀκροατῶν θαυμασθείς τε καὶ εὐφημισθεὶς, συνέγραψε καὶ ἐμελοποίησε καὶ ἄλλα Κοντάκια ὑπὲρ τὰ χίλια· ὅρα τὸν μεταφραστὴν τῇ κ΄. ὀκτωβρίου.

Στέφανος Μιχαὴλ Λαμπαδάριος τῆς Μ. Ἐκκλησίας (1). Στυλιανὸς ἱερεύς. Συμεὼν Λαοσυνάκτης τῆς Μ. Ἐκκλησίας· Συμεὼν Ψυρίτζης. Σωφρόνιος ἱερομόναχος Καφᾶς. Τζακνόπουλος. Φίλιππος Γαββαλᾶς. Φωκᾶς Δομέστικος. Χαλιβούρης. Χριστόφορος μιστάκων. Χουρμούζιος ἱερεύς. Χουρμούζιος διδάσκαλος ὁ Χαρτοφύλαξ (2). Χρύσανθος ὁ διδάσκαλος, Μητροπολίτης Προύσης (3).

---

(1) Οὗτος ἦν ἐκ Ταταούλων τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ἐξέδωκεν εἰς τύπον σὺν τῷ Ἰωάννῃ Πρωτοψάλτῃ τὴν μονότομον Ἀνθολογίαν· μετέφρασεν εἰς τὴν νέαν μέθοδον τὸ δίτομον Δοξαστικάριον Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου κατὰ τὸ 1842 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ καὶ τὴν δίτομον Ἀνθολογίαν· ἐξέδωκε καὶ τὴν Μουσικὴν Κυψέλην. Τοῦτον διεδέχθη Γεώργιος Εὐστρατίου Ραιδεστινὸς, Α΄. ψάλτης χρηματίσας ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις Χάς-κιοϊ, Διπλοκιονίου καὶ Ταταούλων.

(2) Οὗτος ἦν μαθητὴς Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, εἷς τῶν τριῶν Διδασκάλων ἐφευρετῶν τῆς νέας μεθόδου· ἐμελοποίησε τὸ Μακάριος ἀνὴρ, Μαθήματα, Ῥόδον τὸ ἀμάραντον κατ' ἦχον· τὸ, ὁ Εὐσχήμων Ἰωσὴφ, Πολυελέους, Δοξολογίας, Τυπικὰ, Στιχολογίαν κατ' ἦχον, Ἀντίφωνα κατ' ἦχον, Καταβασίας, Χερουβικὰ, Κοινωνικὰ τῶν Κυριακῶν, καὶ τοῦ ἐνιαυτοῦ, Κρατήματα, καὶ ἄλλα. Μετέφρασε δὲ ὅλα τὰ παλαιὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς μόνος του εἰς τὴν ῥηθεῖσαν μέθοδον, διορισθεὶς γενικῶς, ἵνα μετὰ Γρηγορίου Λαμπαδαρίου παραδῶσῃ εἰς τὴν κοινὴν τοῦ Γένους σχολὴν, τὸ πρακτικὸν αὐτῆς μέρος. Παρέδοσε δὲ χρόνους ἓξ, ἤτοι ἀπὸ τὸ 1815 ἕως εἰς τὰ 1821. Καὶ τὰ μὲν ἐξηγηθέντα Μουσικὰ βιβλία παρὰ Χουρμουζίου εἰσὶ ταῦτα. Ἀναστασιματάριον ἀργὸν τοῦ Χρυσάφου, Δοξαστικάριον ἀργὸν Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, τοῦ Μπερεκέτου βιβλίον λεγόμενον, παλαιὰ Παπαδικὴ, τὰ δύο ἀργὰ Στιχηράρια Παλαιῶν Πατρῶν, καὶ Χρυσάφου, τὸ εἰς μεμβράναν παλαιὸν Στιχηράριον, τὸ Οἰκηματάριον, τὸ Κρατηματάριον, καὶ τὸ Μαθηματάριον, ἅτινα ἠγοράσθησαν παρὰ τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἱεροσολύμων Κυρίου Ἀθανασίου κατὰ τὸ 1838 ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ. Ἐξέδωκε διὰ τοῦ Τύπου καὶ δίτομον Ἀνθολογίαν κατὰ τὸ 1824. Τὸ ἀργὸν καὶ σύντομον Εἱρμολόγιον τῶν Καταβασιῶν, καὶ τὸ βιβλίον τοῦ ἐξ Ἑβραίων Νεοφύτου ῥαβίνου κολούμενον.

(3) Οὗτος ἦν μέλος τῶν τριῶν ἐφευρετῶν τῆς νέας Μεθόδου, παραδίδων εἰς τὴν κοινὴν τοῦ Γένους Σχολὴν τὸ Θεωρητικὸν αὐτῆς μέρος. Οὗτος ἔγραψε περὶ Μουσικῆς τῆς νέας Μεθόδου τὸ μέγα Θεωρητικόν. Ἐχειροτονήθη δὲ Ἀρχιμανδρίτης, ἔπειτα Ἀρχιεπίσκοπος Δυῤῥαχίου, εἶτα Σμύρνης, εἶτα δὲ Προύσης· μετεῖχε δὲ καὶ τῆς Ἑλλάδος φωνῆς, καὶ τῆς Γαλλικῆς διαλέκτου, καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς· ἐγνώριζε δὲ καλῶς καί τι φωνητικὸν ὄργανον Πλαγίαυλον καλούμενον.

ΞΓ'. Αὐτοὶ λοιπὸν εἶναι οἱ κατὰ καιρὸν χρηματίσαντες μελοποιοὶ καὶ διδάσκαλοι τῆς παρ' Ἕλλησι σωζομένης ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς, τὴν ὁποίαν ἔσωσεν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ μεγάλου ναυαγίου τοῦ Γένους, ἡ μήτηρ ἡμῶν Ἐκκλησία. Διότι ὅταν ἐξέλιπεν ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως ἡ ἔμμουσος ψαλμῳδία, ἐσώζετο ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ταῖς κατὰ Πελοπόννησον καὶ Κρήτην. Ὅτε δὲ καὶ ἐκεῖθεν ἀπέπτη, ἐσώζετο ἐν τῷ τοῦ Ἄθωνος ἁγιωνύμῳ ὄρει, ἐπειδὴ ἐχρησίμευεν ἡ διάδοσις τῆς Μουσικῆς εἰς τοὺς Ἐκκλησιαστικούς, καὶ ἄλλοτε μὲν, μάλιστα δὲ εἰς τὰς ἀγρυπνίας, ἤγουν εἰς τὰς παννυχίους τελετάς· ἀπὸ δὲ τοῦ Ἄθωνος αὖθις μετεκομίσθη εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν διὰ τοῦ νέου Χρυσάφου, τοῦ Παναγιώτου καὶ Μπερεκέτου.

ΞΔ'. Σώζονται δὲ συγγράμματα, διαλαμβάνοντα περὶ τῆς τοιαύτης Μουσικῆς τὰ ἐπισημότερα.

ά. Ὁ ἐπιγράφεται Γραμματικὴ Μουσικῆς Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, Κοσμᾶ τοῦ μελῳδοῦ, καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, κατ' ἐρωταπόκρισιν, εὑρισκομένην ἐν τοῖς παλαιοῖς Στιχηραρίοις, καὶ ἐν μεμβράναις· φαίνεται ὅμως ἀπὸ τὴν ἔκφρασίν της ὅτι δὲν εἶναι γνήσιον γέννημα οὐδενὸς τούτων τῶν τριῶν Διδασκάλων.

β'. Ὁ ἐπιγράφεται Ἰωάννου τοῦ Κλαδᾶ· πραγματεύεται δὲ περὶ μετροφωνίας, σημείων Μουσικῆς, καὶ ἤχων.

γ'. Ὁ ἐπιγράφεται Ἰωάννου τοῦ Πλουσιαδινοῦ, πραγματεύεται δὲ καὶ τοῦτο περὶ τῶν αὐτῶν.

δ'. Τὸ ἐγχειρίδιον Μανουὴλ τοῦ Χρυσάφου, πραγματευόμενον περὶ τῶν χαρακτήρων, ἤχων, καὶ μάλιστα περὶ τῶν φθορῶν.

ε'. Τὸ περὶ Μουσικῆς Ἐκκλησιαστικῆς τε καὶ ἐξωτερικῆς Κυρίλλου ἐπισκόπου Τήνου, πραγματευόμενον περὶ τῶν αὐτῶν, καὶ περὶ τόνων καὶ μακαμίων κατὰ τοὺς Ὀθωμανούς.

ς'. Τὸ περὶ Μουσικῆς τοῦ Καντεμίρη, σωζόμενον Τουρκιστί.

ζ'. Σύγγραμμα Γαβριὴλ Ἱερομονάχου καὶ Φιλοσόφου. περὶ τῆς Μουσικῆς τέχνης· εὑρίσκονται δὲ καὶ ἄλλων ὀλιγομαθεστέρων συγγράμματα, τοὺς ὁποίους περιττὸν εἶναι νὰ ἀναφέρωμεν.

ή. Ἰωάννης ὁ Κουκουζέλης εἰς τὸ μέγα του Ἴσον, τὸ ἐξηγηθὲν παρὰ Πέτρου τοῦ Πελοποννησίου, ἀπαριθμεῖ ἐμμελῶς τοὺς χαρακτῆρας καὶ τὰς θέσεις, ἃς εἰς τὸν καιρόν του μετεχειρίζοντο πρὸς παράστασιν τῶν μελῶν· τοιαύτας δὲ μεθόδους ἐποίησαν καὶ ἄλλοι Μουσικοὶ διδάσκαλοι, δι' ὧν προωδοποίουν, εἰσάγοντες τοὺς Μαθητὰς εἰς τὴν Μουσικήν.

» Κείμενον τοῦ μεγάλου Ἴσου.

Ἴσον, Ὀλίγον, Ὀξεῖα, καὶ Πεταστὴ, καὶ Διπλῆ, Κράτημα, Κρατημοκατάβασμα, Τρομικὸν, Ἐκχρεπτὸν, Θὲς, καὶ Ἀπόθες, Θεματισμὸς, Ὄρθιον σὺν τούτοις, Οὐράνισμα, Σεῖσμα, Τρίχισμα, Σύναγμα, Κύλισμα, Στραγγίσματα, Κροῦσμα, Ἄλλο, Ἀνάβασμα, καὶ Κατάβασμα, ἄλλο, Ψιφηστοκατάβασμα, Παρακάλεσμα, Ὑποβροὴ, Ἀντικένωμα, Ἀντικενωκύλισμα, Ἀργοσύνθετον, Γοργοσύνθετον, Κολαφισμὸς, Κούφισμα, Τρομικὸν παρακάλεσμα, καὶ Παρακλητικὴ, Σεῖρμα καὶ Ἕτερον, Δαρμὸς, τοῦτο λέγεται Ἀντικούτισμα, Χόρευμα, Ἕτερον, Ὅμοιον, Σύνθεσις τοῦ μεγάλου ᾄσματος, ἑτέρα σύνθεσις ἐξ αὐτῆς, ἕτερον Βυθογρόνθισμα, ἀμφότερα τὰ Κλάσματα, Χαιρετισμὸς καὶ Βαρεῖα ὁμοῦ, Πίεσμα ἠχάδην, ὃ λέγεται Διπλοπέταστον, Θέμα ἁπλοῦν, τέλος Στιχηροῦ ἐν ταὐτῷ, Βαρὺς, ἕτερος Βαρὺς τετράφωνος, Ἀνάπαυμα, δαρτὰ ταῦτα πάντα μετὰ ἐπεγέρματος, Σταυρὸς, Ἀνάπαυμα, Σήμερον, Ἰε Γορθμὸς, Διπλοπέταστον, Φθορὰ, Ἔναρξις, Γοργὸν, Ἀργὸν, καὶ Πρόσχες μαθητά· Πνεύματα τέσσαρα, ἑπτὰ φωναὶ διπλασμὸς, καὶ τρία Κρατήματα, ἐντέχνως συντεθέντα παρὰ Ἰωάννου τοῦ Κουκουζέλου καὶ μαΐστορος. (1)

ΞΕ΄. Ἀπὸ τοὺς ἀπαριθμηθέντας Συγγραφεῖς συνάγεται, ὅτι ἡ χρῆσις τῶν χαρακτήρων τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς εὑρίσκετο εἰς καλὴν κατάστασιν ἐπὶ τῶν χρόνων Θεοφίλου τοῦ Αὐτοκράτορος, ὅς τις ἐφιλοτιμεῖτο νὰ ἦναι καὶ μελῳδὸς, καὶ νὰ χειρονομῇ μέσα εἰς τὴν Μ. Ἐκκλησίαν. Ἦτον λοιπὸν σχολεῖον Μουσικῆς μέσα εἰς τὸ Παλάτιον, ὅπου οἱ ἀρχάριοι ἐδιδάσκοντο τὸ ψάλλειν καὶ τὸ χειρονομεῖν· ἔπρεπε δὲ νὰ ἦτον καὶ σύγγραμμά τι διδακτικὸν τούτων τῶν δύω, τὸ ὁποῖον εἰς ἡμᾶς δὲν ἀπεσώθη· σώζονται δὲ μόνον τὰ μελοποιηθέντα καὶ γραφέντα μὲ τοὺς εἰρημένους χαρακτῆρας Ποιήματα, περὶ ὧν ἰδοὺ λέγομεν τὰ συναγόμενα.

ΞΣ΄. Χαρακτῆρας διὰ νὰ γράφωσιν οἱ Ἕλληνες τὰ μέλη μετεχειρίζοντο τοὺς ἰδίους τοῦ Ἀλφαβήτου, καθὼς εὑρίσκονται παρὰ τῷ Ἀριστείδῃ καὶ τῷ Ἀλυπίῳ. Οἱ δὲ χαρακτῆρες δι' ὧν ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάννης ἔγραφε τὰς μελοποιίας του, καὶ οἵτινες ἕως τώρα σώζονται παρὰ τῇ ἡμετέρᾳ Μουσικῇ, εὑρέθησαν ὕστερον, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπενοήθησαν τὰ σημεῖα, τὰ ὁποῖα εἶναι εἰς χρῆσιν παρὰ Λατίνοις καὶ πᾶσι τοῖς Εὐρωπαίοις. Ἐν τοσούτῳ, οὔτε ὁ πρῶτος τρόπος τοῦ γράφειν τὰ μέλη, οὔτε ὁ δεύτερος, οὔτε ὁ τρίτος ἦσαν ἀνεπίληπτοι, μὲ

(1) Εὑρίσκονται ταῦτα τὰ Σημεῖα προγεγραμμένα ἐν ἀρχῇ τῶν Παπαδικῶν Μουσικῶν βιβλίων, πρὸ τῶν Ἀνοιξανταρίων.

τὸν καιρὸν ὅμως ἐκαλλωπίσθησαν καὶ ἐδιορθώθησαν μὲ προσθήκας καὶ ἀφαιρέσεις μόνον οἱ δύω, τοὐτέστιν ὁ τῶν Εὐρωπαίων καὶ ὁ ἡμέτερος.

ΞΖ'. Οἱ χαρακτῆρες τοὺς ὁποίους οἱ ἡμέτεροι ψαλμῳδοὶ μετεχειρίζοντο ἀπὸ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, μέχρις Ἰωάννου τοῦ Πρωτοψάλτου, παρωμοίαζον τὰ ἱερογλυφικὰ σύμβολα τῶν παλαιῶν Αἰγυπτίων· διότι, καθὼς ἀπὸ ἐκεῖνα ἓν ἠδύνατο νὰ παραστήνῃ πολλὰς, ὄχι μόνον συλλαβὰς, ἀλλὰ καὶ λέξεις καὶ ὁλοκλήρους ἐννοίας, οὕτω καὶ εἷς ἢ δύω ἀπὸ τούτους τοὺς χαρακτῆρας παραστήνουσι καὶ ἕνα φθόγγον καὶ πολλοὺς, καὶ ὁλοκλήρους μελῳδίας· καὶ ἕως οὗ τὰ μουσικά των ποιήματα ἦσαν ὀλίγα, εὐκόλως ὁπωσοῦν καὶ ὀλιγοχρονίως ἐμάνθανον αὐτὰ διὰ τὴν συνήθειαν οἱ μαθηταί· ὅταν ὅμως μὲ τὴν πολυκαιρίαν ηὐξανον τὰ ποιήματα τῶν διδασκάλων, τότε ἀναλόγως, πολυχρονιωτέρα καθίστατο καὶ ἡ δίδαξις καὶ μετάδοσις τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ᾀσμάτων.

ΞΗ'. Ἐπὶ τῶν χρόνων Μανουὴλ τοῦ Χρυσάφου ἀνεφάνησαν διδάσκαλοι τῆς Μουσικῆς λέγοντες, ὅτι συνίσταται τὸ πᾶν τῆς Μουσικῆς εἰς τὴν μετροφωνίαν, καὶ ὅτι τὰ περὶ τῶν ὑποστάσεων καὶ θέσεων λεγόμενα, ἦσαν περιττὰ, πρὸς οὓς ἀντιφερόμενος ὁ Χρυσάφης, συνέγραψε τὸ περὶ Μουσικῆς Ἐγχειρίδιόν του, τὸ ὁποῖον δὲν φανερώνει ἄλλο, παρὰ ἀνασκευήν τινα τῶν τοιούτων φρονημάτων, καὶ ἔκθεσιν τῶν χαρακτήρων καὶ τῶν θέσεων, καὶ σκοτεινήν τινα διασάφησιν τῶν φθορῶν· λοιπὸν ἔκτοτε παρέμεινεν ἡ διδαξις τῆς μετροφωνίας μέχρι τῆς νέας μεθόδου· Παρέδιδον δὲ οἱ διδάσκαλοι τὸ Ἀναστασιματάριον τοῦ Χρυσάφου πρῶτον κατὰ παραλλαγὴν, εἶτα κατὰ μετροφωνίαν, καὶ τέλος πάντων κατὰ μέλος (1).

ΞΘ'. Ὁ Παναγιώτης Πρωτοψάλτης ἔφερε μὲν τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν ἀπὸ τῶν ἐν Ἀθωνι μουσικῶν διδασκάλων, φαίνεται ὅμως, ὅτι παραδιδοὺς εἰς τοὺς μαθητὰς τὰ μέλη, ἀλλοῦ μὲν συνέτεμέ τινας μελῳδίας τῶν θέσεων, ἀλλοῦ δὲ καὶ μετέβαλεν αὐτὰς, ἀφορῶν εἰς τὸ ἡδονικὸν ἐνταυτῷ καὶ καλλωπιστικὸν, καθὼς λέγουσι, καὶ ἐντεῦθεν ἴσως ἐπήγασεν ἡ ὁπωσοῦν διάφορος ἀπαγγελία τῶν ἐκκλησιαστικῶν μελῶν, κατά τινας θέσεις, ἡ τῶν Κωνσταντινουπολιτῶν μουσικῶν διδασκάλων, πρὸς τὴν τῶν Ἀθωνιτῶν.

Ο'. Ὁ δὲ διάδοχος αὐτοῦ Ἰωάννης Πρωτοψάλτης ἔλεγε φανερῶς ὅτι ἔπρεπε νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὰ ποιήματά των ἐκεῖνα, ἢ διὰ τὸ πολυχρόνιον δυσκολία τῆς διδάξεως, καὶ μεταδόσεως τῆς ψαλμῳδίας (καθ

(1) Περὶ μετροφωνίας, Παραλλαγῆς, καὶ Μέλος ὅρα εἰς τὸν 72 καὶ 73 παράγραφον, εἰς τὸ πρωτυπωθὲν Θεωρητικὸν ἐν Τεργέστῃ παρὰ Παναγιώτου Πελοπίδου.

ὁ ἴσως ἐγένετο μιμητὴς τοῦ διδασκάλου του Παναγιώτου, ἀγίσως συνειθίζωσι τὰ ἤθη τῶν διδασκάλων νὰ μεταβαίνωσιν εἰς τοὺς μαθητὰς), καὶ νὰ συστηθῇ σύστημα χαρακτήρων ἁπλούστερον, μεθοδικώτερον καὶ στοιχειῶδες, δι' οὗ νὰ ἦναι δυνατὸν νὰ γράφηται κάθε εἶδος μελῳδίας, καὶ νὰ μεταδίδηται ἀπαρασαλεύτως. Ὅθεν ἐν ἔτει 1756, ὅτε ὑπὸ τοῦ φιλομούσου Κυρίλλου, τὰ τῆς Πατριαρχείας τότε διευθύνοντος πηδάλια, προετράπη μετ' ἐπιμονῆς ὁ Πρωτοψάλτης Ἰωάννης εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν Πασαπνοαρίων, Πολυελέων, Δοξολογιῶν, Κοινωνικῶν, καὶ λοιπῶν, μετεχειρίσθη τὸν τρόπον τοῦ γράφειν, ὅστις εἶναι διάφορος τοῦ Παλαιοῦ, καὶ κλίνει εἰς τὸ ἐξηγηματικὸν, καὶ ἐστάθη αὐτὸς ἡ ῥίζα τοῦ ἐξηγηματικοῦ τρόπου, ὃν μετεχειρίσθη ὁ μαθητὴς αὐτοῦ Πέτρος ὁ Πελοποννήσιος.

ΟΑ'. Ὁ δὲ διάδοχος τοῦ Ἰωάννου, Δανιὴλ ὁ Πρωτοψάλτης τὰ αὐτὰ ἀρυσάμενος ἀπὸ τοῦ Διδασκάλου Παναγιώτου, τὸν ἐξηγηματικὸν αὐτὸν τρόπον ἤθελε νὰ μιμῆται, καθὼς βλέπομεν εἰς τὸν πολυέλεόν του καὶ εἰς τὴν Δοξολογίαν του· διὰ τοῦτο εὑρίσκονται εἰς τὰ μέλη τούτου θέσεις κενότροποι, τοιαῦται, οἵας δὲν μετεχειρίσθησαν οὔτε οἱ πρὸ αὐτοῦ ψαλμῳδοὶ, οὔτε οἱ μετ' αὐτὸν, διὰ τὰς ὁποίας καὶ τολμῶσί τινες ἐξ ἀμαθείας νὰ τὸν κατηγορῶσι· διότι οὗτος ἐπεχείρισε νὰ εἰσάγῃ εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ μέλη καὶ ἐξωτερικὰ, δηλαδὴ μέλη τὰ ὁποῖα συνειθίζοντο εἰς τὸν χαιρόν του παρὰ τοῖς ὀργανικοῖς Μουσικοῖς, ἅτινα δὲν ἦτον δυνατὸν νὰ γράφωνται με τὰς παλαιὰς τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς θέσεις, καὶ ἠναγκάσθη νὰ νεωτερίζῃ· φίλος δὲ ὢν ὁ Δανιὴλ Ζαχαρίᾳ τῷ Χανεντὲ (1), ἐμάνθανε παρ' αὐτοῦ πολλὰ περὶ τῆς ἐξωτερικῆς Μουσικῆς· ὡσαύτως καὶ ὁ Ζαχαρίας ἐδιδάσκετο παρὰ τοῦ Δανιὴλ ἀμοιβαίως Ἐκκλησιαστικὰ μέλη· λοιπὸν ἐμέλιζε, λέγουσί τινες, ὁ Ζαχαρίας Εἱρμοὺς καλοφωνικοὺς, ἔγραφε δὲ τὸ μέλος αὐτῶν μὲ τοὺς Μουσικοὺς χαρακτῆρας ὁ Δανιήλ· ὅμως ἐπειδὴ δὲν τοὺς παρέδιδεν εἰς τοὺς μαθητάς του, τὸ μέλος αὐτῶν ἀγνοεῖται, μὲ ὅλον ὅτι πολλοὶ ψάλται τοὺς ἔχουσιν ἕως τὴν σήμερον. καὶ ἐρωτώμενοι λέγουσιν ὅτι δὲν ἐγράφησαν παρὰ τοῦ Δανιὴλ, διὰ τοῦτο δὲν τοὺς παρέδωκε. Προτέρημα δὲ τοῦ Δανιὴλ εἶναι τὸ ἐμβριθὲς καὶ πλούσιον τῆς εὑρέσεως· διότι ὅταν ἔμβαινεν εἰς φθορὰν, ἐπέμενε κατακόρως εἰς τὸ μέλος της, ἐκεῖθεν ταχέως μὴ μεταβαίνων· τοῦτο δὲ εἶναι μάλιστα τὸ ἀξιέπαινον τοῦ μελοποιοῦ.

ΟΒ'. Ὅταν ἦτον Πρωτοψάλτης ὁ Δανιὴλ, ἦτον Λαμπαδάριος ὁ

(1) Περὶ τούτου εἴπομεν πρότερον· ἡ δὲ λέξις Χανεντὲς εἶναι Τουρκικὴ καὶ σημαίνει μελῳδὸς, ἢ τραγῳδιστής.

Πελοποννήσιος Πέτρος· οὗτος γράφων ἡμέρας καὶ νυκτὸς, καὶ ἐξηγῶν τὰ παλαιὰ Μουσικὰ Μαθήματα, καὶ ἐπιμελούμενος εἰς τὸ νὰ γράφῃ κάθε μελῳδίαν, ἥτις ἤρχετο εἰς τὴν φαντασίαν του ἢ ἔσωθεν ἢ ἔξωθεν, καὶ μελίζων κατὰ τὰ μακάμια καὶ ρυθμοὺς τῶν Ὀθωμανῶν στίχους, ὅσοι τοῦ ἐδίδοντο, σχεδὸν ἔφθασεν εἰς τὸ νὰ φέρῃ τοὺς Μουσικοὺς χαρακτῆρας ἀπὸ συμβόλων εἰς γράμματα, καὶ εὐκόλυνε μεγάλως τὸν τρόπον τῆς ἐξηγήσεως· ἔχων δὲ ταχυτάτην εἰς τὸ γράφειν τὴν χεῖρα, καὶ ἀντιληπτικὸν τοῦ νοὸς μέγιστον, λέγουσιν ὅτι εὐθὺς ἀπὸ πρώτης καὶ δευτέρας ἀκοῆς ἔγραφε τὰς νέας μελῳδίας τῶν Ὀθωμανῶν, καὶ τὰς ἔψαλλε, καὶ μὲ τὸ ταμποῦρι τὰς ἔπαιζε· διὰ τοῦτο ἔλαβε καὶ τὴν εἴσοδον ἐλευθέραν εἰς τὰ παλάτια τῶν Κρατούντων.

ΟΓ'. Ὁ δὲ διάδοχος τοῦ Δανιὴλ Ἰάκωβος ὁ Πρωτοψάλτης, ἀκριβῶς φυλάττων τὰ παραδεδομένα, τοῖς ἴχνεσιν ἐμμόνως βαίνων τῶν διδασκάλων του, δὲν ἔχαιρε τόσον εἰς νεωτερισμούς· ὅθεν ἐλθὼν εἰς Κωνσταντινούπολιν Ἀγάπιός τις Παλιέρμος Χῖος, ἀρκετὰ πεπαιδευμένος τὴν Εὐρωπαϊκὴν Μουσικὴν, καὶ παῤῥησιασθεὶς εἰς τὸν Πατριάρχην Γρηγόριον, ἀνέφερε συνοδικῶς (ἀφ' οὗ ἀπέδειξε πολλὰ ἐλαττώματα τῆς γραφῆς, τὴν ὁποίαν τότε μετεχειρίζοντο οἱ Ἐκκλησιαστικοὶ Μουσικοί·) ὅτι συμφέρει νὰ διδαχθῶσιν οἱ ψάλται τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας ἓν σύστημα Μουσικῆς, συντεθειμένον ἀπὸ αὐτὸν, (1) πεπροικισμένον μὲν ἀπὸ τὰ προτερήματα τοῦ συστήματος τῶν Εὐρωπαίων, ἀμέτοχον δὲ τῶν ἐλλειμμάτων αὐτοῦ· καὶ οὕτω νὰ φροντίσωσι καὶ αὐτοὶ ἢ νὰ διορθώσουν τὸ Ἐκκλησιαστικὸν σύστημα, δόντες τοὺς πρέποντας λόγους, ἢ νὰ ἐφεύρουν ἄλλο νεώτερον, ἢ νὰ κρατήσωσι τὸ παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἀγαπίου προσφερόμενον, καὶ κατ' αὐτὸ νὰ μεταγράψωσιν ὅλα, τὰ ὁποῖα ἠξεύρουσιν Ἐκκλησιαστικὰ μέλη· μὲ τοιούτους λόγους κατέπεισε τὴν σύνοδον. Τὸν Ἰάκωβον Πρωτοψάλτην ὅμως δὲν ἐδυνήθη νὰ

(1) Οὗτος περιῆλθε τὴν Εὐρώπην ἐπιταυτοῦ, διὰ νὰ διδαχθῇ τὴν Μουσικὴν τῶν Εὐρωπαίων ἐντελῶς, ἔπειτα νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ ὠφελήσῃ τοὺς ὁμογενεῖς του κατὰ τοῦτο. Ὅθεν ἀφοῦ ἐνεδυναμώθη ἀρκετὰ εἰς τὴν εἰρημένην Μουσικὴν, ἦλθεν εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος· μὴ τελεσφορήσας δὲ ἐκεῖ, ὑπῆγεν εἰς τὴν Ἔφεσον· ἀποτυχὼν δὲ ἐκεῖ, ἦλθεν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἐπὶ τῆς α. Πατριαρχείας Γρηγορίου τοῦ ἀπὸ Σμύρνης, καὶ ἐδίδασκε τὰ Μουσικὰ μὲ τὰς νότας τῶν Εὐρωπαίων· ἀποτυχὼν δὲ, μετέβαλε τὸ σύστημα, καὶ ὅταν ἦλθε τὸ δεύτερον καὶ τὸ τρίτον, εἰς Κωνσταντινούπολιν, μετεχειρίζετο τὸ Ἀλφάβητον. Οὗτος ἦν ὁ πρωταίτιος τῆς Νέας Μεθόδου τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς· ἀπέθανε δὲ εἰς Βουκουρέστιον κατὰ τὸ 1815 ἔτος.

διασείσῃ παντελῶς· ὅθεν ἐδόθη μὲν προσταγὴ νὰ διδάσκῃ ἐν τῷ Πατριαρχείῳ ὁ Ἀγάπιος, καὶ νὰ διδάσκωνται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ οἱ Δομέστικοι. (1) Διὰ τὸ ἀκατάπειστον ὅμως τοῦ Πρωτοψάλτου Ἰακώβου, καὶ διὰ τὰς εἰρωνείας του πρὸς τὴν προφορὰν καὶ τὸν τρόπον τῆς διδάξεως τοῦ Ἀγαπίου, δὲν ἔγεινε καρπός. Ὁ ζηλωτὴς λοιπὸν τῆς

(1) Ὁ μὲν δεξιὸς Πρῶτος ψάλτης ἔχει τὸ ὀφφίκιον νὰ ὀνομάζηται Πρωτοψάλτης· ὁ δὲ ἀριστερόθεν ψάλλων πρῶτος ψάλτης ἔχει τὸ ὀφφίκιον νὰ ὀνομάζηται λαμπαδάριος· οἱ δὲ δεύτεροι ψάλται τοῦ δεξιοῦ καὶ ἀριστεροῦ χοροῦ ἐπονομάζονται Δομέστικοι. Οἱ κατὰ καιροὺς Πατριάρχαι μεγάλως ἐφρόντιζον καὶ φροντίζουσι περὶ τῆς συντηρήσεως τῆς Ἐκκλ. Μουσικῆς. Γίνεται τοῦτο καὶ ἐντεῦθεν, καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν, καὶ μάλιστα ἔκ τινος ἐγγράφου, γενομένου μὲν ἐπὶ Νεοφύτου Πατριάρχου, σωζομένου δὲ ἐν τῷ ἱερῷ Κώδικι οὗ ἰδοὺ τὸ προοίμιον. Εἴγε περὶ τῶν πόρρω που, καὶ ἁπανταχοῦ κειμένων ἁγίων τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησιῶν ὀφειλὴ ἡμῖν ἐπίκειται οὐ μικρὰ, γενναίας φροντίδος ὑπὲρ τῆς κοσμιότητος καὶ εὐκαταστάσεως, καὶ ἐπὶ τὰ κρείττω ῥοπῆς τε καὶ βελτιώσεως αὐτῶν, πολλῷ μᾶλλον ὑπὲρ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, τῆς κοινῆς Μητρὸς τῶν ἁπανταχοῦ εὐσεβῶν, καὶ τῆς εὐπρεπείας καὶ κοσμιότητος, καὶ ἐναρμονίου αὐτῆς εὐταξίας· ὑπὲρ γὰρ ταύτης καὶ γενναιότατα δέον καταβάλλειν τὰ ἀγωνίσματα, καὶ προνοεῖν ἐπιστημόνως, καὶ ἐπιμελεῖσθαι ἀγρύπνως τῆς συντηρήσεως καὶ θαμονῆς τῆς κοσμιότητος καὶ λαμπρότητος αὐτῆς· κατὰ γοῦν τὴν ἐπικειμένην ἡμῖν ὀφειλὴν ταύτην, ἐρεύνης ἀκριβοῦς γενομένης, γνώμῃ κοινῇ τῆς περὶ ἡμᾶς ἐνδημούσης Ἱερᾶς ἀδελφότητος τῆς Ἁγίας Συνόδου, καὶ τῶν τιμιωτάτων ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ τῆς καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγάλης Ἐκκλησίας, περὶ τῆς καταστάσεως τῶν ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς Πανσέπτῳ Πατριαρχικῷ Νᾷῳ Μουσικολογιωτάτων ψαλτῶν, τοῦ τε Πρωτοψάλτου Κὺρ Ἰακώβου, καὶ τοῦ Λαμπαδαρίου Κὺρ Πέτρου, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ διδασκομένων μαθητῶν, κατείδομεν τὸ ἔργον αὐτῶν παρημελημένον, ἅτε δὴ τῶν ὑπ' αὐτοῦ μαθητευομένων μὴ εἰς τὰ πρόσω χορούντων, μηδ' ἐξικνούντων ἐκλίποντός τινος, χορηστατῆσαι καὶ ψάλλειν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς τοῦ Χριστοῦ Μεγ. Ἐκκλησίᾳ, προφανοῦς γενομένης τῆς αἰτίας διὰ τὸ μὴ ἐξαρκεῖν αὐτοῖς τοῖς πρωτίστοις τῆς Ἐκκλησιαστικῆς μελουργίας τὰ ἅπερ ἀπολαμβάνουσι καὶ καρποῦνται παρὰ τῆς Ἐκκλησίας εἰσοδήματα καὶ μισθοὺς αὐτῶν, καὶ ἐκ τούτου κινδυνεύειν ἐξίτηλον γενέσθαι τὴν Μουσικὴν τῆς Ἐκκλησίας τέχνην, ἣν οὗτοι μόνοι δύνανται τό γε νῦν ἐπιστημόνως διδάξαι, καὶ ὠφελῆσαι πολλούς, ἔνθεντοι ὡς ἀναγκαῖον πρὸς τὴν τῆς Ἐκκλησίας εὐταξίαν καὶ ἁρμονίαν, οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐπιμέλειαν καταβαλόντες, δεῖν ἔγνωμεν θεραπεῦσαι τὰς ἀνάγκας, καὶ ἀναπληρῶσαι τοὺς μισθοὺς αὐτῶν, καὶ οἰκονομῆσαι τρόποις τοιοῖς δε».

Ἐν ἔτει σωτηρίῳ 1781. Δεκεμβρίου β', «ἐπινεμήσ.»

ἀρχαίας παραδόσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Ἰάκωβος, ἐμέλισε Δοξαστικάριον, ἐπιχειρήσας νὰ περιλάβῃ ὅλας τὰς παλαιοτέρας θέσεις τοῦ Στιχηραρίου, χωρὶς νὰ ἀφήσῃ οὔτε τῶν νεωτέρων τὰς τετριμμένας, ὅπου ἤθελαν, ἵνα αἱ μὲν παλαιαὶ θέσεις προφέρωνται κατὰ τὴν παράδοσιν τῶν παλαιῶν διδασκάλων, χωρὶς νὰ μεταβάλλωνται συντεμνόμεναι, ἢ ἄλλως καλλωπιζόμεναι· καὶ ὅταν ἤθελε νὰ μεταχειρισθῇ καινοτρόπως κἀμμίαν ἀπὸ αὐτὰς, ἔγραφεν αὐτὴν ἐξηγηματικῶς· μολοντοῦτο αὐτὸς ὁ ἴδιος συνέτεμε μετὰ καλλωπισμοῦ, καθὼς ἐπέγραψε τὰ μεγάλα Κεκραγάρια, τὰ Ἑωθινὰ κτλ.

ΟΔ΄. Ὁ δὲ τὸν Ἰάκωβον διαδεξάμενος Πέτρας Πρωτοψάλτης ὁ Βυζάντιος, εἰς τὸ εὔτακτον μᾶλλον ἀφορῶν καὶ εὔρυθμον τῆς ψαλμῳδίας, οὗτος ὁ Πέτρος μετὰ τὸν διδάσκαλόν του Πέτρον τὸν Πελοποννήσιον μόνος ἐδύνατο νὰ ἐξηγῇ ὁπωσοῦν κατ' ἐκεῖνον· ὅθεν τὰ ὑπ'αὐτοῦ ἐξηγούμενα ἀμφιβάλλοντο, πότερον, ὑπ' αὐτοῦ ἐξηγήθησαν ἢ ὑπ' ἐκείνου. Οὗτος ὑπεσχέθη νὰ ἐξηγήσῃ ὅλα τὰ παλαιὰ μαθήματα (μ'ὅλαν ὁποῦ τὸ Μαθηματάριον δὲν ἐπρόφθασε νὰ τὸ διδαχθῇ ἀπὸ τὸν Δανιὴλ,) καὶ νὰ τὰ ἐκδώσῃ, ἐὰν εὕρισκεν ἀνταμειπτὰς τῶν κόπων του. Μ'ὅλον τοῦτο μετὰ τὸν θάνατόν του αἱ ἐξηγήσεις του δὲν ἔμειναν ἀνενέργητοι, ἀλλ' ἔλαβον τὴν φροντίδα οἱ τότε ἔφοροι τῆς νέας μεθόδου Μουσικῆς Σχολῆς καὶ ἠγόρασαν ὅλα του τὰ βιβλία, τὰς ἐξηγήσεις καὶ τὰ σημειώματα, διὰ νὰ ἦναι εἰς χρῆσιν αὐτῆς τῆς Σχολῆς.

ΟΕ΄. Τοῦτον δὲ φυγόντα ἢ ἐξωσθέντα, διεδέξατο Μανουὴλ Πρωτοψάλτης, εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ὁποίου ἀνεπληρώθη καὶ ἐκεῖνο ὅπερ ἔλειπεν ἀπὸ τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν, τοὐτέστιν ἡ καταμέτρησις τοῦ ἐν τῇ μελῳδίᾳ δαπανωμένου χρόνου, ὁ προσδιορισμὸς τῶν Κλιμάκων, τῶν χαρακτήρων καὶ τῶν λοιπῶν, ἡ χρῆσις τῶν ὁποίων δὲν εἰσήχθη ἀκόμη ἕως τοῦ νῦν εἰς τὴν ἡμετέραν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικήν· εἰσήχθη δὲ εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ῥηθέντος Μανουὴλ Πρωτοψάλτου εἰς τὸ 1815 ἔτος παρὰ τῶν τριῶν ἐνδόξων Διδασκάλων, ἐφευρετῶν τῆς νέας Μουσικῆς μεθόδου, Χρυσάνθου Μητροπολίτου τοῦ ἐκ Μαδύτων, Γρηγορίου Πρωτοψάλτου Βυζαντίου, καὶ Χουρμουζίου Χαρτοφύλακος. Εἰ δὲ σώζουσι τὰ παλαιὰ μέλη τακτικὴν χρονικὴν κίνησιν, καὶ διὰ τοῦτο ἁρμόζουσιν εἰς τὰ μέτρα εὐκολώτερον παρὰ τὰ νέα, τοῦτο εἶναι ἐξ αἰτίας τῆς χειρονομίας, ἢ τοῦ ῥυθμοῦ, ὃν οὐκ ἠγνόουν οἱ Πατέρες ἐκείνων τῶν μελῶν· ὅσα δὲ μέλη ἐμελοποίησεν ὁ Μανουὴλ Πρωτοψάλτης ἐσημειώθησαν εἰς τὸ Μ σταιχεῖον, σελ. 126, ἔδωκε δὲ τὸ κοινὸν χρέος εἰς τοὺς 1810, κατὰ τὴν 21 τοῦ Ἰουνίου. Τοῦτον δὲ διεδέξατο Γρηγόριος Πρωτοψάλτης, εἷς τῶν τριῶν Διδα-

σκάλων τῆς νέας Μεθόδου· ὅσα δὲ Μαθήματα ἐμελοποίησεν, ἐσημειώθησαν εἰς τό Γ στοιχεῖον, σελ. 121, ἐξεμέτρησε δὲ τὸ ζῆν εἰς τὸ 1821 ἔτος κατὰ τὴν 23 Δεκεμβρίου. Τοῦτον δὲ διεδέξατο Κωνσταντῖνος Πρωτοψάλτης ὁ Βυζάντιος, οὗτος εἰς τὸ εὔτακτον μᾶλλον ἀφορῶν καὶ εὔρυθμον τῆς ψαλμῳδίας· ὅσα δὲ Μαθήματα ἐμελοποίησεν ὅρα εἰς τὸ Κ στοιχεῖον, σελ. 124. Τοῦτον διεδέξατο Ἰωάννης Πρωτοψάλτης. ἴδε σελ. 124.

Ος'. Νῦν οὖν ἡ Μουσικὴ προσφέρεται τοῖς φιλομούσ ις, καθὼς ἤρξατο ἀπὸ Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὁμοῦ μὲ τὰς προόδους, τὰς ὁποίας ἔλαβεν ἕως τοῦ νῦν, καὶ φυλάττει μὲν τὰ πρῶτα καὶ παλαιὰ μέλη, ἅπτεται δὲ τῶν νεωτέρων, καὶ μεταχειρίζεται μὲν χαρακτῆρας τοὺς παλαιοὺς, ὅσοι εἶναι εὔχρηστοι, προσαπέκτησε δὲ νεωστὶ καί τινας, ὅσοι ἦσαν ἀναγκαῖοι. Τί λοιπὸν εἶναι, παλαιὰ, ἢ νέα; οὔτε παλαιὰ, οὔτε νέα· ἀλλ' ἡ αὐτὴ κατὰ διαφόρους καιροὺς τελειοποιημένη.

ΟΖ'. » Πῶς προσιτέον τῇ Μουσικῇ;

Ὅ,τι καλὸν, φίλον ἐστί, τὸ δ' οὐ καλὸν. οὐ φίλον ἐστίν, εἶπεν ὁ Θέογνις· ὅθεν καὶ διὰ νὰ ἦναι ὁ ψάλλων φίλος εἰς τοὺς ἀκροατὰς, καὶ ὄχι ἀπεχθὴς, πρέπει νὰ ἦναι καλὸς, τὸ δὲ καλὸν τοῦ ψάλτου συνίσταται εἰς τὰ ἑξῆς τρία.

Α'. Εἰς τὴν εὐφωνίαν· ἄλλως γὰρ, ἔσται τὸ πραττόμενον

» Ἴσον καὶ σπείρειν πόντον ἁλὸς πολιῆς.

Εὐφωνία δὲ εἶναι, ὄχι μόνον ἡ γλυκύτης τῆς φωνῆς (τὸ ὁποῖον εἶναι προτέρημα εἰς ὅλους ἐπιθυμητὸν, εἰς πολλὰ ὀλίγους ὅμως ἀπὸ τὴν φύσιν δεδομένον·) ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ δύναταί τις νὰ ἐκφωνῇ τοὺς φθόγγους κατὰ τοὺς διωρισμένους τόνους ἀκριβῶς.

Β'. Τούτου δοθέντος, εἰς τὸ νὰ ἦναι ὁ ψάλτης διαθέσεως μιμητικῆς ἐκ φύσεως, ἢ ἐκ μαθήσεως· διότι, ἐπειδὴ κάθε τόπος ἔχει καὶ ἔθιμα ἰδιαίτερα, τόσον εἰς τὴν προφορὰν τῶν μελῶν, ὅσον καὶ εἰς τὴν προφορὰν τῶν λόγων, ἀναγκάζεται πανταχοῦ ὁ ψάλτης, κατὰ τὰς συνειθιζομένας εἰς τὸν τόπον μελῳδίας, ἢ μᾶλλον κατὰ τὰ ἤθη τῶν ἐντοπίων, νὰ προφέρῃ καὶ αὐτὸς, ὄχι μόνον τὰς μελῳδίας, ἀλλὰ καὶ τὰς λέξεις τῶν στίχων· τὰ ὁποῖα εἰ μὲν δύναται νὰ μιμῆται, ἐπιτυχαίνει, εἰ δὲ μὴ, μένει ἄπρακτος.

Γ'. Τούτων ὑπαρχόντων, εἰς τὸ νὰ ἦναι πεπαιδευμένος ἀρκετὰ, τοὐλάχιστον εἰς τὴν ἰδίαν του διάλεκτον (ἐπειδὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἦναι ὅλοι οἱ Μουσικοὶ καὶ φιλόσοφοι,) διὰ νὰ ἐννοῇ τὴν ἔννοιαν τοῦ ψαλλομένου· διότι εἶναι πρέπον νὰ ψάλλῃ ὁ ψάλτης γηθοσύνως μὲν τὰ τερπνὰ, ἐλεεινῶς δὲ τὰ θλιβερὰ, καὶ νὰ ἀναβαίνῃ μὲν εἰς ἐκεῖνα τὰ

ὁποῖα ἐννοεῖται ὕψος, νὰ καταβαίνῃ δὲ εἰς ἐκεῖνα εἰς τὰ ὁποῖα ἐννοεῖται βάθος, καὶ ὅλως κατὰ τὰ νσήματα νὰ μεταχειρίζηται καὶ τὰς μελῳδίας.

ΟΗ΄. Λοιπὸν ὁ οὕτως ἔχων, ἐὰν θέλῃ νὰ διδαχθῇ τὰ μουσικὰ, πρέπει νὰ μὴν ἦναι οὔτε ἀνήλικος, οὔτε παρῆλιξ, ἤγουν νὰ μὴν ἦναι κατώτερος ἀπὸ τὴν ἡλικίαν τῶν δεκατριῶν χρόνων, οὔτε πάλιν γέρων· νὰ ἐμμείνῃ δὲ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς φωνητικῆς καὶ ὀργανικῆς Μουσικῆς ἕνα ἢ δύο χρόνους, ἢ τὸ πολὺ τρεῖς, διὰ νὰ μὴν ἐμποδίζῃ τὸν ἑαυτόν του διὰ τὴν Μουσικὴν ἀπὸ ἄλλας ὠφελιμωτέρας μαθήσεις· κατὰ τοῦτο ἂς ἀκούσῃ καὶ τὸν Πλάτωνα λέγοντα. «Λύρας δὲ ἅψασθαι » τρία μὲν ἔτη καὶ δέκα γεγονόσιν, ἄρχεσθαι μέτριος χρόνος· ἐμμεῖ- » ναι δὲ ἕτερα τρία, καὶ μήτε πλείω τούτων, μήτε ἐλάττω.»

Ο΄. Διδασκόμενος δὲ τὰ Μουσικὰ πρέπει νὰ προσέχῃ τὰ ἑξῆς τέσσαρα Κεφάλαια.

Α΄. Νὰ δίδῃ καλὴν προσοχὴν εἰς τὸν διδάσκοντα, καὶ νὰ μανθάνῃ τὸ διδασκόμενον μέλος οὕτως, ὥστε νὰ μὴν γίνεται καμμία αἰσθητὴ διαφορὰ εἰς τὴν προφορὰν τοῦ μέλους, ὅπερ ἐδιδάχθη· διότι ἂν καὶ ἀλλοῦ, εἰς τὸ ψάλλειν ὅμως ἡ φιλαυτία δουλώνει τοὺς περισσοτέρους, καὶ δὲν τοὺς ἀφίνει νὰ κρίνωσιν ὀρθῶς· ὅθεν πρέπει τις νὰ καθίζῃ δικαστὰς εἰδήμονας τοῦ ψαλλομένου, διὰ νὰ κρίνωσιν αὐτοὶ ἂν ἔχῃ ὀρθῶς. «Οὐχ' ἁμῖν τὰ καλὰ πράττοις καλὰ φαίνεται ἤμες.

Β΄. Νὰ μὴ θέλῃ νὰ ποιῇ νεωτερισμοὺς εἰς τὰ ξένα μέλη κατὰ τὴν προφορὰν, ἢ κατὰ τὴν γραφὴν, ἢ κατὰ τὴν ἔκθεσιν, καλλωπίζων, ἢ συντέμνων αὐτά· διότι πολλοὶ, ὅσον ἀμαθέστεροι εἶναι κατὰ τὰ Μουσικὰ, τόσον περισσότερον αὐθαδιάζουσι νὰ διορθόνωσι τὰ ξένα· διότι ἀφ' οὗ εἶναι ἄδεια εἰς τὸν καθένα νὰ μελίζῃ ὅ,τι θέλει, ποῦ εἶναι πλέον εὔλογον νὰ μεταποιῇ καὶ νὰ μορφώνῃ τὰ ξένα;

Γ΄. Νὰ ἐπιχειρῇ νὰ μελοποιῇ καὶ ἴδια κατὰ μίμησιν πολλαχοῦ τῶν διδασκάλων, τὰ ὁποῖα νὰ φέρῃ εἰς ἀπροσωπολήπτους κριτὰς, καὶ νὰ διορθώνῃ μετ' ἐπιεικείας, ὅ,τι κατακρίθῃ, χωρὶς νὰ ἐπιμένῃ μὲ πεῖσμα εἰς τὰ ἀγνοούμενα σφάλματα, τὰ ὁποῖα ἡ ἀλαζονία καλύπτει πολλάκις ὑπὸ τὸν χιτῶνα τῆς ὀρθότητος, καὶ νὰ στοχάζηται καὶ διὰ τὸν ἑαυτόν του τὸ λόγιον τοῦ σοφοῦ. «Οὐ δὲ τῷ γαρ ἀνθρώπων παραγί- » νεται ὅπου ἐθέλησι.»

Δ΄. Νὰ μὴν ἀηδιάζῃ ἀπὸ πρώτην προσβολὴν εἰς τὰ ξένα μελοποιήματα, μηδὲ νὰ καταδικάζῃ χωρὶς νὰ τὰ περιεργασθῇ καλῶς μὲ πολυχαιρίαν, καὶ μὲ μεγάλην προσοχήν· ἀλλ' ἀφοῦ τὰ ἐκμάθῃ καλῶς, καὶ γένῃ ἐγκρατὴς αὐτῶν ἐντελέστατα, τότε νὰ ἀποφασίζῃ νὰ ἐπάγῃ τὴν

πρέπουσαν εἰς αὐτὰ ἐπίκρισιν· διότι, ἐπειδὴ τὸ πᾶν τῆς Μουσικῆς εἶναι ἕνας ἐθισμὸς, καθὼς ἔλεγεν ὁ Πλούταρχος, ἡ ποιότης ἑνὸς νέου, καὶ ἀσυνήθους μελίσματος εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρισθῇ μετὰ τὸ συνείθισμα· καὶ πολλάκις τὰ μέλη, τὰ ὁποῖα τὸ πρωῒ ἀηδιάζουσι τὸν ἀκροατὴν, τὸ ἑσπέρας ἡδύνουσι τὸν αὐτόν.

ΤΕΛΟΣ.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ.

Κεφάλαιον	Α′.	Περὶ Μουσικῆς. Σελ.	3
Κεφ.	Β′.	Περὶ ποσότητος τῆς Μελῳδίας.	6
Κεφ.	Γ′.	Περὶ τῶν χαρακτήρων τῶν φθόγγων.	11
Κεφ.	Δ′.	Περὶ συνθέσεως τῶν χαρακτήρων.	12
Κεφ.	Ε′.	Περὶ παραλλαγῆς.	14
Κεφ.	ΣΤ′.	Περὶ συμφωνίας.	19
Κεφ.	Ζ′.	Περὶ τοῦ ἐναρμονίου γένους.	20
Κεφ.	Η′.	Περὶ ποιότητος τῆς μελῳδίας.	21
Κεφ.	Θ′.	Περὶ χρόνου καὶ ἀγωγῆς χρονικῆς.	27
Κεφ.	Ι′.	Περὶ τῶν ἀχρόνων ὑποστάσεων.	29
Κεφ.	ΙΑ′.	Περὶ διαφορᾶς τῆς ἐντονότητος τῶν φθόγγων τῶν χαρακτήρων.	31
Κεφ.	ΙΒ′.	Περὶ Διέσεως καὶ ὑφέσεως.	33
Κεφ.	ΙΓ′.	Περὶ ἤχων.	35
Κεφ.	ΙΔ′.	Περὶ τοῦ πρώτου ἤχου.	42
Κεφ.	ΙΕ′.	Περὶ τοῦ δευτέρου ἤχου.	46
Κεφ.	ΙΣΤ′.	Περὶ τοῦ τρίτου ἤχου.	49
Κεφ.	ΙΖ′.	Περὶ τοῦ τετάρτου ἤχου.	51
Κεφ.	ΙΗ′.	Περὶ τοῦ πλαγίου πρώτου ἤχου.	54
Κεφ.	ΙΘ′.	Περὶ τοῦ πλαγίου δευτέρου ἤχου.	56
Κεφ.	Κ′.	Περὶ τοῦ Βαρέος ἤχου.	60
Κεφ.	ΚΑ′.	Περὶ τοῦ πλαγίου τετάρτου ἤχου.	61
Κεφ.	ΚΒ′.	Περὶ φθορῶν.	63
Κεφ.	ΚΓ′.	Περὶ μαρτυριῶν.	67
Κεφ.	ΚΔ′.	Περὶ μελοποιΐας.	69
Κεφ.	ΚΕ′.	Περὶ ἐκθέσεως τῆς τεταγμένης συμπλοκῆς.	75
Κεφ.	ΚΣΤ′.	Περὶ διατάξεως τῶν Μουσικῶν μαθημάτων.	94
Ἀφήγεσις	περὶ ἀρχῆς καὶ προόδου τῆς Μουσικῆς.		97